

**Projekto „LIETUVIŲ KALBOS UGDYMO KOKYBĖS
GERINIMAS
PRADINĖSE MOKYKLOSE TAIKANT INTEGRALUS
UGDYMO PRINCIPUS BEI ĮTRAUKIANT MOKYKLŲ
BENDRUOMENES“ metodinė dalis**

**„GEROSIOS PRAKTIKOS VADOVAS
(GPV)“**

2018 metai

TURINYS

ĮVADAS	3
I SKYRIUS. INTEGRALIAUS UGDYMO TEORINĖS PRIELAIDOS. ESAMA ĮSTAIGŲ SITUACIJOS ANALIZĖ	6
1.1 Teorijos ir praktikos ryšio sąsajos	6
1.2 Priemonės bei resursai	15
1.3 Lietuvių kalbos rašymo analizė pagal standartizuotus vertinimo kriterijus.	17
1.4 Mokytojų, mokinių ir tėvų apklausos apie mikroklimato tyrimą vertės.....	18
II SKYRIUS BENDRIEJI SUSITARIMAI	19
2.1 Susitarimai dėl ugdymo proceso	21
2.2 Raštingumo samprata. Bendrieji susitarimai.....	25
2.3 Rašymo technikos mokymo ir mokymosi sistema. I-IV klasėse.....	28
III SKYRIUS UGDYMO METODAI.....	33
IV SKYRIUS MOKYKLŲ INDIVIDUALIOS PATIRTYS. MOKOMĖS VIENI IŠ KITŲ.....	50
4.1 Kauno „Šilo“ pradinė mokykla. Rašymo mokymo metodai ir metodikos 1-4 klasės.....	50
4.2 Kauno „Šilo“ pradinė mokykla. Aktyvios pamokos	73
4.3 Kauno „Šilo“ pradinė mokykla. Ugdymo metodai su iliustracijomis	115
4.4 Kauno „Paparčio“ pradinė mokykla. Raštingumo ugdymo metodai	121
4.5 Klaipėdos „Gilijos“ pradinė mokykla. Raštingumo ugdymo metodai	126
V SKYRIUS	132
5.1 Mokinių rašymo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašas.....	132
IŠVADOS.....	151
ŠALTINIAI	152

ĮVADAS

Ugdymo turinio integravimas tampa vis svarbesniu reiškiniu šiandieniniame švietimo sistemos kaitos procese. Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programos numato ugdymo turinio integravimo galimybes, siekiant sudaryti daugiau galimybių priartinti mokymąsi prie gyvenimo, pritaikyti užduotis pagal mokinių poreikius, polinkius ir galias, vengti kartojimosi ir pernelyg didelių mokymosi krūvių. Kaip teigia M. Lipson (1993), tinkamas dalykų tarpusavio ryšių suradimas ir integravimas padeda mokiniams pritaikyti savo gebėjimus ir įprasmina mokymąsi, padeda greičiau įsiminti reikiamą informaciją, pagilina, išplečia ir susieja žinias bei gebėjimus, žadina mokinių mokymosi motyvaciją, ugdo mokinių gebėjimą bendrauti ir bendradarbiauti, leidžia kokybiškiau paskirstyti mokymosi laiką, skatina mokytojus dirbti komandomis. Dėl šių priežasčių labai svarbu skatinti integruoto ugdymo plėtrą mokyklose, plėtoti mokytojų kompetencijas bendradarbiauti ir ieškoti jų mokomųjų dalykų tarpusavio ryšių bei formų sėkmingai dalykų integracijai. Dalykų tarpusavio ryšių paieška ir integravimas Lietuvos bendrojo lavinimo mokyklose yra aktualus dėl keleto priežasčių. Kaip teigiama Mokyklų tobulinimo programoje plus, formuojant ugdymo turinį, pereinama nuo jo formavimo atskirų mokomųjų dalykų pagrindu prie ugdymo turinio sričių, integruojančių mokomuosius dalykus į vieną kursą arba susiejančių juos bendrais tikslais ir glaudžiais tarpdalykiniais ryšiais. Todėl mokyklų mokytojams svarbu turėti pakankamai žinių ir gebėjimų, leidžiančių šias nuostatas įgyvendinti realiame gyvenime. Tyrimų duomenys taip pat rodo, kad daliai mokinių mokymosi krūvis yra per didelis ir turi esminės įtakos sveikatai ir mokymosi motyvacijai. Didelių mokymosi krūvių priežastimis, susijusiomis su bendrosiomis programomis ir mokymosi pasiekimais, gali būti per didelė ugdymo turinio apimtis, neapgalvotas naujų gebėjimų, kompetencijų ir integruojamųjų programų įvedimas. Dalykų tarpusavio integracija gali padėti spręsti per didelio mokymosi krūvio problemą, šiuo būdu optimizuojant ugdymo turinį, tačiau mokytojai neturi pakankamai kompetencijos praktiškai pritaikyti didaktines nuostatas. Mokytojai, realizuodami dalykų programas, mokymą(si) perkrauna akademinėmis žiniomis, namų darbais, nepakankamai dėmesio skiria praktinei tikslinei veiklai, kuri leistų ne tik pritaikyti įgytas žinias praktikoje, bet ir integruoti turinį, parodyti tarpdalykines sąsajas ir dalykinių žinių pritaikymo galimybes gyvenime (Mokyklų tobulinimo programa plus). Ši metodinė medžiaga skirta mini mokymams mokyklų bendruomenėms. Tai - projekto „**LIETUVIŲ KALBOS UGDYMO KOKYBĖS GERINIMAS PRADINĖSE MOKYKLOSE TAIKANT INTEGRALIAUS UGDYMO PRINCIPUS BEI ĮTRAUKIANT MOKYKLŲ BENDRUOMENES**“ metodinė dalis „**GEROSIOS PRAKTIKOS VADOVAS** (toliau GPV)“, kuri sudaryta iš metodikos, skirtos mokytojams, mokomosios medžiagos – užduočių, skirtų mokiniams, ir praktinių rekomendacijų taip pat skirtų mokytojams. Įrankis kurtas remiantis gausia empirine medžiaga, didele teorinių

ugdymo studijų patirtimi, ugdymo įstaigų: Klaipėdos „Gilijos“ pradinė mokykla, Kauno „Paparčio“ pradinė mokykla, Kauno „Šilo“ pradinė mokykla praktinėmis išvalgomis, sėkmės istorijomis. Metodinės dalies branduolį sudaro metodika, ją iliustruoja ir papildo mokomoji bei vaizdo medžiagos. Tačiau pastarosios dvi dalys taip pat ne mažiau vertingos. Galbūt kaip tik jos padės geriau suprasti metodikos paskirtį bei paakins, kaip ja naudotis. Mokomoji medžiaga skirta mokinių raštingumui ugdyti per lietuvių kalbos pamokas. Medžiaga parengta taip, kad būtų sąsajos su nacionaliniais standartizuotais testais, su integralaus ugdymo metodo diegimu.

Mokytojas, turėdamas šį Gerosios praktikos vadovą, gebės planuoti savo sėkmės istorijas, tikėdamasis kiekvieno mokinio individualios sėkmės. Šio įrankio autoriai kai kurias patirtis sąmoningai skirstė koncentrams, tačiau daugelį čia aprašomų užduočių galima pritaikyti įvairioms klasėms – jei ne taip tiksliai, kaip aprašyta, tai bent adaptavus kai kuriuos aspektus (pavyzdžiui, pasirenkant skirtingą tekstą ar darbo metodus). Daugumos užduočių parinkta medžiaga provokuoja mokinių sąmoningą mąstymą, skatina motyvaciją, ugdo kūrybines galias, pabrėžia nestereotipinio, originalaus mąstymo ir veiklos svarbą.

Gerosios praktikos vadovas suskirstytas į 5 skyrius: „Integralaus ugdymo teorinės prielaidos. Esama įstaigų situacijos analizė“, „Bendrieji susitarimai“, „Ugdymo metodai“, „Mokyklų individualios patirtys. Mokomės vieni iš kitų“, „Vertinimo aprašas“.

Kuriuos ir koku nuoseklumu metodus taikyti, priklauso nuo daugelio veiksnių: mokyklos, klasės specifikos, mokytojo veiklos prioritetų, pamokos temos, mokslo metų laikotarpio ir kt. GPV medžiagoje pristatyti raštingumo ugdymo metodai turėtų būti taikomi ne tik kaip pamoką pajvairinantys, bet ir kaip prasmingo bei aktyvaus mokymosi būdai. Svarbu kiekvieną pamoką įtraukti mokinius į aktyvią kūrybinio ir kritinio mąstymo reikalaujančią veiklą tam, kad jie įprastų kelti klausimus. Mokinių raštingumo galių plėtotė turi būti ne atsitiktinė, bet sisteminga, struktūruota ir kryptinga veikla. Mokomosios medžiagos autoriai tikisi, kad mokytojai suras joje idėjų, kaip kurti ugdymosi aplinką, kaip rasti ir puoselėti kiekvieno mokinio kūrybines galias, kaip mokymąsi paversti įdomia, smagia, tikslinga ir prasminga veikla. Taip pat tikimasi, kad GPV padės stiprinti mokytojų tikėjimą, jog jie patys gali plėtoti raštingumo galias. Ir kad tai daryti verta. Galbūt įgyta mokymosi patirtis padės patikėti tikrąją ugdymo galia – atverti vis naujų galimybių patirti pasaulio integralumą, subtilumą, įvairovę.

Mūsų, švietimo sistemos politikų ir administratorių, svarbiausias uždavinys – gerinti švietimo kokybę. Tam turime reikiamas teisinis prielaidas: Valstybės pažangos strategiją „Lietuva 2030“, Valstybinę švietimo 2013–2022 metų strategiją, bendrą Europos Sąjungos augimo strategiją „Europa 2020“. Lietuvos mokyklose silpniausios yra pačios svarbiausios veiklos sritys – ugdymas ir mokymasis, pagalba mokiniui. Bendrojo ugdymo mokykloje, ypač pradinėse klasėse, reikia rūpintis visuminiu, integruotu mokymu, susijusiu su realiu vaiko gyvenimo kontekstu. Vaiko

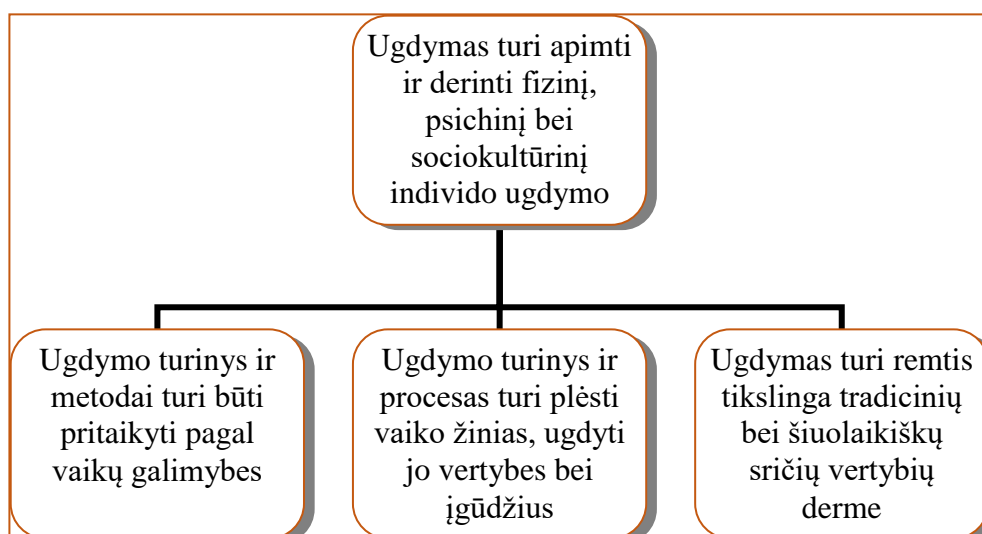
mokymuisi ir mokymui labai svarbi kiekviena pamoka, bet ne bet kokia, o veiksminga, kur mokomasi aktyviai. Pamoka – valstybės investicija į mokinį, todėl labai svarbus kiekvienos pamokos veiksmingumas. Pastaruoju metu vis dažniau viešai diskutuojama apie mokinių raštingumą. Mokytojai kaip susitarę tvirtina, kad mokinių gebėjimas lietuviškai reikšti mintis, pasakyti esmę, logiškai mąstyti ir, žinoma, be klaidų rašyti, tiesiog akyse menksta. Neretai ši situacija pristatoma kaip sunkiai sprendžiama. Tikimės, kad GPV padės ieškojimų verpetuose ir taps mokytojų pagalbininku siekiant pasiekimų gerinimo, raštingumo ugdymo. Tikimės, kad GPV suteiks mokyklų, ne tik dalyvaujančių šiame projekte, bet ir kitų, siekiančių pagerinti mokinių raštingumą, komandoms žinių, išugdyti gebėjimus bei suformuoti nuostatas, reikalingas sėkmingam integruoto ugdymo diegimui ir plėtojimui mokyklos aplinkoje, tokiu būdu įgyvendinant esmines šiandieninės švietimo politikos bei bendrųjų ugdymo programų nuostatas, o taip pat sprendžiant mokymosi krūvio mažinimo bei inovatyvių ugdymo metodų ir formų, leidžiančių įgytas žinias pritaikyti realiame gyvenime, trūkumo mokyklos aplinkoje problemas.

I SKYRIUS. INTEGRALIAUS UGDYMO TEORINĖS PRIELAIDOS. ESAMA ĮSTAIGŲ SITUACIJOS ANALIZĖ

1.1 TEORIJS IR PRAKTIKOS RYŠIO SĄSAJOS

Daug diskutuojama apie integruotąjį ugdymą. Integracijos procesai sparčiai vyksta ekonomikoje, technologijose, moksle bei kitose srityse. Be abejonės, jie atsispindi ir ugdymo procesuose (Makuc, 2007). Šiame skyriuje bus aptariamas integracijos aspektas teoriniu bei praktiniu požiūriu bei įsivertintos esamos galimybės kiekvienoje įstaigoje siekiant pokyčio: esami resursai, standartizuotų testų rezultatų analizė, įstaigų mikroklimato įsivertinimai. Tai tarytum teorinis bei praktinis pagrindimas siekiant pagerinti raštingumo gebėjimus kiekvienoje įstaigoje, įtraukiant visą bendruomenę, darant poveikų įstaigų mikroklimatui.

Integracija – tai dalių, elementų jungimas(is) į visumą (Tarptautinių žodžių žodynas, 2001, p. 324). Ugdymo principas, lemiantis sudėtingų žinių sistemų susidarymą, kuomet nebeapsiribojama vieno, bet remiamasi kelių mokomųjų dalykų turiniu, pradėtas vadinti integraciniais ryšiais. Integraciniai ryšiai dalykinėje sistemoje pagyvina mokymo procesą, padeda geresnius dalykinių žinių, mokėjimų bei įgūdžių pagrindus (Pečiuliauskienė, 2002). Visiškos integracijos būdas moksleivių mokymąsi ir gyvenimą mokykloje sujungia į darnią visumą. Į mokymosi procesą yra įtraukiamas moksleivių kasdienis gyvenimas. Taip vaikai labiau motyvuojami mokytis, jiems lengviau suvokti mokslo pritaikymą kasdienybėje. Dalykų integracija sudaro prielaidas pastebėti ne tik bendrybes, bet ir skirtumus. Dalykų ryšiai mažina faktinių žinių kiekį, moko vaikus analizuoti ir remtis įgytomis žiniomis (Salienė, 2004). Ugdymo turinio integracija padeda mokiniam aktyviau įsitraukti į mokymosi procesą. Ugdymo turinio integracija turi įvykdyti tokius reikalavimus:

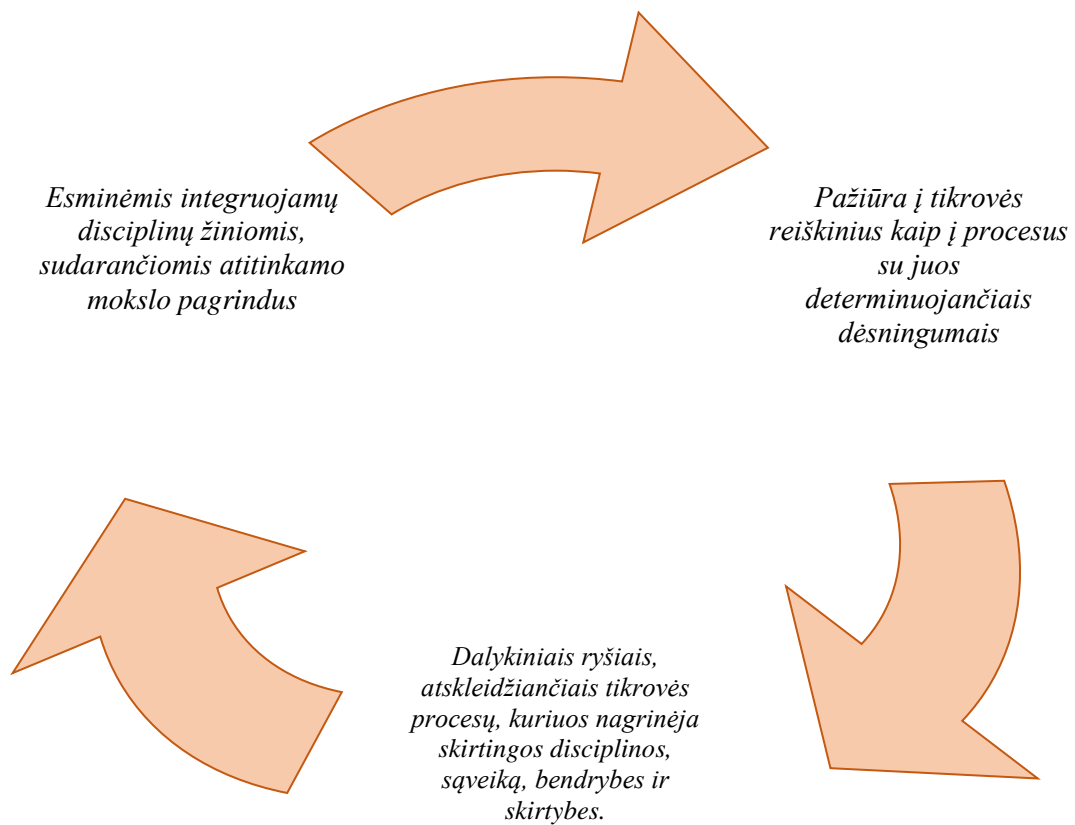

1 pav. Padarauskienė, 2008

Organizuojant integruotąjį ugdymą, svarbų vaidmenį atlieka visa mokyklos komanda. Mokyklos vadovų bei mokytojų požiūris gali nulemti šio metodo taikymo sėkmingumą. Kiekvienas mokytojas, įsitraukdamas į dalykų integravimą, turi teigiamai vertinti šį mokymo metodą. Tokiu būdu bus paprasčiau dirbti tarpusavyje, o, be to, mokiniai, sekdami mokytojo pavyzdžiu, greičiau įsitrauks ir priims naują mokymosi būdą. Organizuodamas mokymosi procesą, mokytojas turi sudaryti tinkamą klasės atmosferą, kurioje mokiniai nebijotų atsiskleisti. Mokytojas turi pasitikėti savo mokiniais, jų sugebėjimais ir savo noru savarankiškai pažinti, spręsti problemas, studijuoti mokymosi šaltinius. Mokytojas turėtų stengtis gauti grįžtamąjį ryšį iš savo mokinių bei kitų mokytojų. Pagal gautą informaciją jis turėtų koreguoti, tobulinti mokymo/mokymosi procesą. Sėkmingam, prasmingam mokymosi organizavimui neužtenka gerai žinoti dėstomo dalyko, būti susipažinusi su pedagogikos ir psichologijos teorija. Svarbų vaidmenį šiame procese atlieka ir mokytojo asmeninės savybės. Mokytojui reikalingi intelektualiniai, kūrybiniai, empatiniai sugebėjimai (Beresnevičienė, Butkienė, Teresevičienė, 1993). Mokytojas turi įdėti daug pastangų, kruopščiai pasirengti pamokoms, lanksčiai žiūrėti į esamą situaciją. Taip jis padės moksleiviams būti savarankiškesniais, savo jėgomis įveikti iškilusius sunkumus ir, tik viską išmėginus, kreiptis į mokytoją pagalbos. Mokytojas turi būti kūrybingas, kad duotų mokiniams tokias užduotis, kurios vaikams atrodytų kaip pramoga. Taip mokiniai stengtųsi ir norėtų kuo geriau šias užduotis atlikti bei vėl gauti naujo savarankiško darbo (Tamošiūnas, 1999). Pedagogai, dirbantys pagal įvairius integravimo metodus, turi išmanyti vaiko amžiaus tarpsnių psichologiją. Jis turi „jausti“ vaikus, mokėti įvertinti jų galimybes ir nuspręsti, kokie mokymo metodai būtų efektyviausi. Taip pat svarbu, kad būtų bendradarbiaujama ir su vaikų tėvais, kurie taip pat turėtų įsitraukti į ugdymo procesą ir padaryti jį sėkmingą.. Svarbu pastebėti, jog integruotasis ugdymas motyvuoja mokinius, padeda jiems geriau suprasti ir analizuoti gautas žinias, pritaikyti jas kasdieninėje veikloje. Integraciniai ryšiai dalykinėje sistemoje pagyvina mokymo procesą, padeda geresnius dalykinių žinių, mokėjimų bei įgūdžių pagrindus (Pečiuliauskienė ir kt., 2013). Žodis „integracija“ kilęs iš lotyniško žodžio integrare, kuris reiškia „padaryti viską“. Šaknis taip pat naudojama žodyje integer, kuris reiškia „visas skaičius“ (Grumet, 2004). Anot P. Pečiuliauskienės (2013), pirmieji ryšių tarp mokomųjų dalykų atsiradimo požymiai aptinkami apžvelgiant senovės Graikijos mokyklų patirtį. Senovės Graikijoje išsigalėjo antropocentrizmo idėjos, akcentuojančios darnios asmenybės ugdymą. Platono sukurtos ugdymo sistemos svarbiausias tikslas — darniai ugdyti asmenybę. Darnios asmenybės ugdymo tikslams pasiekti sukurta integrali mokomųjų dalykų gramatikos ir dialektikos - sistema (Konstantinovas ir kt., 1960). Tai, kad senovės Graikijos mokyklose naudojama gramatika apėmė artimas turinio požiūriu mokymo sritis - skaitymą, rašymą, kalbą, literatūrą, istoriją, iškalbą, o aukštesniosiose klasėse, be gramatikos ir dialektikos, buvo dar dėstomi ir pavieniai geometrijos, astronomijos ir muzikos dalykai, rodo integracinių ryšių principo atsiradimo mokyme pradmenis.

Senovės Graikijoje susiformavusi mokymo patirtis palaiapsniui buvo perimta daugelio Europos šalių: vieni iš pirmųjų ja pradėjo naudotis romėnai, o iki VI amžiaus ji buvo perimta beveik visų Vakarų Europos šalių. A. D. Peretti (1969), C. Rogersas (1976) teigia, kad mokymo turinio integravimas yra prielaida, palengvinanti žinių įsisavinimo procesą ir padedanti įveikti dalykiniu mokymu išskaidytą tikrovės vaizdinį (Perretti, 1969; *Changements dans le monde de l'education: hommage a Andre de Peretti*, 1996). Mąstymas, įsiminimas, išlaikymas, užmiršimas, atgaminimas, perkėlimas yra tarpusavyje susieti procesai. Jei įgytos žinios, reikalui esant, nebūtų išgaunamos iš atminties, mokymasis būtų beprasmis. Tuos pačius dalykus atgaminant atmintyje daug kartų, ne tik 9 įtvirtinamos anksčiau susiformavusios asociacijos, bet ir nustatomi nauji ryšiai, kurie stiprina įsiminimą (Смирнов, 1966). Valingu medžiagos įsiminimu apibūdinama speciali psichinė veikla, perkelianti informaciją į ilgalaikę atmintį. Tyrimais nustatyta, kad išlaikyti informaciją atmintyje padeda mokomosios medžiagos sistematizacija, t. y. kai vaiko sąmonėje mokymosi medžiaga pertvarkoma pagal tikslą ir prasmingai įjungiami į jau turimą žinių sistemą (Bower ir kt., 1969). Jie mano, kad kai naudojamos sąsajos tarp bendrųjų ir konkrečių sąvokų, išmokstama geriau. Kadangi įsiminimas yra atitinkamo principo arba atitinkamos sistemos suradimas, tai, organizuojant mokymo procesą, būtina numatyti priemones ir būdus, leidžiančius pastebėti, suprasti, įsisavinti prasminius ryšius tarp mokomosios medžiagos dalių (Pečiuliauskienė, 2013). Žinių atgaminimas yra svarbus ieškant integracinių ryšių. Bendras mokymo integracijos terminas buvo taikomas nuo 1960-ųjų, ypač vidurinėse mokyklose. Ugdymo procese integracija gali reikšti visuminį asmenybės ugdymą ir integruotą mokymą. Integruotas mokymas vyksta, kai mokiniai visapusiškai panaudoja įvairių dalykų žinias, tam tikrais aspektais susijusias su aplinka. Tuo atveju praturtinami pamokų modeliai, struktūros, atsiranda nauji ryšiai ir prasmė. Integruotu ugdymu siekiama sudaryti vientisą pasaulio vaizdą, susisteminti mokinių žinias, plėtoti ir tobulinti praktinius mokėjimus ir įgūdžius, atskleisti įvairius gyvenimo ryšius, stiprinti mokymosi motyvus. Skirtingi autoriai integracinius ryšius gali suprasti ir apibūdinti skirtingai, todėl neretai tai gali tapti diskusijų objektu. D. Kiliuvienė (2002) išskiria išsamiuosius integracinius ryšius, tarpdalykinius ryšius ir vidinę integraciją. L. Kasperavičienė (1996) išskiria dalykinį integravimą, kai vienai reikšmingai temai ar problemai spręsti pasitelkiamos įvairių dalykų žinios; teminį integravimą, kai atskiro mokojo dalyko turinys siejamas su integruojančių programų turiniu; sąvokinį integravimą, kuris yra neatsiejamas kalbant apie bendrakultūrinius dalykus. V. Ramanauskas (1997) siūlo išskirti ne integracijos kryptis, o lygius: vidinį integravimą, tarpdalykinį integravimą ir metodologinę sintezę. Ž. Jackūnas (1993) skiria dvi integracijos kryptis – tarpdalykinę mokymo turinio ir sociokultūrinę ugdymo turinio integraciją. Pastaroji sietina su visu ugdymo turiniu sociokultūriniame kontekste, akcentuojant pažintinį ir vertybinį aspektus, asmenybės kultūrinį akiratį, interesus. G. Čepaitienė (1997) išskiria tarpdalykinę, teminę ir konceptualiąją integraciją. S. Molis (1990), siūlo tokias

mokymo turinio integravimo kryptis: integravimą mokomojo dalyko viduje, kelių mokomųjų dalykų turinio integravimą ir mokymo turinio ir kultūrinių, orientacinių vertybių integravimą. E. Motiejūnienė ir J. Rimkutė išskiria dvi integracijos kryptis: tarpdalykinę ir sociokultūrinę (Rimkutė, Motiejūnienė, 1993). Jos išskiriamos pagal integruojamo turinio pobūdį: tarpdalykinė - integruojant mokomuosius dalykus; sociokultūrinė - integruojant kultūrinės vertybes. Pastebėjęs šį sąvokų nesuderinamumą, nagrinėjant integravimo temą, V. Lamanauskas siūlė išskirti ne integravimo kryptis, bet tris jo lygius: vidinis integravimas, tarpdalykinis integravimas, metodologinė sintezė (Lamanauskas, 1997; 1998). Anot P. Pečiuliauskienės nevienodas sąvokų turinio aiškinimas integraciniu požiūriu vertinant ugdomąją situaciją, galima manyti, yra susijęs su neatsižvelgimu į skirtingus ugdomosios situacijos komponentus: mokymo turinį, mokymo metodus bei principus ir patį ugdytinį. Daugelis edukologų pripažįsta, kad integraciniai ryšiai greičiau padeda suvokti ir orientuotis situacijoje, skatina mokinių savarankišką loginį mąstymą, ugdo kūrybingumą, suderina skirtingų dalykų teikiamas žinias, sumažina įsiminti reikiamos informacijos apimtį, leidžia išvengti nereikalingo kartojimo, ugdo mokinių praktinę orientaciją ir įgūdžius (Jacobs, 1989; Rimkutė, 1993; Motiejūnienė ir kt., 1996; Drake, Burns, 2004). Kad vieno dalyko žinių perkėlimas į kito dalyko turinio mokomąją situaciją suteikia toms žinioms naujumo pobūdį, mano ir G. Butkienė: „Išmuktų dalykų (taisyklių, veiksmų ir dėsningumų, suvokimo bei mąstymo strategijų) perkėlimas padeda įgyti naujų žinių ir išmokti vis naujų veiksmų. Jis išplečia bendriausią dėmesį, veikimo sferą ir yra būtina integruoto mokymo(-si) sąlyga“ (Butkienė, Kepalaitė, 1996; p. 148). Skirtingų autorių ir edukologų, integracija gali būti apibūdinama taip pat skirtingai, todėl įvairūs integraciniai ryšiai yra svarbūs naujų mokslinių sąvokų formavimo procese. Įgyvendinant su integracija siejamus ugdymo turinio tobulinimo tikslus, paprastai einama dviem kryptimis: 1) siekiama mokymo turinį artinti prie sociokultūrinio gyvenimo konteksto, atitinkančio mokinių amžių, patirtį bei interesus; 2) siekiama derinti tarpusavyje įvairių disciplinų teikiamas žinias ir šitokiu būdu ugdyti pasaulio, kaip dėsningais ryšiais susijusios procesų visumos, sampratą. Pirmasis kelias veda į sociokultūrinę ugdymo turinio integraciją, kuri įgalina stiprinti mokymosi motyvus, puoselėti visuomeniškai pageidautinas moksleivių vertybines orientacijas, ugdyti asmenybės kultūrinį akiratį ir interesus. Antrasis kelias veda į kitą labai reikšmingą, bet nelengvai pasiekiamą tikslą - tarpdalykinę mokymo turinio integraciją, įgyvendinamą pažintinio santykio su tikrove ribose (Makuc, 2007). Tarpdalykinės ugdymo turinio integracijos paskirtis - suderinti atskirų disciplinų teikiamas žinias. Tarpdalykinė integracija turi remtis:

2 pav. Jackūnas, 2006

Tokios programos vers mokinius ne įsiminti aibes faktų, o įprasminti kiekvieną reiškinį bendrųjų dėsningumų kontekste, skatins savarankišką mąstymą, stiprins euristinius polinkius (Jackūnas, 2006). Edukologijoje daugiau dėmesio skiriama tarpdalykiniams nei vidiniams integraciniams ryšiams. Edukacinėje praktikoje nėra pakankamai įvertintas vidinių ir tarpdalykinių integracinių ryšių derinimas bei jų panaudojimas mokomajai medžiagai apibendrinti. Užsienio šalių ir Lietuvos edukologų darbuose dažniausiai nagrinėjami tik tarpdalykinių integracinių ryšių realizavimo būdai naujoms žinioms įsisavinti: teminė integracija; metodų integracija; konceptuali mokymo turinio integracija. Tarpdalykinių integracinių ryšių realizavimo būdai dažnai tapatinami su tarpdalykinių integracinių ryšių principu (Pečiuliauskienė, 2002). Integruotas ugdymas leidžia matyti disciplinų ribas, ryšius tarp jų, vadinasi, sudaro prielaidas įvertinti savo kompetencijos ribas ir rasti būdus turimam žinių lygiui praplėsti. Prisimenant pagrindinę šių dienų problemą ugdyme – per didelį žinių kiekį, ieškome būdų, kaip palengvinti mokymąsi. Vienas iš tokių metodų kuris galėtų padėti yra dalykų integracija. Dalykų integracija sudaro prielaidas pastebėti ne tik bendrybes, bet ir skirtumus. Dalykų ryšiai mažina faktinių žinių kiekį, moko vaikus analizuoti ir remtis įgytomis žiniomis (Salienė, 2004).

Projekte dalyvaujančios ugdymo įstaigos turi praktikos integravimo srityse, yra išstudijavusios dokumentus, reglamentuojančius lietuvių kalbos ugdymo turinį, savo praktikoje taiko ŠMM aprobuotas mokymosi priemones. Kiekviena ugdymo įstaiga siekia aukštesnių

mokinių pasiekimų, o ypač siekia pastiprinti raštingumo įgūdžių tobulinimą. Įsitikinusios integralaus ugdymo veiksmingumu ir remiantis LIETUVIŲ KALBOS UGDYMO TURINĮ REGLAMENTUOJANČIAIS DOKUMENTAIS:

- 2017–2018 ir 2018–2019 mokslo metų pradinio ugdymo programos bendrasis ugdymo planas, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2017 m. birželio 2 d. įsakymu Nr. V-446.
- Lietuvių kalbos pradinio ugdymo bendroji programa (2017 m.), patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro įsakymu 2016 m. sausio 25 d. Nr. V-46.
- Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo aprašas, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1309.
- Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija, LR ŠMM Švietimo aprūpinimo centras, 2014-12-19
- Vaikų ir jaunimo kultūrinio ugdymo koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. sausio 9 d. įsakymu Nr. ISAK-43. (Skatinama integruoti į ugdymą Lietuvos kultūros paveldą ir meno kultūrą).
- Geros mokyklos koncepcija, patvirtinta Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2015 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. V-1308 „Dėl Geros mokyklos koncepcijos patvirtinimo“.
- Mokymosi formų ir mokymo organizavimo tvarkos aprašas 2012 m. birželio 28 d. Nr. V-1049 Lietuvos Respublikos švietimo srities teisės aktų analizė atlikta atsižvelgiant į Integralaus ugdymo principais ir naujausių žinių perdavimo metodais paremto lietuvių kalbos ugdymo proceso organizavimo GPV kūrimo tikslus ir principus.

Analizėje apžvelgti teisės aktai, reglamentuojantys mokyklų, vykdančių bendrojo ugdymo programas, veiklą, atsižvelgiant į GPV tikslus, kurių siekiant galimas poveikis veiksmingesniam lietuvių kalbos ugdymo proceso organizavimui:

- Sukurti ir išbandyti inovatyviomis idėjomis paremtą GPV (gerosios praktikos vadovą).
- Patobulinti projekte dalyvaujančių bendrojo lavinimo mokyklų mokytojų profesines kompetencijas įgalinančias veiksmingai organizuoti lietuvių kalbos ugdymo procesą siekiant aukštesnių raštingumo rezultatų.

Teisės aktų analizė padės GPV kūrėjams nustatyti inovatyvaus lietuvių kalbos ugdymo proceso organizavimo tikslus, leis išskirti ugdymo proceso organizavimo tobulinimo kryptis bei turės įtakos užtikrinant ugdymo proceso organizavimo kokybę.

Valstybinė švietimo 2013–2022 metų strategija (2012 m. gruodžio 23 d. Nr. XII-745)

Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos paskirtis - padėti apsibrėžti artimiausių metų švietimo tikslus, aktualiausias veiklos kryptis ir veiksmus. Lietuvos pažangos strategija

„Lietuva 2030“ yra svarbiausias šio meto valstybės dokumentas susijęs su švietimo sritimi. Tai yra vienas pagrindinių švietimo tikslų šaltinių. Strategijoje „Lietuva 2030“ pamatinėmis pažangos vertybėmis laikomi :

- **atvirumas** kitokiam požiūriui, pozityvioms iniciatyvoms, dialogui, bendradarbiavimui, naujovėms;
- **kūrybingumas** generuojant vertingas idėjas ir jas įgyvendinant, iššūkius vertinant kaip naujas galimybes savo sėkmei kurti;
- **atsakomybė** už savo veiksmus, moralumas, aktyvus rūpinimasis ne tik savimi, bet ir savo aplinka, bendruomene, savo šalimi.

Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijoje išskiriamos keturios prioritetinės kryptys:

- **Mokytojai ir dėstytojai.** Tikslas: Pasiiekti tokį pedagoginių bendruomenių lygį, kai jų kritinę masę sudaro reflektuojantys, nuolat tobulėjantys ir rezultatyviai dirbantys profesionalūs mokytojai ir dėstytojai.
- **Švietimo kultūra.** Tikslas: Įdiegti duomenų analize ir įsivertinimu grįstą švietimo kultūrą, užtikrinančią savivaldos, socialinės partnerystės ir vadovų lyderystės darną.
- **Neformalusis švietimas.** Tikslas: Maksimaliai plėtojant vaikų ir jaunimo neformaliojo švietimo aprėptį suteikti mokiniams bei studentams palankiausias galimybes išskleisti individualius gebėjimus ir realizuoti specialiuosius poreikius.
- **Mokymasis visą gyvenimą.** Tikslas: Sukurti paskatų ir sąlygų mokytis visą gyvenimą sistemą, grįstą veiksnia pagalba atpažįstant save ir renkantis kelią veiklos pasaulyje.

Projekto „**LIETUVIŲ KALBOS UGDYMO KOKYBĖS GERINIMAS PRADINĖSE MOKYKLOSE TAIKANT INTEGRALIAUS UGDYMO PRINCIPUS BEI ĮTRAUKIANT MOKYKLŲ BENDRUOMENES**“ idėjos ir numatomos veiklos orientuotos į pažangias nūdienos švietimo kryptis, todėl šio projekto kontekstui aktuali antra Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos prioritetinė sritis, kurioje akcentuojama orientacija į aukščiausius rezultatus, kaupiamojo vertinimo sistemą kaip besimokančiojo pasiekimų savikontrolės būdą. Ne mažiau svarbi ir ketvirtoji – mokymasis visą gyvenimą. Šiose Valstybinės švietimo 2013–2022 metų strategijos prioritetinėse srityse išdėstytos idėjos lydi link atviro, atsakingo ir kūrybingo žmogaus, gebančio priimti modernėjančio, greitai besikeičiančio šiuolaikinio pasaulio iššūkius ugdymo.

Gerosios mokyklos koncepcija (2015 m. gruodžio 21 d. Nr. V-1308)

Siekis tobulinti bendrųjų ugdymo mokyklų veiklos ir darbo kokybę, paieška būdų, leidžiančių sintezuoti formalius akademinis pasiekimus ir vertybines nuostatas – sąlygos atvedusios prie Gerosios mokyklos koncepcijos (toliau – GM) sukūrimo ir patvirtinimo. GM koncepcijoje pristatytos idėjos atsispindi ir projekto „**LIETUVIŲ KALBOS UGDYMO**

KOKYBĖS GERINIMAS PRADINĖSE MOKYKLOSE TAIKANT INTEGRALIAUS UGDYMO PRINCIPUS BEI ĮTRAUKIANT MOKYKLŲ BENDRUOMENES“ tiksluose, principuose ir numatytose veiklose. Šiame projekte dalyvaujančių mokyklų mokytojai orientuojasi į naujausius žinių perdavimo ir įsisavinimo metodus, leidžiančius kiekvienam mokiniui, nepaisant jo gabumų ir intelektualinių galių, patirti sėkmę bei pasiekti pažangą. Minėtame projekte didžiausias dėmesys skiriamas ugdymo proceso organizavimo tobulinimui pasitelkiant integralų ugdymo metodą. Šio ugdymo metodo pagrindiniai principai – aplinka formuoja žmogų, skatina tobulėti vaiko stipriąsias savybes, mokinio ir mokytojo, kaip besimokančiųjų lygybė, mokymasis kitose erdvėse – ryškios GM koncepcijoje.

Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (2015 m. gruodžio 21 d. Nr. V-1309)

Pradinio, pagrindinio ir vidurinio ugdymo programų aprašas (toliau – bendrojo ugdymo programų aprašas) – Lietuvos strategijos „Lietuva 2030“ ir Geros mokyklos koncepcijos idėjomis grįstas dokumentas, kuriame atspindimos humanistinio ugdymo paradigmos tęstinumas, perteikiamos Lietuvos mokyklos kaitos kryptys ir tendencijos link šiuolaikinio suvokimo, kokie reikalavimai keliami ugdymo kokybei. Pastebėtina, kad dokumentui būdingas konceptualus vientisumas, kryptingumas, šis dokumentas apima visą veiklą mokykloje, sujungia ją į vieną visumą. Bendrojo ugdymo programų aprašas reglamentuoja bendrojo ugdymo nuostatas, tikslus, nurodo ugdymo kaitos kryptis, apibrėžia ugdymo turinį bei sandarą. Aprašui kryptingumo ir konkretumo suteikia aiškiai ir išsamiai nusakyti ugdymo(si) proceso dalyvių vaidmenys, ypač išskiriamas mokinio ir mokytojo bendravimas ir bendradarbiavimas. Mokytojas apraše pristatomas kaip profesionalus, atviras pokyčiams, ugdymo procesą koordinuojantis, tačiau nuolat su mokiniu veiksmingai sąveikaujantis, aptariantis tolimesnius ugdymo(si) žingsnius mokymo(si) konsultantas. Tarptautiniai ir nacionaliniai mokinių pasiekimų tyrimai, diagnostiniai testai ir kiti duomenys yra įrodymas ir prielaida ugdymo(si) kokybės gerinimui.

Analizuotuose Lietuvos švietimo srities teisės aktuose, kurie reglamentuoja bendrojo ugdymo mokyklų veiklą, ryškios tos pačios idėjos:

1. Dėmesys kiekvienam mokiniui, jo asmenybės augimui. **Formalių akademinų mokinių pasiekimų dėmė su vertybinėmis nuostatomis. Paieška veiksmingų žinių perdavimo būdų ir formų, sudarančių galimybes kiekvienam mokiniui siekti pažangos nepaisant jo gabumų ir intelektualinių galių. Ne mokins prisitaiko prie ugdymo(si) proceso, o mokykla, mokytojas interpretuoja ir organizuoja ugdymo(si) procesą taip, kad kiekvienas mokins patirtų sėkmę.**

2. Individualus santykis tarp mokinio ir mokytojo. **Ugdymo(si) procesui būdingas socialumas – mokinys ir mokytojas bendrauja ir bendradarbiauja, yra lygiateisiai ugdymo(si) proceso dalyviai, atlikdami savo funkcijas ugdymo(si) procese dalijasi atsakomybe už mokymo(si) kokybę, mokosi partneriškai. Ryški mokymosi visą gyvenimą idėja.**
3. Aktuali ugdymo kokybė, jos tobulinimas. **Ugdymo kokybę užtikrina visų ugdymo dalyvių vienodai suvokiama ugdymo kokybės samprata, ugdymo kokybės vertinimas aptartais įrankiais, bei ugdymo kokybės gerinimas atsižvelgiant į gautus vertinimo rezultatus. Kokybiško ugdymo rezultatas – atvira pokyčiams, gebanti priimti gyvenimo iššūkius brandi asmenybė, visavertis visuomeninio gyvenimo dalyvis, aktyvus ir atsakingas pilietis.**

Šios idėjos kaip aktualios išskirtos ir projekte bei jo veiklose. Pagerinti projekte dalyvaujančių mokyklų ketvirtų klasių mokinių lietuvių kalbos pasiekimų rezultatus – vienas svarbiausių projekto tikslų.

Atlikusios turimų priemonių bei ugdymo turinį kiekvienoje įstaigoje reglamentuojančių dokumentų analizę bei įsivertinusios esamą situaciją projekto narės susitarė dėl bendros krypties ir bendrų susitarimų mokantis iš „Šilo“ pradinės mokyklos, integruojant etnokultūrinę turinio kryptį, bei taikant mąstymo gebėjimų ugdymą lietuvių kalbos pamokose skatinančias strategijas.

1.2 PRIEMONĖS BEI RESURSAI

1 lentelė. Turimų priemonių bei resursų analizė

<p>Kauno „Šilo“ Pradinė mokykla</p>	<p>2018 m. Kauno „Šilo“ pradinės mokyklos Veiklos planas.(1-as tikslas. Mokinių pasiekimų gerinimas, užtikrinti kiekvieno mokinio poreikius ir galias tenkinantį formalųjį ugdymą ir neformalųjį švietimą.)</p> <p>G. Kepežinskienė. Etninės kultūros ugdymo programa „Gyvenu, Lietuva“ , patvirtinta mokyklos direktorės įsakymu 2015 m. rugsėjo 2 d. Nr. V-78. (Kultūrinių vertybių sistema, kūrybinė raiška, integrojama į lietuvių k. ir kitų dalykų ugdymą.)</p> <p>Kauno „Šilo“ pradinės mokyklos 2017-2018 mokslo metų pradinio ugdymo programos Bendrasis ugdymo planas, patvirtintas direktorės įsakymu 2017 m. rugpjūčio 30 d. Nr. V-59. (III skyrius.)</p> <p>Kauno „Šilo“ pradinės mokyklos 2 ir 4 klasės Nacionalinio mokinių pasiekimų patikrinimo (NMPP) ataskaita; Nacionalinis egzaminų centras, 2017m. spalio mėn. (Rašymo pasiekimų analizė, siekiant aukštesnės ugdymo kokybės.)</p> <p>Kauno „Šilo“ pradinės mokyklos Mokinių ugdymo pasiekimų ir pažangos vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas mokyklos direktorės 2016 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. V-71. (Mokinių mokymosi pasiekimų ir pažangos vertinimo metodika ir tvarka.)</p> <p>Kauno „Šilo“ pradinės mokyklos Vaiko gerovės komisijos tvarkos aprašas, patvirtintas direktorės įsakymas 2017 m. birželio 19 d. Nr. V – 56.</p> <p>(Užtikrina vaikų saugumą, analizuoja vaikų ugdymo(si) poreikius, problemas, jų priežastis, nustato švietimo priemonių prioritetus, kryptis ir padeda specialiujų poreikių bei sunkumas patiriantiems mokiniams, mokyti pagal gebėjimus, įgyti pradinį išsilavinimą, įveikti socialinę atskirtį, gabiesiems – numato dalyko gilinimo kryptis, siekiant dalyvauti itin gabių mokinių programose.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. J. Banytė. Lietuvių k. vadovėlis „Pupa“ (1,2,3,4 klasė) (Serija „Šok“) 2. V. Dailidėnienė, D. Jakavonytė – Staškuvienė, N. Kasperavičienė „Lietuvių k. 1 klasei“ (Serija „Taip“) 3. Skaitmeninės „Aktyvios klasės“ pamokos 1-4 klasėse, sprendimas, apjungiantis vertinimo metodus, interaktyviasias technologijas ir skaitmeninį turinį, siekiant geresnių rezultatų.; UAB „Šviesa“ 2014 m.
<p>Kauno „Paparčio“ pradinė mokykla</p>	<p>Raštingumas, kaip ir vertybių ugdymas vyksta per visas pamokas, kitas ugdomasias veiklas.</p> <p>Pagal ugdymo planą 2017-2018 m.m. lietuvių kalbai skiriama:</p> <p>I klasių mokiniams – 8 val. II klasių mokiniams – 7 val. III klasių mokiniams - 7val. IV klasių mokiniams – 7 val.</p> <p>Pagal ugdymo planą grupinėms lietuvių kalbos - matematikos konsultacijoms IV klasėse skiriama 1 val. kiekvienoje ketvirtokų klasėje.</p> <p>Pagal mokytojų posėdžio 2017-08-30 nutarimą, viena savaitinė pamoka skiriama rišliajai (sakytinei ir rašytinei) kalbai. Mokytojų bendru sutarimu siekiama ugdyti mokinių meninį skonį, savarankišką ir kūrybinį mąstymą.</p> <p>Lietuvių kalbos dalyko moko 13 pradinių klasių mokytojų.</p> <p>I klasių mokytojai naudoja naują rinkinį „Taip“, II-IV klasių mokytojai daugiausiai naudoja „Pupos“ komplektą.</p> <p>Mokyklos bibliotekos fonduose yra ir mokytojai pritaiko „Vaivorykštės“ bei „Šaltinėlio“ vadovėlius lietuvių kalbos mokymui.</p> <p>Mokytojai naudoja mokytojų knygas diktantams, taip pat padalomąją medžiagą.</p> <p>Mokiniai mokosi pratybų bei testų sąsiuvinuose.</p> <p>Ugdymo procesas organizuojamas ir mokyklos bibliotekoje, pamokose naudojamos vaikų atsineštos knygos bei rekomenduojamos grožinės literatūros knygos, skaitmeninė biblioteka.</p>

	<p>Naudojama „Eduka klasė“ medžiaga – interaktyviosios užduotys. Plačiai taikomos įvairios vaizdinės priemonės: plakatai, žemėlapiai, standai, nuotraukos. 24 planšetės naudojamos įvairioms skaitmeninėms programėlėms. Taikomi video filmukai, kita internete parinkta medžiaga: skaidrės, svetainės, skirtos lietuvių kalbos mokymui. Lietuvių kalbos pamokos vyksta įvairiose netradicinėse aplinkose: teatruose, Kauno V. Kudirkos viešosios bibliotekos filialuose, Maironio, Lietuvos švietimo istorijos muziejuose, kt. Lietuvių kalbos pamokose užduotys mokiniams diferencijuojamos ir individualizuojamos. SUP turintiems mokiniams pamokose teikiama specialiojo pedagogo, logopedo, mokytojo padėjėjo pagalba. Mokytojų individualios lietuvių kalbos konsultacijos skiriamos mokiniams, turintiems didelių ir labai didelių SUP. Mokiniams teikiama personalizuota mokymosi pagalba (po ligos). Mokytojai tobulina savo profesinę kvalifikaciją teikdami pirmenybę seminarams, susijusiems su gimtosios kalbos ugdymu. Vykdomas KGR (kolegialus grįžtamasis ryšys) - stebimos kolegų lietuvių kalbos pamokos, mokytojai dalinasi gerąja patirtimi. Tėvai dalyvauja skaitymo, raštingumo ugdymo procese (skatindami skaityti kartu, kurti, atlikti įvairias rašymo užduotis, dalyvauti projektinėse veiklose). Parengtos rekomendacijas tėvams, kaip skaityti kartu su vaiku ir kaip skatinti vaiko domėjimąsi knyga (lankstinukas, rekomenduojamų knygų sąrašas).</p>
<p>Klaipėdos „Gilijos“ pradinė mokykla</p>	<p>Vadovėliai: 1 klasių mokiniams – TAIP! ; 2 klasių mokiniams – TAIP! ir „Šok“ serijos Pupa; 3-4 klasių mokiniams – „Šok“ serijos Pupa. Pratybų sąsiuviniai pagal vadovėlį ir ne tik. Papildomų užduočių sąsiuviniai (įvairių autorių). Standartizuotų testų užduotys. Plakatai. Interaktyvios užduotys (kurtos pačių mokytojų ir kolegijų). Interaktyvios lentos. Mokytojų paruoštos gramatinės užduotys, vaizdinės priemonės (paveikslėlių, raidžių, žodžių kortelės, lentelės žodžių, tekstų nagrinėjimui, atliktų darbų įsivertinimui). Skaitymo dienoraščiai, lapai skirti perskaitytų knygų turinio analizei. Asmeniniai dienoraščiai (juose rašomi dienos, atostogų įvykiai, naujienos, laišakai tėvams, aprašomi išgyvenimai ir kt.). Gramatinių taisyklių komplektai (sąsiuviniai, kortelės, aplankai ir kt.). Žodynai žodžių nagrinėjimui. Vaizdingų posakių rinkiniai (rašomi tam skirtuose sąsiuvinuose, dedami į vaizdingų posakių skryneles ir kt.). Stalo žaidimai, pvz. „Alias“, „Scrabble“ ir kt. Kauliukai su paveikslėliais skirti pasakojimui. Interaktyvūs žaidimai. Kompiuterinės programos, pvz. „Microsoft Word“, „mozaBook“, „PowerPoint“ ir kt. Garso įrašai.</p>

Lentelėje susistemintos priemonės išryškina ugdymo įstaigų skirtybes, privalumus įgyvendinant ugdymo strategijas, bendruomenių susitarimus.

1.3 LIETUVIŲ KALBOS RAŠYMO ANALIZĖ PAGAL STANDARTIZUOTUS VERTINIMO KRITERIJUS.

2 lentelė. Lietuvių kalbos rašymo analizė.

	<i>Kauno „Paparčio“ pradinė</i>	<i>Klapėdos „Gilijos“ pradinė</i>
<i>Turinys</i>	80,6 %	65,3%
<i>Struktūra</i>	78,7 %	71,3%
<i>Raiška</i>	65,7 %	62,0%
<i>Raštingumas</i>	52 %	68,0%

Inovatyvi šio projekto idėja - alternatyvių ugdymo metodų principais paremtas, integralus, visumą apimantis lietuvių kalbos ugdymo kokybės gerinimas. Taikant integralaus ugdymo principus, naujausius žinių perdavimo ir įsisavinimo metodus, naudojant kultūrinio ugdymo elementus, bendradarbiaujant švietimo ir kultūros įstaigoms, įtraukiant mokyklų bendruomenę, gerinant mokyklos mikroklimatą bus sukurtos prielaidos per lietuvių kalbos ugdymą plėtoti kultūrinę patirtį ir per kurią kultūrinę patirtį gerinti lietuvių kalbos ugdymo (konkrečiai–rašymo) rezultatus. Visų šių būdų, elementų ir principų visuma bei tinkamas jų derinimas įvairiose projekto veiklose užtikrins netradicinį ir inovatyvų lietuvių kalbos ugdymo kokybės gerinimą, dėl ko įgyvendinus projektą bus pasiektas jo tikslas ir rezultatas: spartus teigiamas 4 klasių mokinių rašymo pasiekimų pokytis visose projekte veiklą tobulinančiose mokyklose. „Paparčio“ pradinės mokyklos mokytojai daugiau dėmesio turėtų skirti **RAŠTINGUMO** gerinimui, „Gilijos“ pradinės mokyklos mokytojai daugiau dėmesio turėtų skirti **RAIŠKOS** gerinimui.

1.4 MOKYTOJŲ, MOKINIŲ IR TĖVŲ APKLAUSOS APIE MIKROKLIMATO TYRIMĄ VERTĖS

3 lentelė. Mokinių ir tėvų apklausos rezultatai.

Ugdymo įstaiga	„Paparčio“ pradinė mokykla	„Gilijos“ pradinė mokykla
Aukščiausios vertės	<p>Aktyvus dalyvavimas: 299 respondentai, 75 proc. pakviestųjų (186 mokinių tėvai). Mokyklos mikroklimatas įvertintas aukštai – 3,55 (visų grupių rodiklių vidurkis): geriausiai vertinta aktyvaus mokyklos gyvenimo, mokyklos kaip patyrimo erdvės sritis (mokytojai ir mokiniai). Aukščiausiai vertinami mokyklos tradiciniai renginiai ir projektai (mokytojai – 4,0). Puikus tėvų informavimas apie mokyklos veiklą, vaiko pasiekimus, kt. (tėvai – 3,77). Mokiniai labai gerai vertina gimtadienių šventimą, mokytojų pagalbą mokantis, kitų pagalbą kilus problemoms (vertės 3,9; 3,8).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Aktyvus mokyklos gyvenimas (vidutinė vertė – 3,74); • Teigiami mokytojų ir mokinių tarpusavio santykiai (vidutinė vertė – 3,73); • Informacijos teikimas (vidutinė vertė – 3,7); • Mokinių santykiai su mokytojais (vidutinė vertė – 3,66); • Mokykla kaip patyrimo erdvė (vidutinė vertė – 3,61).
Tobulintinos sritys	<p>Bendravimas bendruomenėje: mokinių tarpusavio santykiai, kolektyvo integralumas. Mokinių drausmė per pamokas (mokiniai - 2,9).</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Mokinių tarpusavio santykiai (vidutinė vertė – 3,4); • Mokymasis (vidutinė vertė – 3,3)

Atlikto tyrimo analizė – akstinas mikroklimato gerinimui, bendruomenės sėkmės istorijų kūrimui. Aktyvus mokyklų bendruomenių telkimas projekte, bendradarbiavimas su įvairiomis švietimo ir kultūros įstaigomis ne tik paskatins tikslinės grupės mokinių rašymo pasiekimų spartesnį pokytį, bet ir pagerins mokyklų mikroklimatą, ugdymą padarys inovatyvų, diferencijuotą, motyvuojantį, skatinantį iniciatyvas bei talentus.

II SKYRIUS BENDRIEJI SUSITARIMAI

Šioje dalyje bus pristatomi susitarimai dėl esminių pokyčių siekiant pagerinti mokinių raštingumą visose projektinėse įstaigose. Bus išryškinti esminiai susitarimai dėl ugdymo proceso, suvienodinama raštingumo samprata, bus aptariamos **RAŠYMO TECHNIKOS MOKYMO IR MOKYMOSI SISTEMOS**. Bendrų susitarimų laikymasis tikėtina padės susikalbėjimui, bendrų taisyklių laikymuisi siekiant pagerinti mokinių raštingumą ir aptariant pokyčius.

Didelę įtaką mokinių pasiekimų vidurkio augimui turi tai, kokiais ugdymo metodais mokyklose pasirenkama įgyvendinti bendrąsias ugdymo programas. Tradicinio ugdymo metodas, kai visiems mokiniams bandoma taikyti tą pačią mokymo programą, yra kritikuojamas dėl individualumo ir iniciatyvos slopinimo bei talento varžymo, todėl šiuo metu vis daugiau domimasi alternatyviais vaikų ugdymo metodais. Inovatyvi šio GPV idėja – alternatyvių ugdymo metodų principais paremtas, integralus, visumą apimantis lietuvių kalbos ugdymo kokybės gerinimas pradinėse klasėse. Remiantis integralaus ugdymo metodu, pagrindinis vaiko auklėjimo tikslas: kad vaikas laikytų save visuomenės dalimi. Ši metodika fokusuojasi ne į vaiko kaip „aš“ vystymąsi, tačiau į vaiko kaip „mes“, t. y. žmogaus – visuomenės dalies, augimą. Pagrindiniai integralaus ugdymo principai: aplinka formuoja žmogų, vaikai mokosi iš pavyzdžių, mokytojo ir mokinio lygybė, aplinka, skatinanti vaiko stipriąsias savybes ir talentus, mokymasis nedidelėse grupelėse, gyvenimo įgūdžių lavinimas išeinant iš mokyklos teritorijos, mokymasis per vaidmenų žaidimus, tėvų įtraukimas į ugdymo procesą ir kt. Taikant integralaus ugdymo metodo principus, šiuolaikiškus žinių perdavimo ir įsisavinimo metodus, naudojant kultūrinio ugdymo elementus, bendradarbiaujant švietimo ir kultūros įstaigoms, įtraukiant mokyklų bendruomenę, gerinant mokyklų mikroklimatą planuojama sukurti prielaidas per lietuvių kalbos ugdymą plėtoti kultūrinę patirtį ir per kuriamą kultūrinę patirtį gerinti lietuvių kalbos ugdymo (konkrečiai – rašymo) rezultatus. Tikimasi, kad visų šių būdų, elementų ir principų visuma bei tinkamas jų derinimas įvairiose projekto veiklose užtikrins netradicinį ir inovatyvų lietuvių kalbos ugdymo kokybės gerinimą. Siekiant nuolatinio ir ilgalaikio, o ne vienerių metų rašymo pasiekimų rezultatų gerėjimo į projektą planuojama įtraukti ne tik 4 klasių, bet ir žemesnių klasių mokinius. Atsižvelgiant į tai, projekto tikslinė grupė pasirinkta 2-4 klasių mokiniai, kurių rašymo pasiekimų rezultatai bus vertinami įgyvendinant projektą. Projekto metu planuojamos pamokos, renginiai, užsiėmimai, mokymai, programos ir kitos veiklos projekte bus netradicinės, įtraukiančios visą mokyklos bendruomenę ir skatinančios tobulėti tiek mokinius, tiek mokytojus. Planuojamas bendras projekto rezultatas: teigiamas 4 klasių mokinių rašymo pasiekimų pokytis visose projekte veiklą tobulinančiose mokyklose.

Trys ugdymo įstagos susitarė dėl esminių pokyčių siekiant pagerinti mokinių raštingumą. T.y. laikytis esminių augančio žmogaus integralaus ugdymo principų:

4 lentelė. Auginimo žmogaus integralaus ugdymo principai.

Aplinka formuoja žmogų.	Aplinka – esminis žmogui poveikį darantis veiksnys. Todėl turime sukurti vaikams mažą visuomenę, nedidelę šeimą, kurioje visi rūpinasi visais. Tokioje aplinkoje auginantis vaikas ne tik klestės ir ras kaip išreikšti savo kūrybinį potencialą, bet ir išeis į gyvenimą, jausdamas pripažinimą ir atsakomybę kurti tokią pat visuomenę už mokyklos sienų.
Pavyzdys.	Vaikai mokosi iš pavyzdžių, kuriuos rodo suaugusieji, įskaitant ugdytojus, tėvus, taip pat medijos resursus, žiniasklaidą bei kitus vienokio ar kitokio turinio šaltinius.
Lygybė.	Ugdymo procesą kontroliuoja mokytojas ir nors jis yra vyresnis už vaikus, tačiau jų turi būti priimamas kaip „savas“. Taip jis galės palaiapsniui visus kelti vis aukščiau. Tai būdinga visiems užsiėmimų aspektams. Štai viena pavyzdys, iliustruojantis šį principą: per pamoką vaikai ir auklėtojai sėdi ratu ir šnekasi kaip lygūs. Žinoma, vaikai nesinaudoja kokiomis nors kitiems neprieinamomis „privilegijomis“.
Mokymo stilius.	Vaikus domina jų prigimtis. Mokytojo uždutis – skatinti šį smalsumą, o ne užgniaužti. Užuo demonstravęs savo viršenybę ir „kibirais“ liejęs žinias, kurių išmokimas (tokiomis sąlygomis) labai abejotinas, mokytojas nukreipiančiais klausimais ir aptarimais turi padėti vaikams drauge nagrinėti įvairias temas. Tik taip vaikai iš tikrųjų išmoks.
Stipriosios pusės	Kiekvienas vaikas turi stiprių pusių, savų talentų ar gebėjimų. Aplinka turi skatinti jį realizuoti savo unikalius bruožus visuomenės labui. Tada jis iš tikrųjų sužydės ir pasieks sėkmę.
Nedidelės mokymosi grupės su keliais ugdytojais	Klasė iš 30-40 mokinių – jau per didelė. Vaikus reikia padalyti po 10-15 žmonių. Kiekvieną tokią grupę lydės du mokymo kokybe besirūpinantys ugdytojai, taip pat psichologinės ir socialinės raidos aspektus išmanantis specialistas.
Lyčių atskyrimas	Kad ir kaip stengsimės, vyrai ir moterys vis tiek liks skirtingi, ir ne tik išore. Tad dėl mūsų vaikų gerovės neignorokime šio fakto. Pagal naujausių tyrimų duomenis, dauguma ikimokyklinukų geriau vystosi ir mokosi vienos lyties aplinkoje. Tyrimai taip pat patvirtina, kad šiuolaikinė švietimo sistema, kur berniukus daugiausia ugdo moterys, sustiprina jų „moteriškus elgesio modelius“ (dažniausiai pasąmoniniu lygmeniu) ir sukelia įvairių problemų, tarp jų ir lytinės raidos.
Ilgą mokymosi dieną	Mokymosi diena tęsiasi iki vakaro. Visą tą laiką vaikai mokosi, ilsisi, valgo, žaidžia, šnekasi – visa tai drauge.
Gyvenimo įgūdžiai.	Kartą per savaitę verta su vaikais palikti mokyklos sienas ir išvykti į gamtą, nueiti į zoologijos sodą ar parką, nuvažiuoti į gamyklą ar kaimo teritoriją, kino studiją ar teatrą, operacinę, ligoninę, gimdymo palatą, valstybines įstaigas, muziejus, senelių namus ir t.t. – atsižvelgiant į ugdymo amžių. Apskritai, į įvairias vietas, kuriose galima vaikams atskleisti mūsų gyvenime vykstančius procesus. Ekskursiją turi lydėti paaiškinimai ir baigtis visų bendru aptarimu to, kas pamatyta.
Vyresnieji moko jaunesnius	Vyresniųjų vaikų grupės imasi šefuoti jaunesnius, o šie – dar mažesnius vaikus ir t.t. Per tai visi pasijaus partneriais, dirbančiais bendram reikalui, apimančiam visą gyvenimą ir sudarančiam vieną iš gamtos pagrindų.
Mokymasis per aptarimus ir vaidmenų žaidimus.	Mokymosi proceso dalimi taps įvairių situacijų, su kuriomis vaikai kas dieną susiduria, vaidinimai. Po žaidimo – bendra diskusija. „Įsijautimas“ į kitus vaidmenis, situacijų iš kitų gyvenimo nagrinėjimas moko vaiką, jog kiekvienas žmogus ir kiekviena nuomonė turi teisę gyvuoti, ir kad su visais reikia kantriai ir tolerantiškai elgtis.
Užsiėmimų filmavimas.	Vaikai filmuoja tai, kas vyksta klasėje ir už jos ribų, kad paskui galėtų pažvelgti į save iš šalies. Taip jie išmoks analizuoti save ir su jais vykstančius dalykus.
Mokymas per žaidimus	Žaidimas – tai priemonė, kurios padedamas vaikas auga, vystosi ir pažįsta pasaulį. Todėl bendradarbiavimo mokančius žaidimus reikia paversti esminiu darbo su vaikais metodu.
Pasirengimas gyvenimui šeimoje nuo ankstyvo amžiaus.	Nuo 11 metų mokykloje reikia ruošti vaikus šeimos gyvenimui, neaplenkiant visų būtinų paaiškinimų, leidžiančių prisiliesti prie vidinės priešingos lyties psichologijos, taip kuriant pagrindą tarpusavio supratimui ir lygiavertiškumo suvokimui.
Tėvų	Mokykla turi įtraukti tėvus į ugdymo procesą ir nuolat juos informuoti, kuo užsiima jų

palaikymas ir bendras darbas su jais.	vaikai: ko mokosi, su kokiais sunkumais susiduria. Tėvai savo ruožtu turi palaikyti auklėjimo procesą: kalbėtis su vaikais apie šių vertybių bei principų svarbą, skatinti juos, rodyti gerą pavyzdį, kaip laikytis šių principų, ir, savaime suprantama, neskleisti su jais nesutampnančio supratimo. Be to, tėvams vertėtų praeiti instruktažą, kad sustiprintume trikampio „vaikas-tėvai-mokykla“ sąveiką.
--	---

Integralaus ugdymo esmė ta, kad į jį turi būti įtraukta visa visuomenė. Augantį žmogų ugdo aplinka, joje puoselėjamos vertybės, kasdieniniai pavyzdžiai iš suaugusiųjų pasaulio. Auganti karta jokiū būdu nepriims jokio primetamo elgesio metodo, jeigu matys, kad mes patys juo negyvename, elgiamės priešingai. Todėl integralus ugdymas visų pirma turi prasidėti nuo mūsų, suaugusiųjų, noro keistis, metodo įsisavinimo ir naudojimo mūsų bendravimui. Tik tada jį galima perteikti vaikams. Keisimės mes, keisis mūsų tarpusavio bendravimo kokybė – keisis auganti karta, o kartu ir visa visuomenė.

„Integralūs ugdymo principai ne tik teigiamai veikia vaikų savijautą bei santykius su aplinkiniais, bet ir pagerina jų pažangumą“ (Knygos „Laiminga vaikystė“ autoriai)

„Žaidimai – tai natūralus būdas mokytis“ (Knygos „Laiminga vaikystė“ autoriai)

„Pamokų tikslas turi būti suformuoti žmogų, o ne parengti kvalifikuotą robotą.“ (Knygos „Laiminga vaikystė“ autoriai)

Ugdymą reikia suderinti su vidine vaiko raida, su jo amžiumi ir lytimi. Nepakanka prigrūsti jį žinių – kur kas svarbiau išmokyti jį būti žmogumi ir parengti gyvenimui“ (Knygos „Laiminga vaikystė“ autoriai)

2.1 SUSITARIMAI DĖL UGDYMO PROCESO

5 lentelė. Ugdymo proceso organizavimo nuostatos:

<p><u>Mokiniai aktyviai mokosi, kai bendradarbiauja.</u> Kalbos mokymasis suvokiamas kaip procesas, kai mokymosi laikas naudojamas aktyviai mokinių veiklai, dirbant individualiai ir grupėmis. Mokiniai aktyviai įsitraukia į mokymosi veiklą, kai yra skatinami stebėti ir koreguoti savo mokymąsi, taikyti įvairias mokymosi strategijas. Jau planuojant veiklą mokytojui labai svarbu atsakyti į klausimus: kaip bus skatinamas mokinių aktyvumas, kaip mokiniai kontroliuos savo mokymąsi, kokias mokymosi strategijas taikys? Mokiniai aktyviai mokosi, kai bendradarbiauja: keičiasi patirtimi, idėjomis, diskutuoja, kartu nagrinėja problemą, svarsto</p>	<p><u>Kad kiekvienas mokinys galėtų sėkmingai mokytis, užduotys turi būti individualizuojamos.</u> Kad kiekvienas mokinys galėtų aktyviai ir sėkmingai mokytis, svarbu, kad užduotys būtų diferencijuojamos ir individualizuojamos, atsižvelgiant į visos klasės ir atskirų mokinių pasiekimų lygį, t. y., vengiama per sunkių, atskiram mokiniui ar grupei neįveikiamų užduočių ir lygiai taip pat – per lengvų, neskatinančių mokytis užduočių. Atsižvelgiant į skirtingus mokinių mokymosi stilius apgalvojama mokymo metodų įvairovė. Rekomenduojama sudaryti mokiniams kuo daugiau galimybių patiems pasirinkti užduotis,</p>
--	--

alternatyvas, ieško sprendimo.	mokymosi būdus, atsižvelgiant į interesus, polinkius, išsikeltus mokymosi uždavinius.
<p>Kalbos mokymasis turi būti grindžiamas mokinių patirtimi. Organizuojant ugdymo procesą turi būti siekiama, kad kalbinė veikla būtų aktualizuota, kontekstinė. Kalbos mokymasis turi būti grindžiamas mokinių patirtimi, ieškoma prasmingų mokymosi mokykloje ir gyvenimo už mokyklos ribų sąsajų. Kalbinė veikla siejama su situacijomis, artimomis natūraliam bendravimui, ieškoma galimybių mokiniams vartoti kalbą autentiškose situacijose (pvz., parengti pristatymą žemesnių klasių mokiniams, parengti kito mokomojo dalyko projektinio darbo viešą pristatymą, parengti interviu su įdomiu žmogumi, apsvastyti klausimą, kuris aktualus klasei, mokyklos bendruomenei ir pan.).</p>	<p>Ugdant raštingumo kompetenciją siektina vidinės dalyko integracijos. Mokant kalbos labai svarbi vidinė dalyko integracija. Rašyti tekstą turi būti mokomasi nagrinėjant, kaip atsižvelgiant į komunikavimo tikslą komponuojami sakiniai ir rašytiniai tekstai, kaip siejamos teksto dalys ir sakiniai, kaip pasirenkama kalbinė raiška. Teksto suvokimo gebėjimai ugdomi analizuojant parašyto teksto struktūrą, kalbinę raišką. Kalbos sistemos dalykų pažinimas sietinas su gebėjimų tinkamai, veiksmingai ir taisyklingai vartoti kalbą įvairiose situacijose ugdymu.</p>

Pamokos planavimo ypatumai:

1. Pamoka – pagrindinė mokymo ir mokymosi organizavimo forma, laboratorija, kurioje mokytojo atliekami nedideli profesiniai eksperimentai gali nulemti didelius ir reikšmingus pokyčius asmens ir visuomenės gyvenime. Nuo to, kaip organizuojame mokymą ir mokymąsi pamokoje, kokią mokymo ir mokymosi kultūrą puoselėjame, priklauso, kaip mokiniai apskritai supranta mokymosi esmę, savo vaidmenį mokymosi procese. Turėtume galvoti, kaip padėti pakeisti vis dar vyraujančią mokinių supratimą „esu mokomas ir kontroliuojamas“ supratimu „mokausi kartu su kitais, kitų padedamas ir padedamas kitiems“.
2. Yra ne mažiau kaip 3 tos pačios pamokos scenarijai. Mokiniai individualiai atlieka užduotis, tada skaitoma po vieną atvejį ir aptariama. Mokiniai suskirstomi grupėmis pagal pasiekimų lygius arba ankstesnių tos temos pamokų įsivertinimo rezultatus. Mokiniai atlieka mokytojo skirtas užduotis individualiai ir tada tikrinasi su grupės draugais. Mokinių paprašoma klaidas taisyti kitos spalvos rašikliu, klaustukais pažymėti atvejus, dėl kurių grupė nesutaria. Mokinių grupės kviečia mokytoją aptarti neaiškių atvejų. Mokytojas konsultuoja grupes, neskubėdamas pasakyti atsakymo, tačiau užduodamas papildomų klausimų, nurodoma teorinė medžiaga, kurią perskaičius ar prisimnus būtų lengviau rasti teisingą atsakymą. Mokytojas pateikia pratimus su teisingais atsakymais, grupės pasitikrina savo atsakymus. Aptariami atvejai, kuriuose mokiniai padarė klaidų, analizuojamos klaidų priežastys. Dirbdami poromis mokiniai aptaria išsitaistytus darbus mėgindami nustatyti savo ir draugo

padarytų klaidų pobūdį: jos tipiškos ar įvairios. Mokytojas gali paimti kelių mokinių darbus, kad sukauptų informacijos apie mokiniams vis dar neiškius atvejus ir numatytų mokinių mokymosi poreikius atitinkančių pratybų.

Kuo daugiau pamokos scenarijų, tuo daugiau privalumų gerinant mokinių raštingumą:

6 lentelė. Raštingumą gerinantys scenarijai

Mokiniai dirba aktyviau.	Mokiniam sudaroma galimybių kalbėtis, savais žodžiais išsakyti savo supratimą.
Mokytojas gali paskirstyti savo paramą atsižvelgdamas į mokinių poreikius. Kol aukštesniųjų pasiekimų mokiniai dirba savarankiškai, mokytojas gali intensyviau konsultuoti žemesniųjų pasiekimų mokinių grupes.	Mokiniai skatinami įsivertinti, imtis atsakomybės už savo pasiekimus, mokosi mokyti.

Mokymąsi pamokoje skatina:

- aiškūs mokymosi uždaviniai;
- galimybės remtis turimomis žiniomis, patyrimu;
- aktyvi veikla, bendradarbiavimo galimybės, įvairių strategijų taikymas;
- konstruktyvi mokytojo ir klasės draugų grįžtamoji informacija;
- laikas, skirtas individualiai ar grupės veiklai (rezultatui ir procesui) apmąstyti, aptarti, įsivertinti.

Svarbu tinkamai suformuluoti pamokos uždavinį:

- Pamokos uždaviniai formuluojami iš mokinio pozicijos. Jie orientuoti į tai, ką mokiniai išmoks per šią pamoką. Pamokos uždavinyje apibrėžiamas mokinių rezultatas, pasiekiamas per tam tikrą laiką (pamoką), kaip mokiniai parodys šį rezultatą ir kokiais kriterijais remdamiesi jį vertinsime. Kriterijus – atsižvelgdami į adresatą ir komunikacinę situaciją.
- Mokymosi uždavinys turi būti: konkretus, aiškus, glaustas; realiai pasiekiamas per tam tikrą laiką; pamatuojamas (vengtina žodžių suvokti, suprasti, nes jie nėra pakankamai konkretūs – mokiniai gali nesuprasti, ko iš jų tikimasi, o mokytojui sunku nuspręsti, ar uždavinys įgyvendintas); konstatuojamas kaip rezultatas (vartojami aktyvieji veiksmažodžiai arba frazės);

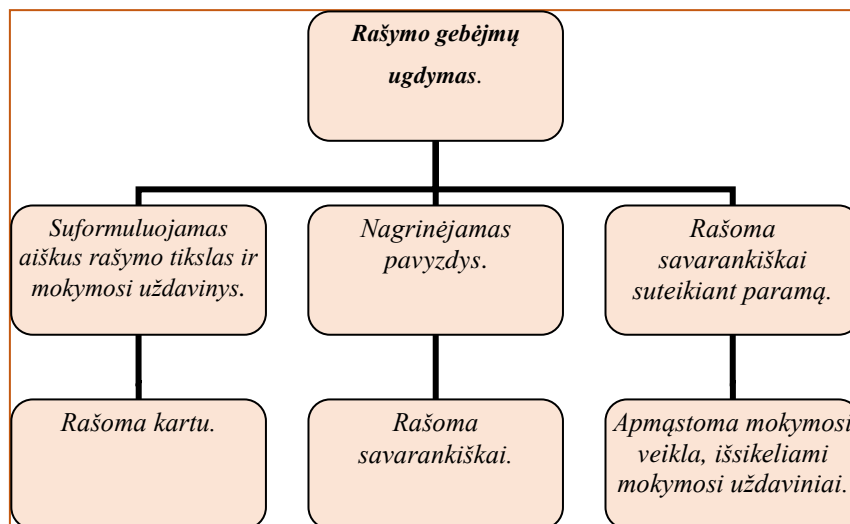
Tinkamai suformuluoti ir mokiniams suprantami mokymosi uždaviniai yra pagrindinis tikslingos veiklos pamokoje įrankis. Jie padeda mokytojui numatyti kryptingas mokymo ir mokymosi veiklas, susitarti su mokiniais dėl laukiamų rezultatų pamokos pabaigoje, įtraukti mokinius į mokymąsi, vertinimą ir įsivertinimą. Galima tikėtis, kad aiškiai suprasdami mokymosi uždavinius – savo „mokymosi kelionės nuorodas“ – mokiniai pozityviau žvelgs į mokymąsi, labiau pasitikės savimi, supras mokymosi prasmingumą.

Galimos planavimo problemos: dažnai pernelyg daug siekiama nuveikti per vieną pamoką, kartais planuojama per daug ir nepakankamai kryptingų veiklų. Verta žengti mažesniu žingsniu, bet sąmoningiau ir kryptingiau.

Prieš pamoką verta paanalizuoti:

- Kodėl ši pamoka vertinga?
- Kaip ji siejasi su kitomis pamokomis, kaip bus remiamasi anksčiau įgytais mokinių įgūdžiais ir gebėjimais?
- Kaip ji siejasi su mokinių asmenine patirtimi ir interesais?
- Kokių dalyko žinių įgis, kokius dalyko gebėjimus ugdysis mokiniai?
- Kokios bendrosios kompetencijos bus ugdomos?
- Kaip bus skatinamas aktyvus mokymasis?
- Kaip bus teikiama grįžtamoji informacija mokymosi metu?
- Kaip bus vertinama ir įsivertinama atsižvelgiant į mokymosi uždavinius?

Atnaujintoje lietuvių gimtosios kalbos programoje numatyta, kad mokiniai turi įgyti įvairios rašymo patirties, jiems turi būti sudaryta galimybių rašyti įvairiais tikslais įvairiems adresatams. Siekdami pagerinti mokinių dalykinio rašymo pasiekimus, modeliuojamoms rašymo užduotims turėtume suteikti komunikacinį kryptingumą (aiškiai įvardyti rašymo tikslą ir adresatą), nagrinėti pakankamai įvairiais tikslais parašytų tekstų, suteikti pakankamai paramos rašymo metu, skatinti įsivertinimo praktiką. Bendroji rašymo gebėjimų ugdymo veiklų seka galėtų būti tokia:

3 pav. Rašymo gebėjimų ugdymo schema.

Veiklų seka gali būti keičiama atsižvelgiant į mokinių amžių, rašymo gebėjimų lygį, sprendžiamos rašymo problemos specifiką.

Kas svarbu rašant tekstą. Platus informacinių priemonių naudojimas šiuolaikinėje visuomenėje didina kiekvieno asmens rašymo kompetencijos svarbą, nes vis daugiau informacijos turime pateikti raštu, institucijų ir asmenų tarpusavio bendravimas ir bendradarbiavimas taip pat

vyksta raštu. Šiuolaikiniam žmogui svarbu mokėti rašyti ne tik gimtąja, bet ir užsienio kalba. Rašymas – tai kalbinės veiklos rūšis, kai kalbos vartotojas kuria rašytinį tekstą siekdamas kokio nors tikslo tam tikroje situacijoje. Rašant tekstą svarbu ne tik perteikti norimą prasmę, bet ir tinkamai parinkti kalbos priemones bei taikyti tinkamas rašymo strategijas. **Rašymo strategijos** apima tris pagrindinius rašymo proceso etapus: **pasirengimą, komponavimą ir redagavimą**. Rengiantis rašymui, generuojamos mintys, renkama informacija, planuojama, numatoma teksto struktūra, išdėstymas ir pan. Komponuojant kuriamas pirmasis rišlaus teksto variantas, jis vėliau peržiūrimas, tikrinamas, perrašomas, taisomas ir pan., kol sukuriamas galutinis variantas, kuris vėliau redaguojamas ir gali būti pateikiamas vertinti. Komponuojant tekstą, rašančiajam gali prireikti koreguoti turimą planą, o redaguojant tekstą gali tekti ieškoti papildomos informacijos, taiklesnio pavyzdžio ar pan. Rašymas yra kognityvinė veikla, **rašymo procesai neatsiejamai susiję su mąstymo ir problemų sprendimo procesais**, taigi rašymo kompetencijos gerinimas padeda tobulinti ir asmens bendruosius gebėjimus – analitinį mąstymą, nuoseklų argumentavimą ir pan.

LIETUVIŲ KALBOS PRADINIO UGDYMO BENDROJOJE PROGRAMOJE (2016) SIEKIAMA, KAD MOKINIAI:

Ugdytūsi vertybines nuostatas: □ vertinti klausymą, kalbėjimą, skaitymą ir rašymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią galimybių bendravimui, bendravimui, saviraiškai, malonumo ir prasmingų išgyvenimų potyriams;

Ugdytūsi rašytinę kalbą: □ gebėjimą sąmoningai ir sklandžiai skaityti ir suprasti grožinius, negrožinius ir medijų tekstus, suvokti jų savitumą ir reikšmę, pasirinkti skaityti vertingus literatūros kūrinius, naudotis prieinamais informacijos šaltiniais; □ gebėjimą kurti rašytinius tekstus: taisyklingai rašyti, aiškiai reikšti mintis ir jausmus.

Rašymas (rašymo technika, taisyklingumas, rašytinio teksto kūrimas, atsižvelgiant į tikslą, komunikavimo situaciją ir adresatą).

2.2 RAŠTINGUMO SAMPRATA. BENDRIEJI SUSITARIMAI

Kas yra raštingumas. Gyventojų išsilavinimo lygis, nustatomas pagal mokėjimą skaityti ir rašyti.

Bendroji mokinio išsilavinimo charakteristika, apibūdinama žemu, vidutinišku ir aukštu lygiu. (L.Jovaiša. Enciklopedinis edukologijos žodynas)

Mokinio gebėjimo skaityti ir rašyti lygis.

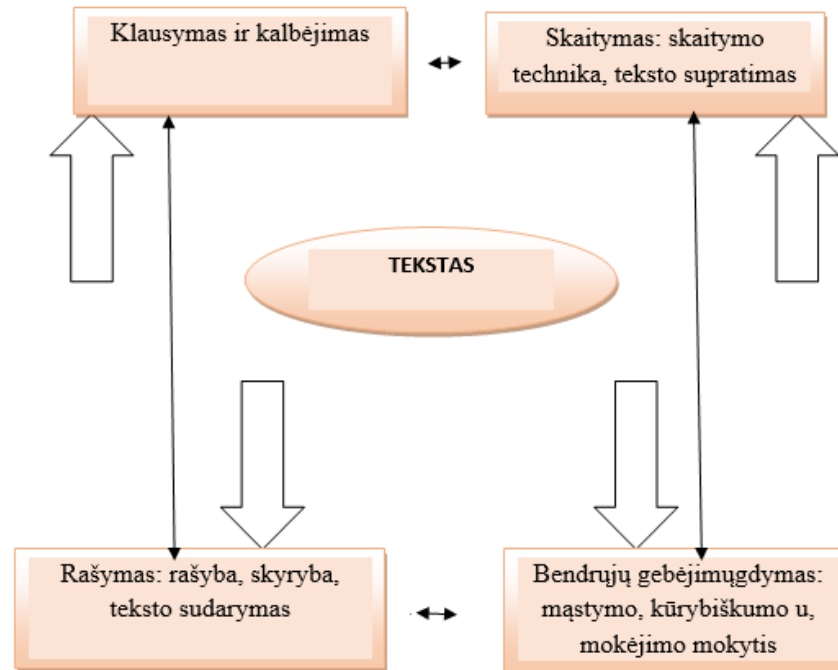
Mokinio gebėjimo reikšti mintis, jausmus ir kt. rašytine kalba lygis.

Mokinio gebėjimo rašyti be klaidų lygis.

Mokinio raštingumo sudedamosios dalys:

- Gebėjimas sklandžiai skaityti ir suprasti tai, ką perskaitė.

- Gebėjimas rašyti reikiamą tekstą:
 - suformuluoti teksto turinį (žinoti, apie ką rašyti),
 - formuluoti mintis ir reikšti jas sakiniais, gebėti taisyklingai parašyti sakinius,
 - parinkti sakiniui tinkamą žodį ir jį taisyklingai parašyti.

4 pav. Rašymo, kaip kalbinės veiklos, integravimas su kitomis kalbinės veikos rūšimis

7 lentelė. Rašymo (ne)integruotos kalbinės veiklos mokymosi modelis:

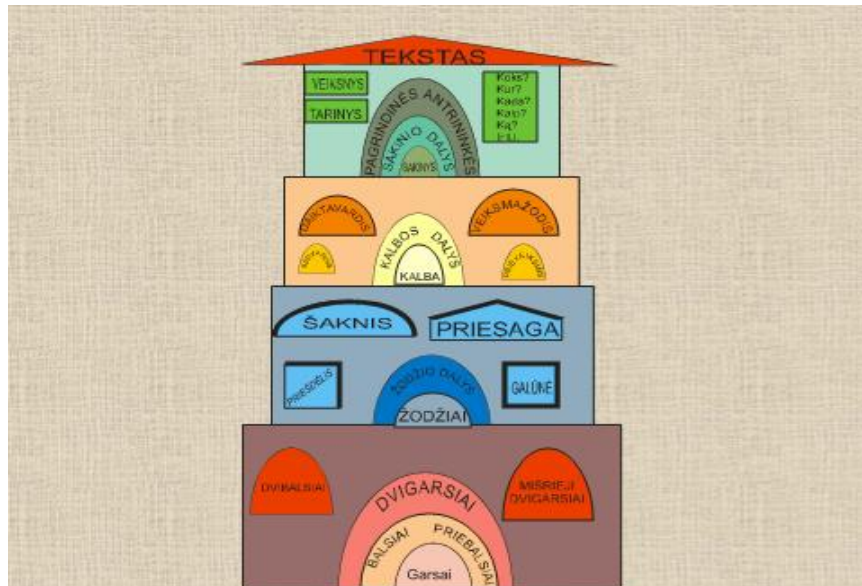
RAŠYMO, KAIP INTEGRUOTOS KALBINĖS VEIKLOS, MOKYMOŠI MODELIS	RAŠYMO, KAIP NEINTEGRUOTOS KALBINĖS VEIKLOS, MOKYMOŠI MODELIS
<p>Skaitomas tekstas, mokomasi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • teksto supratimo • sakinio sudarymo ir skyrybos • žodžių vartojimo ir rašybos <p>Mokinių kuriamas tekstas, mokomasi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sudaryti ir rašyti tekstą • sudaryti ir rašyti sakinius • parinkti ir rašyti žodžius • rašyti ir jungti raides 	<p>Mokinių kuriamas tekstas, mokomasi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sudaryti ir rašyti tekstą • sudaryti ir rašyti sakinius • parinkti ir rašyti žodžius • rašyti ir jungti raides <p>Mokytojo diktuojamas tekstas, sakiny, žodis, mokomasi:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rašyti tekstą • rašyti sakinius • rašyti žodžius • rašyti ir jungti raides

Dirbant integruotai mokytojui svarbūs klausimai:

- Koks tekstas skaitomas?
- Koks kalbos sandaros dalykas (gramatikos tema) analizuojamas, kartojamas ar įtvirtinamas?

- Kieno rašybos mokomasi?
- Kaip rašybos mokymasis siejamas su teksto rašymu?
- Ko dar mokomasi „pakeliui“?
- Kaip diferencijuojamas darbas?

Vaikai turi susidaryti visuminį kalbos mokymosi ir suvokimo vaizdą, nuo kurio priklauso raštingumas:

5 pav. Kalbos pilis

Turėdami sistemingą kalbos ugdymosi vaizdą, integruotai galima mokytis rašymo technikos.

2.3 RAŠYMO TECHNIKOS MOKYMO IR MOKYMOŠI SISTEMA. I-IV KLASĖSE

8 lentelė. Rašymo technikos

Klasė	Vadovėlyje	Pratybose	Fonetinė rašyba	Morfologinė rašyba
1 klasė	<ul style="list-style-type: none"> • standartiniai raidžių pavyzdžiai • tekstai rašytiniu šriftu 	<ul style="list-style-type: none"> • rankos lavinimas • orientavimasis erdvėje • orientavimasis sąsiuvinio linijose • rankos judesių kryptis • raidžių standartai • raidės vaizdas, lyginimas su panašiomis figūromis, kitomis raidėmis • raidės rašymo krypties supratimas • raidės piešimas kryptiai ir formai įtvirtinti • galimų klaidų analizė, perspėjimas • standartinio dydžio raidės (6/12 mm) rašymas linijose • raidžių junginių analizė, detalūs orientyrai • raidžių rašymas žodžiuose • sakinių rašymas • tekstų rašymas (elementarūs reikalavimai) • mokymasis įsivertinti • raidės, žodžio rašymo integravimas su fonetine rašyba • sakinio rašymo integravimas su skyryba. 	<ul style="list-style-type: none"> • girdėti visus žodžio garsus, • iš eilės pasakyti visus žodžio garsus, • skirti y – i, ū – u, aa – a, ee – e, è – e ir juos taisyklingai tarti žodyje, • skirti ie – è, uo – o ir juos taisyklingai tarti žodyje, • skirti b – p, d – t, g – k, ž – š, • pradėti mokytis skirti kietai ir minkštai tariamus priebalsius (su sąvokomis dar nesupažindinama, tik analizuojami pavyzdžiai) <p>Supažindinimas su lietuvių kalbos abėcėlės raidėmis: spausdintinėmis ir rašytinėmis, mokymasis parašyti visas didžiąsias ir mažąsias raides.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kad mokinys garsą susietų su raide, • kad raidę sietų su garsu, • nepainioti panašios formos raidžių: š – s, ž – š, è – e, • skiriant panašiai skambančius garsus, skirti ir juos žyminčias raides <p>Mokymas(is) parašyti 1 – 2, 2 – 3 skiemenų žodžius.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suprasti, kad rašant žodį reikia tarti (garsiai, pusbalsiu, pašnibždomis, tyliai ar mintyse) jo garsus iš eilės ir kiekvieną garsą užrašyti atitinkama raide; • skirti pakankamai pratybų garsinei analizei žodžių su: a) atvirais skiemenimis, b) su 	<p>Turtinamas mokinių žodynas veiksmų, daiktų, požymių pavadinimais.</p> <p>Žaidžiama žodžiais: pagal pavyzdį keičiama žodžio forma, padaromi žodžiai su –elis, –elė, ne-, į- ir kt.</p> <p>Mokomasi rašyti žmonių, gyvūnų vardus, savo miesto, kaimo pavadinimą.</p> <p>Gali būti pradėta mokytis kelti klausimus: ką veikia? ką? ko?</p>

			<p>uždarais skiemenimis, c) ilgesnių žodžių analizei ir jų rašymui;</p> <ul style="list-style-type: none"> • atlikti garsinę analizę, lyginti žodžius su: a) y – i, u – ū, b) ie – è, uo – o, c) b – p, d – t, g – k, ž – š ir juos rašyti; • susipažinus su nosinėmis raidėmis, atlikti žodžių, kurių gale rašomos nosinės raidės, garsinę analizę ir pratinti rašyti žodžio gale nosinę raidę (dar nekeliant klausimų ką?, ko?); • susipažinus su netariama i, atlikti žodžių su ja garsinę analizę, mokytis rašyti netariamą i prieš u, ū, ū, o. 	
2 klasė	<ul style="list-style-type: none"> • standartiniai retesnių raidžių pavyzdžiai kartojimui • tekstai rašytiniu šriftu 	<ul style="list-style-type: none"> • I klasėje susidarytų rašymo įgūdžių atgaminimas (to paties šrifto raidžių, žodžių, sakinių rašymo kartojimas) • perėjimas prie rašymo smulkesniu šriftu (4/8 mm) • teksto rašymo reikalavimai • gražaus rašto pratimai, įsivertinimas • rašymo integravimas su rašybos ir skyrybos mokymusi 	<p>Neilgų žodžių, kurių rašyba nesiskiria nuo taisyklingo tarimo garsinė analizė ir rašymas.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • susipažinus su elementaria fonetikos teorija (ilgieji ir trumpieji balsiai, priebalsiai, dvibalsiai) toliau mokytis taisyklingai tarti žodžius su: a) y – i, ū – u, b) ie – è, uo – o, c) b – p, d – t, g – k, ž – š ir juos rašyti; • daugiau analizuoti žodžių su dvibalsiais ai, ei, au, ui ir juos rašyti; • tęsti garsinę analizę žodžių, kurių gale rašomos nosinės, įsižiūrėti į šių žodžių rašymą, juos rašyti (vėliau derinama su morfologine rašyba); • atlikti žodžių su netariama i garsinę analizę, mokytis rašyti netariamą i prieš u, ū, ū, o; • analizuoti žodžius su priebalsių samplaikomis ir juos rašyti. 	<p>Susipažįstama su veiksmo žodžiais, kad jie gali reikšti: a) dabartį, b) praeitį, c) ateitį, Mokomasi jiems kelti klausimus, veiksmo žodžius vartoti tekste ir rašyti.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • išmokti atpažinti veiksmo žodžius pagal reikšmę ir klausimus • mokytis rašyti dabartį reiškiančius veiksmo žodžius, kurie atsako į klausimą ką veikia? • mokytis rašyti praeitį reiškiančius veiksmo žodžius, kurie atsako į klausimą a) ką veikiau? b) ką veikei? <p>Susipažįstama su daiktų pavadinimais:</p> <p>a) žmonių, gyvūnų, b) augalų, c) daiktų.</p> <p>Mokomasi jiems kelti klausimus ir rašyti, juos vartoti tekste.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • išmokti tekste, sakinyje atpažinti daiktų pavadinimus pagal reikšmę ir klausimus, • mokytis vartoti ir rašyti žodį, kuris reiškia vieną daiktą ir atsako į klausimą ką?, • mokytis vartoti ir rašyti žodį, kuris reiškia

				<p>daugiau negu vieną daiktą ir atsako į klausimą ko?,</p> <ul style="list-style-type: none"> • mokytis vartoti ir rašyti žodį, kuris atsako į klausimą kur?. <p>Toliau mokomasi rašyti žmonių, vardus, pavardes, gyvūnų vardus, vietovių pavadinimus.</p> <p>Susipažįstama su daiktų požymių, ypatybių pavadinimais, mokomasi tekste, sakinyje jiems kelti klausimus koks?, kokia?, pradedama mokytis paprasčiausių rašybos atvejų, turtinamas šiais žodžiais mokinio žodynas, mokomasi juos vartoti tekste.</p>
3 klasė	<ul style="list-style-type: none"> • standartiniu šriftu parašytų tekstų pavyzdžiai • mokinių rašto pavyzdžiai 	<ul style="list-style-type: none"> • II klasėje susidarytų rašymo įgūdžių atgaminimas (to paties šrifto žodžių, sakinių rašymo kartojimas) • perėjimas prie rašymo smulkesniu šriftu (3/6 mm) • teksto rašymo reikalavimai • gražaus rašto pratimai, įsivertinimas • rašymo integravimas su rašybos ir skyrybos mokymusi 	<p>Įtvirtinami II klasėje išmokti fonetinės rašybos gebėjimai, rašomi ilgesni žodžiai, taisomos individualios spragos.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įsitikinti, ar mokinys skiria ilguosius ir trumpuosius balsius, dvibalsius, panašiai skambančius priebalsius; • ar atpažįsta žodžius su netariama i prieš u, ū, y, o. <p>Susipažįstama su mišriaisiais dvigarsiais, mokomasi rašyti mišriuosius dvigarsius su i, u, kai pirmasis dvigarsio sandas kirčiuotas ir tariant dažnai pailginamas (pilti, bulvė ir kt.)</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mokytis taisyklingai tarti žodžius su mišriaisiais dvigarsiais il, im, in, ir, ul, um, un, ur ir juos taisyklingai rašyti, todėl vadovėlyje visada atkreipiamas dėmesys į tekstuose pasitaikančius žodžius su šiais dvigarsiais. <p>Susipažįstama su minkštumo ženklu i, toliau mokomasi rašyti žodžius su juo.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kad mokiniai suprastų: minkštumo ženklą prieš u (taigi ir prieš ui, ul, um, un, ur), ū, y, 	<p>Susipažįstama su žodžio sandara – reikšminėmis žodžio dalimis: šaknimi, galūne, priesaga, priešdėliu; sudurtiniais žodžiais.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • suprasti, kas yra giminiški žodžiai ir kodėl jie reikšmingi kalboje • remiantis giminišku žodžiu pasitikrinti neaiškų žodžio rašybą • suprasti galūnės reikšmę (žodžio kaitymas, derinimas sakinyje) • suprasti atitinkamos reikšminės žodžio dalies (šaknies, priešdėlio, priesagos) pastovumą. <p>Susipažįstama su veiksmažodžiais, jų laikais, asmenavimu, mokomasi juos atpažinti skaitomame tekste ir vartoti kuriamuose tekstuose, ypač pasakojimuose.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • išmokti rašyti esamojo laiko veiksmažodžius, kurie atsako į klausimą ką veikia?; • išmokti rašyti būtojo kartinio laiko veiksmažodžius, kurie atsako į klausimą a)

			<p>o, rašome tikrindamiesi klausa;</p> <ul style="list-style-type: none"> • minkštumo ženklą prieš a (ai, am), ą rašome taikydami taisykles arba įsimindami pavyzdžius. 	<p>ką veikei?, b) ką veikiau?;</p> <ul style="list-style-type: none"> • mokytis rašyti būtoj dažninio laiko veiksmažodžius su supanašėjusiais priebalsiais (prieš priesagą –dav-); • mokytis rašyti paprastesnius būsimojo laiko veiksmažodžius – juos pasitikrinti giminišku žodžiu. <p>Susipažįstama su prievėksmiai, kurie atsako į klausimą kaip?, mokomasi juos vartoti ir rašyti.</p> <p>Susipažįstama su daiktavardžiais, jų reikšme, gimine, skaičiumi, klausimais, toliau mokomasi juos vartoti ir rašyti.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • toliau mokytis rašyti daiktavardžius, kurie reiškia vieną daiktą (vienaskaita) ir atsako į klausimą ką? • toliau mokytis rašyti daiktavardžius, kurie reiškia daugiau negu vieną daiktą (daugiskaita) ir atsako į klausimą ko? • toliau mokytis rašyti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą kur?. <p>Toliau mokomasi rašyti žmonių, vardus, pavardes, gyvūnų vardus, vietovių, knygų ir kt. pavadinimus.</p> <p>Susipažįstama su būdvardžiais, jų reikšme, kaitymu, klausimais, toliau mokomasi juos vartoti ir rašyti.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • mokytis rašyti būdvardžius, kurie atsako į klausimus: kokį?, kokią? kokių? • mokytis rašyti būdvardžius, kurie atsako į klausimus: koks? kokie? – pagal pavyzdį
4 klasė	<ul style="list-style-type: none"> • standartiniu šriftu parašytų tekstų pavyzdžiai • mokinių rašto 	<ul style="list-style-type: none"> • individualios rašyenos formavimasis • teksto rašymo reikalavimai, pastraipos 	<p>Įtvirtinama žodžių su mišriaisiais dvigarsiais, minkštumo ženklu rašyba.</p> <p>Taisomos individualios ilgųjų ir trumpųjų balsių, kitų atvejų fonetinės rašybos spragos.</p>	<p>Susipažįstama su veiksmažodžio asmenimis, bendratimi, priešdėliais ir priesagomis, toliau mokomasi vartoti ir rašyti įvairias</p>

	<p>pavyzdžiai</p>	<ul style="list-style-type: none"> • gražaus rašto pratimai, įsivertinimas • rašymo integravimas su rašybos ir skyrybos mokymusi 		<p>veiksmažodžio formas. Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įtvirtinti III klasėje išmoktas rašyti esamojo, būtojo kartinio, būtojo dažninio, būsimąjo laiko veiksmažodžio formas; • išmokti rašyti veiksmažodžių bendratį su supanašėjusiais priebalsiais, kai nesunku pasitikrinti keičiant žodį. <p>Susipažįstama su daiktavardžio linksniais, priesagomis, priešdėliais, toliau mokomasi vartoti įvairias daiktavardžio formas ir jas rašyti. Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • įtvirtinti III klasėje išmoktas rašyti daiktavardžio formas, • daugiau dėmesio skirti vietininko galūnių rašybai (-oje, -uose ir pan.) • išmokti pasitikrinti galūnės rašybą taikant vardininko taisyklę: brolis – broliai, varlė – varlei ir pan. <p>Susipažįstama su būdvardžių linksniais, dažnesnėmis priesagomis, toliau mokomasi vartoti ir rašyti būdvardžius. Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • daugiau dėmesio skirti būdvardžių vardininko rašybai : gražus – gražūs, ledinis – lediniai. <p>Toliau mokomasi rašyti žmonių, vardus, pavardes, gyvūnų vardus, vietovių, leidinių pavadinimus.</p>
--	-------------------	--	--	--

III SKYRIUS UGDYMO METODAI

Šiame skyriuje bus aptariamas tinkamas metodo pasirinkimas siekiant ugdymo kokybės. Ugdymo metodai yra ne mažiau reikšmingas pedagoginio darbo veiksnys nei pats ugdymo turinys. Nėra ir negali būti universalus, kiekvienam mokytojui ir mokiniui tinkančio metodo. Mokytojas pagal savo prigimtį ir gebėjimus renkasi tokius metodus, kurie padėtų geriausiai pasiekti ugdymo tikslus bei uždavinius. Jei jam pačiam patogus metodas nepadeda skleisti kiekvieno mokinio individualybei, tenka ieškoti kito ar permodeliuoti tą patį metodą. Tai pedagogo profesinio pasirengimo, jo pedagoginių pažiūrų bei takto reikalas.

Tyrimai rodo, kad didesnė mokymo būdų įvairovė sužadina mokinių susidomėjimą, neleidžia nuobodžiauti, įtakoja mokymosi motyvaciją. Žiūrint mokytojo ir mokinio akimis, geriausia pamoka ta, kurioje mokytojas jaučia palikęs dalį savęs, o mokinys – suradęs save.

Per pamoką turime ne tik mokyti, bet ir išmokyti, skatinti mokinį atrasti nauja, nežinoma, klysti ir taisyti savo klaidas. Bet kuriame mokymosi etape mokytojas siekia ne vieno, o daugiau tikslų. Todėl mokytojui nepakanka taikyti atskirus metodus; svarbu juos derinti.

Ne visi metodai mokymo požiūriu yra vienodai vertingi. Koks mokymo metodas yra geriausias, galima pasakyti tik tada, kai tiksliau įvertinamos mokinių savybės (amžius, motyvacija, ankstesnis mokymasis ir rezultatai) ir mokymo tikslai. Vieni metodai geriau padeda išmokyti vienus mokinius, kiti kitus. Kiekvieną mokymo metodą pritaikyti praktikoje galima labai įvairiai, net ir tada, kai mokymo medžiagos turinys yra maždaug toks pats.

Kas yra mokymo metodas?

Pagal N. R. Gage, D. C. Berliner, tai yra „pasikartojančių mokymo veiksmų modelis, kuris gali būti taikomas dėstant įvairius dalykus, būdingas daugiau negu vienam mokytojui ir svarbus išmokimui“. O pasak S. Šalkauskio, „mokomasis metodas apskritai yra racionalaus mokymo būdas, nukreiptas į mokymo tikslą ir suderintas su mokinio prigimtimi ir su mokomojo dalyko ypatybėmis“.

Mokytojų specifiniai veiksmai – tai jau praktinis taikymas. Metodus galima sąlygiškai skirstyti į tradicinius ir netradicinius. Netradiciniais metodais laikome tuos, kurie dar retai taikomi, bet yra reikšmingi šiuolaikinio ugdymo procese.

Bendrosiose programose rekomenduojama taikyti Šiuos metodus: diskusijas ir debatus, darbą grupėmis (komandomis), modeliavimą, „smegenų šturmą“, projektų rengimą, eksperimentą, interviu, anketinius tyrimus, dokumentų (įvairių informacijos šaltinių) analizę ir įvairiapusių apdorojimą, inscenizacijas, argumentų „už“ ir „prieš“, analizę ir kt. Šį sąrašą dar galima pratęsti

tokiais metodais kaip „ledlaužis“, „ežys“, „voratinklis“, „akvariumas“ ir kt. Išvardytų metodų sąrašas nėra baigtas, klasifikacija nėra griežta, ji įmanoma ir kitokia.

Mokytojas kartu su mokiniu turi surasti jiems patogius, tinkamus mokymo ir mokymosi būdus.

1. GRUPINIS MOKYMO METODAS

Mokinių suskirstymas grupėmis, pateikiant įsisavinti mokomąją medžiagą yra mėginimas juos išmokyti. Tai nėra nauja idėja. Jos populiarumas siejamas su Rodžerio ir Deivido Džonsonų iš Minesotos universiteto darbo rezultatais. Džonsonai 1975 m. publikavo „Mokymasis drauge ir atskirai“, kur pateikė darbo grupėmis efektyvumo tyrimus. 375 studentų tyrimai parodė, kad dirbantys bendrose grupėse ir besivaržantys tarpusavyje studentai išmoko daugiau negu tie, kurie mokėsi individualiai. Vėliau šie studentai mokėsi daug kruopščiau – gebėjo analizuoti, įtikinti, padaryti išvadas, spręsti problemas, pateikti ir įvertinti. „Grupinis“ mokymas – mažos grupės problemų sprendimo struktūrinė forma, užtikrinanti skirtingų grupių panaudojimą, individualią atsakomybę, skatinanti pozityvią abipusę priklausomybę. Kodėl grupinis mokymas yra sėkmingas?

Jei klasėje mokosi labai nevienodų sugebėjimų mokiniai arba dirbama su mokiniais, turinčiais fizinių trūkumų, galima taikyti individualaus darbo padedant komandai metodą. Sudaromos grupelės iš 4-5 nevienodo pažangumo mokinių. Kiekvienas pasirenka sau partnerį ir mokosi su juo pagal numatytą mokomąją medžiagą: skaito literatūrą, daro rašto darbus, atlieka testus. Po to drauge dirbantys mokiniai pasikeičia atsakymų lapais ir įvertina kito rezultatus. Visą darbą įvertina tikrinti paskirtas mokinys. Šiuo atveju grupės nesivaržo tarpusavyje, o stengiasi viršyti savo ankstesnių vertinimų vidurkį.

Grupinio darbo metodas naudingas tuo, kad sudaro galimybę nuo komandinio administravimo pereiti prie humanitarinių mokymo ugdymo metodų. Mokiniai teigiamai vertina toki mokymo būdą, kuris yra stimuliuojantis, padedantis greičiau įsitraukti į darbą ir geriau jį atlikti. Tai padeda ugdyti vaikų bendravimo įgūdžius, pratina planuoti darbą, vengti konfliktų, atlikti tam tikras funkcijas, objektyviai vertinti darbo rezultatus. Moksleivis yra pilnavertis mokymo proceso veikėjas, o ne tik ramus stebėtojas. Mokytojas gali pastebėti kiekvieną mokinį ir individualiai jam padėti. Grupės nariai vienas kitą padrąsina, padeda, stimuliuoja. Darbas grupėse veikia dvasine mokinio asmenybės raidą.

2. ŽMOGAUS PAŽINIMO METODAS

Valdorfo pedagogai teigia, kad mokymo ir auklėjimo esmė – tai, kas vyksta mokytojo ir mokinių sielose. Išmokus suprasti atskirą žmogų, galėsime suvokti subtilius žmonijos dvasinius ryšius; tobulinti juos. Tad vienas iš svarbiausių mokytojo uždavinių – išsiaiškinti savųjų mokinių temperamentus. Tada pagal charakterius klasėje susodinti grupėmis (vaikams to neįtariant). Tai labai patiks melancholikams – jie vieni kitiems neįkyrės. Plepieji sangvinikai ir peštukai cholericai,

veikiami nuolatinės tarpusavio konfrontacijos, turės puikią progą „gludinti“ charakterių nelygumus. Flegmatikai taip įkyrės vieni kitiems, kad norom nenorom pagyvės.

Mokytojas neturi pamiršti, kad jo sėkmės paslaptis – veikti ne prieš vaiko temperamentą, o kartu su juo. Nereikia stengtis nugalėti ar palaužti sudėtingą charakterį.

3. UŽMOKYKLINIŲ UŽDUOČIŲ METODAS

Tai metodas, įgalinantis pamoką vesti ne įprastinėje klasės ar kabineto aplinkoje, o už jos ribų. Metodo tikslas – mokymo žinias pajusti realiame gyvenime, patirtį mažos grupės solidarumo jausmą, ugdyti poreikį tyrinėti aplinką, kūrybingumą. Ruoštis pamokai, kurioje taikysime užmokyklinių užduočių metodą, reikia iš anksto. Metodas tinka integruotam mokymui. Metodo reikšmė ta, kad jis atveria plačias integruoto mokymo galimybes, kiekvieną moksleivį įtraukia į aktyvią mokslinę–tiriamąją veiklą, ugdo kūrybingumą, padeda pajusti grupinio darbo privalumus.

4. AUTOMATIZAVIMAS

Siekdami rašymo proceso automatizavimo, siūlome atlikti šias veiklas: užrašyti neegzistuojančius žodžius ir panaudoti „neginčijamą žodyną“.

Neegzistuojančių žodžių rašymas gali pasitarnauti kaip priemonė, leidžianti vertinti ir atpažinti, kokiais pažintiniais procesais vadovaujasi vaikas, kai rašo. „Neginčytino žodyno“ veikla naudojama siekiant dviejų tikslų: mažiau svarbu stiprinti mechaninį išmokimą ar praplėsti žodyną, bet reikšminga formuoti rašymo sąmoningumą bei aktyvinti savikontrolę.

5. HAIKU - JAPONŲ POEZIJA.

Tai tradicinis japonų lyrikos žanras, poetinė miniatiūra su tam tikrais reikalavimais. Tai 17-os skiemenų eilėraštis, kuriame paprastai, lakoniškai pateikiamas gamtos ir žmogaus tamprus ryšys. Tai kaip momentinė nuotrauka, gamtos fone pagauta mintis, nuotaika, pojūčiai, kurie subręsta stebint aplinką, būnant joje. Ji užrašoma į tris stulpe

lius, kur išdėstomi skiemenys 5 –7 –5.

Haiku

Labas, tu keabas?
 O gal baobabas. miauū
 Aš turiu broli!

Agnė 4^a

Mama tu graži.
 Mamytė tu nuostabi.
 Tiesiog geriausia.

ARNETA ALEKSYNAITĖ 3^a

MOKYMASIS TAI-
MALONUMAS IR GĖRIS!
MAN TAI PATINKA!!!

Augustas 11c

Saulės spinduliai
 šviesą miesto langus!
 nolytintis kaimas!

3B Domantas

Aš mėgstu mangus
 Jie saldūs ir dideli
 Tik mangai brangūs.

Vakare Birvainytė IVc

Kauno "Šilo" pradinė mokykla

Antrojų HAIKU

Pražydo gėlė

Man pavasarį šiltą.

Jai reikia šviesos.

Simona Umbrasaitė

Vasara karšta

Saulė spigina akis.

Prinoksta slyvos

Milena Kunigelytė

Gėlytė graži

Kaip pavasario fiesta.

Džiaugiuosi gėle.

Areta Kurjanovaitė

Gili duobelė

Pripildyta nektaro.

Tai skanu gerti.

Rugilė Šimaitytė

Keliasi daigai.

Atsimerkia žiedeliai.

Daugybos lenta

Tenai skaičiukų pilys.

Nenoriu aš jos.

Viktorija Stašinskaitė

Margas margutis

Žvaigždėm nudažytas.

Jau Velykėlės.

Sintija Vaičiukynaitė

Žali lapeliai

Nupurtė ryto rasą.

Laukiu vasaros.

Grupinis darbas

Žilos garbanos.

Voro gijomis slenka

Boružė greta.

Grupinis darbas

Griaustinis dunda,

Žaibo blyksniai akina.

<p><i>Jau pavasaris.</i> <i>Viktorija Stašinskaitė</i> <i>Atverskim kartu</i> <i>Žiūrėk, kiek daug raidelių.</i> <i>Įdomi knyga.</i> <i>Viktorija Stašinskaitė</i> <i>Ir vėl vasara</i> <i>Supasi žolytėse</i> <i>Ryto raselė.</i> <i>Lina Puodžiūnaitė</i> <i>Baigėsi žiema</i> <i>Čia jau vasara karšta</i> <i>Saulė danguje.</i> <i>Mantas Šlekys</i> <i>Svajonių paukštė</i> <i>Neša į tolį vėjas</i> <i>Laiško skiautes.</i> <i>Augustė Ramanauskaitė</i></p>	<p><i>Jautrūs virpesiai.</i> <i>Grupinis darbas</i> <i>Paukščio giesmelė</i> <i>Skamba ankstų rytelį.</i> <i>Jau pavasaris.</i> <i>Grupinis darbas</i> <i>Jau žiema žiema</i> <i>Ta labai šalta žiema</i> <i>Žiemužė žiema</i> <i>Goda Radavičiūtė</i> <i>Ir vėl rugsėjis</i> <i>Apibarstytas lapais</i> <i>Voratinkliuose.</i> <i>Aurėja Asakavičiūtė</i></p>
---	---

6. KETUREILIS.

I eilutė: vienas žodis, daiktavardis. Tai yra jūsų tema.

II eilutė : du būdvardžiai apie daiktą.

III eilutė: trys veiksmažodžiai.

IV eilutė: keturi žodžiai apie jausmą.

V eilutė: pirmos eilutės pakartojimas arba sinonimiškas žodis.

7. MĄSTYMO ŽEMĖLAPIAI.

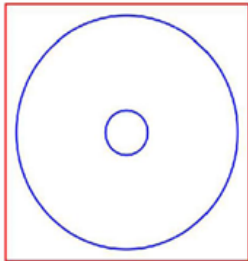
- *Paremti intelekto tyrimais;*
- *Sujungia kognityvinius mąstymo procesus mokantis su vizualiniu informacijos reprezentacija;*
- *Naudojami grafiškai išdėstant informaciją.*

Vis labiau populiarėjančioje Mąstymo kultūrą skatinančios mokyklos koncepcijoje (sukūrė du JAV ir Anglijos universitetai: Kestrel Education“ ir „Designs for Thinking“) kalbama apie XXI a. ugdymui svarbius mąstymo įpročius bei 8 mąstymo žemėlapius, naudojamus ugdymo procese. Mąstymo žemėlapiai – tai inovatyvus mokymosi įrankių rinkinys (vizualūs paruoštukai ar konspektai) leidžiantis mokytojams pristatyti, o mokiniams išmokti dėstomą medžiagą prasmingiau,

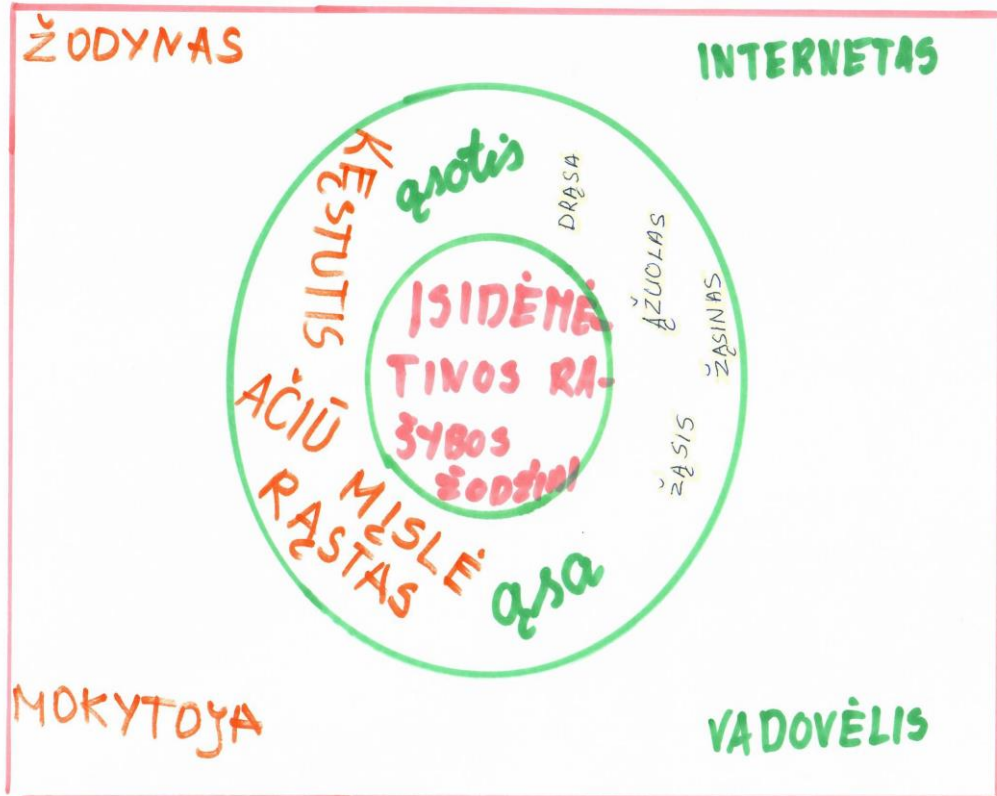
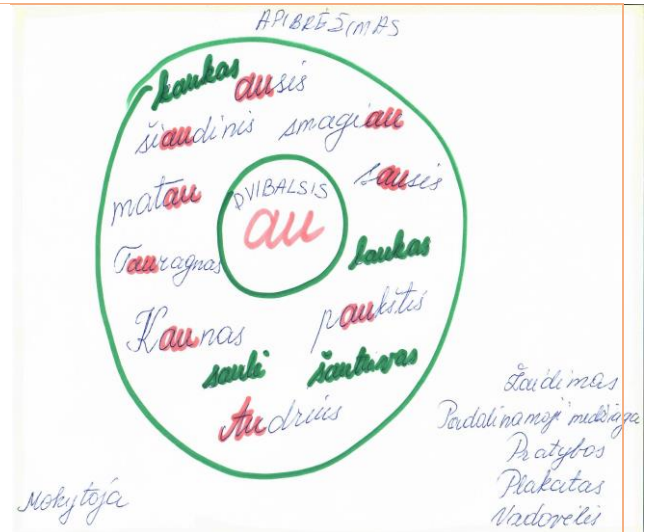
giliau ir efektyviau. Mąstymo žemėlapius galima taikyti nuo užsiėmimų darželiuose iki didžiųjų posėdžių verslo įmonėje ar planuojant šeimos atostogų kelionę. 8 mąstymo žemėlapių tipai:

Apskritimo žemėlapis (minčių lietus) puikiai parodo vaikų žinių lygį bei pokytį (iki ir po temos nagrinėjimo).

Mąstymo procesas: apibrėžimas kontekste
Mąstymo žemėlapių tipas: apskritimo žemėlapis

Žemėlapis skirtas vieno ar kito objekto apibūdinimui. Kitaip galima pasakyti taip:
“Pasakyk man viską, ką žinai apie...”

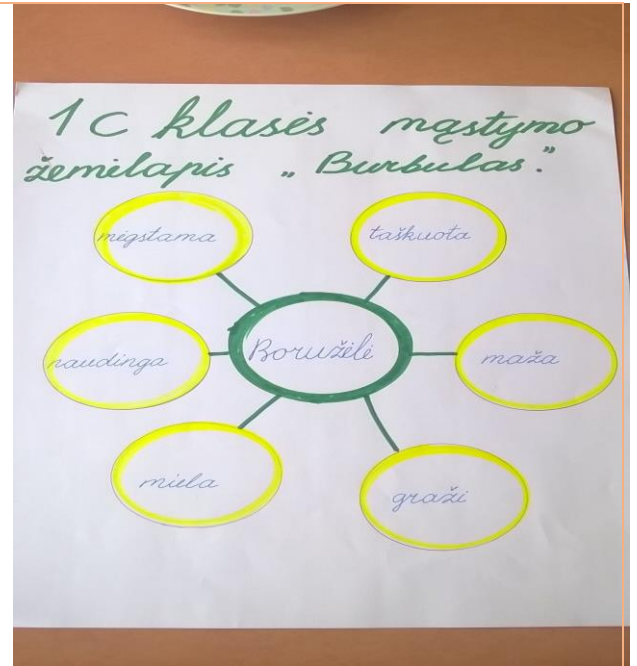
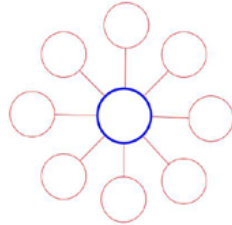

- (raktiniai mąstymo žodžiai - kontekstas, užuominos apie kontekstą, sąrašas, apibrėžimas, pasakyti viską, ką žinote, minčių lietus, pasakojimas, reikšmės tyrinėjimas, diskusija).

Burbulo žemėlapis leidžia vizualiai pateikti daikto ar reiškinio požymius.

Mąstymo procesas: apibūdinimas
Mąstymo žemėlapių tipas: „burbulo“ žemėlapis

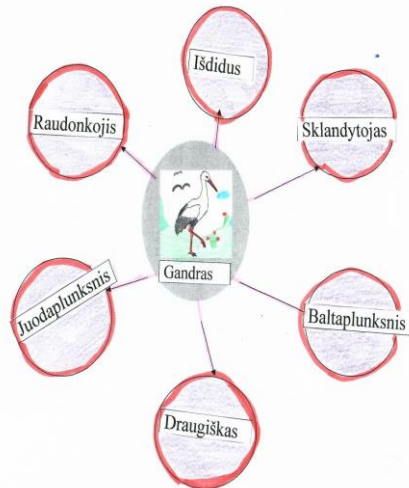
Žemėlapis skirtas aprašymams. Kokiais žodžiais apibūdinumėte daiktą, atmosferą, žmogų ir pan. Būtina naudoti apibūdinančius žodžius – būdvardžius.

„Vakarės! 1. kl. kl.“

Burbulo žemėlapis
(apibūdinti)

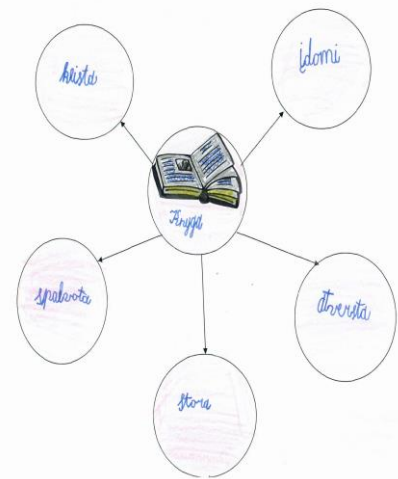
Palandis 30 d.

Grantis R. 1a kl.

Burbulo žemėlapis
(apibūdinti)

Palandis 2, 6 d.

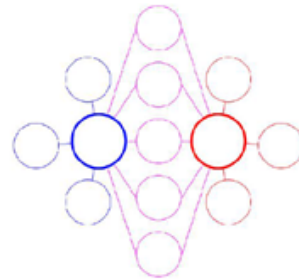

- **Apibūdinimas** (apibūdinkite, naudokite vaizdingą kalbą, stebėkite naudodami visus 5 pojūčius, apibūdinkite jausmus, savybes, charakterį, parametrus, būdvardžiai, savybės)

Dvigubas burbulo žemėlapis skirtas kelių daiktų ar reiškinų požymių palyginimui. Pavyzdžiui, dviejų draugų praleistos vasaros panašumai įvardinami bendruose burbuluose, skirtumai – atskiruose.

Mąstymo procesas: palyginimas ir supriešinimas
Mąstymo žemėlapis tipas: dvigubas „burbulo“ žemėlapis

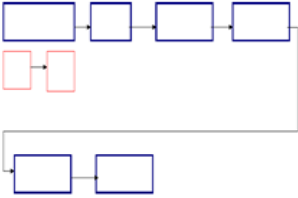
Įsivaizduokite du
 žmones, daiktus, ar
 pan. Kuo jie skiriasi?
 Kuo panašūs?

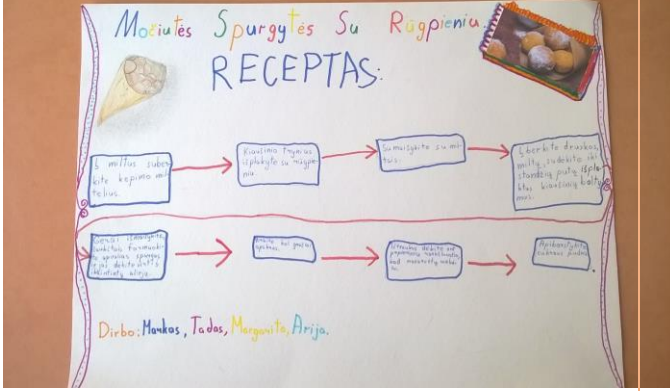
- *Palyginimas ir supriešinimas (palyginkite/supriešinkite, aptarkite panašumus ir skirtumus, atskleiskite, diferencijuokite).*

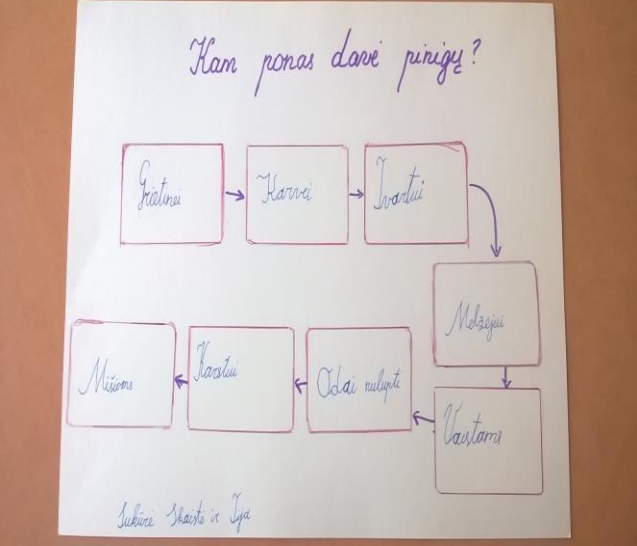
Sekos žemėlapis. Seka (seka, išdėlioti tinkama tvarka, atsiminti, papasakoti, kas vyksta toliau, ciklai, procesai, pokyčiai, spręsti sudėtinės problemas). Sekos žemėlapis leidžia matyti įvykius chronologiškai.

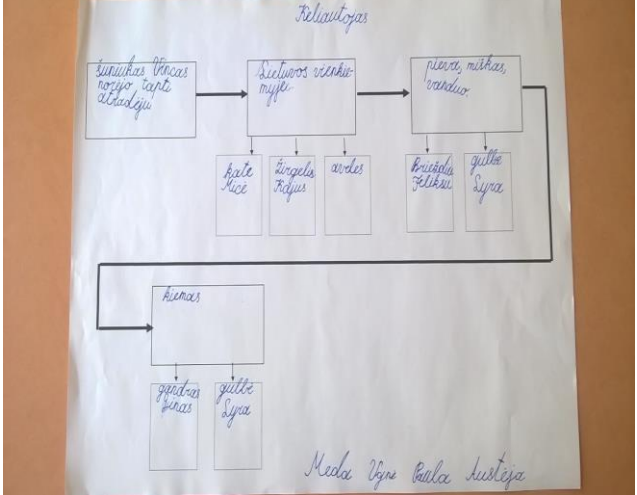
Mąstymo procesas: seka
Mąstymo žemėlapio tipas: nuoseklus žemėlapis

- Sudaromos įvykių sekos.

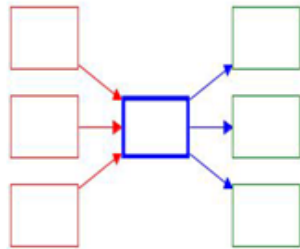

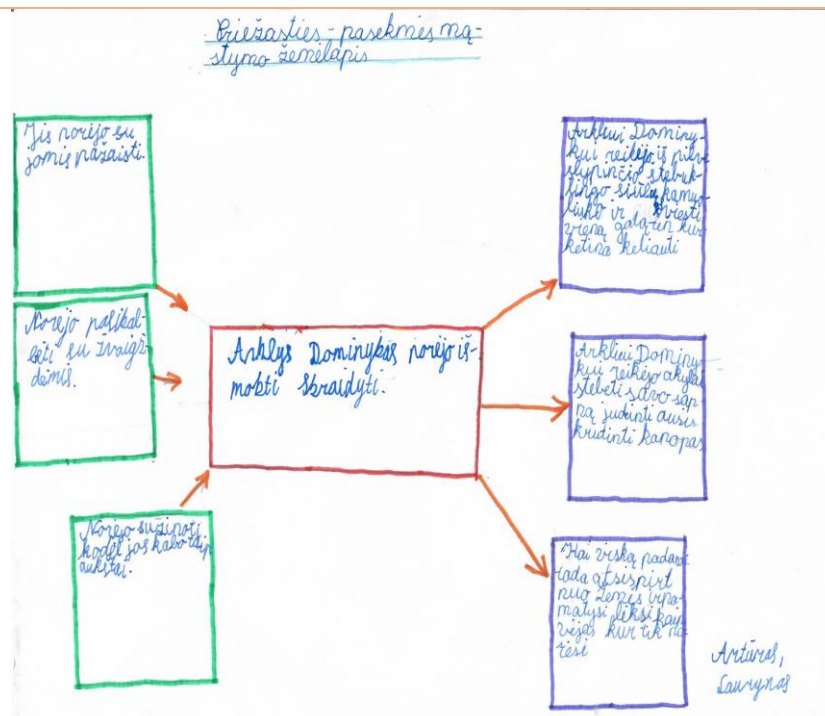
Priežasties pasekmės žemėlapis padeda vizualiai pateikti reiškinių ar įvykių priežastis ir pasekmes, ar galimas pasekmes, jei įvykiai būtų pakrypę kita linkme. Jį galima panaudoti nagrinėjant ir pasaulio likimą nulėmusius istorinius įvykius, ir klasės gyvenimą veikiančius tarpusavio santykius, pavyzdžiui, įvykusį konfliktą.

Priežastis-pasekmė (priežastys ir pasekmės, aptarkite pasekmes, kas atsitiktų, jei ..., nuspėkite, pakeiskite, identifikuokite motyvus, kodėl, rezultatai).

Mąstymo procesas: priežastis ir pasekmė
Mąstymo žemėlapis tipas: keletas nuoseklių
pasekmių žemėlapių

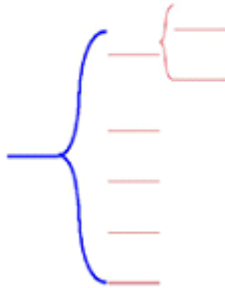

- Šis žemėlapis nurodo įvykį, kas jį sukėlė, ir kokios buvo pasekmės.

- **Rėmelių žemėlapis** leidžia išnarstyti daiktą ar reiškinį dalimis. **Dalis – visuma (dalys, išskirstyti dalimis, parodyti struktūrą, komponentus, anatomiją).**

Mąstymo procesas: dalies – visumos santykis
Mąstymo žemėlapio tipas: rėmelių žemėlapis

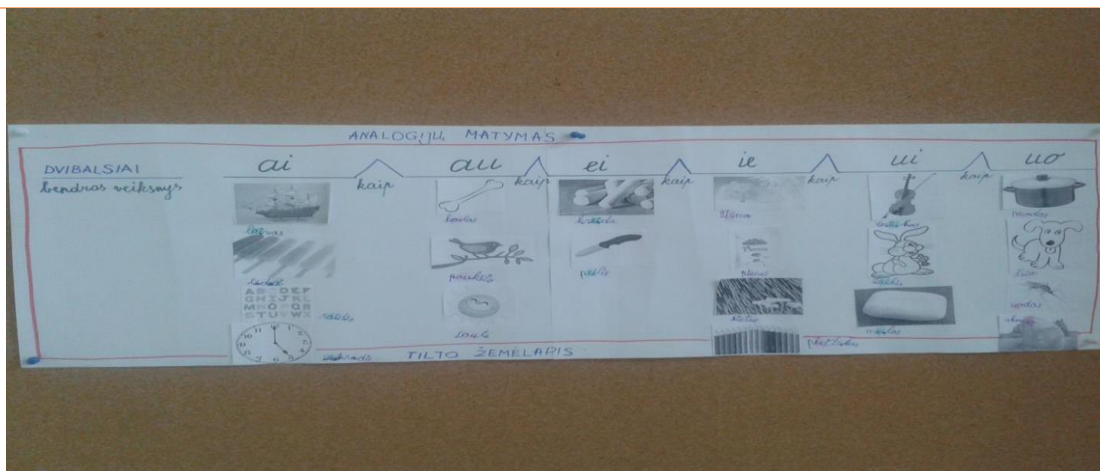

- Kokios dalys sudaro visą objektą? Arba – jei išardytume objektą, kokios būtų jo dalys? „Visuma“ turi būti realus, apčiuopiamas objektas, o ne abstrakti idėja.

- **Analogijų žemėlapis**, kurį galima atpažinti iš žodžių junginio „taip, kaip ir“, leidžia ne tik atrasti analogijas tarp daiktų ar reiškinių, bet ir rimuoti. **Analogijų matymas (nustatykite bendrą veiksnį, atspėkite taisyklę, interpretuokite simbolius, suvienodinti, metafora, alegorija, santykis)**

Mąstymo procesas: analogijų matymas (bendri veiksniai, bendrų parametrų paieška)
Mąstymo žemėlapio tipas: tilto žemėlapis

- Jūs galite pamatyti panašumus, bendrumus, rasti santykį ir sąryšį.

8. 6 KEPURĖS.

Kūrybinių sprendimų ieškantiems žmonėms psichologas E. de Bonas sukūrė mąstymo lavinimo metodiką (de Bono Thinking), kuri skatina apmąstyti idėjas ir padeda ugdyti socialinius ir kognityvinius gebėjimus. Sistema grindžiama įvairias funkcijas atliekančių praktiškų mąstymo įrankių (de Bono „kepurės“, „batai“, „medaliai“) panaudojimu. Pagrindinis tikslas – praplėsti suvokimo gebėjimus, organizuoti mąstymą, siekti jo efektyvumo, kūrybinį procesą papildyti būtinomis nuostatomis, padėti dirbti su informacija, požiūriais, vertybėmis. E. de Bono metodikoje deklaruojamų mąstymo įrankių įvaldymas ir taikymas konkrečioje situacijoje papildoma analize, kritika ir argumentavimu pagrįstą tradicinį – kritinį – mąstymą. Mokslininkas pripažįsta kritinio mąstymo vertę, tačiau perspėja dėl jo ribotumo: kritika reikalinga tada, kai žvelgiame į siūlomas idėjas, bevertė, kai patiems reikia pasiūlyti naują idėją, todėl atitinkamais būdais siūlo lavinti ir kitus mąstymo įgūdžius.

9 lentelė. Mąstymo lavinimo metodika.

Mąstymo įrankis	Reikšmė	Turinys
Baltoji kepurė	Faktai, skaičiai, informacija	Balta spalva yra neutrali ir objektyvi. Užsidėję baltąją kepurę koncentruojamės į turimus faktus, esame neutralūs ir be emocijų, todėl galime racionaliai analizuoti reiškinius. Svarbus šios kepurės vaidmuo – pastebėti, kokios informacijos trūksta. Mąstymas su baltąja kepure yra pagrindas būsimiems apmąstymams.
Raudonoji kepurė	Jausmai, intuicija, emocijos	Raudona spalva – tai karštas emocinis vertinimas, todėl mąstymas su raudonąja kepure paremtas intuicija, nuojauta, emociniu intelektu. Jausmus ir emocijas ši kepurė įtvirtina kaip teisėtą mąstymo dalį. Tai priešingybė neutraliai, objektyviai informacijai (mąstymui su baltąja kepure). Sunkiausias dalykas dėvint raudonąją kepurę – atsispirti pagundai pagrįsti išreikštą emociją.
Juodoji kepurė	Sveikas protas, nuovokumas, atsargumas, kritinis mąstymas	Juoda spalva rodo, kad mąstome negatyviai, matome tik neigiamus reiškinių aspektus. Juodoji kepurė – kritinio mąstymo pagrindas – naudojama dažniausiai iš visų kepurė. Ji yra pati svarbiausia, nes suteikia galimybę nurodyti mąstymo klaidas, suabejoti įrodymų tvirtumu. Ką nors vertinant mąstymas su juodąja kepure padeda ir idėją įvertinti, ir ją kurti. Galutinis sprendimas būna paremtas informacija, sukaupta naudojant baltąją (faktai), geltonąją (nauda), juodąją (pavojai) ir raudonąją (intuicija, jausmai) kepurės. Svarbu įsidėmėti, kad mąstymas su juodąja kepure nėra ginčas ir nereikia

		leisti, kad juo virstų
Geltonoji kepurė	Pozityvumas ir konstruktyvus mąstymas, teigiami sprendimai	Geltona spalva primena saulę. Mąstymas su geltonąja kepure padeda racionaliai apmąstyti kiekvieną idėją ir išryškinti kiekvienos idėjos pranašumus, naudą, vertę.
Žalioji kepurė	Kūrybingumas, alternatyvos, pasiūlymai	Tai energijos kepurė, siejama su vešlia augmenija. Ji siūlo naujas, originalias idėjas ir alternatyvas, teikia konstruktyvių siūlymų vietoj vertinimo, t. y. kaip galima kitaip analizuoti ir pateikti užduotį. Kepurė ypatinga tuo, kad ją dėvint jai skirtu laiku visi užsiima kūrybine veikla. Įgyjant daugiau sąmoningo kūrybinio mąstymo patirties, idėjų kiekis auga, todėl kūryba paverčiama formalia mąstymo dalimi.
Mėlynoji kepurė	Mąstymas apie mąstymą, proceso kontrolė	Šalta ir santūri mėlynos kepurės spalva sujungia ir apibendrina kitų kepurėlių mąstymą. Mąstymas su šia kepure leidžia mąstyti apie mąstymą, kurio reikės užduočiai išnagrinėti, išdėstyti detalų mąstymo planą, nurodyti, kokia tvarka, kas ir kaip turėtų vykti. Paprastai mėlynoji kepurė dėvima veiklos pradžioje ir pabaigoje (pradžioje numatoma, ką reikia pasiekti, pabaigoje – pateikiamos išvados, sprendimai, nusakoma, kas bus daroma vėliau)

9. BŪDAI, PADEDANTYS MOKYTIIS IR ĮSIMINTI

- Vizualinis (žodžio ir paveikslėlio susiejimas)
- Skaidymo (suskaidome didelės apimties tekstą dalimis)
- Akrosticho (iš žodžio raidžių sukuriame sakinį, pvz.: Oxidation is loss of electrons. Reduction is gain of electrons. Susidaręs žodžių junginys Oil rig padeda įsiminti chemijos taisyklę.
- Akronimo (naujo žodžio sudarymas iš sakinio žodžių pirmųjų raidžių).
- Rimavimo ir aliteracijos (žodžių derinimas su panašiais garsais)
- Locus (įsimenamų žodžių įsivaizdavimas žinomose erdvėse)

10. MINČIŲ ŽEMĖLAPIS.

Metodas, puikiai tinkantis idėjoms generuoti ir sisteminti. Taip aktyvuojamas erdvinis ir vaizdinis mąstymas, kuris padeda naujai pažvelgti į problemą. Kadangi atvaizduojamas iškilęs klausimas tikraja ta žodžio prasme, galima ją iš naujo suskirstyti - išskirti reikšmingus aspektus, nustatyti naujus ryšius ir iškelti antrinius, lydimumosius klausimus. Prie žemėlapių vėliau galima sugrįžti, juos papildyti. Minčių žemėlapi naudinga sukurti tada, kai dar tik pradėdate domėtis kokia

nors tema. Surašykite visas savo mintis popieriaus lape ir nuolat tą sąrašą papildykite. Jeigu jaučiate, kad žemėlapis tampa nebeaiškus, braižykite kitą. Naujų idėjų kartais kyla jau braižant žemėlapi, lakoniškumas padeda geriau suprasti esminius dalykus. **Kaip braižyti minčių žemėlapi?**
http://www.iklase.lt/minciu_zemelapiai

Paimkite tuščią popieriaus lapą. Geriausiai tinka A4 formatas, nes galėsite nevaržyti savo kūrybiškumo ir informacijos kiekio. Pradėkite nuo jums rūpimo klausimo (temos). Lapo centre nupieškite ir užrašykite pagrindinę mintį, kurios pagalba vyks tolimesni darbai. Minties žemėlapiams rekomenduojama naudoti bent tris skirtingas spalvas (spalvos sužadina kūrybiškumą). Iš pagrindinės minties ar idėjos paveikslėlio ar užrašo brėžiamo šakas. Pabrėžiant informacijos svarbą pradžioje geriausia naudoti storas linijas. Pirmosios šakos turi saugoti svarbiausią, abstrakčiausią informaciją. Vėliau kaip šakas nubraižykite kitas susijusias temas. Šios temos taip pat gali šakotis į smulkesnius punktelių. Virš linijų didžiosiomis raidėmis užrašykite raktinius žodžius arba nupieškite simbolius. Šaka po šakos, raktažodis po raktažodžio ir turime minčių žemėlapi. Kaip jį skaityti?

Minties žemėlapiai skaitomi nuo lapo centro, kuriame yra užrašyta pagrindinė mintis ar idėja. Pasirinkite vieną iš pagrindinių šakų. Įsivaizduokite, kad šakos raktažodis yra tarsi knygos skyrius, kuriame sukaupta daugybė informacijos. Bandykite susieti šaką su prieš tai buvusiu. Taip einama gilyn į medžio viršūnes. Skyrius po skyriaus, kol apeisite ratu pagal laikrodžio rodyklę. Toks keliavimas po raktažodžius hierarchiniu būdu leidžia lengviau prisiminti, o kuriant žemėlapi, ir įsisavinti informaciją. Neabejoju, kad atrasite savo unikalų būdą braižyti minčių žemėlapius.

11. SUŠILDANTYS PRATIMAI

Įdomus dalykas – asociacijos. Įdomu, kai galima sugretinti daiktus, reiškinius, gal net požiūrius. Man atrodo, dauguma mūsų, išgirdę kokį nors žodį, iškart sąmonėje atgaivina išgyventą akimirką, epizodą. Bet juk visa tai ir apibudina mūsų auklėtinius. Pvz.: mokykla, namai, medis, paukštis.

Siūloma mokiniams ant popieriaus lapo vertikaliai žemyn užsirašyti savo vardą. Po 2 minučių kiekvienas turi pristatyti, apibudinti save pagal vardo raides. Pvz.:

J – jaunas

O – originalus

N – naujokas

A – aukštas

S – stiprus

Kas dėžėje? Klasės priekyje stovi dėžė. Tegul mokiniai atspėja, kas joje. Mokiniai užduoda klausimus, mėgindami įspėti, o jūs atsakote tik „Taip“ arba „Ne“. O ten – saldainiai. Valgykite visi kartu saldainius. Po to galima padiskutuoti, ką jaučiau, apie ką galvojau, kai valgiau saldainį.

Spalvos. Nužvelkite klasės mokinius ir išrinkite populiariausią jų tą dieną dėvimų drabužių spalvą, o tada jais vilkinčiuosius paprašykite atsistoti. Tai darydami iš karto susilauksite daug dėmesio, nes mokiniai ims svarstyti, kas čia vyksta. Tada trumpai papasakokite, su kuo siejama ta spalva, ir paklauskite, ar ši asociacija atitinka jų šiandieninę nuotaiką bei jausmus. Pvz.: geltona gali reikšti, kad žmogus laimingas ir linksmas.

Komplimentai. Kiekvienam mokiniui duokite po popieriaus lapelį. Liepkite parašyti po malonų komplimentą. Lapeliai surenkami, sumaišomi ir atsitiktine tvarka išdalinami kiekvienam rašiusiam. Garsiai perskaitomi tik jam skirti žodžiai.

Karšta kėdė. Mokiniai susiskirsto į 4 komandas, kurios susėda ratu. Vienas mokinys kiekvienoje komandoje sėdi „karštoje“ kėdėje. Visi kiti gauna po vieną minutę išsakyti savo teigiamoms atsiliepimams apie tą mokinį. Klausytojai turi tylėti ar sakyti tik tai „Ačiū“. Leiskite šioje kėdėje pasėdėti kiekvienam komandos nariui.

Dienos žodis. Susitikimo pradžioje paskelbkite „dienos žodį“. Nurodykite taisyklę, pvz.: „Jei išgirsite mane sakant tą žodį, surikite: „Pagavau“. Už tai galima skaičiuoti taškus ar kaip nors apdovanoti. Dienos žodį gali skelbti ir mokinys.

Voro tinklas. Paimamas vienas siūlų kamuolys. Mokiniai sustoja ratu. Pirmasis mokinys ar mokytojas paima siūlo galą ir meta kamuolį į kitą rato pusę. Kamuolį pagavęs mokinys irgi paima už siūlo ir meta kamuolį kitam mokiniui. Kai kamuolys išvyniotas, grupė turi atvirktine eilės tvarka jį vėl suvynioti. Suvyniojimas gali būti ir su užduotimi, pvz.: pasakyti įsimintiniausią dienos įvykį, rūpimą klausimą ir t.t.

IV SKYRIUS MOKYKLŲ INDIVIDUALIOS PATIRTYS. MOKOMĖS VIENI IŠ KITŲ

Šiame skyriuje kiekviena projekte dalyvaujanti ugdymo įstaiga pateikia savo gerosios praktikos pavyzdžius, sėkmės istorijas, kurias turi perimti vieni iš kitų, siekiant pagerinti mokinių raštingumo pasiekimus.

4.1 KAUNO „ŠILO“ PRADINĖ MOKYKLA. RAŠYMO MOKYMO METODAI IR METODIKOS 1-4 KLASĖS

10 lentelė. Rašymo metodai ir metodikos

Rašymo mokymo sistemos dalys	Kaip mokote (įprastai) rašymo: mokymo(si) metodai ir metodikos (aplinkos, priemonės, integracija); vertinimo metodai, būdai, metodikos	Naujovės, kurias taikote rašymo mokyme: alternatyvūs mokymo(si) ir vertinimo metodai (kažkas naujo neįprasto, pasiekiamo per asmens pojūčius (klausa, rega, lytėjimas, emocijos..))	Į ką siūlote atkreipti dėmesį, siekiant aukštesnės rašymo kokybės : ugdymas ir vertinimas (galimi visi aspektai dėl rašymo mokymo aplinkų, priemonių, motyvavimo ir t.t.)	Ko nereikėtų daryti ar taikyti (pagal patvirtintas SMM rekomendacijas), mokant rašymo
Turinio mokymas 1 klasė	Lietuvių kalbos vadovėlio komplektas PUPA ir serija TAIP I klasei , parengtos remiantis 2016 m. Pradinio ugdymo lietuvių kalbos bendrąja programa. Vadovėliuose bei programose akcentuojama : mokymosi strategijos, mokinių gebėjimas dirbti savarankiškai, ryšys su kasdieniu gyvenimu (praktinio pobūdžio užduotys), integracija su visais mokomaisiais dalykais, kūrybinis lyginimo, analizavimo, išvadų darymo ir ypač kūrybinės užduotys;	Darbas virtualiose mokymosi aplinkose; žaidybinė veikla, projektai, įvairios mokomosios platformos internete. Žaidimai žodynui turtinti. Jų metu, aptariant esminius daiktų požymius, formuojamos ir įtvirtinamos sąvokos. Žaisdami vaikai atpažįsta, pavadina, grupuoja, apibendrina objektus. Šie žaidimai skirti taisyklingam garsų tarimui įtvirtinti bei mokyti tarti sudėtingesnės garsinės skiemeninės struktūros žodžius. „Valgoma – nevalgoma“ • Pasakyk, į kurią pusę padėjai daiktą (į kairę, į dešinę). • Sakinuku pakomentuok, kur dėsi daiktą (į šaldytuvą, į lentyną, ant spintelės...) ir kodėl. • Papasakok, ką iš šių daiktų turi namuose ir kur	<ul style="list-style-type: none"> • ugdymas grindžiamas aktyviu mokinių mokymusi; • ugdymas individualizuojamas; • daug dėmesio skiriama mokymosi strategijoms; • ugdymas integruojamas; • taikomas mokyti padedantis vertinimas; • sukuriama kompetencijų formavimąsi skatinanti mokymosi aplinka. 	

	<p>užduotys, reikalaujančios technologijų taikymo. Įtraukti visi programoje rekomenduojami autoriai ir jų kūriniai; pateikiama daugiau informacinių tekstų, šiuolaikinių lietuvių ir užsienio literatūros pavyzdžių. Sustiprintas dėmesys raštingumui (pateikiamos reikalingos gramatinės taisyklės, rekomendacijos, kaip jas taikyti praktiškai). Lietuvių kalbos turinys ir struktūra integruojami su matematikos, pasaulio paž. programomis.</p>	<p>juos laikai. „Traukinukas“ • Kas nupiešta trečiame vagone? • Kelintame vagone yra netinkamas daiktas (Arbatinukas yra trečiame vagone.). • Pasakyk, kodėl netinka? (Eglė yra medis, o kiti augalai – gėlės.). • Išvardyk vienos rūšies objektus, pavadink vienu vardu (Tulpė, rožė ir ramunė yra gėlės.). • Sugalvok daugiau šiai sąvokai tinkamų žodžių.</p>		
<p>Turinio mokymas 2 klasė</p>	<p>Mokiniai įvairiais būdais rengiasi rašymui (skaito, rengia interviu, pažiūri filmą, laidą ir pan.) – tiek namuose, tiek klasėje. Mokosi planuoti tekstus. Pasirengimas rašiniui naudojant IKT. „Minčių žemėlapiai“ (kai reikia aprašyti/apibūdinti veikėją; veiksmo vietą ar pan.) Mokymasis bendradarbiaujant (mažose grupėse – aiškinasi, lygina, tariasi). „Demonstravimas“ (tikrovės daiktai, reiškiniai ar jų atvaizdai paverčiami</p>	<p>VERTINIMAS/ ĮSIVERTINIMAS Per pojūčius: „Saldžioji refleksija“ (pamokos pabaigoje, apibendrinant išmoktą medžiagą ar darbą grupėmis, mokiniams galima pasiūlyti įvairiaspalvių dražė saldainių. Kiekviena spalva turi savo reikšmę). „Pyrago dalijimas“ (kai grupė baigia dirbti, jai įteikiamas popieriaus lapas su nubraižytu apskritimu. Grupės nariai turi padalyti „pyragą“ į tokias dalis, kurios vaizdžiai rodytų kiekvieno grupės nario indėlį į grupės darbą). Metodai „Atkaklus klausinėjimas“ – perskaičius tekstą (padeda mokytojui įtraukti mokinius į mokymosi veiklą, suteikia informacijos apie mokinių suvokimą). Rašymo strategijų taikymas: -Rašymas pagal pateiktą planą, pagal užrašytą</p>	<p>Siekiant aukštesnės rašymo kokybės ypač svarbu: - suformuluotas aiškus rašymo tikslas ir mokymosi uždavinys. - Nagrinėjami įvairūs rašinio/pasakojimo pavyzdžiai (rašinys/pasakojimas pagal duotą pradžią/pabaigą/įvykį; pagal duotus klausimus; pagal duotą pavadinimą; pagal duotas sakinių pradžias; pagal duotus raktinius žodžius; pagal paveikslėlius; paveikslėliams parinkti tinkamus sakinius ir pan.). - Mokant rašyti rašini/pasakojimą, pradžioje rašo visi kartu – diskutuojant, pasitariant. Vyksta bendri ar individualūs pokalbiai su</p>	

	<p>mokymo šaltiniu. Pavyzdžiui, mokytojas ką nors rodo, paskui aiškina, pasakoja, kas matoma, girdima ar kitais pojūčiais patiriama. Demonstruojant vaizdas siejamas su pasakojimu).</p> <p>„Įvairios pateiktys“ (vaizdžiai pateiktas pamokos (dalies pam) medžiaga leidžia mokiniams geriau įsiminti informaciją ir paversti ją žinių sistema).</p> <p>„Žiūrėk - galvok - aptark su draugu“ (bendradarbiaujant prieinama bendros išvados)</p>	<p>veiksmažodžių grandinę, raktinius žodžius;</p> <p>-Kuriamo teksto taisymas pagal iš anksto susitartus kriterijus, apimančius vieną aspektą (pav., turinys, struktūra, rašyba).</p> <p>„Skaitomo teksto klausymas“ gali parodyti skirtingus kalbos vartojimo modelius: autoriai naudoja skirtingus sakinių tipus. pvz., paprastus sakinius, kuriuose yra viena frazė („Jonas paėmė šaukštą“), trumpų komandų (pvz., "Duok man šaukštą, Jonai!") arba sudėtingesni, sudėtiniai sakiniai ("Jonas paėmė šaukštą, ir ėmė juo pavojingai mojuoti"). Atkreipti dėmesį į skirtingus skyrybos ženklus - klausukas, šauktukas, kablelis ir kt.</p> <p>Žaidimai žodynui turtinti. Jų metu, aptariant esminius daiktų požymius, formuojamos ir įtvirtinamos sąvokos. Žaisdami vaikai atpažįsta, pavadina, grupuoja, apibendrina objektus. Šie žaidimai skirti taisyklingam garsų tarimui įtvirtinti bei mokytis tarti sudėtingesnės garsinės skiemeninės struktūros žodžius.</p> <p>„Parduotuvė“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasakyk, iš kur atsiranda pieno, mėsos gaminiai, kur auga vaisiai ir daržovės. • Pasakyk, kuriai grupei daiktas priklauso (Morkos yra daržovės.). • Suklydęs pakomentuok, kokią klaidą padarei (Apelsinai yra vaisiai, o ne daržovės.). • Išvardyk namuose esančius elektros prietaisus, žaislus, dėvimus drabužius ir avalynę. • Papasakok, ką jūsų šeima perka dažnai, retai ir ko niekada neperka. • Sudaryk pirkinių sąrašą savo gimtadienio šventei; palygink jį su savo draugo pirkinių sąrašu. 	<p>mokiniais, kurių metu mokiniai mokosi formuluoti išskylančias rašymo problemas ir ieško tinkamų sprendimų.</p> <p>- Pramokus rašyti rašini/pasakojimą, rašo savarankiškai, iškilus klausimams suteikiama individuali pagalba.</p> <p>- Rašo visiškai savarankiškai.</p> <p>- Parašius rašini mokytojas skatina mokinius apmąstyti: kas jiems pasisekė, kokias rašymo problemas pavyko išspęsti, kokias strategijas jie taikė; kas nepavyko, ką reikėtų tobulinti, kaip galima būtų tai padaryti.</p> <p>- Mokiniai apmąsto/perskaito/pasitikrina savo rašini/pasakojimą – tai sunkiausias ir atsakingiausias darbo etapas.</p> <p>- Rekomenduojama tekstų rašymas į juodraščius ir darbas su jais: skaito balsu sau, skaito kitiems, kad sulauktų klausimų, pastabų, patarimų. Mokiniai mokosi rašyti ir teikia konstruktyvią grįžtamąją informaciją kitiems. (Dauguma vaikų linkę klausti, konsultuotis, aiškintis, todėl šis etapas ypač efektyvus, kai klasėje yra nedidelis skaičius vaikų (arba grupėmis, kai yra mokytojo pagalbininkas). Tada visi vaikai gali balsu perskaityti savo darbą</p>
--	--	--	---

			<p>ir sulaukti išsamių patarimų.)</p> <ul style="list-style-type: none"> - Mokiniai turėtų įsivertinti parengtus juodraščius pagal pateiktus klausimus/kriterijus. - Didesnę dalį rašinių mokiniai turi rašyti klasėje. 	
<p>Turinio mokymas 3 klasė</p>	<p>3 klasių mokiniai mokosi pagal lietuvių kalbos vadovėlio komplektą PUPA. Šiame vadovėlyje stengiamasi, kad mokiniai kuo daugiau būtų ugdomi literatūriškai. Supažindinami su keliais pagrindiniais literatūros žanrais. Kiekvieną mėnesį PUPA vadovėliuose skiriama mokinių rišlaus pasakojimo gebėjimams lavinti. Prieš kiekvieną šią pamoką pateikiamos parengiamosios užduotys. Gramatikos gebėjimai lavinami nuosekliai. Įgūdžiams įtvirtinti išmokta medžiaga vis pakartojama.</p> <p>Baigus tam tikrą etapą mokiniai turi galimybę savo gebėjimus ir žinias pasitikrinti ir įsivertinti. Patys pasirenka 5 užd. Iš 8 siūlomų t.y. renkasi atitinkamo sudėtingumo užduotis.</p> <p>Demonstravimas yra mokymo metodas, kuriuo</p>	<p>Pateikčių ir/ar elektroninių mokomųjų objektų naudojimas.</p>	<p>Mokinių individualizavimą, diferencijavimą. Parengtos užduotys atsižvelgiant į kiekvieno mokinio mokymosi stilius. Užduotys parengtos naudojant IKT.</p>	<p>Rašto kultūros tobulinimas.</p> <p>Vykdyti papildomą veiklą- kūrybiškumą</p>

	<p>tikrovės daiktai, reiškiniai ar jų atvaizdai paverčiami mokymo šaltiniu. Pvz., mokytojas ką nors rodo, paskui aiškina, pasakoja, kas matoma, girdima ar kitais pojūčiais patiriama. Demonstruojant, vaizdas dažnai siejamas su pasakojimu.</p>			
<p>Turinio mokymas 4 klasė</p>	<p>4 klasių mokiniai mokosi pagal autorių: Vilijos Vyšniauskienės, Jolantos Banytės, Džeraldos Kuzavinienės lietuvių kalbos vadovėlių „PUPA“ IV klasei komplektą (1, 2, 3 dalys)(serija „Šok“), kuris parengtas remiantis Pradinio ugdymo lietuvių kalbos bendrąja programa. Vadovėliuose pakankamai daug lietuvių ir užsienio autorių grožinės literatūros kūrinių bei jų ištraukų, kurios ne tik padeda pamokų metu ugdyti rišliąją kalbą, bet ir pajusti taisyklingos ir gražios kalbos reikalingumą. Mokiniai gana dažnai supažindinami su įvairiais literatūros žanrais. Vadovėliuose pakanka užduočių, kurios skiriamos mokinių rišlaus pasakojimo gebėjimams lavinti. Prieš</p>	<p>Mokinio darbų aplankas – tam tikras pačių mokinių atrinktų geriausių savo darbų rinkinys. Mokiniai aktyviai dalyvauja šiame procese, sudarydami ir formuodami savo aplankų skyrius, identifikuodami mokymosi kriterijus ir išrinkdami darbų pavyzdžius, geriausiai atspindinčius nustatytus kriterijus. Be to, mąstymas apie savo ankstesnius darbus ir apie tai, kaip jie atitinka numatytus pasiekimus, padeda mokiniams kelti naujus mokymosi tikslus. Metodas „Žiūrėk – galvok – aptark su draugu“. Kad pateikiami klausimai būtų aiškesnis, kartu taikomas ir demonstravimo metodas – mokiniai turi apgalvoti atsakymus į klausimus, žiūrėdami skaidres/paveikslėlius/animacinį filmą ar pan.. Šis metodas, paprastai taikomas naujai medžiagai pateikti, puikiai tinka ir klausymo gebėjimams ugdyti, ir žodynui turtinti, ir sužadinti mokinių smalsumą. „Aktyvi paieška“. Tinka supažindinant su naujais terminais, kai kiekvienam mokiniui suteikiama galimybė gauti informaciją jam priimtiniu būdu. Skatina mokinių susidomėjimą dėstoma medžiaga ir pagerina jos supratimą ir įsiminimą, atsakomybę ir aktyvų mokymąsi.</p>		

	<p>kiekvieną šią pamoką pateikiamos parengiamosios užduotys. Gramatikos gebėjimai lavinami nuosekliai. Įgūdžiams įtvirtinti išmokta medžiaga vis pakartojama. Baigus tam tikrą etapą mokiniai turi galimybę savo gebėjimus ir žinias patitikrinti ir įsivertinti. Jie pasirenka 5 užduotis iš siūlomų 8 t.y. jas diferencijuoja (pagal savo gebėjimus atsirenka atitinkamo sudėtingumo užduotis).</p> <p>Demonstravimas yra mokymo metodas, kuriuo tikrovės daiktai, reiškiniai ar jų atvaizdai paverčiami mokymo šaltiniu. Pvz., mokytojas ką nors rodo, paskui aiškina, pasakoja, kas matoma, girdima ar kitais pojūčiais patiriama. Demonstruojant, vaizdas dažnai siejamas su pasakojimu.</p>	<p>„Piešinys lentoje“, per visą lentą – puikus būdas analizuoti eilėraščių ar kitą meninį tekstą. Žaisminga, smagi veikla, o paaiškėja tokie „sunkūs“ dalykai, kaip erdvė, laikas, prasmės ir vertybės, priešybės bei jų jungtys ir t.t. Piešinių lentoje galima pildyti, taisyti, išryškinti reikiamus dalykus.</p> <p>Vertinimas/įsivertinimas</p> <p>„Nebaigti sakiniai“ . Kiekvienam mokiniui pamokos pabaigoje išdalijami lapeliai su nebaigtais sakiniais:</p> <p>Pamokoje sužinojau, kad ...</p> <p>Buvo įdomu ...</p> <p>Norėčiau daugiau sužinoti ...</p> <p>Kaip sekėsi šią pamoką? ...</p>		
<p>Struktūravimas 1 klasė</p>	<p>Mokymąsi lengvina struktūruojančios pagalbinės priemonės (demonstravimas, apibendrinimas)</p>	<p>Intriga (didelis dėmesys pamokoje); demonstravimas, apibendrinimas.</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Paprašome mokinių paaiškinti, ką jie išmoko. • Patikriname kiekvieno mokinio atsakymus. • Sistemingai teikiame grįžtamąją informaciją ir taisome klaidas. • Daugiau laiko skiriame 	<p>Dėl rašymo gebėjimo tobulinimo 1 kl. skirti namų darbus</p>

			<p>paiškinimams bei rašymui.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Teikiame pakankamai pavyzdžių. • Jei būtina – mokome iš naujo. 	
Struktūravimas 2 klasė	<p>Rašymo technikos mokymo ir mokymosi sistema:</p> <ul style="list-style-type: none"> • standartiniai retesnių raidžių pavyzdžiai kartojimui • tekstai rašytiniu šriftu <p>perėjimas prie rašymo smulkesniu šriftu (4/8 mm)</p> <ul style="list-style-type: none"> • teksto rašymo reikalavimai • gražaus rašto pratimai, įsivertinimas • rašymo integravimas su rašybos ir skyrybos mokymusi. <p>Fonetinės rašybos mokymosi sistema</p> <p>daugiau analizuoti žodžių su dvibalsiais ai, ei, au, ui ir juos rašyti; (ilgieji ir trumpieji balsiai, priebalsiai, dvibalsiai</p> <p>tęsti garsinę analizę žodžių, kurių gale rašomos nosinės, atlikti žodžių su netariama i garsinę analizę, mokytis rašyti netariamą i prieš u, ū, ū, o;</p> <p>analizuoti žodžius su priebalsių samplaikomis ir juos rašyti.</p> <p>Morfologinės rašybos mokymosi sistema: susipažįstama su veiksmo žodžiais,</p>	<p>Pradinukus mokome rašyti tradicinės trinarės struktūros (įžanga, dėstymas, pabaiga) tekstus tam tikra tema (atskleidžiant temą ar atsakant į temos klausimą). Prieš rašant nusprendžiama, kaip rašyti – pasakoti, aprašyti, samprotauti – realistiškai, fantastiškai, remiantis savo patirtimi, mokslu, visuomeniniu gyvenimu, savo išmone ar kt..</p> <p>Mokyklinio rašinio rašymo (kūrimo) pagrindiniai etapai:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Rašinio temos ar klausimo išsiaiškinimas (ką apie tai žinau, ką ir kur dar galėčiau sužinoti, ką reikėtų ir ką norėčiau parašyti?) 2. Rašinio pavadinimo sugalvojimas, jei susitarta, kad bus galima sukurti savo (pvz., bendroji tema ar klausimas – „Keisčiausias mano skaitytų knygų veikėjas“; ar „Koks skaitytų knygų veikėjas man keisčiausias ir kodėl?“; sugalvoti savi pavadinimai – „Mes abi – keistos Pepės Ilgakojinės!“, „Kaip gyvuoji, Nematomas vaike?“, „Tai bent atradimas!“ ar kt.) 3. Rašinio turinio ir struktūros planavimas pasitelkus kokią nors planavimo strategiją (pvz., minčių pūgą, idėjų banką, minčių žemėlapi – įžanga, dėstymas, pabaiga – ar kt.) ar rašant paprastą planą. 4. Rašinio nuosaikus / nuoseklus rašymas (juodraštis, tikrinimas, švarraštis) pasakojant, aprašant ir / ar samprotaujant 5. Rašinio perskaitymas ir įsivertinimas (kaip vertinu pati / pats / kodėl?) 		

	<p>susipažįstama su daiktų pavadinimais: su daiktų požymių, ypatybių pavadinimais</p>			
<p>Struktūravimas 3 klasė</p>	<p>Sruktūra priklauso nuo teksto paskirties, tikslų (siekiu papasakoti, aprašyti, įtikinti). Paprastai skiriami trys teksto tipai: pasakojimas, aprašymas, samprotavimas. Pradinio ugdymo bendrosiose programose (2008) numatoma, kad pradinėse klasėse yra mokoma pasakojamojo ir aprašomojo teksto sandaros</p>	<p>„Skaitymas ieškant prasmės“ moko skaityti ir analizuoti tekstą, susidaryti ir pagrįsti nuomonę ir suformuluoti kruopščiai apgalvotus argumentus</p> <p>„Koncentrinių ratų“ metodas. Šis metodas padeda įveikti kalbėjimo baimės barjerą, nepasitikėjimo jausmą, padeda užmegzti ryšius, sudaro galimybę pasikeisti žiniomis ir patyrimu. Dalyviai sėdi arba stovi pasisukę vienas į kitą vidiniame ir išoriniame rate. Mokiniai, esantys vienas priešais kitą, kalbasi mokytojo pasiūlyta tema. Pasibaigus numatytam pokalbio laikui (pavyzdžiui, 5 min.), pasikeičiama partneriais, abiem ratams judant į priešingas puses.</p> <p>Mokomės kartu metodas padeda sukurti bendradarbiavimo struktūrą, kai mokiniai mažomis grupėmis dirba išvien siekdami bendrų mokymosi tikslų. Komandos nariai kartu stengiasi atlikti mokomąją užduotį ir parengti vieną rezultatą.</p> <p>„Blyksnis“. Šio metodo principas yra toks: kiekvienas mokinys pasako savo nuomonę nagrinėjamu klausimu, tačiau jam leidžiama kalbėti ne ilgiau kaip pusę minutės. Pageidautina kalbėtis susėdus ratu. Galima naudoti „prakalbinimo“ kamuoliuką ar kokį kitą daiktą, kuris metamas pokalbį pratęsti turinčiam mokiniui. Tas, kuris nenori pareikšti savo nuomonės, perduoda teisę kalbėti kitam.</p> <p>Piešinys lentoje, per visą lentą – puikus būdas analizuoti eilėraščių ar kitą meninį tekstą.</p>	<p>Mokinys kuria skirtingo pobūdžio rašytinius tekstus, pvz., laiškus, pasakojimus, straipsnelius, aprašymus, nuomones. Jis vis geriau geba peržiūrėti savo rašto darbus ir, padedamas mokytojo ir bendraklasio, rasti būdų juos tobulinti ir aiškiau išreikšti pagrindinę mintį.</p>	

		<p>Žaisminga, smagi veikla, o paaikškėja tokie „sunkūs“ dalykai, kaip erdvė, laikas, prasmės ir vertybės, priešybės bei jų jungtys ir t.t. Piešinių lentoje galima pildyti, taisyti, išryškinti reikiamus dalykus.</p> <p>Rašinio struktūra: įžanga(pradžia, dėstymas (įvykis), pabaiga (apibendrinimas). Kai jau turime temą, dar neskubame rašyti rašinio. Pirmiausia susidarome trumpų planą: galima suskaidyti įžangą, dėstymą bei pabaigą į atskiras dalis. Kuo vaikams bus aiškiau, tuo geriau. Skiriame laiko gramatikos pakartojimui. Apgalvojame tai, ką rašysime, pasveriamė visus „už“ ir „prieš“. Patarimas: pasirašykite rašinį pirmiausia į juodrašį.</p>		
Struktūravimas 4 klasė	<p>Sruktūra priklauso nuo teksto paskirties, tikslų. Mokiniai klausosi įvairių negrožinių (informacinių, dalykinių, publicistinių, praktinių: receptai, instrukcijos ir pan.), tautosakos ir grožinės literatūros tekstų, pokalbių, girdimų tiesiogiai arba įrašytų naudojant įvairias informacijos ir komunikacijos priemones. Klausomų tekstų turinys aktualus, susijęs su mokiniams pažįstamu ir nepažįstamu kontekstu. Klausymui</p>	<p>„Modelis“ – tai šablonas, pagal kurį kas nors kuriama. Mokytojai gali pasitelkti šablonus kaip strategiją, lavinančią mokinių gebėjimus rašyti rašinius, samprotauti. Šios strategijos taikymo pakopos:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Pateikiame mokiniams reikiamų rašymo modelių (šablono) pavyzdžių. Geri pavyzdžiai atskleis aišką teksto (pastraipos) struktūrą. Kad atskleistume struktūrą, paryškinkiname pagrindinius elementus, pvz.: klausimas – atsakymas, teiginys – pavyzdys ir kt. 2. Pateikiame mokiniams modelį (šabloną) su pagrindiniais reikiamais išmokti taikyti elementais. Pabraukiame pagrindinius žodžius, numatančius teksto sandarą. 3. Paaiškiname, kokio rašinio (pastraipos) tikimės: modelio užuominos yra tik gairės, padedančios sukurti nuoseklų, rišlų ir geros formos rašinį. Paskatiname rašyti plačiau ir 		

	<p>parinktus tekstus aiškia ir taisyklinga lietuvių kalba (arba tarmiškai), lėtai arba vidutiniu tempu kalba (ar skaito) įvairūs klausytojai – vaikai, suaugusieji, aktoriai, žinomi žmonės ir kt. Mokomasi, klausantis oficialių ir neoficialių pokalbių, atpažinti mandagumo posakius, frazes, juos įsidėmėti, atitinkamai reaguoti. Mokiniai mokosi kurti aiškios struktūros sakinčius tekstus (įžanga, dėstymas, pabaiga). Susipažinama su visais tekstų tipais – pasakojimu, aprašymu, aiškinimu, argumentavimu. Susipažinama su esmine pasakojimo savybe – dinamiškumu, mokomasi kurti pasakojimą laikantis chronologinio principo. Nagrinėjami ir kuriami sakinčiai aprašomojo tipo tekstai: susipažinama su jų komponavimo ypatumais (visumos įspūdis ir detalės, erdvinio išdėstymo principas (arti – toli, viršus – apačia, kairė – dešinė). Mokomasi pasakoti įtraukiant aprašymo elementus. Mokomasi</p>	<p>išsamiau. 4. Kad mokiniai, pramokę naudotis šablonais, rašydami būtų savarankiškesni ir prisiimtų daugiau atsakomybės, pasiūlome dirbant grupėmis, parengti modelio (šablono) pavyzdžių.</p>		
--	--	---	--	--

	<p>išsakyti savo nuomonę, ją pagrįsti. Mokiniai mokosi suprasti, kad sakinius į visumą sieja teksto tema, veikėjas, pagrindinė mintis. Mokiniai mokosi sieti sakinius vartodami jungtukus, laiko, vietos ir būdorieveksmius, įvardžius.</p>			
<p>Raiška 1 klasė</p>	<p>Raiškos priemonės – tai teksto kalbos raiškos, stiliaus ir poetikos elementai, kurie padeda išreikšti kūrinio idėją, atskleisti veikėjų charakterius, jų poelgių motyvaciją, jausmus ir mintis, veiksmo aplinkybes, sukurti tam tikrą atmosferą. Kitas klausinėjimo metodas – kritinių klausimų formulavimas. Mokiniam pateikiama užduotis išanalizuoti medžiagą ir sugalvoti kuo daugiau prasmingų klausimų duotąją temą.</p>	<p>Vaidinimai, inscenizacijos, eilėraščių deklamavimas, savarankiška ir grupinė kūryba. http://www.musumokykla.lt/ikt-mokykloje-kalbos-mokymuisi-29/lt/kalbos-zaidimai-vaikams-376.html - kalbos žaidimai vaikams: „Gyvūnų spalvos“ - pažintinis kalbos žaidimas, kuriame pagal pateikiamas nuotraukas mokiniai turi parinkti iš sąrašo žodžius, tinkamus gyvūnų kailio ar plunksnų spalvai apibūdinti. Žaisdami šį žaidimą, vaikai išmoks retesnių lietuviškų žodžių, pamatys, kaip atrodo tais žodžiais apibūdinami gyvūnai. Prie žaidimo pateikiamas ir žodynėlis. Jame paaiškinami apie dvidešimt žaidime įdėtų gyvūnų pagal spalvą apibūdinančių žodžių. Gaidelis. Žaidimas mažiesiems. Reikia atspėti žodį ir neleisti varnai pirmai pagriebti slieko. Pasiklydę vaikučiai, čia mokiniai turi padėti pasiklydusiems žaidimo herojams surasti namučius - metų laikų ir mėnesių pavadinimus. Žodžių krepšinis. Mokiniai stengiasi pataikyti į krepšį - parinkti žodžiams reikiamus paveikslėlius. Šią kompiuterinę priemonę - žaidimą rekomenduotume žaisti ikimokyklinio amžiaus vaikams ar pradinukams, turintiems minimalius lietuvių kalbos pagrindus.</p>	<p>Pradedame pamoką trumpa ankstesnio mokymosi apžvalga.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pateikiame naują medžiagą nedidelėmis porcijomis, pažingsniui, sudarydami sąlygas mokiniams pasipraktikuoti po kiekvieno žingsnio. • Ribojame medžiagos, su kuria mokiniai turi dirbti vienu metu, kiekį. • Pateikiame aiškius ir detalius nurodymus, tinkamai paaiškiname. • Pateikiame daug klausimų ir tikriname supratimą. • Skiriame daug aktyvių praktinių darbų kiekvienam mokiniui. • Vadovaujame mokiniams, kai jie pradeda mokytis, kaip praktiškai taikyti žinias. • Mąstome garsiai ir demonstruojame veiklos žingsnius. • Pateikiame išbandytus problemų sprendimo modelius. 	

		<p>Kompiuterinėje priemonėje Sebran pateikiamos įvairios mokinių kalbinius įgūdžius lavinančios užduotys - "Išsirink paveikslėlį", "Pirma raidė", "Žodžių atmintis", "Kartuvės", "ABC lietus".</p> <p>Žaidimai skaitymo įgūdžiams formuoti</p> <p>„Debesėliai“ (Nemokantiems skaityti.)</p> <ul style="list-style-type: none"> • Surask taip pat parašytus žodžius. • Surask žodį, kuris prasideda ta pačia raide, kaip ir juostoje. <p>„Keista košė“ ir „Nesąmonių sriuba“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sugalvok daugiau žodžių su nurodytu garsu. • Pasakyk, iš ko galima išvirti skanią sriubą arba košę. <p>„Šiaudinė skrybėlė“ ir „Kaliausė“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Suskirstyk žodį skiemenimis. <p>„Jūros velnias“ ir „Pavojus jūroje“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Išvardyk raides. Pasakyk, kelintos raidės trūksta. • Suskirstyk žodį skiemenimis. • Pasidarykime kartu kortelių su raidėmis ir pabandykime sudėti kuo daugiau žodžių. (Jei žaidžia daugiau nei vienas vaikas, laimi tas, kuris sudeda daugiausia žodžių.) <p>„Pelkė“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Perskaityk skiemenis. • Perskaityk „juokingus“ (netikrus) žodžius. • Pratęsk žodžių grandinę. • Sukurk savo žodžių grandinę. Pasidarykime kartu kortelių su skiemenimis ir pabandykime sujungti kuo daugiau žodžių grandinėlių. (Jei žaidžia daugiau nei vienas vaikas, laimi tas, kuris sudeda daugiausia žodžių.) <p>„Pasakos kūrimas pagal duotą pradžią“</p>		
<p>Raiška 2 klasė</p>	<p>„Ratu pagal abėcėlę“ (tinka tada, kai mokiniai turi gana tvirtų žinių. Mokiniai turi</p>	<p>Rašymo kartu veikla: Mokytojas pats parodo, kaip jis rašo (pvz., komponuoja pastraipą); arba daro tai kartu su mokiniais. Naudojamas</p>		

	<p>sugalvoti ir parašyti kuo daugiau su nagrinėjama tema susijusių žodžių – asociacijų. Reikia užpildyti kuo daugiau lentelės langelių, viename langelyje taip pat gali būti daugiau nei vienas žodis). „Minčių lietus“. „Mokinių patirties išsiaiškinimas“ (tinka pakartoti, įtvirtinti jau išnagrinėtą temą, leidžia integruoti kelių dalykų žinias, lavina vaizduotę). VERTINIMAS/ ĮSIVERTINIMAS: „Nebaigti sakiniai ir refleksijos klausimai“ (kiekvienam mokiniui pamokos pabaigoje išdalijami lapeliai su nebaigtais sakiniiais. Mokiniai pratęsia sakinius ir perskaito juos draugams). „Vertinimas spalvotais lapeliais/laipteliais/“šviesoforo“ principu ir pan.</p>	<p>multimedia projektorius ir interaktyvi lenta. Šios priemonės suteikia mokiniams galimybę stebėti, kaip vyksta rašymo procesas „čia“ ir „dabar“. - Mokytojas gali skirti užduotį mokinių grupei parašyti teksto dalį. Mokiniai rašydami diskutuoja, kad priimtų bendrus spendimus, ir taip geriau supranta keliamus reikalavimus. - Mokiniam pateikiama užduočių, kurias atlikdami jie rašo remdamiesi tam tikra parama: rašo pagal pateiktą planą, nuorodas, sukuria tam tikrą teksto dalį, kai kita jau pateikta (pvz., pateiktas pastraipos teiginys, reikia argumentuoti arba pateikti argumentai, reikia suformuluoti teiginius.) Klausia, rega ir kt. pojūčiai: -klausoma skaitomo teksto stebint iliustracijas, sekant tekstą, sakinius ar žodžius; -pagal iliustracijas ar prieš tekstą pateiktus žodžius bandoma nuspėti, apie ką tekstas; -Veikla netradicinėse aplinkose: mokyklos kieme/už m-klos ribų (tinka mokantis pasakojimo, aprašymo). -Veikla siejama su etnine kultūra (švenčių turinio pritaikymas ugdant kompetencijas ir pan.) Žaidimai pasakojimo įgūdžiams tobulinti „Linksmosios istorijos“ ir „Juokingi nutikimai“ • Pasakyk, koks metų laikas nupieštas. • Papasakok savo įdomiausią nuotyki arba tiesiog jį išgalvok! Sakiniai ir paveikslėlių sekos padeda nustatyti priežasties ir pasekmės ryšius, sudaryti sudėtinius prijungiamuosius ir sujungiamuosius sakinius. Žaisdami vaikai mokosi atpasakoti, apibūdinti vaizduojamus objektus, atskleisti pagrindinę mintį, nuosekliai papasakoti apie įvykius. Žaidimai skatina vaikus fantazuoti, kurti</p>		
--	---	---	--	--

		<p>savas istorijas.</p> <p>Žaidimai skaitymo įgūdžiams formuoti. Žaidimų metu lavinimas girdimasis suvokimas, formuojami žodžių garsinės analizės ir sintezės įgūdžiai: mokomasi nustatyti garso vietą žodyje ir garsų nuoseklumą, išiminti raides, jungti garsus į skiemenis ir žodžius.</p> <p>Žaidimai skaitymo įgūdžiams formuoti/tobulinti „Žuvies uodega“ ir „Jonvabalai“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pridėdamas naujų skiemenų, sudaryk daugiau taisyklingų žodžių. • Perskaityk „juokingus“ (netikrus) žodžius. 		
Raiška 3 klasė	<p>Kalbinės raiškos priemonės tai vaizdingi, įtaigūs, originalūs tiesioginės ir perkeltinės reikšmės žodžiai ir posakiai. Jų gausu PUPA vadovėliuose. Kalbos raiškai ugdyti skatiname mokinius reikšti mintis tekstu (t. y. pasakoti, išsakyti nuomonę, diskutuoti, dalyvauti pokalbyje).</p> <p>Pradinių klasių mokiniams kartais suvaidinti yra lengviau nei pasakyti, papasakoti. Net jai inscenizuojamas ne pačių mokinių sukurtas, o perskaitytas kūrinys, inscenizavimas reikalauja iš mokinių kūrybinės išmonės.</p> <p>3. Vieši pasisakymai (pvz.: pasisakymai (pasakų sekimas) per „radiją“, „TV“). Tokie monologinės kalbos bandymai paprastai siūlomi</p>	<p>Demonstravimas yra mokymo metodas, kuriuo tikrovės daiktai, reiškiniai ar jų atvaizdai paverčiami mokymo šaltiniu. Pvz., mokytojas ką nors rodo, paskui aiškina, pasakoja, kas matoma, girdima ar kitais pojūčiais patiriama. Demonstruojant, vaizdas dažnai siejamas su pasakojimu. Interviu. Mokiniai pateikia iš anksto parengtus klausimus savo klasės draugams arba kitiems pasirinktiems asmenims. Interviu tikslas: išsiaiškinti konkrečią nuomonę ar informaciją. Kalbėti per mikrofoną – veiksmingas metodas, padedantis organizuoti darbą, ugdyti bendradarbiavimo grupėje gebėjimus.</p> <p>https://prezi.com/5fds6eag16pe/kurybinio-rasyimo-mokymas/ :</p> <p>„Pasaka – fantazija“ – vaikų klausama, kas bus, jei Kalėdų senelis atsidurs Afrikoje? Kaip jis išsaugos tiek daug ledų? Ir pan.</p> <p>„Situacijų žaidimas“. Tikslas – mokyti vaikus kritiškai vertinti dabartinę gyvenimo situaciją, iškelti problemas (buitines, globalines, politines ir pan.) ir rasti būdus sėkmingam jų sprendimui. Ugdomas vaikų savarankiškumas ir atsakomybė realiai sprendžiant įvairias gyvenimo situacijas. Situacijų žaidimą galima organizuoti grupėmis ir</p>	<p>Skatiname vaiką su draugais susirašinėti laiškais. Su vaiku pildome dienoraštį, kuriame aprašome dienos įvykius, netikėtumus, galime mintis išreikšti brėžiniais, nupiešti, rašyti palinkėjimus, malonius žodžius, jausmus.</p>	

	<p>jau vyresniems pradinių klasių mokiniams. Dirbant su jaunesniais mokiniais naudojama daugiau žaidimo elementų, tad tokios užduotys panašėja į inscenizavimus.</p> <p>Mokinių rašymo įgūdžiai neišlavėję, tad šio amžiaus mokiniams pirmiausia siūlomi jų suvokimo ir raiškos galimybes labiau atitinkantys nežodiniai tekstai. Ypač dažnai žodinis tekstas mokymo priemonėse keičiamas paveikslėlių serija, siužetiniu paveikslu</p> <p>III klasėje skaitomi ilgesni ir sudėtingesni pasakojimai. Mokiniai skatinami mąstyti apie pasakojimo adresatą (kam, kada, kodėl, kur pasakoju?), mokosi į jį atsižvelgti. Mokiniai raginami pasakoti savitai, stengtis sudominti klausytojus (pvz.: pasakoti pirmu asmeniu, naudoti dialogą). III klasėje daugiau dėmesio skiriama įvykio (įvykių) raidai, pasakojimo temai ir pagrindinei minčiai.</p> <p>III klasėje mokiniai susipažįsta su aprašymo sandara, aprašymo motyvais. Skaitomi ir kuriami įvairesni, sudėtingesni aprašymai. Pvz.,</p>	<p>individualiai. Svarbu paruošti priemones, literatūrą, aplinką. Būtina numatyti papildomą medžiagą, informacijos šaltinius, pasinaudoti kompiuteriais ir pan. Mokiniai paruošia idėjų paketą, t.y. realius problemos sprendimo kelius. Gali paruošti diagramas, lenteles, schemas ir pan. Mokiniai pristato savo projektą ir gina jį. Kiti mokiniai argumentuotai teigia arba neigia projekto idėjas.</p> <p>„Minčių lietus“. Šis metodas parankus mokinių mąstymo įgūdžiams ugdyti, naujoms idėjoms generuoti. Jo esmė tokia: mokytojas, pateikęs klausimą ar pasiūlęs temą, paragina mokinius vardyti kuo daugiau galimų atsakymų į pateiktą klausimą ar pareikšti kuo daugiau minčių pasiūlyta tema. Svarbu, kad mokytojas ar jo paskirtas mokinys kilusias mintis surašytų lentoje ar dideliame popieriaus lape.</p> <p>Rašytinės kūrybinės užduotys gali būti skirstomos į grupes:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Dalykinių tekstų kūrimas (pvz.: kalendorius (orų, klasės įvykių, augalo ar gyvūno stebėjimo), autobiografija, skelbimas, žinutė, laiškas). 2. Meniniai bandymai (pvz.: kuriame pasaką, eilėrašį, apsakymą). <p>Žaidimai pasakojimo įgūdžiams tobulinti. (Prielinksnių ir kelintinių skaitvardžių vartojimui, būdvardžių ir daiktavardžių derinimui, daiktavardžių daugiskaitos darybai, priešdėlinei ir priesaginei žodžių darybai ir pan.).</p> <p>„Taip ir ne“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasakyk, kur vyksta veiksmas. • Papasakok, ką matai paveikslėlyje. • Pažaiskime žaidimą „Taip ir ne“ kitaip! Aš uždengsiu daiktą, o tu atspėk, ką aš paslėpiau. 		
--	---	--	--	--

	<p>atkreipiamas dėmesys, jog ir mįslė – objekto aprašymas. Jos menamos, kuriamos. Pradinių klasių mokinių samprotavimo gebėjimų ugdymas</p> <p>III klasės mokinių prašome ne tik pasakyti nuomonę, bet ir argumentuoti, remtis savo patirtimi ar tekste pateiktomis mintimis, turimomis dalykinėmis žiniomis. Mokome pateikti mintis tam tikra tvarka: pateikiame sakinių konstrukcijų pavyzdžių, supažindiname su elementariais „minčių tvarkymo būdais“ (pvz.: „minčių lietumi“, „minčių žemėlapiu“).</p> <p>Vertinimas – įrankis, padedantis tobulinti darbą. Vertinti – tai nustatyti darbo pranašumus ir tobulintinas ypatybes. Pradinių klasių mokinių rašinių vertinimas dažnai vyksta ne raštu, o žodžiu: dažnai mokytojas mokiniui pakomentuoja, kas rašinyje pavyko, o kas dar tobulintina. Rašinių trūkumus šio amžiaus mokiniams paprastai reikia ne tik įvardyti, bet ir paaiškinti. Dažnai vertinimą papildo arba net pakeičia rašinio eksponavimas. Rašinius</p>	<p>Aš galiu atsakyti tik „taip“ arba „ne“, todėl tavo klausimai turi prasidėti žodžiu „ar“.</p> <p>„Pasakos kūrimas laisvai pasirinkta tema“</p>		
--	---	--	--	--

	<p>eksponavimui reikėtų paruošti. Pvz.: mokiniams padedama ištaisyti klaidas, galbūt darbas perrašomas, iliustruojamas. Eksponuojami visi darbai.</p>			
<p>Raiška 4 klasė</p>		<p>„Pasakos kūrimas „apvertus“ pasakos temą, kai geri veikėjai tampa blogais, o blogi – gerais“.</p> <p>„Pasakos „sušiuolaikinimas“. Pvz.: senelė gyvena mūsų dienomis, ko gi ji prašys burtininko?</p> <p>„Nebaigti sakiniai“ – tai atvirų užduočių metodas. Mokytojas parengia lapelius su specialiai suformuluotais nebaigtais sakiniais. Mokinys turi užbaigti sakinius, užrašydamas, kas jam pirmiausia ateina į galvą. Tokie nebaigti sakiniai sužadina ir mokinio mintis, ir jo jausmus, skatina gilintis į sąvokos ar reiškinių prasmę ir suvokti savo santykį su reiškiniu. Kitas būdas taikant nebaigtų sakinių metodą – lapo viduryje nubraižyti skritulį – „saulę“ – ir jo viduje užrašyti nebaigtą sakinį, o aplink skritulį nubrėžti keltą liniją – „spindulius“. Ant šių linijų mokinys turi parašyti savo mintis, užbaigdamas sakinį skritulio viduje. Atlikus šią užduotį mokiniams gali būti siūloma padiskutuoti grupelėse, apibendrinti grupės nuomonę ir ją pristatyti klasei, toliau gilinti savo žinias pasirinktu temos aspektu.</p> <p>„Žaidimas vardais“ – grupelėse grandinėle kiekvienas mokinys pasako savo vardą ir apibūdina savo bruožą, kuris prasideda ta pačia raide kaip ir vardas, palydėdamas tai judesiu, vaizduojančiu minėtą bruožą.</p> <p>„Mano vardas“ – dirbant poromis vertikaliai užrašyti savo vardą ir prie kiekvienos raidės parašyti ja prasidedančią savo gerąją ypatybę.</p>		

		<p>Perskaityti, kas užrašyta, poros draugui.</p> <p>„Vardo istorija“ – mokiniai iš eilės pasakoja, kaip kiekvienam buvo suteiktas būtent jo vardas.</p> <p>„Daryk paeiliui“ - metodas padeda mokiniams atlikti didesnės apimties užduotis, išskaidant jas į mažesnes, įvairių veiklų apimančias konkrečias užduotis.</p>		
Raštingumas 1 klasė	<p>Lietuvių kalbos raštingumo ugdymo užduotį : . Diktantai. Atpasakojimai. Dailus raštas. Metodinė medžiaga parengiama atsižvelgiant į kiekvieno vaiko asmeninius gebėjimus. . Ją sudaro pratimai bei diktantai ir atpasakojimai, skirti lietuvių kalbos vartojimo įgūdžiams formuoti ir tvirtinti. Ugdomųjų veiklų įvairovė padeda įvertinti mokinių kalbinius gebėjimus bei raštingumą. Ir padeda kurti jiems aktualų, įveikiamą lietuvių kalbos ugdymo turinį.</p>	<p>Vadovėlyje:</p> <ul style="list-style-type: none"> • standartiniai raidžių pavyzdžiai • tekstai rašytiniu šriftu <p>Pratybų sąsiuvinuose:</p> <ul style="list-style-type: none"> • rankos lavinimas • orientavimasis erdvėje • orientavimasis sąsiuvinio linijose • rankos judesių kryptis • raidžių standartai • raidės vaizdas, lyginimas su panašiomis figūromis, kitomis raidėmis • raidės rašymo krypties supratimas • raidės piešimas kryptiai ir formai įtvirtinti • galimų klaidų analizė, perspėjimas • standartinio dydžio raidės (6/12 mm) rašymas linijose • raidžių junginių analizė, detalūs orientyrai • raidžių rašymas žodžiuose • sakinių rašymas • tekstų rašymas (elementarūs reikalavimai) • mokymasis įsivertinti • raidės, žodžio rašymo integravimas su fonetine rašyba • sakinio rašymo integravimas su skyryba. <p>Žaidimai kalbos gramatinei sandarai formuoti. (Prielinksnių ir kelintinių skaitvardžių vartojimui, būdvardžių ir daiktavardžių derinimui, daiktavardžių daugiskaitos darybai, priešdėlinei ir priesaginei žodžių darybai ir</p>	<p>Praktinis supažindinimas su lietuvių kalbos garsais: mokomasi kalbos sraute, žodyje išgirsti, diferencijuoti visus lietuvių kalbos garsus ir juos taisyklingai tarti žodžiuose.</p> <p>Svarbu :</p> <ul style="list-style-type: none"> • girdėti visus žodžio garsus, • iš eilės pasakyti visus žodžio garsus, • skirti y – i, ū – u, aa – a, ee – e, è – e ir juos taisyklingai tarti žodyje, • skirti ie – è, uo – o ir juos taisyklingai tarti žodyje, • skirti b – p, d – t, g – k, ž – š, • pradėti mokytis skirti kietai ir minkštai tariamus priebalsius (su sąvokomis dar nesupažindinama, tik analizuojami pavyzdžiai) <p>Supažindinimas su lietuvių kalbos abėcėlės raidėmis: spausdintinėmis ir rašytinėmis, mokymasis parašyti visas didžiąsias ir mažąsias raides.</p> <p>Svarbu:</p> <ul style="list-style-type: none"> • kad mokinys garsą susietų su raide, • kad raidę sietų su garsu, • nepainioti panašios 	

		<p>pan.).</p> <p>„Daug ar mažai?“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kas nupiešta (viršutinėje, apatinėje, vidurinėje) dėlionės detalėse? • Apžiūrėk paveikslėlį ir suskaičiuok, kiek kokių daiktų yra. <p>„Kas ką daro?“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Atsakyk į klausimą pilnu sakiniu. • Sugalvok savo sakinį. <p>„Linksmi krepšiai“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasakyk, kas nupiešta kairėje ir dešinėje pusėje. • Pasakyk, koks metų laikas nupieštas. <ul style="list-style-type: none"> • (Jei žaidžia daugiau nei vienas vaikas.) <p>Sugalvok veiksmažodį ir jį suvaidink, o tavo draugas tegul jį atspėja ir įvardija. Po kiekvieno žodžio pasikeiskite vaidmenimis.</p> <p>„Keleiviai“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Apibūdink keleivius. • Suskaičiuok vagonus ir nurodyk jų spalvas. • Pasakyk, į kelintą vagoną pasodinais keleivį. 	<p>formos raidžių: š – s, ž – š, è – e,</p> <ul style="list-style-type: none"> • skiriant panašiai skambančius garsus, skirti ir juos žyminčias raides 	
<p>Raštingumas 2 klasė</p>	<p>„Nebaigti sakiniai“ (gramatikos taisyklės, galūnių rašyba ir pan.).</p> <p>„Raidžių šokis“ (rašyti tinkamas raides),</p> <p>Įvairių rūšių diktantai (tikrinamieji, išrenkamieji, komentuojamieji, aiškinamieji ir t.t.)</p>	<p>Rega: rašoma dėlioiant korteles su žodžiais, frazėmis, po to nurašoma;</p> <p>įsimenami vardų, daiktų pavadinimų užrašai;</p> <p>Klausa: pratinamasi nujauti sakinio struktūrą, jo pabaigą, žodžio galūnę remiantis kalbos analogijomis;</p> <p>http://www.lugis.vdu.lt/Content/Menu/FOV1-000C2FC4/S050B4924?FormID=96&listview :</p> <p>Lietuvių kalbos rašybos žaidimas „Raidžių lietutis“ - Žaidėjas, naudodamasis klaviatūra, turi rašyti krintančius žodžius paraidžiui. Kiekviename žodyje yra mažiausiai dvi ypatingesnės lietuviškos abėcėlės raidės. Jeigu pavyksta parašyti žodį jam nespėjus nukristi į apačią arba neužliejus potvyniui, žaidėjas</p>		<p>2 kl. daugiau dėmesio skirti gramatinėms užduotims susijusioms su tekstu, vadovėlyje.</p> <p>Pratybose, bent 1 kūrybinė užd. Per savaitę (teksto kūrimas, pasakojimo rašymas, informacinio teksto, laiško rašymas</p>

		<p>uždirba taškus (kuo aukštesnis pasirinktas lygis ir didesnis greitis, tuo daugiau skiriama taškų). Nespėjęs laiku parašyti žodžio, žaidėjas atitinkamą taškų sumą praranda.</p> <p>Lietuvių kalbos mokymosi svetainė KLAIDUTIS: http://www.klaidutis.lt/?module=rasyba</p> <p>Įrašykite praleistas raides (ne daugiau kaip po 3). Ir pan. Žaidimai kalbos gramatinei sandarai formuoti. (Prielinksnių ir kelintinių skaitvardžių vartojimui, būdvardžių ir daiktavardžių derinimui, daiktavardžių daugiskaitos darybai, priešdėlinei ir priesaginei žodžių darybai ir pan.).</p> <p>„Spalvos“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pavadink visas dažų spalvas. • Surask ir įvardyk paveikslėlių skirtumus ir panašumus. • Sugalvok istoriją apie piešinį. • Nupiešk savo piešinį, o piešdamas papasakok apie jį; pagal savo piešinį sukurk istoriją. • (Jei žaidžia daugiau nei vienas vaikas.) <p>Papasakok, kas nupiešta paveikslėlyje, draugui, kuris jo nemato. Draugas turi nupiešti paveikslėlį pagal tavo pasakojimą. Baigus piešinį, palyginkite jį su žaidimo piešiniu. Po kiekvieno piešinio galite pasikeisti vaidmenimis.</p> <p>„Namas“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Pasakyk, kas ir kur jau gyvena name. • Papasakok apie savo namą. Kuriame aukšte gyveni? Kas dar gyvena su tavimi? Kas yra kuriame kambaryje? Kas yra prie tavo namo? • Papasakok, koks yra tavo svajonių namas, ir pabandyk jį nupiešti. <p>„Lobis“</p> <ul style="list-style-type: none"> • Papasakok, ką matai. 		
--	--	--	--	--

		<ul style="list-style-type: none"> • Pasakyk, kur radai lobį. • (Jei žaidžia daugiau nei vienas vaikas.) <p>Papasakok, kas nupiešta paveikslėlyje, draugui, kuris jo nemato. Draugas turi nupiešti paveikslėlį pagal tavo pasakojimą. Baigus piešinį, palyginkite jį su piešiniu žaidime. Po kiekvieno piešinio galite pasikeisti vaidmenimis.</p>		
Raštingumas 3 klasė	<p>Mokiniai sudėlioja serijos paveikslėlius tinkama seka, aptariama, kas padėjo paveikslėlių seką suprasti. Užduotis bus sudėtingesnė, jei po kiekvienu paveikslėliu bus ir žodinio teksto dalis. Sukarpyti žodinį tekstą, mokiniai randa teksto dalių seką. Aptarti, kaip teksto dalių seką atpažino. Svarbu, kad mokiniai suprastų, jog kiekviena teksto dalis turi savo vietą ir yra susijusi su kitomis.</p> <p>Pradinėse klasėse mokiniai dar tik mokosi rašyti rašini, tad daugiau dėmesio skiriama rašinio rašymo tvarkai, eigai. Pradinių klasių mokinių kalbos ugdymo pamokose rašomi rašiniai: kolektyviniai, individualūs ir grupelėmis.</p> <p>Rašytinės kūrybinės užduotys gali būti skirstomos į grupes: 1. Dalykinių tekstų kūrimas (pvz.: kalendorius (orų, klasės įvykių, augalo ar gyvūno stebėjimo), autobiografija, skelbimas,</p>	<p>„Laisvasis rašymas“. - Geros idėjos neretai kyla esant tam tikrai įtampai. Mokinių paprašoma be perstojo penkias minutes rašyti viską, kas ateina į galvą, mąstant nurodytąja tema (Pvz.: Miškas). Praėjus skirtam laikui, duodama dar viena minutė užbaigti pradėtą mintį, o paskui tai, kas spėta užrašyti, perskaitoma.</p> <p>„Penkių minučių esė“. Šis metodas tinka pačioje pamokos pabaigoje, siekiant padėti mokiniams liautis mąstyti nagrinėjama tema, o mokytojams įvertinti klasės intelekto lygį. Per penkių minučių esė mokiniai turi atlikti dvi užduotis: parašyti vieną dalyką, kurį jie sužinojo iš šios temos, ir vieną klausimą, kuris jiems dar liko neaiškus. Surinkęs sąsiuvinius, mokytojas pagal mokinių esė gali planuoti kitos pamokos darbą, atkreipdamas dėmesį į tuos dalykus, kurie daugeliui mokinių dar liko neaiškūs.</p> <p>„Kojų diktantas“.</p> <p>Pradžioje išklausomas pasakos audio įrašas (arba diktantą skaito mokytojas), vaikai nieko nerašo, tik klauso ir taip susipažįsta su būsimo diktanto tekstu. Tada tekstą diktuoja mokytoja, o mokiniai rašo jį ant atskirų liniuotų lapų (ne į sąsiuvinius). Parašytus diktantus vaikai atiduoda mokytojui. Tada keliose klasės vietose pakabinami diktanto tekstai ir mokytoja diktuoja tekstą dar kartą, o vaikai vėl rašo (į diktantų sąsiuvinius), tik šį kartą jie turi galimybę pribėgę prie lapų pasitikrinti rašybą ar skyrybą. Parašę</p>	<p>Esant galimybei - susirašinėjame su vaiku trumposiomis žinutėmis. Skatiname rašyti, sudaryti sąrašus, norų ir palinkėjimų korteles, bendrauti su šeima ir draugais elektroniniu paštu. Parašome pasakojimą, kurį diktuoja vaikas, paskatiname jį iliustruoti piešiniais.</p>	

	<p>žinutė, laiškas). 2. Meniniai bandymai (pvz.: kuriame pasaką, eilėrašį, apsakymą). Rašytinės kūrybinės užduotys gali būti skirstomos į grupes: 1. Dalykinių tekstų kūrimas (pvz.: kalendorius (orų, klasės įvykių, augalo ar gyvūno stebėjimo), autobiografija, skelbimas, žinutė, laiškas). 2. Meniniai bandymai (pvz.: kuriame pasaką, eilėrašį, apsakymą).</p>	<p>darbus atiduoda mokytojai, o ši gražina jiems pirmąjį kartą rašytus diktantus bei spalvotą rašiklį (diktanto tekstai nukabinami). Diktanto tekstas perskaitomas dar kartą, o vaikai turi galimybę spalvotais rašikliais išsitaisyti savo klaidas.</p> <p>Sudurtinių žodžių kryžiažodis: https://www.sm.mazeikiai.lm.lt/priemones/HotPotatoes/pamoka3/JCross1.htm</p> <p>Sudurtiniai žodžiai. Metų ar paros metas KRYŽIAŽODIS: https://www.sm.mazeikiai.lm.lt/priemones/HotPotatoes/sudurtiniai/Koks_metas.htm</p>		
<p>Raštingumas 4 klasė</p>		<p>https://prezi.com/5fds6eag16pe/kurybinio-rasy-mokymas/ :</p> <p>Žaidimas kalbos dalims įtvirtinti.</p> <p>I-eilutė: vienas žodis –daiktavardis. Tai yra tema.</p> <p>II-eil.: du būdvardžiai apie tą daiktą.</p> <p>III-eil.: trys veiksmažodžiai.</p> <p>IV-eil.: keturi žodžiai apie jausmą. (sakinys)</p> <p>V-eil.: pirmos eilutės pakartojimas arba to žodžio sinonimas.</p> <p>Kūrybiškumo lavinimui</p> <p>„Tekstas iš vienos raidės“ – ši užduotis skatina ieškoti žodžių sinonimų, įvairių formų, kaip dar būtų galima įvardinti vieną ar kitą daiktą, veiksmą.(Pvz.: Puikų pavasario parytį pargrįžęs Petras po prieangiu pamatė pasišiaušusią putpelę..... ir t.t. „Vėrinys“ – Varna, voras, vieversys, vėrė vėrinį visi.... ir t.t.)</p> <p>„Vėrinys“ – grupė vaikų turi po lapelį ir atsako į klausimus: kas?, su kuo?, kur?, kada?, ką veikė?.</p> <p>Atsakę į vieną klausimą, lapelį sulenkia ir atiduoda kitam. Taip daro atsakę į kiekvieną</p>		

		<p>klausimą. Atsakius į visus klausimus lapelis išlankstomas ir perskaitoma, kas parašyta (pvz.: lopas – su lapais – traukinių stoty – leidžiantis saulei – moliūgus valgė ir pan.)</p> <p>http://www.klaidutis.lt/?module=kultura :</p> <p>Kalbos kultūra. Pažymėti taisyklingus sakinius. „Aukcionas“. Vienas iš mokinių išrenkamas aukciono vedėju. Jis rankose turi kortelių su žodžių šaknimis (tos žodžių šaknys su nosinėmis). Vedėjas rodo vieną iš mokinių ištrauktų kortelių, visi turi per minutę užsirašyti į sąsiuvinius žodžių su ta šaknimi. Kas sugalvoja daugiausiai žodžių, tas laimi kortelę.</p>		
--	--	--	--	--

4.2 KAUNO „ŠILO“ PRADINĖ MOKYKLA. AKTYVIOS PAMOKOS

Leidyklos „Šviesa“ sukurtas Aktyvios klasės sprendimas – Aktyvi klasė, tai daugiau kaip 500 interaktyvių pamokų beveik visiems mokomiesiems dalykams. Interaktyvioje pamokoje pateikiama vaizdinė, tekstinė, garsinė mokomoji medžiaga su interaktyviomis užduotimis. Prie kiekvienos pamokos mokytojui yra pateikiamas jos naudojimo scenarijus. Pradinėms klasėms pagal „Šok“ serijos mokymo priemones sukurtas integruotas kursas: lietuvių kalba, matematika ir pasaulio pažinimas. Interaktyviose skaidrėse mokomoji medžiaga išdėstoma taip:

1. Įvadinė dalis. Skirta sudominti mokinius nauja tema, atskleidžiant jos aktualumą ir svarbą, bei nustatyti turimą mokinių patirtį, žinių ir gebėjimų lygį.

2. Pagrindinė dalis. Skirta naujos medžiagos pateikimui, temos nagrinėjimui ir įtvirtinimui (praktiniam darbui).

3. Baigiamoji dalis. Skirta temos apibendrinimui, žinių ir gebėjimų vertinimui bei įsivertinimui (panaudojant aktyvaus balsavimo sistemą), refleksijai, namų darbams.

Pradinių klasių lietuvių kalbos programos temos parengtos pagal lietuvių kalbos vadovėlį „Pupa“. Autorės: J. Banytė, D. Kuzavinienė, V. Vyšniauskienė. „Aktyvių pamokų“ temose rašymo gebėjimų ugdyme daugiausiai dėmesio skiriama raštingumui ir raiškai, kiek mažiau struktūrai ir mažiausiai turiniui. Šios pamokos sukurtos pagal 2008 metų pradinio ugdymo bendrąją programą. Naudojant ugdymo procese, būtina atsižvelgti į 2017 m. Lietuvių kalbos bendrąją programą ir kūrybiškai taikyti parengtą medžiagą.

www.aktvyviklase.lt/aktvyviklase/interaktyvios-pamokos/

„Aktyvių pamokų“ rašymo gebėjimų ugdymui pavyzdžiai ir metodiniai patarimai mokytojui:

1 klasė

Tema: Žaidžiame ir mokomės

Raštingumas, raiška

2. Pagrindinė dalis.

Žaidžiant žaidimus ir atliekant įvairias užduotis, 2-a skaidrė padeda įtvirtinti lietuvių kalbos žinias (raidės A, S, M, N, O, L; daiktų pavadinimai, abėcėlė). Žaidimą siūloma žaisti visai klasei. Pateikiamas pav. iš lietuvių kalbos vadovėlio „Pupa“, p. 46–47, elektroninis žaidimo kauliukas ir pupa (kaip bokštelis), ištraukiama užduotis: „Padėk pupai keliauti pupų keliu!“ Kauliuką gali mesti paeiliui mokiniai arba mokytojas. Suskaičiavus iškritusio kauliuko akutes, paeinama per tiek pat pupų ir ant reikiamos pastatomas bokštelis-pupa. Jei pupa „slepia“ užduotį, matyti žalias taškas. Jį paspaudus, užduotis parodoma; paspaudus dar kartą – paslepia. Užduotys pateikiamos ant kas penktos pupos.

Užduotys:

1. „Spauskite nuorodą patekti į 3-iają skaidrę“ – spustelima skaidrės viršutiniame kairiajame kampe esanti nuoroda į 3-ią skaidrę – abėcėlę. Abėcėlėje nesimato jau išmoktų raidžių (A, S, M, N, O, L), vietoj jų – klaustukai. Žiūrima į pirmąjį klaustuką abėcėlėje (t. y. klaustuku uždengtą raidę A). Mokiniai turi atspėti, kokia raidė paslėpta (paprastai pirmąją abėcėlės raidę atspėja visi – tai A), ir užrašyti savo spėjimą į sąsiuvinį. Kai mokiniai užsirašo savo spėjimą, spustelėjus ant klaustuko, jis dingsta ir pamatoma rašytinė didžioji ir mažoji raidės (A a). Mokiniai sulygina, kokią raidę užrašė sąsiuvinuose ir kokia ji pasirodė lentoje. Grįžtama į 2-ą skaidrę (spustelėjus nuorodą į 2-ą skaidrę).
 2. Su suolo draugu sugalvoti 5 daiktus, kurių nėra klasėje, bet yra mokinio kambaryje. Daiktus galima nupiešti, vėliau palyginti su kitų bendraklasių.
 3. Nuoroda į abėcėlę: einama prie kitos uždengtos raidės – t. y. prie kito (dar neatidengto) klaustuko.
 4. Paeiti per 2 pupas pirmyn.
 5. Nuoroda į abėcėlę: einama prie dar kito klaustuko.
 6. Sugalvoti vieną daiktą su raide L. Jį galima nupiešti, prašyti mokinių 2 sakiniais papasakoti apie pasirinktą daiktą.
 7. Nuoroda į abėcėlę: einama prie kito klaustuko.
 8. Remiantis mokytojo knyga „Pupa“ (1 dalis, p. 49) su visa klase sužaisti/sudainuoti arba padeklamuoti dainelę „Tyku taku“.
 9. Nuoroda į abėcėlę: einama prie kito klaustuko.
 10. Paeiti per 2 pupas atgal. Nuoroda į abėcėlę: einama prie kito klaustuko.
 11. Nuoroda į abėcėlę: einama prie kito klaustuko.
- 3-ia skaidrė yra 2-os (žaidimo) dalis. Ji skiriama raidžių rašymui įtvirtinti, raidžių sekai abėcėlėje prisiminti. Į šią skaidrę patenkama iš 2-os skaidrės spustelint nuorodą į ją; atlikus užduotį, vėl grįžtama į 2-ą skaidrę per nuorodą į ją. Pateikiama abėcėlė (pav. iš pratybų sąs. „Pupa“, p. 12) su klaustukais vietoj raidžių A, S, M, N, O, L ir klausimas „Kas slepiasi po klaustukais?“. Klaustukus spustelėjus rodykle, pasirodo paslėptos rašytinės didžioji ir mažoji raidės.

Užduotis: mokiniams siūloma atspėti, kokių raidžių trūksta po klaustukais. Kiekvieną kartą spėjama, kokia raidė slepiama po vienu klaustuku. Atspėjus grįžtama į 2-ą skaidrę. Taigi, patekus į šią skaidrę, spustelimas pirmas klaustukas. Mokinių klausinama, kaip jiems atrodo, kokia raidė paslėpta po šiuo klaustuku. Mokiniai spėjimą užsirašo į sąsiuvinį (pvz., paprastai visiems būna aišku, kad pirmoji raidė – A; ją ir užrašo į sąsiuvinį). Siūloma užrašyti rašytinę didžiąją ir mažąją raidę, tačiau galima lengvinti – pasižymėti raidę bet kokia forma, arba sunkinti – parašyti visą eilutę, šalia nupiešti daiktą, kurio pavadinime yra ši raidė. Kai visi mokiniai pasižymi savo spėjimą, klaustukas spustelimas rodykle ir pamatoma, kokia raidė slepiasi po klaustuku. Ji skaidrėje matoma

rašytinė, kad vaikai galėtų sulyginti su tuo, ką parašė sąsiuvinuose ir ar taisyklingai parašė. ?“ 1-oje skaidrėje pateikti paveikslėliai (pav. iš vadovėlio „Pupa“, p. 60–61, vadovėlio „Riešutas“, p. 50, vadovėlio „Gilė“, p. 28). Siūloma išsiaiškinti, kas ką mato (po vieną) skaidrėje. Atsakant į šį klausimą, akcentuojamos ilgai tariamos vardijamų žodžių galūnės. Užvedus žymeklį ant įvairių daiktų, pasirodo užrašai, pavyzdžiui, „NOSINĖ, LANGĄ, ŽENKLĄ“. Mokinių prašoma ištarti tą patį žodį galūnę tariant trumpai, tada dar kartą tariant ilgai ir pastebėti, kaip keičiasi žodis, jo prasmė. Pateiktų žodžių galūnes mokytojas gali pažymėti žymekliu ar rašikliu.

Raštingumas

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama ilgojo garso ir nosinės raidės santykiui Suklydusiems, nežinojusiems, parašiusiems ne taip skaidrėje matomą raidę galima siūlyti perrašyti į sąsiuvinus (užduotį galima sunkinti, rašant visą eilutę raidžių, piešiant daiktus, kurių pavadinime yra duotoji raidė, ar pan., arba lengvinti – žymėti spėjimą spausdintine raide, piešiniu). Atlikus užduotį, grįžtama į 2-ą skaidrę per nuorodą į ją. Dar kartą patekus ant nuorodos į šią užduotį, einama prie kito klaustuko, vėl spėjama, kokia tai raidė, atidengiama raidė ir sulyginama su parašytais spėjimais.

Tema: Kas ką mato?

Raiška

1. Įvadinė dalis

Pirmiausia, siūloma išsiaiškinti, kaip vaikai supranta sąvoką ženklas, su kuo vaikams asocijuojasi šis žodis. Ši sąvoka - šios pateikties integracijos ašis (raidė – garso ženklas, nosinė raidė – garso ilgumą žymintis ženklas). Toliau sutelkiamas mokinių dėmesys ir prašoma atsakyti į klausimą „Ką mataisuvokti. Pateikiama užduotis „Ką nupieš vaikai?“ pagal pratybų sąs. „Pupa“, p. 38, (1 užd.), pav. iš vadovėlio „Pupa“, p. 60–61. Mergaitė pieš paveikslėlius, kurių pavadinimų galūnėje girdi ilgąjį garsą e. Berniukas – ilgąjį garsą a“. Pabrėžiama, kad šie garsai žymimi ženklais – raidėmis e, a. Paveikslėliai nutempiami į atitinkamas talpyklas: e (su mergaite) arba a (su berniuku).

Tema: Pagalbos telefonas.

Turinys

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama išsiaiškinti, kas turėtų būti sakoma, paskambinus pagalbos telefonu. Skaidrėje pateikti pav. iš vadovėlio „Pupa“, p. 66, garso įrašas iš mokytojo knygos „Pupa“ CD, 10 įr., klausimas „Ką reikia sakyti, paskambinus pagalbos telefonu?“, tekstas iš garso įrašo (matomas spustelėjus šalia berniuko esantį žalią mygtuką su trikampėliu). Iš pradžių siūloma su mokiniais aptarti, ką reikia sakyti paskambinus pagalbos telefonu. Tada klausomasi Karolio pokalbio (skaidrėje esantis mygtukas garso įrašui paleisti). Aptariama, kur berniukas skambino, kokį numerį

surinko, pasakojami įspūdžiai, jei yra tekę skambinti pagalbos telefonu. Toliau siūloma parodyti berniuko sakomą tekstą – atsiranda girdėto teksto pradžia ir siūloma prisiminti, kas buvo sakoma toliau. Remiantis šiuo pokalbiu, galima konkrečiai suformuluoti, kas turi būti sakoma telefonu. Mokinių pastabumui lavinti ir ankstesnei temai įtvirtinti spustelėjus žalią mygtuką su klaustuku pateikiama užduotis „Surask 6 T t raides“ (visoje skaidrėje, įskaitant tekstą), jas apibraukti elektroniniu žymekliu.

Struktūra

3-ia skaidrė skiriama įvykių sekai atpažinti ir tam įvykiui keliais sakiniais nupasakoti. Skaidrėje pateikiami pav. iš pratybų sąs. „Pupa“, p. 44 ir užduotis „Sudėliok paveikslėlius eilės tvarka.“ Paveikslėliai nutempiami į sunumeruotus laukelius – pirmas įvykio paveikslėlis tempiamas į 1-ą laukelį, antras – į 2, trečias – į 3. Jei suklystama, paveikslėlis grįžta į pradinę vietą. Atlikus šią užduotį siūlomi du klausimai: mokinių prašoma nupasakoti, kas atsitiko berniukui ir ką jam mokiniai galėtų pasakyti. Skaidrės apačioje pateikiamas klausimas (matomas spustelėjus žalią mygtuką su klaustuku) „Kokiu numeriu reikėtų skambinti?“ (atsitikus tokiai nelaimei). Pateikiami keli skaitmenys ir trys tušti langeliai, kuriuos reikia užpildyti (nutempti skaitmenis į atitinkamą vietą). Galimi variantai: 112 arba 03. Siūloma trumpai prisiminti, kada kokiu numeriu kreipiamasi. Teisingai atlikus užduotį, paveikslėlius galima nuspalvinti elektroniniu rašikliu.

Tema: Rudens pintinė.

Rašyba

1. Įvadinė dalis

1-a skaidrė siekiama sutelkti mokinių dėmesį į rudens derlių, daržoves, jų naudą, taip pat išmoktas raides. Pateikiamas pav. su daržovėmis iš vadovėlio „Pupa“, p. 80 ir kryžiažodis: R__ Ė (ROPĖ), P__ S__ S (PATISONAS), M__ A (MORKA), K__ Ū__ S (KOPŪSTAS). Šalia pateikiamos raidės, kurias, sudarant žodžius, reikia nutempti. Raidžių yra daugiau nei reikia, jos sumaišytos. Tema (užduotis): „Kas tai?“ Vaikams siūloma sudėti žodžius, tempiant raides į tinkamą vietą. Prašoma įvardyti šiuos daiktus vienu žodžiu (daržovės). Kalbama apie daržoves, kaip renkamas derlius, daržovių naudą, kur ir kaip jos naudojamos.

8-a skaidrė skiriama garsams ir raidėms p ir r skaityti ir atpažinti. Pateikiama 2 užduotis iš pratybų sąs. „Pupa“, p. 56, tema (užduotis): „Perskaityk, sujunk ir nuspalvink“ ir užduotis „Rask ir pažymėk visas P ir R raides“ (matoma spustelėjus žalią mygtuką su klaustuku). Siūloma perskaityti išmėtytus skiemenimis žodžius, atpažinti, kuriuose tariamas garsas ir rašomos raidės r ir p. Radus porą – sujungti, kad išeitų daržovė. Galima spalvinimo įrankiu nuspalvinti abi daržovės dalis viena spalva. Atlikus visą užduotį, siūloma dar kartą atkreipti dėmesį į raides r ir p – jas rasti žodžiuose ir paryškinti žymekliu. Užduotį galima įvairinti, prašant mokinių sudaryti kitų žodžių su duotais skiemenimis. Galima skiemenų sugalvoti papildomai.

9-a skaidrė skiriama rankos motorikai lavinti ir rašytinių raidžių P p ir R r rašymui įtvirtinti. Pateikiama 5 užduotis iš pratybų sąs. „Pupa“, p. 57, tema (užduotis): „Parašyk“. Ją siūloma atlikti žaismingai: išbandyti pačius įvairiausias elektroninius rašiklius, spalvas, storius ir pamėginti parašyti raides P p ir R r į pateiktas eilutes – įvairiomis spalvomis, o į mėlynos spalvos foną – įvairiais storiais.

Tema: Ko nėra?

Raštingumas

Įvadinė dalis

1-oje skaidrėje pateikiami paveikslėliai iš vadovėlio „Pupa“ p. 88–89, skiriami mokinių dėmesiui į klausimus „Ką matai?“ ir „Ko nėra?“ sutelkti (matomi paspaudus žalius mygtukus su klaustuko simboliu). Iš pradžių vaikai vardija, ką mato pirmame paveikslėlyje. Aptiriamos ilgos šių žodžių galūnės (kaip tariamos, kaip rašomos). Užvedus didinamąjį stiklą ant pirmo paveikslėlio objektų (mašinos, namo, medžio, berniuko, traktoriaus, smilgos) matomi jų pavadinimai, parašyti vienskaitos galininko linksniu (atsakantys į klausimą ką?). Mokytojui padedant vardijami daiktai (ką mato?), kurie baigiasi ilguoju garsu u (pvz., dangų, traktorių), skatinama paieškoti daugiau tokių žodžių (galima sugalvoti). Susipažinama su raide ū. Tada keliamas klausimas „Ko nėra?“, t. y. nebėra antrame paveikslėlyje. Atkreipiamas dėmesys į ilgąjį garsą u žodžio gale, keliant šį klausimą. Didinamuoju stiklu patikrinama, ko nėra.

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama susipažinti su klausimu ko (daug)?, išgirsti ilgąjį garsą u žodžio gale. Pateikiama tema (užduotis): „Pažiūrėk pro langą.“ Paspaudus žalius mygtukus su klaustuko simboliu atsiranda klausimai: „Matau ką?“ (pirmas) ir „Nematau ko?“ (antras). Siūloma pažvelgti pro langą ir atsakyti į šiuos klausimus. Spustelėjus skaidrėje lango paveikslėlį, jis atsidaro. Vaikų atsakymus siūloma užrašyti (mokytojui) rašikliu „ant stiklo“, taip pat įrašyti reikalingas galūnes pateiktuose lange žodžiuose. Visos galūnės aptiriamos.

Struktūra

3-ia skaidrė siekiama kelti klausimus kas?, ką?, ko (daug)? ir pasakyti tinkamas galūnes. Pateikiama užduotis pagal 2 užd. iš dalijamosios medž. „Pupa“ 1 d. 88–89 pried. ir tema (užduotis): „Sudėliok žodžių korteles.“ Pateiktas žodžių kortelės reikia sudėlioti stulpeliais prie atitinkamo klausimo: kortelės nutempiamos prie reikiamo klausimo (pvz., lapų – į stulpelį Ko (daug)?). Sudėliojus korteles, galima surasti visas kiekvieno žodžio korteles pagal klausimus: pvz., kas? – morka, ieškoma kortelės ką? – morką, tada – ko (daug)? – morkų (tokios kortelės nėra – žodį reikia suformuluoti savarankiškai) (galima trūkstamą kortelę nupiešti). Siūloma žymekliu išryškinti nosines raides ū. Taip pat prisiminti paukščius: ko (daug) mokiniai yra matę, pavyzdžiui, varnų, gulbių, žvirblių, kėkštų...

Tema: Laiškas.

Struktūra

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama mokiniams supažindinti su laiško rašymo taisyklėmis, dvibalsiu ai, mokyti jį taisyklingai tarti, atpažinti kalbos sraute ir tekste. Pateikiama tema „Laiškas“ ir laiško tekstas iš mokytojo kn. „Pupa“ 1 d., p. 99, kuri siūloma užrašyti lentoje. Laiško tekstas paslėptas po 2–5 vokais. Ant voko nurodytas siuntėjo adresas. (Galima aptarti/prisiminti, kokia svarbi informacija užrašoma ant voko). Skaidrėje matomas tik laiško vokas ir sunumeruoti maži vokai skaidrės apačioje. Laiško tekstas rodomas paeiliui spustelint apačioje esančius vokus: antrą, trečią, ketvirtą, penktą, šeštą. Perskaitomas laiškas. Aptariamas jo turinys. Tada mokytojas gali pateikti užduotį – laiško tekste surasti dvibalsius ai ir pažymėti juos žymekliu.

Tema: Ledas, vėjas, sniegas.

Struktūra, raiška

2. Pagrindinė dalis

2-os skaidrės veikla skiriama paveikslėliams pagal girdimus garsus e, è, ie grupuoti. Pateikiamos iliustracijos iš vadovėlio „Pupa“ p. 18–19 ir tema (klausimas): „Kas kam priklauso?“ Užduotis atliekama, tempiant paveikslėlius pagal žodyje girdimus garsus: e – prie ledo, è – prie vėjo, ie – prie sniego.

Raiška

3-ia skaidrė skiriama pastabumui ir kūrybiniam mąstymui lavinti: išskirti e, è, ie raides/dvibalsį pateiktuose žodžiuose, naudojantis didinamuoju stiklu rasti skaidrėje „paslėptas“ minėtas raides ir dvibalsį ir sugalvoti žodžių su šiais garsais/šiomis raidėmis (e, è, ie). Skaidrėje pateikiamas 3-ios užduoties tekstas iš pratybų sąs. „Pupa“ p. 14, daug „paslėptų“ e, è, ie, ei, i raidžių/dvibalsių ir paveikslėlis iš vadovėlio „Pupa“ p. 18. Skaidrės tema (užduotis): „Rask e, è, ie ir sugalvok po žodį.“ Siūloma rasti kuo daugiau e, è, ie raidžių/garsų ir pažymėti spalvotu žymekliu (pavyzdžiui, iš pradžių ieškomos ir mėlynu žymekliu žymimos raidės/garsai e, tada geltonu – è ir pan.). Galima sugalvoti po žodį, kurio pavadinime yra šis garsas/raidė.

Tema Kalėdų eglutė

Raiška

1. Įvadinė dalis

1-a skaidrė skiriama kalėdinėms eglutėms atpažinti, nusakyti, pagal kokius požymius atpažįstama, įvardyti, kada eglutės puošiamos. Pateikiami pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 26–27, pratybų sąs. „Pupa“ p. 21, vadovėlio „Gilė“ p. 58–59, pratybų sąs. „Gilė“ p. 44, vadovėlio „Riešutas“ p. 26–27, tema (klausimas): „Kas tai?“. Skaidrėje matomi tik eglučių fragmentai. Mokiniai skatinami apžiūrėti ir atspėti, kas pavaizduota paveikslėliuose (kalėdinės eglutės). Visą

eglutės vaizdą galima pamatyti, spustelėjus eglučių fragmentus. Siūloma aptarti, kodėl mokiniai spėjo, kad tai eglutės. Siūloma aptarti, kuo eglutės panašios, kuo skiriasi, kada jos puošiamos (klausimas matomas spustelėjus žalią mygtuką su klaustuko simboliu).

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama kalbiniam žaidimui žaisti. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 26–27, pupa-bokšteliu, kuriuo keliaujama per žaidimą, elektroninis žaidimo kauliukas, tema „Sužaisk“. Žaidimą siūloma žaisti pagal mokytojo knygą (2 d., p. 26) atkreipiant dėmesį į žaidime esančius žodžius. Bokšteliui sustojus ant eglutės žaisliuko su skiemeniu, siūloma sudėti žodį: kiekvienas skienu tempiant nukopijuojamas, todėl galima abu skiemenis nutempti už eglės ribų ir sudaryti aiškų žodį. Dvibalsį uo galima paryškinti žymekliu. Ant eglutės žaisliukų su snaigėmis pateikiamos užduotys sugalvoti žodį su garsu o ir garsu uo. Užduotis matoma, spustelėjus eglutės žaisliuką, tačiau ją **parodyti ir atlikti nebūtina**.

Raštingumas

3-ia skaidrė skiriama mokytis išskirti žodžius, kuriuose girdimas dvibalsis uo. Pateikiama 1 ir 3 užduotys iš pratybų sąs. „Pupa“ p. 21 ir tema (klausimas): „Kur, tardamas pavadinimus, girdi uo?“. Užduotis atliekama, tariant paveikslėlyje matomo daikto pavadinimą ir išsiaiškinant, ar girdimas dvibalsis uo. Spustelėjus žalią mygtuką su klaustuko simboliu, pateikiama užduotis: „Parašyk paveikslėlių pavadinimus su garsu uo.“ Taigi jei jis girdimas, žodis įrašomas į eilutę, o dvibalsį uo galima išskirti žymekliu.

Tema: Laukiniai ir naminiai paukščiai.

Raštingumas

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama Y raidei nagrinėti. Pateikiama tema (klausimas): „Koks tai paukštis?“, sukarpytas Y raidės paveikslėlis ir užduotis, kuri matoma spustelėjus žalią mygtuką su klaustuko simboliu: „Sudėliok dėlionę. Kokia tai raidė?“. Šalia pateikiami 4 tušti langeliai ir sumaišytos raidės: Z, Y, L, Ė. Siūloma nutempti raides į langelius, kad būtų gautas žodis „zylė“ (atsakymas į klausimą). Atkreipiamas dėmesys į žodžio rašybą, tada sudėliojamas Y raidės paveikslėlis, kad būtų įtvirtinta įsiminta raidės forma.

3-ia skaidrė skiriama mokytis atpažinti raidę y, ją parašyti. Pateikiami pav. iš pratybų sąs. „Pupa“ p. 45 ir tema (klausimas): „Kokių skiemenų trūksta?“. Prie paveikslėlių pateikta po 1-ą jų pavadinimų skiemenį. Kito skiemens trūksta. Mokiniai siūlo trūkstamus skiemenis. Galima įrašyti rašiklius. Pasitikrinama, nutrynus „stebuklingą rašalą“ nuo paslėpto skiemens. Siūloma rasti visas y raides ir jas išskirti elektroniniu žymekliu.

Struktūra, raiška

4-a skaidrė skiriama dėmesiui į žodžių su raide y rašybą atkreipti, sakinių pabaigoms rasti. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 46–47, taip pat sakiniai iš mokytojo knygos „Pupa“, 2 d., p. 46–47; tema (užduotis): „Kokiam sakiniui tinka žodis?“ Skaidrėje randami reikiami žodžiai ir nutempiami prie sakinių. Y raides galima išskirti žymekliu.

Sakiniai:

Pilna trupinėlių (lesykla).

Vaikams čiužinėjant nušalo (ausys).

Klasėje anksti rytą būna (tyla).

Už langą baltavo (pusnynai).

Į lesyklą atskrido (zylė).

Vaikams žiemą reikalinga (čiuožykla).

Iš už debesies išlindo (saulytė).

Tema: Kaip sustabdyti akimirką?

Struktūra

1. Įvadinė dalis

1-a skaidrė skiriama mokinių kūrybiniam mąstymui, vaizduotei sužadinti, išgirsti ir nusakyti garso f vietą žodžiuose. Pateikiamas ketureilis iš mokytojo knygos 1 klasei „Pupa“, 2 dalis, p. 59, pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 83, tema (klausias): „Kas tai?“. Ketureilis paslėptas po uždanga. Pirmiausia siūloma įvardyti, kas vaizduojama paveikslėlyje (filmukas), ir atspėti, kokie žodžiai pateikti (jie pateikti be pirmųjų raidžių ir skirtingų linksnių) (_otely (fotelis), _otoaparato (fotoaparatas), _ėjos (fėjos)). Siūloma pateikti klausimų, kas galėtų sustabdyti akimirką, kodėl (tai gali būti ir fėjos, ir fotoaparatas, ir kt.). Keliamas klausimas, ką bendra turi aptarti paveikslėliai (garsą ir raidę f). Tada spustelint panaikinama uždanga, skaitomas atidengtas ketureilis. Skaitant antrą kartą, į mėlynus laukelius nutempiami tinkami žodžiai ir paveikslėlis. Žodžiuose įrašomos trūkstamos raidės f.

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama raidės F formai įsidėmėti. Pateikiama šarada iš mokytojo knygos 1 klasei „Pupa“, 2 dalis, p. 59, tema (klausias): „Kokia tai raidė?“ Skaitoma šarada. Šarados tekstas atsiranda, paeiliui spustelint žalius taškus. Mėginama atspėti, kokios raidės paslėptos po „stebuklingu rašalu“ (pasitikrinant „stebuklingas rašalas“ nutrinamas).

Raštingumas

3-ia skaidrė skiriama įtvirtinti, kaip įsiminta raidės F forma, skatinti kūrybiškumą. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 58, tema (užduotis): „Sukurk šventinę F raidę.“ Iš duotų pupos paveikslėlių (jų yra neribotas skaičius) apibrėžtame laukelyje sudėliojama F raidė. Siūloma ją nufotografuoti programoje esančiu fotoaparatu. Galima sukurti kelias F raides ir jų nuotraukas,

palyginti (kad būtų didesnė raidžių įvairovė, galima pasirinkti ne tik paveikslėlius, bet ir figūras iš įrankių juostos, įvairias spalvas, rašymo/piešimo įrankius).

4-a skaidrė skiriama F f raidėms tekste atpažinti. Pateikiamas antras posmelis iš 2-ojo pratybų sąs. „Pupa“ 3 užd., p. 45 (jis matomas, spustelėjus skaidrėje esantį rausvą laukelį), žodžiai su f raidėmis, tema (užduotis): „Surask ir nuspelvink visas F f.“ Siūloma skaidrėje žymekliu išryškinti visas F f raides. Tada spustelėjus žalią mygtuką su klaustuko simboliu pateikiama užduotis: „Suskaičiuok ir įrašyk, kiek radai F f raidžių.“ Suskaičiuojamos rastos raidės. Jų skaičius įrašomas į langelį. Norint pasitikrinti pratybų sąs. 3-ios užduoties 2-ą posmelį, posmelis suskiemenuojamas, skiemenys suskaičiuojami.

Tema: Lietuvos simboliai.

Raiška

4–5-a skaidrės skiriamos aptarti Lietuvos herbą, jo prasmę, spalvas, elementus bei atlikti žodžio herbas garsinę analizę. Pateikiami pav. iš dalijamosios medž. „Pupa“, 62–63 pried., vadovėlio „Pupa“ 2-osios kn. p. 62, tema (klausimas): „Kas tai?“ 4-oje skaidrėje sudėliojama dėlionė – nespaltotas herbo paveikslėlis. Siūloma aptarti, koks tai simbolis, kokių spalvų. Spaltotas herbas rodomas 5-oje skaidrėje. Nagrinėjama, kiek žodyje herbas yra garsų. Kiek garsų, tiek taškelių pažymima langelyje, jei norima, įrašomas visas žodis. Siūloma spustelėti žalią tašką su klaustuku ir atsakyti į klausimą: „Kaip vadinamas Lietuvos herbas?“ (Vytis).

Turinys

6-a skaidrė skiriama susipažinti su himnu ir jo atlikimo bei klausymosi taisyklėmis. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ 2-osios kn. p. 62–63, taip pat garso įrašas (Lietuvos himnas) iš mokytojo knygos „Pupa“ 1 d., CD priedo, 19 įr., Lietuvos himno tekstas posmeliais bei tema (klausimas): „Kas yra himnas?“ Siūloma išsiaiškinti, kas tai yra, aptarti himno atlikimo ir klausymosi taisykles. Klausytis himno galima (paspaudžiamas garsiakalbio mygtukas), skaitant tekstą – kiekvienas naujas posmelis rodomas, paspaudus skaičiais pažymėtus mygtukus. Spustelėjus žalią tašką su klaustuku pateikiamas klausimas: „Kaip dar vadinamas Lietuvos himnas?“ (Tautiška giesmė).

Raštingumas

7-a skaidrė skiriama susipažinti su raidės h forma (tai yra pagalbinė vizualizacija, skaitant tekstą „Pasaka, kaip N n virto H h“ iš mokytojo knygos „Pupa“ 2 d., p. 63). Siūloma sukonstruoti N raidę, nutempiant įstrižos lentos ir varžtų paveikslėlius (lentos pav. pasukamas taip: spustelimas paveikslėliukas, kad atsirastų rėmas su dideliais kraštiniais kampais; tuomet spaudžiama antra viršuje esanti ikonėlė – rodyklė; ją nuspaudus, detalė tempiama į norimas puses – taip detalė sukasi). Skaitant tekstą, pirmiausia sukonstruojama didžioji N raidė (mažoji – jau yra), o vėliau –

atitinkamai N raidės įstrižasis brūkšnyš atsukamas iki horizontalios padėties, o n raidei pridedama kita lenta. Viskas „užtvirtinama varžais“ – nutempiami varžtų paveikslėliai.

8-a skaidrė skiriama mokytis raidės H h rašybos. Pateikami pav. iš 2-ojo pratybų sąs. „Pupa“, p. 49–50, tema (užduotis): „Parašyk“. Siūloma pagal matomas korteles išsiaiškinti, kaip rašomos šios raidės. Kad būtų įdomiau, galima parašyti raides skirtingomis spalvomis. Šalia kortelių pateikiami mygtukai. Paspaudus pirmą mygtuką, rodoma eilutė su žodžiu, kurį reikia apvedžioti. Galima parašyti šį ar kitą žodį (prasidedantį h raide) šalia. Žodžiai nutrinami trintuku. Spustelėjus antrą mygtuką, pateikiama dar viena eilutė, skirta mokytis rašyti didžiąją raidę H.

Tema: Laikas.

Raiška

1. Įvadinė dalis

1-a skaidrė skiriama laiko sąvokai išsiaiškinti, paprasčiausioms laiko atkarpoms suvokti ir teisingai pavadinti. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 6–7, tema (klausimas): „Kas ir duris uždarius eina?“ (mįslė matoma paveikslėlio viduryje). Naudojamas apšvietimo įrankis: iš pradžių matoma apšviesta minėta mįslė. Siūloma atsakyti į klausimą ir apšvietimo įrankiu išryškinti kiekvieną paveikslėlį – įvardyti numanomą laiko tarpą, paveikslėlį galima aptarti išsamiau.

Skaidrėje pateikiama laikrodžio piktograma – ją paspaudus, atsiranda elektroninis ir rodyklinis laikrodžiai. Siūloma juos aptarti bendrais bruožais (vėliau bus nagrinėjami detaliau). Norint, kad laikrodžių nesimatytų kitoje skaidrėje, juos reikia uždaryti spustelėjus kryželio ženklą.

Struktūra

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama laikotarpių santykiams suvokti, atliktai užduočiai (iš mokytojo knygos) pasitikrinti. Skaidrėje pateikiamos sumaišytos žodžių kortelės: PERTRAUKA, PAMOKA, RYTAS, SAVAITGALIS, SAVAITĖ, ŽIEMA, VASARA, METAI, tema (užduotis): „Sudėk korteles eilės tvarka pagal laiko trukmę.“ Jos išdėliojamos paeiliui nuo trumpiausio laiko tarpo iki ilgiausio (arba atvirkščiai). Šią užduotį pagal mokytojo knygą „Pupa“, p. 7, mokiniai gali atlikti individualiai, o tada pagal skaidrę pasitikrinama, kaip reikėjo sudėti korteles.

Raštingumas

3-ia skaidrė skiriama paieškoti, kokie vardai, veiksmai „pasislėpę“ žodyje „laikas“. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 6, tema (užduotis): „Parašyk po žodį, prasidedantį nurodyta raide.“ Užduotį galima atlikti iš pradžių ieškant „pasislėpusių“ vardų, vėliau – veiksmų. Galima siūlyti nupiešti paveikslėlius pagal parašytus žodžius.

Struktūra

4-a skaidrė skiriama paprasčiausioms laiko atkarpoms suvokti ir atpažinti, 5 pratybų sąs. užduočiai pasitikrinti. Pateikiama 5 užduotis ir pav. iš pratybų sąs. „Pupa“ p. 3, tema (užduotis):

„Sudėk žodžius į skryneles.“ Mokiniam reikia perskaityti žodžius ir juos nutempti į atitinkamas skryneles: para, savaitė, metai. Galima sugalvoti savų laikotarpių ir jų pavadinimus surašyti prie atitinkamos skrynelės.

Tema: Diena ir naktis.

Struktūra

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama mokytis sudaryti žodžius iš skiemenų, juos grupuoti. Pateikiama užduotis iš mokytojo knygos „Pupa“, 3 d., p. 20, pavadinimas: „Sudaryk žodžius iš šių skiemenų“. Perskaitomi pateikti skiemenys. Juos tempiant, sudaromi žodžiai. Siūloma tuos žodžius suskirstyti į būdingus dienas ir būdingus naktį: dienos žodžių kortelės pažymimos geltona žymeklio spalva, nakties – mėlyna.

Turinys

3-ia skaidrė skiriama mokytis sklandžiai skaityti ir suprasti eiliuotą tekstą. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ 3-iosios knygos, p. 20–21, tema (užduotis): „Rask panašiai skambančius žodžius“. Skaidrėje matomas eilėraštis apie naktį. Kitas eilėraštis – apie dieną – pateikiamas po uždanga (kuri nudengiama spustelėjus mygtuką). Perskaitomas pirmas eilėraštis; jis aptariamasis, pasiaiškinama, ar teisingoje pusėje pateiktas (t. y., ar eilėraščio tekstas atitinka matomą paveikslėlį). Atidengiamas antras eilėraštis, kuris taip pat panagrinėjamas. Eilėraščius tempiant rekomenduojama juos sukeisti vietomis. Ieškomi panašiai skambantys žodžiai, jie išskiriami žymekliu. Vėliau siūloma žodžius suskiemuoti. Galima suskaičiuoti sakinių, žodžių ir skiemenų skaičių.

Raštingumas

4-a skaidrė skiriama tobulinti įgūdžius atskirti d, t raides. Pateikiamas pav. iš 3-iojo pratimų sąs. „Pupa“, p. 15 (6 užd.), užduotis: „Įrašyk tinkamas raides“. Skaidrėje po vieną spaudžiami mygtukai ir įrašoma tinkama raidė į išsiskleidusį žodį. Galima geltonu žymekliu išskirti dienas būdingus žodžius, mėlynu – naktį.

Tema: Savaitė ir mėnuo.

Struktūra, turinys

1. Įvadinė dalis

1-a skaidrė skiriama savaitės dienoms įvardyti, mokytojo knygoje „Pupa“ (p. 25) pateiktai pasakai „Pasaka apie savaitės dienas“ iliustruoti. Skaidrėje pateikiamas pasakos pavadinimas, pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 15, 24.

Siūloma nutrinti „stebuklingą rašalą“ nuo ančiukų vardų, tempiant paveikslėlius surikiuoti ančiukus eilės tvarka. Prie šios skaidrės galima grįžti, skaitant vadovėlio „Pupa“ tekstą p. 24–25 ir atliekant užduotis: nupiešti atitinkamos spalvos kepurėlę ančiukui (pirmadienio spalvos – pirmadieniui, antradienio – antradieniui ir t. t.).

Raštingumas

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama savaitės dienų pavadinimams mokytis. Pateikiama tema (klausimas): „Kokie yra savaitės dienų pavadinimai?“, mygtukai su raidėmis (S A V A I T Ė). Spustelint kiekvieną mygtuką parodomi savaitės dienų pavadinimai: pirmadienis, antradienis, t. t. Iš pradžių galima mokinių prašyti įvardyti, kokia yra pirma savaitės diena (pirmadienis), antra (antradienis) ir t. t., o tada patikrinti – spustelėti mygtuką ir perskaityti pasirodžiusį pavadinimą. Po to savaitės dienų pavadinimuose siūloma rasti visus dvibalsius ir juos apvesti žymekliu.

3-ia skaidrė skiriama išmoktiems dvibalsiams pasikartoti. Pateikiamas tekstas ir užduotys iš pratybų sąs. „Pupa“ p. 18, tema (užduotis) „Perskaityk ir pažymėk“. Siūloma perskaityti tekstą (pratybų sąs. 3 užd.). Užduotį iš pradžių galima atlikti pratybų sąsiuvinyje ir tada patikrinti (spustelėjus mygtuką matomi pažymėti dvibalsiai ir skiemenys) arba užduotį galima atlikti skaidrėje: pvz., rasti ir apibraukti tik dvibalsius, tik suskiemenuoti tekstą.

Spustelėjus žalią mygtuką su klaustuko simboliu pateikiama užduotis pagal pratybų sąs. užduotį: „Tark paveikslėlių pavadinimus. Įrašyk trūkstantą žodžio skiemenį.“ Siūloma įrašyti trūkstantus žodžių skiemenis arba tik patikrinti, nutrinant „stebuklingą rašalą“. Tada siūloma rasti ir žymekliu dar kartą pažymėti visus skaidrėje esančius dvibalsius.

Raiška

4-a skaidrė skiriama sąvokai „mėnuo“ išsiaiškinti. Skaidrėje pateikiami pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 26–27, tema „Mėnuo“. Siūloma, taikant „minčių lietaus“ metodą, reikšminiais žodžiais fiksuoti vaikų mintis, asociacijas. Tada ištraukiama skaidrės dešinėje esanti kortelė, aptariamoms mėnulio fazėms, ryšiai su vaikų išsakytomis mintimis.

Toliau siūloma atlikti garsinės analizės užduotį pagal mokytojo knygą „Pupa“ (p. 26), kuri skaidrėje matoma spustelėjus žalią mygtuką su klaustuko simboliu: „Sugalvok žodžių, kurių pavadinimai pradedami raidėmis j, o, p, d“, taip pat paveikslėlis su raidėmis: jaunatis – j, pilnatis – o, priešpilis – p, delčia – d. Laukeliuose galima įrašyti sugalvotus žodžius.

Raštingumas

5-a skaidrė skiriama vabzdžiams, sprendžiant kryžiažodį, atpažinti ir įvardyti. Pateikiami pav. iš pratybų sąs. „Pupa“ p. 19 (pagal 3 užd.), tema (užduotis) „Pasitikrink“. Paveikslėlių pavadinimai matomi spustelėjus paveikslėlio numerį. Spustelėjus mėlynus skritulius, langeliuose atsiranda raidės, iš kurių sudedamas žodis „Mėnuo“. Skaidrė galima naudoti patikrinant jau atliktą užduotį pratybų sąsiuvinyje.

Tema: Metų laikai.

Struktūra

2. Pagrindinė dalis

2–5-a skaidrės, skiriamos lietuvių kalbai, yra susijusios. Skaidrės skiriamos mokyti nustatyti įvykių eiliškumą, pakartoti ir įtvirtinti dvibalsius. Pateikiami pav. iš vadovėlio „Pupa“ p. 32–33, temos (klausimai):

Ką šiuo metų laiku veikia miško žvėreliai?

Koks metų laikas atėjo? Kas tai rodo?

Kokius darbus žmonės dirba šiuo metų laiku?

Kaip reikia rengtis šiuo metų laiku? Kodėl?

Siūloma aptarti kiekvienos skaidrės paveikslėlį (nustatyti, koks metų laikas vaizduojamas), atsakyti į klausimą ir rasti po vieną daiktą, netinkantį paveikslėliui, ir jį išryškinti žymekliu. Kiekvienoje skaidrėje ant ištraukiamos kortelės pateikiami įvairūs žodžiai, tinkami ir netinkami pagal skaidrėje vaizduojamą metų laiką. Siūloma nutrinti netinkamus žodžius. Likusiuose žodžiuose ieškoma dvibalsių. Jie išryškinami žymekliu. Tada siūloma nustatyti, ar metų laikai pateikti iš eilės.

Tema: Giminės medis.

Turinys

4-a skaidrė skiriama vesti pokalbį apie seną ir jauną, pasakoti apie savo senelius. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“, 3-iosios kn., p. 47, tema: „Mažas ir senas“, spustelėjus žalią mygtuką su klaustuku rodomi klausimai: „Ką gali veikti vaikai ir seneliai? Kas yra senatvė?“ Taip pat pateikiamos žodžių kortelės: SKAITYTI KNYGĄ, ŽAISTI ŽAIDIMĄ, KASTI DARŽĄ, KEPTI DUONĄ, SODINTI MEDĮ. Siūloma kalbėti apie vaikų ir senelių santykius, pasitelkiant skaidrės temą, pateiktus klausimus. Aptariamoms žodžių kortelės (klausimas: „Ką gali veikti vaikai ir seneliai?“). Tos, kurios tinkamos senelių ir vaikų veiklai, nutempiamos ant nuotraukos. Taip pat siūloma įrašyti ir mokinių pasiūlytas veiklas.

Raštingumas

5-a skaidrė skiriama mokyti kelti klausimą ką?, taisyklingai rašyti raides a, e, i, u žodžio gale. Pateikiama 3 užduotis iš 3-iojo pratybų sąs. „Pupa“, p. 33, tema (užduotis): „Sudėliok žodžių korteles ir sudaryk sakinius“. Skaidrėje matomos žodžių kortelės. Siūloma skaityti į stulpelį surašytus žodžius, rasti ir nutempti sakiniui sudaryti tinkamų žodžių korteles. Atlikus užduotį, žodžius galima suskiemuoti, išryškinti galūnes su nosinėmis raidėmis žymekliu.

6-a skaidrė skiriama mokyti kelti klausimą ką?, taisyklingai rašyti raides a, e, i, u žodžio gale. Pateikiami pav. iš dalijamosios medž. „Pupa“, 3-iojo sąs., 46–47 pried. (1 užd.), tema (užduotis): „Parašyk, ką matai“. Skaidrėje matomi žali mygtukai. Juos paeiliui spustelėjus rodomi paveikslėliai. Kiekvienam paveikslėliui keliamas klausimas ką?, žodis užrašomas ant eilutės. Jis nutrinamas ir einama prie kito pav. Galima žodžius suskiemuoti, išryškinti galūnę žymekliu. Spustelėjus žalią mygtuką su klaustuku pateikiama užduotis: „Senelio „daiktus“ nuspalvink“. Siūloma rasti galimus senelio daiktus ir juos nuspalvinti rašikliu arba „spalvų kibirėliu“.

Tema“ Praeitis ir ateitis.

Raiška

1. Įvadinė dalis

1-a skaidrė skiriama mokinių smalsumui „keistu daiktu“ (laiko mašina) sužadinti, jų dėmesiui į senovinius ir šiuolaikinius daiktus sutelkti, jiems aptarti, remiantis mokinių turima patirtimi. Pateikiami pav. iš dalijamosios medž. „Pupa“, 3-iasis sąs., 56–57 pried., vadovėlio „Pupa“ 3-iosios kn. p. 54–55, tema (klausimas): „Koks tai daiktas?“ Pirmiausia įvardijama, kad paveikslėlyje vaizduojama Laiko mašina. Iš laiko mašinos po vieną ištraukiami (ištempiami) daiktų paveikslėliai (klumpės, batai, mobilusis ir senovinis telefonai, senovinis ir šiuolaikinis automobiliai, skraidanti lėkštė). Siūloma įvardyti, koks tai daiktas, atpažinti (atspėti) jo paskirtį, kada jis buvo, yra ar bus naudojamas. Galima sugalvoti, kuriais metais daiktas sukurtas ir įrašyti į laiko mašinos datos laukelį.

Turinys

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama nuteikti pokalbiui apie praeitį, klausytis piemenėlių dainos ir aptarti jos tekstą. Pateikiami pav. iš vadovėlio „Pupa“ 3-iosios kn. p. 56, garso įrašas (Nr. 21) iš mokytojo knygos „Pupa“ CD, tema (klausimas) „Kas ir kada taip dainuodavo?“ Skaidrėje pateikiamos klumpės – praeities simbolis. Mokiniai turėtų pasamprotauti, kodėl skaidrėje yra klumpės.

Siūloma išklaudyti garso įrašą, atsakyti į klausimą, kas ir kada taip dainuodavo, aptarti dainos tekstą: ko piemenėliai prašo, kodėl. Klausant įrašo, galima skaityti dainos žodžius – jie pateikiami ant ištraukiamos rodyklės. Taip pat, spustelėjus paveikslėlį su vaikais, matomas klausimas: siūloma aptarti, kokia dainos nuotaika ir kodėl ji tokia. Šalia pateikiami žodžiai nuotakai apibūdinti – galima žymekliu išryškinti tinkamus.

Galima tekste rasti visus minkštumo ženklus ir juos išryškinti žymekliu.

Raiška

3-ia skaidrė skiriama vadovėlio iliustracijai aptarti, mokyti formuluoti pilnuosius sakinius. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ 3-iosios kn. p. 58–59, tema (klausimas): „Ką matai paveikslėlyje?“ Mokiniai turėtų apibūdinti iliustraciją pilnaisiais sakiniais. Kaip pagalba galima pasinaudoti klausimu „Kaip manai, į kokią vietą ir laiką pateko vaikai?“ (Klausimas matomas spustelėjus žalią mygtuką su klaustuko simboliu.)

Spustelėjus mygtuką su trikampėliu, skaidrėje atsiranda žodžių junginiai (pagal mokytojo knygą „Pupa“ (3-ioji knyga, p. 58)). Mokiniai, remdamiesi vadovėlyje perskaitytu tekstu, turi išrinkti tinkamus žodžių junginius ir juos pažymėti žymekliu. Žymekliu taip pat galima išryškinti rastus minkštumo ženklus.

Tema: Ką žmonės dirba visą dieną?**Turinys****1. Įvadinė dalis**

1-oje skaidrėje siekiama sudominti mokinius paslaptimi, nukreipti jų mintis į dienoraštį – objektą, kuriam patikimos paslaptys, aprašomi per dieną nudirbti darbai, įsimintini įvykiai. Skaidrėje matomi pav. iš pratybų sąs. „Pupa“, 3 d., p. 3, vadovėlio „Pupa“ 3-iosios kn., p. 62–63, tema (užduotis) – „Atspėk, koks daiktas skrynelėje.“ Vaikai gali užduoti mokytojui klausimus apie paslėptą daiktą, o mokytojas gali atsakyti tik taip arba ne. Kad vaikams būtų lengviau spėlioti, o mokytojui nukreipti jų mintis tam tikra linkme, spustelėjus žalius su klaustuku mygtukus, pateikiamos mįslės – užuominos (mokytojas jas užduoda paeiliui):

- Susiūtas, bet ne drabužis, su lapais, bet ne medis. Kas?
- Kur užrašomi dienos įvykiai ar jausmai?
- Ant ištraukiamos rodyklės (kurią galima ištraukti ne iki galo, tuomet bus užuomina):

DIENA + RAŠTAS=DIENORAŠTIS. Atspėjus, ištraukiama visa rodyklė su žodžio dienoraštis daryba, o vėliau – spustelima ant skrynelės ir rodomas dienoraščio paveikslėlis.

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama išsiaiškinti, koku tikslu ir kaip gali būti rašomas dienoraštis. Pateikiamas pav. iš vadovėlio „Pupa“ 3-iosios kn., p. 62–63, tema (klausimas): „Kaip rašyti dienoraštį?“ ir ištrauka iš Berto dienoraščio (kovo 30 d.) (iš mokytojo knygos „Pupa“ 3 d., p. 63). Ištrauka perskaitoma, jei reikia, pratęsiama. Išsiaiškinama, kas rašė dienoraštį (Bertas), kokius įvykius / įspūdžius paminėjo. Ištraukiamoje rodyklėje paminėta, koks elementas reikalingas (data). Rašikliu ar žymekliu galima pažymėti / apibraukti tuos elementus. Toliau siūloma spustelėti mygtuką – atverčiamas tuščias dienoraščio lapas. Paveikslėlyje galima užrašyti šios dienos datą ir keletą vaikų sugalvotų sakinių. Tai bus bendras klasės dienoraštis. Jį galima iliustruoti. Parašius siūloma atkreipti dėmesį, kokia raide pradedamas rašyti pirmasis sakinio žodis, kokie skyrybos ženklai gali būti rašomi sakinio gale.

Raštingumas

3-ia skaidrė skiriama mokytis tinkamai parinkti ir dėti sakinių gale skyrybos ženklus, patikrinti pratybų sąsiuvinio 1 užduotį. Pateikiamas pav. ir 1 užduotis iš 3-iojo pratybų sąs. „Pupa“, p. 47. Atlikę šią užduotį pratybose, mokiniai įrašo reikalingą ženklą langelyje sakinio gale (pirma užduotis) ir pagrindžia, kodėl parinko ir įrašė tokį skyrybos ženklą. Spustelėjus žalią mygtuką su klaustuku, pateikiama antra užduotis: „Sugalvok po sakinį šiems skyrybos ženklams“. Atlikus užduotį, galima pafantazuoti, ką skyrybos ženklai veikia visą dieną; jeigu jie turėtų dienoraštį, kokius įspūdžius aprašytų.

Tema: Atostogos.

Turinys

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama padėti įvairiomis kalbos priemonėmis reikšti mintis apie atostogas, poilsio būdus, galimybes, lavinti kūrybinį mąstymą. Pateikiami pav. iš vadovėlio „Pupa“, 3-iosios kn., p. 80–81, tema (užduotis): „Sukurk šiems veikėjams atostogų aplinką“. Siūloma iš pradžių kalbėti apie vaikų ir suaugusiųjų atostogas, kuo skiriasi jų norai, pasirinkimai ir kt. Toliau aptariamas kiekvienas skaidrėje matomas veikėjas. Remiantis perskaitytu vadovėlyje tekstu ir pasitelkiant vaizduotę, nusprendžiama / pafantazuojama, kokios atostogos tinkamos kiekvienam iš jų (galima atkreipti dėmesį, kokie gali būti šių veikėjų norai ir poreikiai, lyginant su jau aptartais vaikų ir suaugusiųjų norais). Veikėjų paveikslėliai nutempiami į tas skaidrės vietas, kuriose jie „geriausiai pailsės“. Reikiamas papildomas priemonės, aplinkos objektus siūloma įvardyti, galima ir nupiešti.

Raiška

3-ia skaidrė skiriama žodyniniam darbui, kuris siūlomas mokytojo knygoje „Pupa“, 3 d., p. 80. Skaidrėje pateikiama tema (klausimas): „Kas pravers per atostogas?“, matomas skėtis su lašeliais – raidėmis. Siūloma kiekvienai raidei sugalvoti po daiktą, tinkamą / reikalingą atostogoms. Pateikiami daiktų pasiūlymai, kurie matomi, spustelint kiekvieną lašelį – raidę, dar kartą spustelint – paslepiami. Mokinių sugalvotus daiktus galima užrašyti ant skėčio.

Raštingumas

4-a skaidrė skiriama mokytis rašyti pavadinimus. Pateikiami pav. iš 3-iojo pratybų sąs. „Pupa“ p. 60 (1 užd.), tema (klausimas): „Kokių raidžių trūksta?“ Užduotį galima atlikti, pasitikrinant jau atliktą pratybų sąsiuvinyje. Siūloma perskaityti žodį ir įvardyti, kokia raidė yra uždengta, vėliau eiti prie kitos kortelės. Uždengtos raidės atsiranda, spustelėjus fonelį. Toliau galima spustelėti žalią mygtuką su klaustuku ir pateikti papildomą užduotį (pagal pratybų sąs. 2 užd.): „Nutempk laivelį su upės pavadinimu prie upės paveikslėlio, o su miesto pavadinimu – prie miesto paveikslėlio.“ Aptarus kiekvieną pavadinimą, laivelių korteles su miestų pavadinimais siūloma nutempti ant miesto paveikslėlio, o upių – ant upės paveikslėlio.

Tema: 2 klasės link.

Struktūra

2. Pagrindinė dalis

2-a skaidrė skiriama prisiminti dalykus iš lietuvių kalbos, taip pat kaip pagalbinė priemonė užduočiai, kuri pateikta mokytojo knygoje „Pupa“, 3-iosios kn., p. 82, atlikti: „Sakoma, kad per mokslo metus pirmokai daug išmoko ir dabar turi patikrinti, ko išmoko per lietuvių kalbos pamokas. Skaito po vieną junginį ir sprendžia, ar to mokėsi per lietuvių kalbos pamokas, ar ne. Jei

taip, teiginį palieka, jei ne – nuvalo. Nors ir nemažai nuvalė, dar labai daug lieka (į tarpus vaikai gali pasiūlyti savo teiginių). Svarbiausia, kad prieitų prie išvados, jog išmoko ne tik skaityti ir rašyti, bet ir kalbėti (pasakoti) bei klausytis.“ Pateikiami žodžių junginiai ir tema (užduotis): „Išrink tai, ko nesimokei per lietuvių kalbos pamokas.“ Nereikalingus žodžių junginius galima ištrinti.

Raiška, raštingumas

3-ia skaidrė skiriama pasitikrinti, kaip mokiniai atpažįsta raides, taip pat kaip pagalbinė priemonė veiklai, nurodytai mokytojo knygoje „Pupa“, 3-osios kn., p. 82. Pateikiama tema (užduotis): „Pasirink 2 pupas ir sugalvok po sakinį.“ Siūloma pasirinkti 2 pupų paveikslėlius ir kiekvieną spustelėti. Rodomos 2 raidės. Įvardijus raides, reikėtų sugalvoti žodžius, kurie prasideda tomis raidėmis. Tuomet – sakinį su šiais žodžiais. Sakinį siūloma užrašyti į pateiktą eilutę, atkreipti dėmesį į sakinio užrašymą ir skyrybos ženklus: ar sakinys pradėtas didžiąja raide, ar sudėti visi reikiami skyrybos ženklai, įvardyti, kokie jie.

Lengvesnis variantas – sugalvoti vardą ir pavardę, prasidedančius tomis raidėmis. Vardą ir pavardę taip pat reikėtų įrašyti į pateiktą eilutę ir atkreipti dėmesį, kad vardas ir pavardė rašomi iš didžiosios raidės. Toliau vaikai renkasi kitas 2 pupas ir t. t. (kad būtų aiškiau, pasirinkus 2 pupas ir atlikus užduotį, siūloma jas paslėpti spustelint, kitas dvi rinktis vėl iš visos lentelės).

Turinys

4-a skaidrė skiriama įtvirtinti svarbiausias lietuvių kalbos žinias ir gebėjimus, įgytus 1-oje klasėje. Pateikiami pav. iš vadovėlio „Pupa“, 1-osios kn., p. 82, 2-osios kn., p. 70–71, 3-osios kn., p. 82, tema (užduotis): „Atsakyk į klausimus ir sukurk pasakojimą.“ Skaidrėje matoma tema (užduotis) ir 7 mygtukai. Spaudžiamas 1 mygtukas ir matoma užduotis, ją atlikus, spaudžiamas 2 mygtukas – matoma 2 užduotis ir t. t. Užduotys / klausimai:

1. *Išvardyk visus dvibalsius.*
2. *Pasakyk 10 žodžių, kurie atsako į klausimą „Ką?“*
3. *Išvardyk po 3 miestų ir upių pavadinimus. Kokia raide jie pradėdami rašyti?*
4. *Kada sakinio gale dedamas klaustukas?*
5. *Pasakyk, kaip vadiname:*
 - *mamos tėtį?*
 - *tetos arba dėdės dukrą?*
 - *mamos brolių?*
6. *Ištaisyk klaidas: (atlikus užduotį, klaidų taisymus būtina nutrinti)*

PUPU DERLIUS, VIRE PUPAS, NEMAČIAU PUPU, PUPA NUPIEŠTA KNIGOJE, ZYLE RADO PUPA, OGIENĖ SU PUPOMIS NETINKA

7. *Sukurk pasakojimą apie šias pupas. Pasakojimą pavaizduok skaidrėje. (Siūloma klasėje visiems kartu sukurti pasakojimą apie pateiktas pupas (nebūtinai visas), o skaidrėje pavaizduoti*

pasakojimą apipavidalinantį piešinį. Trūkstamas detales galima nupiešti rašikliu). Svarbu iš eilės spausti mygtukus – pirma spaudžiamas 1 mygtukas, tuomet – 2, 3 ir t. t.).

2 klasė

Tema: Batai.

Raštingumas

5-a skaidrė skiriama atlikti praktines užduotis ir pažymėti balses. Paspaudus žalią tašką su šauktuku, mokiniams primenama, kas yra balsės ir balsiai. Jiems pasiūloma žymekliu pabraukti pateiktame sakinyje balses. Mokiniai atlieka užduotį. Ją baigus, mokytojas spusteli žalią tašką su klaustuku ir užduoda mokiniams klausimą: „Kurių balsių sakinyje nėra?“ Naudodamiesi ant ištraukiamos rodyklės pateiktu balsių sąrašu (jei to reikia), mokiniai ieško balsių, kurių sakinyje nebuvo. Atsakymas: „ą, e, ę, è, į, y, ū, ū“ pateikiamas paspaudus žalią tašką su trikampi.

Tema: Saldu – rūgštu.

Raiška

1. Įvadinė dalis

Ant ištraukiamos rodyklės pateikiamas klausimas: „Apie ką šiandien mokysiuos?“ 1-oje skaidrėje siekiama sužadinti mokinių smalsumą: bandoma atspėti, ką galėjo pasakyti vaikai, paragavę nupieštų produktų (spustelėjus žalius taškus su trikampiu parodomos sąvokos: „Saldu“, „Rūgštu“, „Kartu“, „Sūru“). Mokiniams pasiūloma nutempti nupieštus daiktus prie atitinkamo vaiko (saldu → medus, cukrus, šokoladas; kartu → vaistai, pipirai; sūru → druska; rūgštu → citrina).

Raštingumas ir Raiška

4-a skaidrė skiriama garsų i ir y taisyklingam tarimui mokyti. Mokiniai taria žodžius ir parenka tinkamą balsę (i arba y), nutempia ją į žodyje paliktą tuščią vietą. Jeigu raidė netinka, ji atšoka atgal. Turi būti: vyras, citrina, cirkas, pipiras, obuolys. Jei mokiniai dažnai klydo, ant ištraukiamų rodyklių jiems primenama, kad i visada tariame trumpai, o y – ilgai.

5-a skaidrė skiriama garsų u ir ū taisyklingam tarimui mokyti. Spustelėjus žalią tašką su klaustuku, pateikiama užduotis. Mokiniai turi taisyklingai ištarti ant cukraus gabaliuko nupiešto daikto pavadinimą ir pagal tai, kokią u ar ū girdi, cukraus gabaliuką nutempti į atitinkamą cukrinę. Į cukrinę su u keliauja: žuvis, pieštukai, skruzdėlė, boružė, kuprinė, klaustukas; į cukrinę su ū: pjūklas, pačiūžos, moliūgas. Jei mokiniai dažnai klydo, ant ištraukiamų rodyklių jiems primenama, kad u visada tariame trumpai, o ū – ilgai.

Tema: Temperatūra.

Turinys

1. Įvadinė dalis

1-oje skaidrėje siekiama sužadinti mokinių smalsumą: mokiniai turi sudėti dėlionę iš 12 dalių ir pamatyti lovoje gulintį ir sergantį Čipoliną. Paspaudus žalią tašką su klaustuku mokinių klausama: „Kas atsitiko Čipolinui? Kodėl?“ Mokiniai turėtų atsakyti, kad Čipolinas susirgo, ir paaiškinti, kodėl jie taip mano. Svarbiausia, kad mokiniai pastebėtų termometro rodmenis ir suprastų, kad Čipolinas turi temperatūros. Mokytojas kartu su mokiniais gali aptarti žmogaus kūno temperatūrą, išsiaiškinti, kiek laipsnių karščio rodo termometras, kai žmogus serga (nuo 37°C). Spustelėjus mėlyną tašką su žvaigždute mokinių klausama: „Ką patartumėte Čipolinui?“ Mokiniai gali pateikti įvairių patarimų, kaip nesusirgti (tinkamai rengtis, sveikai maitintis ir t. t.). Galima vaikų paklausti, kokia temperatūra buvo lauke, kai Čipolinas žaidė kieme (atsakymas +10°C). Visa aptarus, mokiniai turėtų įvardyti, kad šiandien jie kalbės apie temperatūrą ir mokysis ją matuoti.

Struktūra

4-a skaidrė skiriama įvardyti skaitomos knygos autorių, pavadinimą, pagrindinius veikėjus, leidyklą. Mokiniai, naudodamiesi jungties įrankiu, turi kairėje pusėje pateiktus žodžius („Knygos pavadinimas“, „Knygos autorius“, „Veikėjai“, „Leidykla“) sujungti su atitinkamomis knygos viršelio vietomis. Kai kalbama apie knygos veikėjus, paspaudus ant knygos viršelyje pavaizduoto Čipolino, atsiranda didesnis Čipolino paveikslėlis, o paspaudus piktogramą „Klausykite“ galima paklausti dainos apie Čipoliną įrašo.

Tema: Elektra.

Raštingumas

6-a skaidrė skiriama mokytis taisyklingai tarti dvibalsius ei ir ie. Mokiniai turi taisyklingai ištartį nupiešto daikto pavadinimą ir pagal tai, kokį dvibalsį girdi, daikto piešinėlį nutempti, „susiurbti“ tinkamu dulkių siurbliu. Į siurblių su ie „keliauja“ riešutas, pieštukai, vienetas, riostainis; į siurblių su ei – peilis, paveikslas.

Raiška

7-a skaidrė skiriama mokytis atskirti skaitomų sakinių žodžius, jų ribas ir suprasti, kas perskaityta. Sakiniai susiję su elektros tema: Elektrinės pagamina daug elektros. Elektra būna gera ir pikta. Laukinė elektra vadinama žaibu. Galima diskutuoti apie perskaitytus teiginius. išsiaiškinama, ką mokiniai jau žinojo, o kas jiems buvo nauja.

Tema Vanduo

Turinys

4-a skaidrė skiriama išsiaiškinti, kas yra fontanas, aptariama jo nauda, įvairovė. Mokytojui spustelėjus žalią tašką su klaustuku rodoma pirma užduotis: „Papasakok, ką žinai apie fontaną.“

Pasakojant apie fontanus, reikėtų pabrėžti, kad vanduo suteikia fontanams grožio, gyvybės. Paspaudus antrą žalią tašką su klausuku, mokinių prašoma išsakyti savo nuomonę, ką galima veikti prie fontano. Atsakydami mokiniai gali remtis savo patirtimi. Ištraukiama žalia rodyklė su sąvokos fontanas apibrėžtimi. Mokiniais atsakius ir baigus diskutuoti, mokytojas paspaudžia prie Pupinuko žalią taškelį su trikampėliu ir parodo papildomą informaciją apie fontanus.

Raiška

5-a skaidrė skiriama skiemenų skyrimui įtvirtinti. Spustelimas žalias taškas su klausuku ir paskelbiama užduotis. Skaitydami žodžius, mokiniai rašikliu turi atskirti dviskiemenių ir triskiemenių žodžių skiemenis. Ant lašelių užrašyti žodžiai siejasi su fontanu. Atsakymai: sro-vė, gra-žu, ty-ras, fon-ta-nas, vė-si-na, la-še-liai, taš-ko-si. Galima siūlyti mokiniams sugalvoti sakinių su šiais žodžiais.

6-a skaidrė skiriama žodžių sudarymui iš atskirų skiemenų įtvirtinti ir skaitymo įgūdžiams tobulinti. Mokiniai turi tempdami sukeisti vietomis pabirusius sakinio skiemenis ir jį perskaityti. Teisingai atlikus užduotį perskaitomas sakiny: „Manoma, kad gyvybė atsirado vandenyje.“

Tema: Projektas „Baltija“

Turinys

7-oje skaidrėje vaizdžiai pateikiama saktmė apie Jūratę ir Kastytį ir siekiama ja sudominti mokinius. Ištraukus iš viršaus rodyklę pateikiamas klausimas „Kas pavaizduota iliustracijoje?“ Mokytojas paspaudžia žalią tašką su klausuku. Skelbiama užduotis „Sudėliokite dëlionę.“ Sudėję dëlionę, mokiniai gali pateikti įvairių atsakymų į pateiktą klausimą (pavyzdžiui, jūra, vanduo, undinė, žvejys ir pan.). Spaudžiamas antras ir trečias žalias taškas su klausuku, mokinių prašoma žiūrint į iliustraciją nusakyti jūros spalvą, Jūratės ir Kastyčio nuotaiką. Išklausomi mokinių atsakymai.

8-a skaidrė siekiama apibendrinti ir pakartoti skaitytą saktmę apie Jūratę ir Kastytį. Ištraukus rodyklę iš viršaus pateikiamas klausimas „Ar atidžiai dirbau?“ Klausomasi ištraukos iš Maironio poemos „Jūratė ir Kastytis“. Išklausius įrašą, mokytojas spusteli žalią tašką su klausuku ir mokiniams pateikiami klausimai. Naudodami balsavimo pultelius ActiVote, mokiniai turėtų pažymėti pasirinktą variantą. Teisingi atsakymai: 1. B, 2. B, 3. A ,4. A. Ar teisingai atsakė, mokiniai gali pasitikrinti spustelėdami žalią tašką su trikampiu.

Tema: Namai ir apranga kituose kraštuose.

Raštingumas

4-a skaidrė skiriama atskirti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą kas? Daiktavardžiai yra penki: laužas, signalas, gentis, lankas, bizonas. Paspaudę žalią tašką su klausuku, mokiniai ras užduotį: „Sujunkite paveikslėlį ir žodžius, kurie atsako į klausimą kas?“ Spustelėjus žalius taškus su trikampiu pateikiami rečiau vartojamų žodžių paaiškinimai. Paspaudus mėlyną tašką su žvaigždute

galima pasiūlyti užduotį gabesniems mokiniams: „Sugalvokite 1–3 sakinius su žodžiais, kurie atsako į klausimą kas?“

Struktūra

5-a skaidrė skiriama mokyti sudaryti sakinius. Sakiniai toliau plėtoja indėnų temą. Atlikdami pirmą užduotį, mokiniai turi nutempti tinkamą žodį į sakinį. Jei tempiamas neteisingas žodis, jis atšoka. Atsakymai: „Vadas kviečia karius į kovą.“, „Indėnų vaikų žaidimai.“, „Sėkminga bizonų medžioklė.“, „Kiekvienam indėnui svarbus jo vardas.“ Paspaudus antrą žalią tašką su klaustuku, užduodamas klausimas: „Į kokį klausimą atsako įrašyti žodžiai?“ Paspaudus žalią tašką su trikampiui pateikiamas atsakymas: „Kas?“

Tema: Drabužiai.

Raiška

4-a skaidrė skiriama atpažinti žodžius, kurie atsako į klausimą kur? Pirmoje užduotyje (paspauti pirmąjį žalią tašką su klaustuku) siūloma uždėti vaikams kepure. Mokiniai turi nutempti kepurę tik ant tų vaikų galvų, kurie laiko korteles su žodžiais, atsakančiais į klausimą kur? (pievoje, upėje, ežere). Tada pateikiama antra užduotis: prašoma sugalvoti su duotais žodžiais po sakinį.

Raštingumas

5-a skaidrė skiriama įtvirtinti žodžių, kurie atsako į klausimą kur?, galūnių rašybą. Skaidrėje pateikiama dešimties žodžių pradžia. Mokiniai turi nutempti tinkamą žodžio galūnę į žodį: spintoje, sapne, širdyje, kepurėje, žmoguje, veide, aikštelėje, mokykloje, klasėje, kieme. Atlikdami antrą užduotį, mokiniai turės apibendrinti pirmą užduotį ir įvardyti, į kokį klausimą atsako pateikti žodžiai. Ar teisingai atsakė, jie pamatys paspaudę žalią tašką su trikampiui. Visi duotieji žodžiai atsako į klausimą kur?

Tema: Planas.

Turinys, struktūra, raštingumas

4-a skaidrė skiriama susipažinti su Aleno Aleksanderio Milno knyga ir Volto Disnėjaus filmukų herojumi Mike Pūkuotuku ir pakartoti žodžių, atsakančių į klausimą ką?, rašybą. Ant ištraukiamos rodyklės mokiniams pateikiamas klausimas: „Ką aplankė Mikė Pūkuotukas?“ Mokytojas spusteli žalią tašką su klaustuku ir mokinių klausia: „Ką žinote apie Mikę Pūkuotuką?“ Mokiniai dalijasi savo patyrimu, žiniomis, skaitytomis knygomis ar matytais filmais apie Mikę Pūkuotuką. Mokytojas spusteli antrą žalią tašką su klaustuku ir mokiniams pasiūlo užduotį: sudėlioti pateiktus paveikslėlius taip, kad susidėtų žodis (PLANAS). Mokytojas spusteli trečią žalią tašką su klaustuku ir mokiniams pateikia užduotį: „Parašyk, ką keliaudamas aplankė Mikė Pūkuotukas.“ Rašikliu mokiniai turi eilės tvarka užrašyti visus veikėjus (pagal sudėtą žodį), kuriuos aplankė Mikė Pūkuotukas: Pelėdą, Paršelį (arba Bites), Kengą, Bites (arba Paršelį), Triušį.

Tema: Kelionėje.

Turinys

6-a skaidrė skiriama pasimokyti teisingai užrašyti adresą ant voko. Paspaudęs žalią tašką su klaustuku mokytojas surengia diskusiją: „Kodėl reikia žinoti savo adresą?“ Mokiniai gali pateikti įvairių atsakymų, pavyzdžiui: kai atsitinka nelaimė (reikia iškviešti policiją, greitąją, gaisrinę), pasiklydus, važiuojant taksi, norint gauti laišką, kviečiant draugus į gimtadienį ir pan. Mokiniai turės prisiminti, kur matė užrašytą adresą (antras žalias taškas su klaustuku). Dauguma mokinių tikrai bus matę adresą, užrašytą ant voko. Galimi ir kiti teisingi variantai. Paspaudus trečią žalią tašką su klaustuku rodoma užduotis, skirta pagal pateiktą schemą pasimokyti teisingai užrašyti savo adresą. Reikėtų stengtis pakviesti kiek galima daugiau vaikų prie lentos, kad visi pasipraktikuotų užrašyti savo adresą. Užrašius ir pasitikrinus, adresas nutrinamas elektroniniu trintuku ir kviečiamas kitas mokinys.

Tema: Projektas „Neringa“.

Raiška

5-a skaidrė skiriama išsiaiškinti, ką reiškia žodis „Neringa“. Mokiniam pateikiamas klausimas: „Ką reiškia žodis „Neringa“?“ Paspaudus žalią tašką su klaustuku pateikiama užduotis suskirstyti duotas korteles į dvi grupes. Mokiniai patys turėtų nustatyti kriterijus, pagal kuriuos grupuos. Viena grupė susijusi su kurortu Neringa: „kurortas“, „yra Parnidžio kopa“, „galima patekti tik keltu“, „ant daugelio namų yra vėtrungės“. Kita grupė susijusi su legendos pagrindine veikėja – mergaite milžine Neringa: „milžinė“, „išgelbėjo žvejų laivus“, „supylė smėlio juostą jūroje“, „ištekėjo už milžino Naglio“. Sudėtingesnė užduotis pažymėta mėlynu tašku su žvaigždute. Mokiniai turi apibendrinti suskirstytus į du stulpelius teiginius ir elektroniniu rašikliu juos užrašyti (pvz., milžinė Neringa, vietovė Neringa).

6-a skaidrė skiriama atidžiai klausytis E. Mieželaičio legendos „Neringa“ ištraukų ir teisingiems atsakymams pasirinkti. Ant ištraukiamos rodyklės pateikiamas klausimas: „Kokius darbus atliko Neringa?“ Mokiniai išklauso dvi ištraukas ir naudodamiesi aktyvaus balsavimo pulteliais pasirenka ir pažymi netinkamą atsakymo variantą (2 var.: „Pastatė aukštą pilį.“). Ar teisingai pasirinko, mokiniai gali pasitikrinti paspausdami žalią tašką su trikampi.

Raštingumas

7-a skaidrė skiriama klausimų ką?, kur?, ko daug? kėlimui duotiems žodžiams įtvirtinti. Pateikiamas klausimas: „Ar pavyks „supilti kopas“?“ Paspaudus žalią tašką su klaustuku pateikiama užduotis „supilti kopas“ iš duotų žodžių. Mokiniai turi nutempti ant kortelių užrašytus žodžius į tinkamas vietas pagal tai, į kokį klausimą jie atsako. Mokytojas gali nustatyti laiką, skiriamą šiai užduočiai atlikti (naudodamasis laikrodžio piktograma skaidrės apačioje). Laiko trukmė priklauso nuo mokinių gebėjimų lygio, pasiruošimo. Mėlynu tašku su žvaigždute pažymėta užduotis skiriama

gabesniems mokiniams. Mokiniai galėtų pasirinkti po žodį iš kiekvienos kopos, sugalvoti po sakinį ir užrašyti juos sąsiuvinuose. Mokytojas galėtų paprašyti mokinių apibendrinti pateiktų žodžių rašybos ypatumus.

Tema: Koks šiandien oras.

Raštingumas

5-a skaidrė skiriama sakinio skyrybai įtvirtinti. Mokiniams pateikiamas klausimas: „Koks ženklas sakinio gale?“ Plakate mokiniams primenama, kad sakinio gale dedamas taškas, klaustukas arba šauktukas. Tai priklauso nuo sakinio prasmės. Pagal tai, koks ženklas sakinio gale, skaitant reikia pasirinkti tinkamą intonaciją. Pateikiama užduotis: mokiniai skaitydami sakinį turi nuspręsti, kokį skyrybos ženklą reikėtų rašyti sakinio gale. Pasitikrinti galima nutrinant „rūką“ nuo paslėpto skyrybos ženklo. Mėlynu tašku su žvaigždute pažymėta sudėtingesnė užduotis: „Sakinyje, kurio gale padėjai tašką, pabrauk daiktavardžius ir nuspalvink priebalses.“ (Vaikai pasiklydo rūke. Daiktavardžiai vaikai (kas?), rūke (kur?). Sakinyje yra 9 priebalsės.)

Raiška

6-a skaidrė skiriama sakinių sudarymo pratyboms, pabrėžiant sakinio skyrybos ženklus. Ant ištraukiamos rodyklės pateikiamas klausimas: „Ar moku sudaryti sakinius?“ Mokiniai turi atlikti užduotį: sudėlioti keturis sakinius. Sudarant kiekvieną sakinį reikia imti žodžius iš skirtingų stulpelių. Kad mokiniams būtų aiškiau, kuriuos žodžius jie jau pavartojo, siūloma kiekvieno sakinio žodžius nuspalvinti skirtinga spalva. Vėliau galima tuos sakinius ir sudėlioti, kad visi žodžiai būtų iš eilės. Galimi tokie sakiniai: Apvalus mėnulis pasislėpė debesyse. Ar esi matęs rūką? Vaikai ilgai klaidžiojo rūke. Algirdas sugalvojo rūkui vardą. Užduotis, pažymėta mėlyna žvaigždute, skiriama gabesniems mokiniams. Pagal pateiktą schemą mokiniai turi sugalvoti ir užrašyti elektroniniu rašikliu sakinį. Mokytojas turėtų priminti, kad labai svarbu sakinį pradėti rašyti didžiąja raide ir gale sakinio nepamiršti padėti reikiamo skyrybos ženklo. Kai sugalvojamas vienas sakiny, galima nutrinti jau parašytą sakinį ir pakviesti kitą mokinį.

Tema: Vaivorykštė.

Raiška

4-a skaidrė skiriama mokytis skirti žodžius, reiškiančius daiktų požymius, ir kelti klausimus koks? kokia? Ant ištraukiamos rodyklės pateikiama skaidrės tema: „Daiktų požymiai. Koks? Kokia?“ Pirma užduotimi prašoma perskaityti daiktų pavadinimus ir nuspalvinti juos tinkama spalva (pvz., braškė – raudona). Mokytojui spustelėjus žalią tašką su klaustuku, nuspalvintus daiktų pavadinimus mokiniai turi suskirstyti į dvi grupes: koks? kokia? Kortelę su pavadinimu reikia nutempti į tinkamą vietą vaivorykštėje. Saulė – geltona (kokia?), dangus – žydras arba mėlynas (koks?), braškė – raudona (kokia?), žolė – žalia (kokia?), apelsinas – oranžinis (koks?), upė – mėlyna (kokia?), švarkas (koks?) – mokiniai priskirs bet kurią vaivorykštės spalvą.

Tema: Vėjas

Raiška

4-a skaidrė skiriama požymius nusakantiems žodžiams, atsakantiems į klausimą koks?, pakartoti ir tinkamiems vėjui nusakyti požymiams parinkti. Paspaudus pirmą žalią tašką su klaustuku rodoma užduotis: „Ant iliustracijos nutempkite žodžius, kuriais galima apibūdinti vėją.“ Nutempti reikia šiuos žodžius: švelnus, silpnas, žvarbus, atšiaurus, stiprus. Netinkami žodžiai: saldus, brangus, raudonas. Galima pasiūlyti mokiniams palenktyniauti, kuris iš jų greičiausiai suras tinkamus vėjo apibūdinimus, ir pan.

Tema: Projektas Medžiai

Struktūra

5-a skaidrė skiriama nesudėtingo pasakojamojo kūrinio turiniui suprasti: apie ką kūrinys, kas ir ką jame veikia? Spustelėjus pirmą žalią tašką su klaustuku mokiniams siūloma išklausti S. Nėries poemos „Eglė – žalčių karalienė“ ištrauką ir išvardyti joje minimus veikėjus. Atlikti užduotį palengvina iliustracija. Mokytojui spustelėjus antrą žalią tašką su klaustuku, mokiniai turi įvardyti, kurie iš paminėtų veikėjų yra pagrindiniai. Ar teisingai atsakė, mokiniai gali pasitikrinti paspausdami žalią tašką su trikampiū. Atsakymas: mergelė vardu Eglė ir žaltys vardu Žilvinas.

Turinys, raiška

6-a skaidrė skiriama nesudėtingo pasakojamojo kūrinio turiniui suprasti (apie ką kūrinys), mokinių žodynui plėsti. Mokiniai apžiūri iliustracijas ir pasako, kokiems darbams atlikti Žilvinas davė Eglei iliustracijose pavaizduotus daiktus. Mokytojas turėtų paklausti mokinių ir kaip tie daiktai vadinami. Kad būtų aiškiau, kokie daiktai nupiešti iliustracijose, reikia nutempti didinamąjį stiklą ant daikto ir bus matomas jo pavadinimas. Mokiniai turėtų įvardyti, kokius darbus Žilvinas nurodė atlikti Eglei duodamas šiuos daiktus. Mokiniams išsakyti mintis, mokytojas spusteli žalią tašką su klaustuku: siūloma atidžiai išklausti įrašą ir palyginti tai, ką išgirdo, su savo prieš tai išsakytomis mintimis.

Struktūra

7-a skaidrė skiriama sakinių sudarymo įgūdžiams tobulinti. Ant iš viršaus ištraukiamos pilkos rodyklės pateikiamas klausimas: „Ar pavyks sudėti sakinius?“ Ant medžių lapų užrašyti sakinių žodžiai. Visi sakiniai susiję su skaityta ir klausyta pasaka „Eglė – žalčių karalienė“. Mokiniai, remdamiesi pateikta schema, pagal prasmę turi sudėti (nutempti) pabirusius žodžius į tinkamas lentelės vietas, kad išeitų du prasmingi sakiniai. Sudėti reikia tokius sakinius: 1. Eglė paverčia savo vaikus medžiais. 2. Eglė tampa žalčio Žilvino žmona. Kad būtų lengviau, mokiniai gali nuspalvinti abiejų sakinių žodžius dviem skirtingomis spalvomis, o tik po to nutempti į reikiamas lentelės vietas.

Tema: Ko išmokau 2-oje klasėje

Raštingumas, raiška

3-ia skaidrė skiriama minkštumo ženklui, požymius nusakantiems žodžiams pakartoti ir mokinių žodynui plėsti, remiantis jų asmenine patirtimi. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė su klausimu: „Kokie ledai skaniausi?“ Mokiniai turi perskaityti ant ledų iliustracijų užrašytus pavadinimus ir nuspalvinti ledus, kurių pavadinimuose yra minkštumo ženklas. Elektroniniu dažų kibirėliu reikia nuspalvinti šiuos ledus: „šokoladiniai“, „vaisiniai“, „braškiniai“, „kakaviniai“ (iš viso 4 ledų porcijas). Nenuspalvintas lieka „plombyras“. Mokytojui spustelėjus pirmą žalią tašką su klaustuku, rodomas pirmas klausimas: „Į kokį klausimą atsako nuspalvinti žodžiai?“ Mokiniai turėtų pasakyti, kad nuspalvinti žodžiai atsako į klausimą kokie? Pasitikrinti galima spustelint žalią tašką su trikampiū. Spustelėjus antrą žalią tašką su klaustuku mokinių klausiama, kokių dar ledų rūšių jie žino. Trečia užduotis su klaustuku skiriama labiausiai patinkančiais ledų rūšiais išsiaiškinti. Mokiniai, naudodamiesi balsavimo pulteliais, pasirenka iliustracijoje vaizduojamus jiems skaniausius ledus.

Raštingumas

4-a skaidrė skiriama žodžių, atsakančių į klausimą kur?, rašybai pakartoti ir prisiminti, kaip žemėlapyje žymimi miestai. Ant iš viršaus ištraukiamos pilkos rodyklės pateikiamas klausimas: „Kur gaminami ledai?“ Mokiniai turi perskaityti pateiktą sakinį ir nutempti tinkamas galūnes į tuščias vietas.

6-a skaidrė skiriama žodžiams pakartoti, kurie visada rašomi didžiąja raide. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė, ant kurios pateikiamas klausimas: „Kuriuos žodžius visada rašysi didžiąja raide?“ Mokiniai turi nutempti į lagaminą korteles, ant kurių užrašytus žodžius visada rašys didžiąja raide. Nutempiami 7 žodžiai: Kęstutis, Lietuva, Nemunas, Neringa, Vilnius, Žilvinas, Baltija.

8-a skaidrė skiriama veiksmo žodžiams ir dvibalsiams pakartoti. Ant iš viršaus ištraukiamos pilkos rodyklės pateikiamas klausimas: „Iš kokių uogų virsi uogienę?“ Mokiniai turi perskaityti užrašytus veiksmo žodžius ir pagal tai, į kokį klausimą jie atsako, nuspalvinti juos elektroniniu spalvų kibirėliu nurodytomis spalvomis: raudona spalva – valgė, laužė, nuvežė, ėjo; žalia – verda, auga, ragauja, kelia; geltona – veiks, puoš, skins, duos. Paspaudus žalią tašką su klaustuku, pateikiama užduotis suskirstyti uogas į stiklainius, t. y. žodžius su dvibalsiais (veiks, puoš, duos, auga, ragauja, laužė) nutempti į vieną stiklainį, o žodžius be dvibalsių (ėjo, verda, valgė, skins, kelia, nuvežė) – į kitą.

Struktūra

10-a skaidrė skiriama visiems trims 2 klasėje vykdytiems integruotiems projektams prisiminti: „Baltija“, „Neringa“, „Medžiai“. Pirmą užduotis skiriama skaitytiems ir klausytiems

literatūros kūriniams „Jūratė ir Kastytis“, „Neringa“, „Eglė – žalčių karalienė“ prisiminti. Mokiniai, naudodamiesi balsavimo pulteliais, turi pasirinkti atsakymo variantą, kuriame nurodyta neteisinga pora (4 atsakymas, Jūratė ir Žilvinas). Reikėtų pakomentuoti visus kitus teisingus atsakymų variantus, prisiminti kūrinių pavadinimus, trumpai nusakyti jų turinį. Antra užduotis matoma spustelėjus žalią tašką su klaustuku. Mokiniai, naudodamiesi balsavimo pulteliais, turi pasirinkti teisingą atsakymo variantą: „Kurio kūrinio ši iliustracija?“ Teisingas atsakymas B „Neringa“.

3 klasė

Tema: Ilgiausia naktis

Raštingumas

4-a skaidrė skirta įtvirtinti esamojo laiko veiksmažodžių rašyba. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ar moku rašyti esamojo laiko veiksmažodžius?“ Atliekama užduotis: „Irašyk tinkamus veiksmažodžius, kurie atsako į klausimą ką veikia?“ Perskaitomas ant mėlynos ištraukiamos rodyklės parašytas esamojo laiko veiksmažodžio apibrėžimas, išsiaiškinama, kad, be pagrindinio klausimo ką veikia?, yra ir kitų to paties laiko veiksmažodžių klausimų. Užrašytus veiksmažodžius galima keisti taip, kad jie atsakytų į kitus esamojo laiko veiksmažodžių klausimus. Paspaudus klaustuką, pasirodo užduotis: „Sujunk žodžius su tinkamais klausimais.“ Mokiniai nuo duotų žodžių turi nuvesti rodykles iki jiems tinkamų klausimų: ką veikia? – slidinėja, pakuoja, ką veikiu? – lipdau, puošiui; ką veiki? – čiuoži; ką veikiame? – sukamės, nuslystame; ką veikiate? – slepiatės, aplankote. Paspaudus mėlyną skrituliuką su geltona žvaigždute, pasirodo sudėtingesnis klausimas: „Kodėl žodis švęsti liko nesujungtas? Parašyk šį žodį taip, kad atsakytų į duotus klausimus.“ Atsakymas: žodis švęsti atsako į klausimą ką veikti? Mokiniai šį žodį išasmenuoja: švenčiu, šventi, švenčia, švenčiame, švenčiate.

5-a skaidrė skirta atpažinti veiksmažodžių laikus. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ar skiriu veiksmažodžių laikus?“ Perskaitomi ant mėlynų ištraukiamų rodyklių parašyti būtojo kartinio laiko, būtojo dažninio laiko ir būsimosio laiko veiksmažodžių apibrėžimai. Atliekama užduotis: „Išbrauk visus būtojo kartinio laiko veiksmažodžius.“ Išbraukiami šie žodžiai: siuntėme, pirk, puoši, dainavome, giedojote, snigo, jaučiau. Paspaudus klaustuką, pasirodo užduotis: „Esamojo laiko veiksmažodžių debesėlius nuspalvink žaliai, o būsimosio laiko veiksmažodžių debesėlius – geltonai.“ Paspaudus mėlyną skrituliuką su geltona žvaigždute, pasirodo užduotis gabesniams mokiniams: „Pagalvok, kokios žiemos pramogos tavo draugams labiausiai patinka. Sudaryk ir užrašyk sakinį, kuriame būtų 2–3 būtojo dažninio laiko veiksmažodžiai.“

6-a skaidrė skirta kaityti veiksmažodžių laikus. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ar moku keisti veiksmažodžių laikus?“ Atliekama užduotis: „Būtojo kartinio laiko veiksmažodžius pakeisk į būtajį dažninį laiką.“ Atsakymus galima patikrinti nutrynus eglių

šakas magiškuoju rašalu. Paspaudus klaustuką, pateikiamas klausimas: „Ką ilgais advento vakarais veikdavo vaikai?“ Paspaudus mėlyną skrituliuką su geltona žvaigždute, pristatoma užduotis gabesniems mokiniams: „Tekste yra ... būtojo dažninio laiko veiksmažodžiai ir ... būsimąjo laiko veiksmažodžiai. Tekstą perskaityk esamuoju laiku.“ Mokiniai perskaito tekstą apie Kūčių vakaro papročius, suskaičiuoja, kiek ir kokių yra veiksmažodžių, į langelius įrašo atsakymus (6 būtojo dažninio ir 2 būsimąjo laiko veiksmažodžiai). Paskui tą patį tekstą skaito esamuoju laiku. Galima duoti šią užduotį atlikti ir raštu.

Baigiamoji dalis

11-oje skaidrėje tęsiama apklausa, kuria siekiama išsiaiškinti, kaip įsisavintos šioje pateiktyje aptartos lietuvių kalbos taisyklės. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė su užrašu: „Ką šiandien sužinojau?“ Mokiniai atsakinėja į klausimus. Atliekama šešta užduotis: „Parink tinkamas galūnes.“ Už visus teisingus atsakymus (tempia, sninga, laukia, tapo, dėkoja) skiriami 5 taškai. Paspaudus ant mėlyno skrituliuko su skaičiumi 7, atverčiama septinta užduotis: „Pagalvok, kokio laiko yra duoti veiksmažodžiai. Nuspalvink tinkamomis spalvomis.“ Teisingi atsakymai: puošiau – būt. k. l., užkloju – es. l., miegos – būt. l., sušaldė – būt. k. l., tirpsta – es. l., lipdysiu – būt. l., kasdavote – būt. d. l., žaisdavome – būt. d. l. Už kiekvieną teisingai nuspalvintą veiksmažodį skiriamas 1 taškas. Už šią užduotį daugiausia galima surinkti 8 taškus.

Tema: Išradimai

Struktūra

5-a skaidrė skirta įvardyti skaityto kūrinio temą. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas probleminis klausimas: „Kas svarbaus aprašoma kūrinyje?“ Mokiniai skaito tekstą (ištrauka iš E. Liegutės „Paslaptingas radinys“). Paspaudus klaustuką, pasirodo klausimas: „Ką galėjo papasakoti močiutė?“ Paspaudus antrą klaustuką, mokinių klausinama: „Kokia buvo karbijoje rasta vėliava?“ Pasitikrinti galima užvedus rodyklę ant iliustracijos (negraži, nublukusi, ne šilkinė). Dešinėje pusėje ant ištraukiamos mėlynos rodyklės pateikiama įdomi informacija apie vėliavą, jos kilmę, reikšmę. Paspaudus trečią klaustuką, atverčiamas klausimas: „Kokia šio kūrinio pagrindinė tema?“ Kairėje pusėje ant mėlynos ištraukiamos rodyklės pateikiamas apibrėžimas: „Tema – tai, apie ką kalbama, kas svarbaus aprašoma kūrinyje.“ Paspaudus žalią skrituliuką su geltonu trikampi, pateikiamas atsakymas: „Svarbiausia – lietuvių išsaugojimas, meilė ir ištikimybė Lietuvai.“ Paspaudus ketvirtą klaustuką, pasirodo užduotis: „Paskutiniame sakinyje pabrauk būdvardžius.“ Paspaudus žalią skrituliuką su geltonu trikampi, tekste raudonai nuspalsvina šie žodžiai: senoji, plačios, žilą, nublukusią. Paspaudus mėlyną skrituliuką su geltona žvaigždute, pateikiama užduotis: „Sakinį papildyk būdvardžiais. Skliaustuose parašyk, į kokį klausimą jie atsako.“ Galimas atsakymas: Smalsi (kokia?) mergaitė atrišo lininę (kokią?) virvelę, pakratė baltą (kokį?) maišuką.

Raštingumas

6-a skaidre siekiama pakartoti žodžių, atsakančių į klausimus Kas? Koks? Kokia? Kokie? Kokios? rašybą. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ar moku žaisti „Žodžių sprintą“?“ Ant ištraukiamos mėlynos rodyklės pateikiama užduotis „Ridenk kauliuką. Žiūrėk, kiek akių iškrito. Į nurodytą takelį įrašyk žodį, atsakantį į duotą klausimą“, kuri pateikiama ant ištraukiamos mėlynos rodyklės. Paspaudus mėlyną skrituliuką su geltona žvaigždute, pateikiama užduotis: „Į kokį klausimą atsako pabraukti žodžiai?“ Teisingi atsakymai: mechaninis – koks?, fizines – kokias?, užprogramuoto – kokio?, pavojingas – kokias?, kenksmingoje – kokioje?, monotoniškas – kokias?

Raiška

7-a skaidrė skirta mokytis derinti būdvardį su daiktavardžiu. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ar moku derinti būdvardį su daiktavardžiu?“ Atliekama užduotis: „Kiekvieną porą pažymėk vis kita spalva.“ Sudaromos šios žodžių poros: žydrų akių, sunkiu darbu, tolimoje kelionėje, įdomius žaidimus, tyli daina. Viena robotų pora nedera (geram padėjėjai). Vaikams galima pasiūlyti rašikliu ištaisyti klaidą (gerai padėjėjai arba geram padėjėjui). Ant ištraukiamos mėlynos rodyklės pateikiama taisyklė: „BŪDVARDIS su daiktavardžiu derinamas gimine ir skaičiumi. Būdvardžio giminė ir skaičius nustatomi pagal greta esančio daiktavardžio giminę ir skaičių.“ Paspaudus klaustuką, pasirodo užduotis: „Nurodyk žodžių junginių giminę ir skaičių.“ Mokiniai prie junginių turi nutempti giminės ir skaičiaus trumpinius. Teisingi atsakymai: elektroniniu paštu – vyr. g., vns.; modernių programų – mot. g., dgs.; šventė nuostabi – mot. g., vns. Paspaudus mėlyną skrituliuką su geltona žvaigždute, pateikiama užduotis gabesniems mokiniams: „Kas sakiniuose ne taip? Žodžius, kuriuos reikėtų taisyti, išbrauk. Virš jų parašyk taisyklingai.“ Paspaudus žalią skrituliuką su geltonu trikampiu, matome atsakymą: „Radau 9 klaidas“ ir raudonai nuspalvintus žodžius, kuriuos mokiniai turėjo ištaisyti: nauja, įdomus, sudėtingas, sunkus, skanus, mažas, didelis, šaunus, lengvas.

Tema: Projektas „Kelionė siauruku“

Raštingumas

6-a skaidrė skirta prisiminti Anykščių apylinkėse esančius piliakalnius ir lankytinas vietas, pakartoti pavadinimų rašybą, abėcėlę. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė su klausimu: „Ką žinau apie Anykščių krašto ežerus?“ Mokiniam siūloma sudėlioti dėlionę. Galima pasiaiškinti, kur šis ežeras yra, rasti ir parodyti jo vietą žemėlapyje, išsiaiškinti jo kilmę ir pan. Spustelėjus žalią skrituliuką su klaustuku, mokiniams siūloma antra užduotis. Pateiktame tekste apie Aukštaitijos ežerus mokiniai turi rasti ir pabraukti veiksnius. Atliktą užduotį būtina visiems aptarti. Reikia pabraukti šiuos veiksnius: ežerai, kalnas, vaizdai, malūnas. Pakartojama, koks yra sutartinis veiksnio žymėjimo ženklas.

Turinys

7-a skaidrė skirta mokinius supažindinti su vienu iš Anykščių krašto vaikų rašytoju Vytautu Račicku ir jo kūryba. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Kokie lietuvių rašytojai gimę Anykščių krašte?“ Paspaudus klaustuką su žaliu skrituliuku, atsiranda pirmoji klausymo užduotis. Mokiniai turėtų atsakyti, kad klausytoje ištraukoje buvo perskaitytas rašytojo V. Račicko gyvenimo epizodas. Tada padidinau ju stiklu uždėjus ant nuotraukos galima pasitikrinti – matyti užrašas „Rašytojas Vytautas Račickas“. Paspaudus antrą žalią klaustuką, atsiranda užduotis: „Kurią iš šių knygų sukūrė rašytojas Vytautas Račickas?“ Atsakymui naudojami ActiVote pulteliai. Teisingas atsakymas B variantas – „Zuika Padūkėlis“. Paspaudus trečią klaustuką su žaliu skrituliuku, pateikiamas klausimas: „Kokių dar žinai V. Račicko knygų vaikams? Gal skaitei?“ Papildoma informacija apie šio rašytojo kūrybą pateikta ant mėlynos iš šono ištraukiamos rodyklės.

Tema: Lietuvos etnografinės dalys

Raštingumas

7-a skaidrė skirta atpažinti būtojo kartinio laiko veiksmažodžius ir juos pakeisti į būtajį dažninį laiką. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ar moku užrašyti būtojo dažninio laiko veiksmažodžius?“ Pirmą užduotis: „Pabrauk veiksmažodžius.“ Mokiniai skaito kalėdinę dainą ir braukia 6 žodžius: lojo, klojo, verkė, merkė, staugė, raugė. Paspaudus klaustuką, pateikiamas klausimas: „Į kokį klausimą atsako pabraukti žodžiai?“ Atsakymą mokiniai pasirenka naudodamiesi balsavimo sistema pulteliais ActiVote. Teisingas atsakymas yra B variantas: ką veikė? Paspaudus antrą klaustuką, pateikiamas klausimas: „Koks tai laikas?“ Naudodamiesi balsavimo sistema pulteliais ActiVote, mokiniai turėtų pasirinkti teisingą atsakymą – C variantą: būt. k. l. Paspaudus trečią klaustuką, pasirodo užduotis: „Parašyk pabrauktų žodžių būtajį dažninį laiką.“ Ant duotų eilučių mokiniai turėtų užrašyti: lodavo, kłodavo, verkdavo, merkdavo, staugdavo, raugdavo.

Raiška

Baigiamoji dalis

11-oje skaidrėje tęsiama apklausa, kuria siekiama išsiaiškinti, kaip įsisavintos šioje pateiktyje aptartos lietuvių kalbos taisyklės. Iš viršaus ant ištraukiamos rodyklės parašytas probleminis klausimas: „Ar tai jau žinau?“ Atliekama užduotis: „Ant pirštinių nutempk būtojo dažninio laiko veiksmažodžius.“ Teisingi atsakymai: verpdavau, jausdavau, likdavai, krisdavo, norėdavome, varydavote. Paspaudus klaustuką pasirodo užduotis: „Ant pirštinių apibrauk žodžius, kurie atsako į tą patį klausimą.“ Vaikai turi apibraukti du veiksmažodžius: verpdavau, jausdavau. Paspaudus antrą klaustuką, pasirodo klausimas: „Koks tai klausimas?“ Pasitikrinti galima paspaudus žalią skrituliuką su geltonu trikampiū – ką veikdavau?

Tema: Lietuvos valdovai

Raštingumas

5-oje skaidrėje mokomasi žymėti žodžius žodžio dalimis. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ar skiriu žodžio dalis?“

Ant ištraukiamos mėlynos rodyklės pateiktas žodžio dalių žymėjimas. Atliekama užduotis: „Apžiūrėk paveikslėlį. Sudaryk daiktavardžius.“ Mokiniai ant linijų tempia skiemenis ir dėlioja žodžius. Teisingi atsakymai: pilis, riteris, kalnai, pieva, takelis, šarvai, antsmakris, ginklanešys. Paspaudus klaustuką, pasirodo užduotis: „Pažymėk žodžio dalis.“

Struktūra

6-oje skaidrėje mokomasi žymėti žodžio dalis. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ar skiriu žodžio dalis?“ Atliekama užduotis: „Kuris riteris kilmingesnis, sužinosi, jei teisingai suskirstysi žodžius: turinčius priesagas nuspelvink rausvai, neturinčius – žaliai. Suskaičiuok žodžius ir skaičius įrašyk į langelius.“ Mokiniai pasirenka interaktyvų kibirėlį. Priesagos yra 5 žodžiuose: Kęstutis, valdovas, giminė, valstybė, valdymas. Priesagų nėra 7 žodžiuose: piliakalnis, krikštas, mūšis, žemėlapis, antspaudas, lietuviai, sutartis. Paspaudus žalią skrituliuką su geltonu trikampiu, po riteriais pasirodo skaičiai: 5 ir 7. Paspaudus klaustuką, pateikiama užduotis: „Prie žodžių nutempk jiems tinkančių schemų numerius.“ Pirmu numeriu bus sunumeruoti šie žodžiai: krikštas, lietuviai, mūšis; antru: Kęstutis, valdovas, giminė, valstybė, valdymas; trečiu: antspaudas, sutartis; ketvirtu: žemėlapis, piliakalnis.

Raštingumas

Baigiamoji dalis

11-oje skaidrėje siekiama įtvirtinti lietuvių kalbos žinias apie žodžio dalis. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės parašytas klausimas: „Ko šiandien išmokau?“ Atliekama užduotis: „Pažymėk žodžių dalis.“ Paspaudus klaustuką, pasirodo užduotis: „Suskaičiuok, kiek kokių žodžio dalių pažymėjai. Sudaryk diagramą.“ Diagramoje turi būti 2 priešdėliai, 13 šaknų, 5 priesagos, 10 galūnių ir 1 jungiamoji balsė. Teisingai pažymėti žodžiai pateikiami ant mėlynos ištraukiamos rodyklės.

Tema: Mitybos grandinė

Raiška

6-oje skaidrėje mokiniai mokysis atskirti patarles ir priežodžius, duotai pradžia rasti tinkamas pabaigas. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Ar skiriu patarles ir priežodžius?“ Ant iš šono ištraukiamų žalių juostelių mokiniams pateikiami apibrėžimai, kas yra patarlės ir priežodžiai. Tai mokiniams turėtų padėti atlikti skaidrėje pateiktas užduotis. Tempdami reikiamas korteles, mokiniai ieško duotoms patarlių ir priežodžių pradžioms tinkamų pabaigų. Turi susidėti šios patarlės ir priežodžiai: IŠ DIDELIO DEBESIES / MAŽAS LIETUS. IŠ TŲ ŠIAUDŲ / NEBUS

GRŪDŲ. DAUG RANKŲ / DIDŽIĄ NAŠTĄ NEŠA. BIJAI VILKO – / NEIK Į GIRIĄ. MOKI ŽODĮ – / ŽINAI KELIĄ. Spustelėjus žalią skrituliuką su klaustuku, mokiniams pateikiama dar viena užduotis. Perskaite pateiktus šešis sakinius, mokiniai turi nustatyti, kurie iš jų yra patarlės, kurie priežodžiai ir, naudodamiesi dažų kibirėliu (spalvinti naudojamas dažų kibirėlio įrankis, spalva pasirenkama paletėje), korteles su tais sakiniais nuspalvinti pasirinkta spalva. Reikia nuspalvinti keturis sakinius: KĄ PASĖSI, TĄ IR PJAUSI. Į BALĄ PUOLĖS, SAUSAS NEKELSI. NEPERŠOKĖS GRIOVIO, NESAKYK „OP!“ . JUOKIASI PUODAS, KAD KATILAS JUODAS.

Raštingumas

7-a skaidrė skirta pakartoti dialogo skyrybą, atpažinti autoriaus ir veikėjo žodžius. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Ar moku dialogo skyrybą, atpažįstu autoriaus ir veikėjo žodžius?“ Mokiniai atlieka pateiktą užduotį, kuri atsiranda paspaudus žalią skrituliuką su klaustuku. Pateiktoje pasakos ištraukoje mokiniai, pasinaudodami interaktyviu žymekliu, turi rasti ir pabraukti autoriaus žodžius. Tada, panaudodami interaktyvų rašiklį, padėti reikiamus dialogo skyrybos ženklus. Ant iš šono ištraukiamų mėlynų rodyklių primenama dialogo skyryba ir prieš kokius jungtukus reikia dėti kablelį.

Tema: Projektas „Rogėmis po Dzūkiją“

Struktūra

9-a skaidrė skirta supažindinti su vienu iš Dzūkijos krašto vaikų rašytoju Martynu Vainilaičiu ir jo kūryba. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Kokie lietuvių rašytojai gimę Dzūkijos krašte?“ Mokiniams pateikiama rašytojo fotografija ir sumaišyta tvarka keletas biografijos faktų. Mokiniai interaktyviu rašikliu į tuščius skrituliukus surašys eilės numerius (4, 3, 1, 2). Paspaudus mėlyną skrituliuką su žvaigždute, atsiranda antra užduotis apie rašytojo kūrybą, kuri bus atliekama balsuojant pulteliais ActiVote (teisingas atsakymas C). Pasitikrinti mokiniai galės spustelėję žalią skrituliuką su trikampi. Paspaudus žalią skrituliuką su klaustuku, atsiranda papildoma užduotis: „Sužinok, kokie dar rašytojai kilę iš Dzūkijos? Ką jie parašė?“ Siūloma pažiūrėti filmuotą medžiagą apie kitą Dzūkijos krašto vaikų rašytoją Anzelmą Matutį (<https://www.youtube.com/watch?v=Ba1Gu0kVzWA>)urinys

Raštingumas, raiška

Baigiamoji dalis

Šia skaidre pakartojama veiksmažodžio rašyba, prisimenama, kuo buvo keliauta po Dzūkiją (rogėmis) ir prisimenama, kaip skirstomi arklių pavadinimai pagal plauko spalvą. Iš viršaus ant ištraukiamos rodyklės parašytas klausimas: „Ko šiandien išmokau?“ pateiktuose veiksmažodžiuose, mokiniai interaktyviu rašikliu įrašys reikiamas galūnes (trypia, rupšnoja, staugia, puola, kaukia, šuoliuoja, žvengia, tyko, medžioja). Išsiaiškina šių veiksmažodžių reikšmes. Ant šoninės mėlynos rodyklės pateikiama įdomi informacija apie arklių kilmę. Spustelėjus žalią skrituliuką su klaustuku,

pateikiama antroji užduotis. Mokiniai, naudodami interaktyvų žymeklį (pasirinkdami vis kitą spalvą), turi suvedžioti su arklio pavadinimu jam tinkantį aprašą (ŠIRMAS – šviesiai pilkas, beveik baltas, JUODBĖRIS – juodas su tamsiai rudų plaukų priemaiša, SARTAS – šviesiai rudas, OBUOLMUŠAS – šviesus su tamsesnėmis rato pavidalo dėmelėmis ant kailio). Paspaudus garsiakalbio ikoną, galima paklausti įrašo apie arklio spalvas.

Tema: Ruduo

Raiška

4-a skaidrė skiriama prisiminti eilėraščio požymius, rasti ir pažymėti balse. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė su klausimais: „Kas yra eilėraštis? Kokie jo požymiai?“ Paspaudus pirmą žalią skrituliuką su klaustuku, atsidaro pirmoji užduotis. Mokiniai turi išvardyti eilėraštyje paslėptas balse. Naudodami tryniklį, bando atspėti ir pasitikrina nutrindami, kokia balsė slėpėsi eilėraštyje. Spaudžiamas antras žalias skrituliukas su klaustuku ir pateikiama kita užduotis: „Kokie miestų ar miestelių pavadinimai pasislėpė eilėraštyje? Rask juos, pažymėk ir įvardyk.“ Mokiniai turi pažymėti žymekliu (spalvą pasirinkdami patys, geriau kuo šviesesnę) reikiamus žodžius (Voruvėlė – Raguvėlė; Voruva – Šiluva, Raguva; Vorilnius – Vilnius; Voraunas – Kaunas) ir įvardyti pasislėpusių miestelių ar miestų pavadinimus. Spustelėjus mėlyną skrituliuką su žvaigždute, mokiniai kviečiami išversti į vorų kalbą dar 3 Lietuvos miestų pavadinimus (pvz., Panevėžys – Vornevėžys ir pan.).

Struktūra, raštingumas

5-a skaidrė skiriama gebėjimui įvardyti dramos kūrinio veikėjus, nusakyti veikėjų nuotaiką, jausmus ir pakartoti priebalses. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Ar skiriu priebalses?“ Paspaudus žalią skrituliuką su klaustuku, rodoma užduotis: „Paklausk įrašo ir įvardyk, kas kalbėjosi.“ Teisingas atsakymas – LAPAI. Paspausdami mygtuką su trikampiui, mokiniai gali pasitikrinti. Spustelėjus mėlyną tašką su žvaigždute, mokiniams pateikiamas klausimas, susijęs su ką tik išklaustytu įrašu: „Apibūdink pokalbio veikėjus.“ Mokiniai turėtų mėginti apibūdinti: vienas gali aptarti lapų išvaizdą ir spalvą, kitas pasistengti nusakyti jų būdą. Tai vaikai gali nuspręsti iš įrašo girdėtos kalbos manieros, garsumo, tempo. Paspaudus antrą žalią skrituliuką su klaustuku, mokiniai skaičiuoja priebalses žodyje LAPAI. Pasitikrinti, ar teisingai suskaičiavo, gali spustelėję žalią skrituliuką su trikampiui, o priebalses prisiminti galima ištraukus mėlyną šoninę rodyklę.

Raštingumas

6-oje skaidrėje, naudodamiesi pačių sudaryta mišriųjų dvigarsių lentele, iš pateiktų skiemenų su mišriaisiais dvigarsiais sudarys naujus žodžius. Skaidrės viršuje matomas klausimas: „Ar žinau, kur dingsta nukritę lapai?“ Tempdami reikiamas raides, kurioms pritaikyta dubliavimo funkcija, mokiniai patys pagal pateiktą pavyzdį pasidarys mišriųjų dvigarsių lentelę. Pasitikrinti galima ištraukus šoninę mėlyną rodyklę su mišriųjų dvigarsių plakatėliu. Spustelėjus žalią

skrituliuką su klaustuku, rodoma pirma užduotis: mokinių prašoma iš pabirusių skiemenų sudaryti kuo daugiau žodžių su mišriaisiais dvigarsiais. Skiemenis reikia nutempti į atitinkamą vietą skaidrėje. Susidarys žodžiai iš lapų: ALKSNIS, BERŽAS, KARKLAS, ŠERMUKŠNIS. Spustelėjus mėlyną skrituliuką su žvaigždute, mokiniams siūloma pasitelkti kitus informacijos šaltinius ir sužinoti, kur dingta nukritę lapai. Paspaudus mėlyną skrituliuką su žvaigždute, kaip vienas iš galimų informacijos šaltinių nurodomas svetainės puslapis.

Tema: Sveikata

Raštingumas

5-a skaidrė skirta mokytis atpažinti daiktavardžius ir teisingai juos užrašyti. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Daiktavardis. Kas tai?“ Mokiniai įvardija, kas pavaizduota iliustracijoje (TERMOMETRAS). Mokinių prašoma pasakyti, kokią temperatūrą jis rodo (-15 °C). Ant žalios ištraukiamos rodyklės pateikiamas daiktavardžio apibrėžimas. Spustelėjus žalią skrituliuką su klaustuku, atsiranda pirma užduotis: „Perskaityk eilėrašį. Pažymėk daiktavardžius, atsakančius į klausimą kas?“ Naudodamiesi interaktyviu žymekliu, mokiniai pažymi daiktavardžius (ŠALTIS, AUSYS, DURYS, TĖTIS). Užduotis, paslėpta po mėlyna žvaigždute, pateikia loginį klausimą: kodėl vienus daiktavardžiais įvardytus daiktus galima paliesti, o kitų – ne. Įvardija, kad šalčio negalima paliesti, jį tik jaučiame. Antroji taisyklė, paslėpta po žalia ištraukiama rodykle sako, kad vardai ir vietovardžiai taip pat yra daiktavardžiai, nes atsako į klausimą kas? Juos visada rašome didžiąja raide. Kai tai aptariama, atliekama antra užduotis. Ji pateikiama spustelėjus žalią skrituliuką su klaustuku. Šią užduotį rekomenduojama atlikti porose. Raidei pasirinkti pasinaudojama interaktyviu žaidimo kauliuku. Pagal tai, kiek taškelių iškrinta, tokią raidę siūloma pasirinkti lenktyniaujant, kas per ribotą laiką užrašys daugiau vardų (pvz.: 1 min.). Laiką nustatyti siūloma interaktyviu laikrodžiu (kad laikas suktųsi atgal, mažėjančiu būdu). Laimi daugiau vardų su duota raide teisingai užrašę mokiniai.

6-oji skaidrė skirta įtvirtinti daiktavardžių rašybą. Mokiniams siūloma pažaisti žaidimą. Paeiliui metamas interaktyvus kauliukas. Iškritus atitinkamam taškų skaičiui, mokiniai iš pateiktų kortelių turi išsirinkti reikalingą ir nutempti į tinkamą lentelės vietą. Jei iškrinta trys taškeliai, praleidžiamas ėjimas. Laimi tas, kuris pirmas užpildo vieną skiltį arba visą lentelę. Galimi du žaidimo būdai: nutempiant kortelę į reikiamą vietą arba patiems interaktyviu rašikliu įrašant žodį. VARDAI: Algirdas, Jūratė, Kęstutis; PAVARDĖS: Matutis, Karosaitė, Rodaris (galima pastebėti, kad tai rašytojų pavardės, ir prisiminti skaitytus kūrinius); UPĖS IR EŽERAI: Šešupė, Nevėžis, Tauragnas (Lietuvos žemėlapyje siūloma rasti ir parodyti šiuos ežerus ir upes); MIESTAI: Kėdainiai, Alytus, Ignalina (Lietuvos administraciniame žemėlapyje siūloma rasti ir parodyti šiuos miestus); VALSTYBĖS: Lietuva, Vokietija, Ispanija (Europos žemėlapyje siūloma rasti ir parodyti šias valstybes).

7-a skaidrė skirta mokytis atpažinti daiktavardžių gimines. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Ar daiktavardžiai turi gimines?“ Skaidrėje matoma iliustracija berniukas (TAS), mergaitė (TA). Paspaudus skrituliuką su šauktuku, pateikiamas apibrėžimas, kad daiktavardžiai gali būti vyriškosios ir moteriškosios giminės. Iš šono ant žalios rodyklės ištraukiamas pavyzdys, kaip sutrumpintai užrašyti daiktavardžio giminę. Spustelėjus klaustuką, atsiranda užduotis. Mokiniai turi suskirstyti dovanas pagal daiktavardžių gimines: Mantas gaus dovanas, ant kurių užrašyti vyriškosios giminės daiktavardžiai, o Marta – tik moteriškosios. Pasitikrinti, ar teisingai atliko užduotį, mokiniai galės spustelėję žalią skrituliuką su trikampiu. Ir Mantas, ir Marta gavo po 7 dovanas. Vadinasi, turi būti nuspalvinti 7 vyriškosios giminės daiktavardžiai viena spalva ir 7 – moteriškosios giminės, – kita spalva. Spalvinti mokiniai gali pasirinkti interaktyvų žymeklį arba dažų kibirėlį.

Tema: Žmogus

Raiška

5-a skaidrė skiriama atpažinti vienaarūšius tarinius, supažindinti su sakinio schema. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė su klausimu: „Ar atpažįstu vienaarūšius tarinius?“ Pasinaudojant dažų palete ir kibirėliu, mokinių prašoma nuspalvinti pirmam piešiniui (saulė) tinkamas korteles su veiksmožodžiais geltonai, antram piešiniui (berniukas) tinkamas korteles su veiksmožodžiais – mėlsvai. Ar gerai nuspalvino korteles, galima pasitikrinti padidinamąjį stiklą užvedus ant saulės (matomi užrašai: patekėjo, švietė, kaitino) ir ant berniuko (matavo, brėžė, kirpo). Ant šoninės dešinės ištraukiamos žalios rodyklės pateikiamas vienaarūšių tarinių apibrėžimas. Prisimenama vienaarūšių sakinio dalių skyryba. Paspaudus pirmą klaustuką, pasirodo užduotis: „Pavartodamas nuspalvintus žodžius, sudaryk 2 sakinius su vienaarūšiais tariniais ir juos užrašyk.“ Pirmas sakinyš kuriamas apie saulę „Be jungtuko ir“, antras sakinyš – apie berniuką „Su jungtuku ir“. Paspaudus antrą klaustuką, atsiverčia užduotis: „Užrašytuose sakiniuose pabrauk vienaarūšius tarinius.“ Mokiniai pasirenka norimą spalvą ir dviem linijomis braukia vienaarūšius tarinius. Paspaudus mėlyną skrituliuką su geltona žvaigždute, atsidaro sunkesnė užduotis: „Schemoje įsivėlė klaidų. Ištaisyk jas.“ Mokiniai turi po sakiniu „Šiais mokslo metais mes visi kartu draugiškai mankštinsimės, keliausime, mokysimės ir džiaugsimės savo pasiekimais“ esančią schemą sutvarkyti, t. y. tarinio, skyrybos ir kitų žodžių simbolius nupiešti kortelėje. Paspaudus žaliame skrituliuke geltoną rodyklę, pateikiama teisingai nubraižyta schema.

6-oje skaidrėje toliau plėtojama tema „Vienarūšiai tariniai“. Iš viršaus ant ištraukiamos rodyklės parašytas klausimas: „Ar atpažįstu vienaarūšius tarinius?“ Paspaudus žalią skrituliuką su geltonu trikampiu, pasirodo mergaitės žodžiai: „Iš pabirusių žodžių sudėliok sakinį ir jį užrašyk.“ Mokiniai tempdami dėlioja žodžius, kol sudaro teisingą sakinį: „Mija sveikai maitinasi, ramiai miega ir kasdien sportuoja.“ (Galimi ir kiti teisingi variantai: „Mija ramiai miega, sveikai maitinasi

ir kasdien sportuoja“, „Mija kasdien sportuoja, sveikai maitinasi ir ramiai miega“, „Mija ramiai miega, kasdien sportuoja ir sveikai maitinasi“, „Mija kasdien sportuoja, ramiai miega ir sveikai maitinasi.“) Paskui jį rašikliu užrašo ant linijų. Suklydę klaidas gali ištrinti trintuku. Ant ištraukiamos mėlynos rodyklės kairėje pateikiamas priminimas mokiniams: „Pasitikrink, ar nepalikai skyrybos klaidų!“ Paspaudus ant klaustuko, atsiverčia užduotis: „Pažymėk vienaarūšius tarinius.“ Paspaudus žalią skrituliuką su geltonu trikampiui, matomas atsakymas: miega, maitinasi, sportuoja. Paspaudus ant mėlyno skrituliuko su geltona žvaigždute, atsiveria sunkesnė užduotis: „Užrašytam sakiniui nubraižyk schemą.“ Nesvarbu, kurį sakinio variantą mokiniai užrašė, teisinga schema galima tik viena. Ją pam7-a skaidrė skirta sakiniuose rasti vienaarūšius tarinius. Iš viršaus ant ištraukiamos pilkos rodyklės pateikiamas klausimas: „Ar atpažįstu vienaarūšius tarinius?“ Mokiniam siūloma perskaityti tekstą ir pasirinkta spalva dviem brūkšniais pabraukti tarinius. Paspaudus pirmą klaustuką, pasirodo klausimas: „Kiek pabraukei tarinių?“ ir pasirinkimo variantai balsavimui pulteliais ActiVote. Teisingas yra C variantas – 12. Paspaudus antrą klaustuką, pasirodo klausimas: „Kuri schema tinka paskutiniam sakiniui?“ ir pasirinkimo variantai balsavimui pulteliais ActiVote. Teisingas atsakymas yra B variantas. Paskutinėms dviem užduotims galima įjungti laikrodį ir nustatyti laiką (pvz.: 1–2 min.), per kurį mokiniai turi pasirinkti atsakymą. Pamatysite paspaudę žalią skrituliuką su geltonu trikampiui.

Tema Žemė – žydroji planeta

Raštingumas

6-oje skaidrėje mokiniai mokysis sudaryti sudurtinius žodžius, pakartos žodžių darybą. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Kaip susidarė sudurtiniai žodžiai?“ Atvertus skaidrę, matomas apibrėžimas, kas yra sudurtiniai žodžiai ir iš šono ant ištraukiamos juostelės pateikiami jungiamieji balsiai. Paspaudus pirmą žalią skrituliuką su klaustuku, atsiveria pirma užduotis. Mokiniai, naudodami interaktyvųjį rašiklį, lenktyniauja tarpusavyje (pagal nustatytą laiką iki 3 min.), kuris greičiau teisingai užpildys žodžių langelius. Laikrodis nustatomas taip, kad laikas tikėtų mažėjančiai. Spustelėjus mėlyną skrituliuką su žvaigždute, pateikiama antra užduotis. Mokiniai, naudodamiesi interaktyviu žymekliu, vienoda spalva nuspalvins tas dvi detales, iš kurių galima sudaryti sudurtinį žodį. Bus nuspalvinta 10 žodžių porų: ŽEMĖ / UOGA (žemuogė), RAUDONAS / VIRŠUS (raudonviršis), SAULĖ / TEKA (saulėtekis), RUGIAI / SĖJA (rugsėjis), LAPAI / KRINTA (lapkritis), UGNIS / KURTI (ugniakuras), RAKTAS / ŽOLĖ (raktažolė), VAISIAI / MEDIS (vaismedis), LIETUS / PALTAS (lietpaltis), DAILUS / RAŠTAS (dailyraštis).

4 klasė

Tema: Akmens amžius

Raiška

4-a skaidrė skirta ugdyti gebėjimą atpažinti veiksmažodį ir nurodyti jo laikus. Skaidrėje pateikti išbarstyti veiksmažodžiai. Paspaudus klaustuką, pateikiamas klausimas: „Kokios kalbos dalies žodžiai?“ Atpažįstama, kokios kalbos dalies žodžiai, kuo skiriasi pateikti veiksmažodžiai. Ištraukiama rodyklė su skaidrės tema: „Ar žinai veiksmažodžių laikus?“ Paspaudus antrą klaustuką, pateikiama užduotis, laikų pavadinimai ant kalno viršūnių. Mokiniai nutempia žodžius į kalno viršūnes pagal laikus. Paspaudus trečią klaustuką, išskleidžiama užduotis, kurią atliekant mokiniai žymi būtojo dažninio laiko veiksmažodžių reikšmines dalis. Atlikus užduotį, patikrina paspaudę žalią skritulį su geltonu trikampi. Spustelėjus žvaigždutę, mokiniams pateikiamas klausimas: „Kurie žodžiai netinka? Kodėl?“ Atsakymas: vaduoti, bandyti, nes tai veiksmažodžio bendratis. Ši užduotis rekomenduojama aukštesnių gebėjimų mokymas.

Raštingumas

5-a skaidrė skirta ugdyti gebėjimą atpažinti būtojo kartinio ir esamojo laiko veiksmažodžius. Pirmiausia skaidrėje pateikiamas tekstas apie pirmykščius žmones. Mokiniai perskaito tekstą. Paspaudus žvaigždutę, pateikiamas klausimas apie skaitytą tekstą, aptariama informacija. Paspaudus pirmą klaustuką, išskleidžiama pirmoji užduotis: „Pabrauk būtojo kartinio laiko veiksmažodžius.“ Paspaudus šalia teksto esantį geltoną trikampį, užduotis patikrinama, tekste pažymimi visi būtojo kartinio laiko veiksmažodžiai. Toliau prašoma rasti esamojo laiko veiksmažodžius. Tekste yra tik vienas esamojo laiko veiksmažodis gali. Antra užduotis ir linijos atsiranda paspaudus antrą klaustuką. Mokiniai pabrauktus žodžius turi pakeisti į esamojo laiko veiksmažodžius, juos rašys lentoje ir sąsiuvinuose. Patikrinama. Mėlynoje ištraukiamoje rodyklėje pateikiama pagalba, nurodoma, į kokius klausimus atsako esamojo ir būtojo kartinio laiko veiksmažodžiai.

6-a skaidrė skirta ugdyti gebėjimą atpažinti būtojo dažninio ir būsimąjo laiko veiksmažodžius. Pirmiausia skaidrėje pateikiami elnių piešiniai su užrašytais veiksmažodžiais. Mokiniai skatinami pastebėti ir įvardyti, ką mokysis, atlikdami šios skaidrės užduotis. Ištraukiama rodyklė su skaidrės temos pavadinimu: „Kuris veiksmažodis būtojo dažninio, o kuris – būsimąjo laiko?“ Pasirenkamas „Rašykite“ įrankis. Paspaudus pirmą klaustuką, išskleidžiama užduotis ir tekstas. Mokiniai į tekstą įrašo praleistus veiksmažodžius, t. y. bendratį keičia į būtojo dažninio laiko veiksmažodžius. Atlikę užduotį, pasirenka „Paspauskite“ įrankį. Patikrinama. Teisingi atsakymai rodomi kaip etiketės ant bendračių. Mėlynoje ištraukiamoje rodyklėje pateikiama pagalba, nurodoma, į kokius klausimus atsako būtojo dažninio ir būsimąjo laiko veiksmažodžiai.

Paspaudus antrą klaustuką, išskleidžiama užduotis. Šioje užduotyje mokiniai skirtingomis spalvomis nuspalvins būtojo dažninio ir būsimąjo laiko veiksmažodžius.

Tema: Kartojame žaisdami

Turinys

6-a skaidrė skirta prisiminti būdvardį. Ridenamas kamuoliukas. Užėjus ant žalio skrituliuko, jis paspaudžiamas ir atliekama pateikta užduotis. Paspaudus paskutinį skrituliuką, yra galimybė nukeliauti į internetinį puslapį ir atlikti viktoriną. Jos metu mokiniai prisimins šiuolaikinius lietuvių rašytojus, jų kūriniai. https://www.blubbr.tv/game/index.php?game_id=25339&org=0#.U8gpUbCKDIV Dirbti su šia skaidre galima taip pat, kaip su anksčiau aprašyta.

Raiška

7-oje skaidrėje pateiktas žaidimas iš dalijamosios medžiagos. Ant šoninės mėlynos rodyklės ištraukiamos žaidimo taisyklės. Žaidžiama grupėmis. Pirmos grupės narys pasirenka skiemenį ir sugalvoja su juo žodį. Skienuo gali būti bet kurioje žodžio vietoje. Jis užrašomas. Geriausia pradėti rašyti viduryje. Kitus sugalvotus žodžius reikia rašyti taip, kad būtų pavartota bent viena jau užrašyto žodžio raidė. Šis žaidimas panašus į „Kris kros“ žaidimą. Skiemenis galima ne rašyti, o tiesiog nutempti. Nuėję į 8-ą skaidrę, mokiniai pildo surinktus taškus. Už sugalvotą veiksmažodį – 1 taškas, daiktavardį – 2 taškai, būdvardį – 3 taškai.

Tema: Lietuva nuo Žalgirio mūšio iki 1918

Raštingumas

5-a skaidrė skirta įtvirtinti esamojo laiko veiksmažodžių rašybą. Skaidrėje pateikiama knygelė su esamojo laiko žodžiais be galūnių ir klausimais. Mokinių teiraujamas, ką pastebi, ką pakartos atlikdami šios skaidrės užduotis. Ištraukiama geltona rodyklė: „Ar moku teisingai rašyti esamojo laiko veiksmažodžius?“ Ištraukiama mėlyna rodyklė. Aptariama, ką reikia žinoti rašant esamojo laiko daugiskaitos veiksmažodžius. Spaudžiamas pirmas klaustukas. Mokiniai atlieka užduotį, įrašo galūnes. Atliekama papildoma užduotis, bendraties veiksmažodžius reikia pakeisti į esamojo laiko veiksmažodžius. Rekomenduojama aptarti papildomos užduoties turinį: „Kam buvo skirta pirmoji lietuviška knyga?“ Apskaičiuoti, kiek metų pirmajai lietuviškai knygai. Pasitikrinama.

Raiška, struktūra

6-a skaidrė skirta įsiminti asmenis, asmenį įvardijančius žodžius ir jam tinkamus klausimus. Ištraukiama pilka rodyklė, aptariama, kad pasitikrins, ar atpažįsta veiksmažodžio asmenis. Pateikiama pirmą užduotis, kurią atlikdami mokiniai ta pačia spalva nuspalvina asmenis ir asmenį įvardijančius žodžius. Aptariama, kurie asmenį įvardijantys žodžiai yra daugiskaitos, kurie – vienaskaitos. Vienaskaitos žodžiai pažymimi. Atliekama antra užduotis, linija sujungiamas asmenį

įvardijantis žodis, jam tinkantis klausimas ir veiksmažodis. Aptariama, kokio laiko yra antroje užduotyje pateikti veiksmažodžiai.

Raštingumas

7-a skaidrė skirta pasitikrinti, ar mokiniai taiko esamojo ir būtojo kartinio laiko veiksmažodžių rašybos taisykles. Ištraukiama pilka rodyklė, aptariama, ką mokiniai pakartos šioje skaidrėje atlikdami užduotis. Pateikiama pirma užduotis, mokiniai įrašo trūkstamas galūnes, ant knygų esančios linijos užrašo laiką, asmenį, skaičių. Ištraukiamos mėlynos rodyklės, aptariamoms svarbiausios esamojo ir būtojo kartinio laiko rašybos taisyklės. Atlikdami antrą užduotį, mokiniai asmenuoja esamojo laiko veiksmažodžius „kovoti, ginti“. Prieš atliekant užduotį po žvaigždute, reikia atnaujinti skaidrę. Pateikiama papildoma užduotis, įtvirtinama būtojo kartinio laiko veiksmažodžių rašyba. Mokiniai įrašo būtojo kartinio laiko vienaskaitos II ir III asmens galūnes.

Tema: Pasaulio šalių bendradarbiavimas

Struktūra

4-a skaidrė skirta prisiminti kalbos garsus. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė su klausimu: „Ar skiriu kalbos garsus?“ Mokiniai pasiruošia dirbti porose. Spaudžiamas klaustukas ir atliekama užduotis: „Kuri pora greičiau teisingai sudėlios raides į lenteles?“ Šios veiklos variantai gali būti įvairūs, atsižvelgiant į pamokos uždavinį, klasės galimybes ir poreikį dirbti individualiai ar porose. Veiklos siūlymas: dvi poros prie lentos atlieka užduotį. Spaudžiamas laikrodis ir pirmoji pora atlieka savo užduotį, jai baigus, antroji pora vėl spusteli laikrodį ir atlieka savo užduotį. Galima nurodyti, per kiek laiko poros turi atlikti užduotį. Tada įjungiamas laikrodis. Kitos dvi poros patikrina atliktą darbą ir jį įvertina. Pasitikrinti galima ištraukus šonines mėlynas rodykles su garsų plakatėliais. Paspaudus kitą klaustuką, pateikiamas klausimas: „Kokia raidė liko?“ Spustelėjus skrituliuką su trikampių, atsiranda atsakymas – minkštumo ženklas.

Raštingumas

5-a skaidrė skirta įtvirtinti turimas žinias apie kalbos garsus. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė su klausimu: „Ar skiriu kalbos garsus?“ Mokiniai pasiruošia dirbti porose. Paspaudus klaustuką, pateikiama užduotis „Kuri pora greičiau dvibalsius pažymės žaliai, o mišriuosius dvigarsius geltonai?“ Dirbama taip pat, kaip ketvirtoje skaidrėje. Spustelėjus kitą klaustuką, pateikiamas klausimas „Kuo rūpinasi šios organizacijos?“ Mokiniai kviečiami nutempti atsiradusias nuotraukas prie organizacijų pavadinimų. (UNESCO – mokiniai ir Vilniaus senamiestis, Raudonasis Kryžius – žemės drebėjimas ir nukentėję vaikai).

6-a skaidrė skirta pakartoti žodžio dalis. Paspaudus klaustuką, pateikiamos kortelėse pabirusių žodžių dalys ir užduotis: „Surask 4 pabirusius žodžius.“ Mokiniai, nutempdami žodžio dalis į lentelės grafą „Žodis“, sudeda žodžius „draugystė“, „pasaulis“, „pagalba“ ir „nesutarimai“. Paspaudus antrą klaustuką, pateikiama užduotis: „Suskirstyk žodžius dalimis.“ Iš lentelės grafos

„Žodis“, skirstomas po kitas lentelės grafas pagal žodžio dalis. Paspaudus skrituliuką su trikampių, atsiranda lentelė, kur galima pasitikrinti, ar gerai atlikta užduotis. Spustelėjus žvaigždutę, siūloma papildoma užduotis: „Sugalvok sakinį (-ius), pavartodamas šiuos 4 žodžius.“ (užrašoma sąsiuvinyje) ir atliekama sekanti užduotis „Pažymėk žodžio dalis.“ Prisiminti žodžių dalių žymėjimą galima ištraukus mėlyną šoninę rodyklę.

Struktūra

7-a skaidrė skirta pakartoti kalbos dalis. Mokiniai atsako į klausimą: „Kokias kalbos dalis žinai?“ Norint pasitikrinti, spaudžiami skrituliukai su trikampiais. Pateikiami atsakymai: „veiksmazodį“, „daiktavardį“, „būdvardį“. Spaudžiami iš eilės klaustukai (1 ir 2), atsakoma į klausimą: „Kokią kalbos dalį pamiršo vaikai?“ ir apibūdinama kiekviena kalbos dalis. Apibūdinimui galima naudoti mąstymo žemėlapi „Apskritimas“. Pasitikrinti galima ištraukus šoninę mėlyną rodyklę su kalbos dalių plakatėliu. Norint įsitikinti, ar skiria kalbos dalis, spaudžiamas trečias klaustukas. Pateikiamas klausimas: „Kokia tai kalbos dalis?“ Paspaudus pirmą žalią skrituliuką, pateikiamas žodis „draugiškai“ ir mokiniai, naudodami aktyvaus balsavimo pultelius, balsuoja. Norint pasitikrinti, spaudžiamas žalias trikampis ir pateikiamas teisingas atsakymas – D variantas. Spustelėjus antrą žalią skrituliuką, pateikiamas žodis „nuoširdus“ ir mokiniai, naudodami aktyvaus balsavimo pultelius, balsuoja. Norint pasitikrinti, spaudžiamas žalias trikampis ir pateikiamas teisingas atsakymas – B variantas.

Raštingumas

8-a skaidrė skirta pakartoti (ne)išplėstinius sakinius, pagrindines sakinio dalis. Iš viršaus ištraukiama pilka rodyklė: „Ką žinau apie sakinį?“ Spaudžiamas pirmas klaustukas. Pateikiama užduotis: „Sugalvok ir užrašyk neišplėstinį sakinį.“ Keturiuose grupėse (kiekviena pasirenka nuotrauką) mokiniai sugalvoja po sakinį. Grupės išrenka tinkamiausią sakinį ir jį užrašo. Galima paprašyti pabraukti veiksnį ir tarinį. Spaudžiamas antras klaustukas ir atliekama grupėse užduotis „Išplėsk sakinį.“ Išplečiamas grupės užrašytas neišplėstinis sakiny, jis užrašomas. Galima vėl paprašyti vieną grupės narį pabraukti veiksnį ir tarinį. Tada surengti kritinio mąstymo diskusiją: „Ką pastebėjote?“ Spustelėjus trečią klaustuką, pateikiamas klausimas: „Kokia organizacija rūpinasi pasaulio vaikų problemomis?“ Mokiniam atsakius, pasitikrinama paspaudus žalią trikampį. Viduryje nuotraukų atsiras UNICEF ženklas. Paspaudus žvaigždutę, pateikiama papildoma užduotis: „Iš pabirusių žodžių sudėkite teisingą sakinį.“ Mokiniai turi užrašyti sakinį „Jungtinių Tautų vaikų fondo valdžia įsikūrusi Ženevoje.“ Atsakymas pasitikrinamas spustelėjus žalią trikampį.

Tema: Riterių laikai**Struktūra**

10-a skaidrė skirta atpažinti veiksmažodžių laikus ir bendratį. Aptariama, kas pilyje galėtų gyventi, kas padeda nustatyti, kokius laikus turi veiksmažodis. Paspaudus pirmą klausuką, pateikiama užduotis, pilies apačioje atsiranda veiksmažodžiai. Vaikai veiksmažodžius nutempia į tinkamą pilies bokštą. Veiksmažodžio švaistyti negalima nutempti. Paspaudus antrą klausuką, išsiaiškinama, kodėl nepavyko visų veiksmažodžių nutempti į bokštus. Veiksmažodis švaistyti yra veiksmažodžio bendraties formos. Aptariama, kur dažniausiai tokia forma vartojama. Ištraukiama mėlyna rodyklė. Akcentuojamos veiksmažodžių priesagos.

Raštingumas

11-a skaidrė skirta ugdyti gebėjimą atpažinti ir sudaryti veiksmažodžio bendratį. Skaidrėje pateikiami tik veiksmažodžiai. Aptariama, kokio laiko pateikti veiksmažodžiai. Paspaudus pirmą klausuką, pateikiama užduotis: „Nutempk tinkamas veiksmažodžių bendraties priesagas.“ Mokiniai nutempia prie veiksmažodžio skyduose užrašytas bendraties priesagas. Mokiniai pastebi, kad trim veiksmažodžiams duotos priesagos netinka. Paspaudus antrą klausuką, pateikiama užduotis: „Trim veiksmažodžiams netiko nė viena priesaga. Sudaryk ir užrašyk jų bendratis, pažymėk priesagas.“ Mokiniai sudaro ir užrašo jų bendratis. Papildomoje užduotyje pateikiama lentelė, kurioje remdamiesi duotais žodžiais mokiniai įrašys žodžius.

Raiška

12-a skaidrė skirta mokytis atpažinti sutrumpėjusią ir su dalelyte veiksmažodžio bendratį. Pirmiausia skaidrėje virš virvių pateikiami du pavadinimai. Vaikų klausinama, ar žino, kas būdinga tokiems veiksmažodžiams. Ištraukiama mėlyna rodyklė. Aptariama, kad veiksmažodžio bendratis gali būti sutrumpėjusi, turėti -si- arba -s- dalelytę. Ištraukiama geltona rodyklė: „Ar lengva atpažinti veiksmažodžio bendratį su dalelyte -si- arba -s-?“ Spaudžiamas pirmas klausukas. Išskleidžiami žodžiai. Paaiškinama užduoties atlikimo eiga. Mokiniai kviečiami įsižiūrėti į pateiktus veiksmažodžius ir numatyti, ant kurios virvės kabins vėliavėles. Įjungiamas laikrodkas. Užduočiai atlikti rekomenduojama pasirinkti 30 sek. užduoties atlikimo laiką arba mokytojas savo nuožiūra pasirenka pagal klasės mokymosi lygį. Kad būtų žaismingiau, pasibaigus laikui galima nustatyti skambėjimą. Laikas gali eiti mažėjančia arba didėjančia tvarka. Per skirtą laiką žodžiai nutempiami ir pakabinami ant virvių. Laikui pasibaigus, jei nustatėte, suskamba garsas. Užduotį galima atlikti kelis kartus, lenktyniauti, kas greičiau. Atliekama papildoma užduotis, mokiniai sutartiniais ženklais žymi veiksmažodžio bendratį ir dalelytę.

Tema: Tiltai ir keliai

Raštingumas

4-a skaidrė skirta įsiminti daiktavardžio linksnių ir klausimų eiliškumą. Skaidrėje matomas tik tiltas. Mokinių prašoma atpažinti ir įvardyti, koks tai tiltas. Klausama, ką daiktavardis turi net septynis? Ištraukiama pilka rodyklė su skaidrės pavadinimu „Ar moku daiktavardžio linksnių pavadinimus?“ Pateikiama pirma užduotis, kurioje mokiniai tinkama tvarka į paveikslėlio arkas nutempus klausimus ir linksnių pavadinimus. Neteisingai nutempus, linksnio pavadinimas arba klausimas atšoka. Paspaudus antrą klausuką, pateikiama užduotis: „Išlinksniuok žodį tiltas.“ Mokiniai kartu linksniuos šį žodį. Papildoma užduotis – sąsiuvinyje išlinksniuoti sudėtingesnės rašybos žodį „kelias“.

Raiška

5-a skaidrė skiriama ugdyti gebėjimą atpažinti daiktavardžio vardininko, kilmininko ir naudininko linksnių žodžius. Siūloma skaidrės temą pradėti intriga. Ištraukiamas skaidrės temos pavadinimas V. K. N. Mokiniai diskutuoja, ką tai gali reikšti. Neturėtų būti sudėtinga, nes prieš šią skaidrę mokiniai prisiminė linksnių pavadinimus, jų trumpinimus. Paspaudus pirmą klausuką, pateikiama pirma užduotis, kurioje mokiniai baigia pildyti lentelę. Jei reikalinga, pateikiama pagalba mėlynose rodyklėse. Paspaudus žvaigždutę, pateikiama užduotis aukštesnių gebėjimų mokiniams. Dalis mokinių galvoja sakinius, kam panaudotų paveikslėliuose pavaizduotus daiktus. Kiti klausosi ir stengiasi išgirsti naudininko linksnio žodžius. Paspaudus skaidrės apačioje klausuką, mokiniams pateikiamas klausimas apie saugų elgesį gatvėje, kieme, žaidimų aikštelėje: „Ar žinai, kur gali važinėti dviračiu ar riedlente?“ Rekomenduojama pasirinkti ir peržiūrėti vieną iš nurodytų filmukų, jį aptarti.

Raštingumas

6-a skaidrė skiriama įtvirtinti daiktavardžio kilmininko linksnio rašybą. Paspaudus pirmą klausuką, pateikiama užduotis, kurioje mokiniai detalių pavadinimus turės nutempti į tinkamą vietą. Atliekant užduotį plėtojama diskusija apie tvarkingą dviratį. Ištraukiama skaidrės rodyklė su pavadinimu: „Ar moku rašyti daiktavardžio daugiskaitos kilmininko linksnio žodžių galūnes?“ Paspaudus antrą klausuką, pateikiama užduotis, kurioje mokiniai rašys kilmininko linksnio daiktavardžius. Užduotyje su žvaigždute klausama, kokio linksnio daiktavardžius parašė. Aptarę pasitikrina, įtvirtina daiktavardžių daugiskaitos kilmininko linksnio rašybą.

Tema: Virškinimo sistema

Raiška, raštingumas

9-oje skaidrėje, atlikdami užduotis, mokiniai parinks daiktavardžiams tinkamus būdvardžius, teisingai parašys jų galūnes. Pirmoje užduotyje skaitydami ištraukas iš eilėraščio, balsuodami parenka tinkamas galūnes. Pasitikrinti gali paspaudę žalią rodyklę. Pasitikrinus reikia

dar kartą paspausti rodyklę, kad išnyktų balsavimo rezultatai. Paspaudus mėlyną žvaigždutę, pateikiamas probleminis klausimas: „Su kieno vaikyste susiję šie žodžių junginiai? Kodėl?“ Paspaudus kitą klaustuką, pateikiama užduotis: „Parink vaisiams tinkamus būdvardžius. Pažymėk galūnes.“ Naudojamas mąstymo žemėlapis. Mokiniai parenka vaisiams tinkamus būdvardžius, pažymi galūnes. Norint pasitikrinti, išsitraukiama mėlyna rodyklė.

3. Baigiamoji dalis

Šia skaidre siekiama įtvirtinti būdvardžių rašybą ir įvairiomis trupmenomis užrašytą matinių skaičių suvokimą. Paspaudus žalią klaustuką, atsiranda užduotis: „Kuri mergaitė maitinasi sveikai S, o kuri nesveikai N? Rutuliukai su raidėmis – daugikliai, kuriuos mokiniai nutemps į šalia iliustracijos esančius apskritimus. Paspaudus antrą klaustuką, pateikiama užduotis: „Kokia mergaitė užaugs? Apibūdink tinkamais būdvardžiais.“ Parenkami ir užrašomi būdvardžiai, aptariamoms būdvardžių galūnės. Paspaudus rodyklę, vietoj mergaičių atsiras berniukai. Pataisomos galūnės. Mokiniai diskutuoja, kas su kuo derinama, kuo dar derinami daiktavardžiai su būdvardžiais. Paspaudus trečią klaustuką, atsiranda užduotis: „Sudėk didėjimo tvarka. Prie kortelės padėk tos vertės monetas“ ir kortelės, kurias mokiniai sudėlioja nuo mažiausios iki didžiausios. (0,20 Lt, ¼ Lt, ½ Lt, 0,75 Lt, 1,05 Lt). Monetos yra daugikliai. Mokiniai prie kiekvienos kortelės padeda atitinkančią pinigų sumą.

Tema: Žmogus ir aplinka

Raiška, turinys

5-a skaidre siekiama, kad mokiniai suprastų, kada ir kaip susipažįstant reikia prisistatyti. Mokiniai, balsuodami pulteliais, pažymi, kokiose situacijose reikia prisistatyti. Paspaudus žalią trikampį, atsakymai pažymimi varnele (B, C, E). Galima užduoti klausimą: „Kuo prisistatymas naujoje klasėje skirsis nuo prisistatymo konkurse?“ Paspaudus apatinį klaustuką, pateikiama užduotis: „Paklauskite įrašo. Kas dialoge ne taip?“ Klausant įrašo, mokiniai turi pastebėti, kad veikėjų intonacija nedera su žodžių prasme. Paaškina, kodėl prisistatant svarbi intonacija. Paspaudus žvaigždutę, pateikiamos dvi kūrybinės užduotys: 1. „Suvaidinkite Mažylio ir Karlsono susipažinimą.“ Galima pažiūrėti animacinio filmuko ištrauką „Mažylis ir Karlsonas“ ir palyginti savo prisistatymus su animacinio filmo veikėjų prisistatymais. (<https://www.youtube.com/watch?v=xopK-QfFjuA&feature=cp> 4:00–5:25 min.) 2. Arba sukuriama vaidybinė situacija, kurioje Mažylis ir Karlsonas turi diskutuoti apie oro taršą jų mieste. Dialogo metu mokiniai remiasi per pasaulio pažinimo pamokas įgytomis žiniomis arba leidžiama, pasitelkus fantaziją, kūrybiškai pateikti šią situaciją.

Struktūra

6-a skaidrė skirta pakartoti linksnių pavadinimus. Iš viršaus ant ištraukiamos rodyklės parašytas klausimas: „Kas yra linksniavimas?“ Ištraukus kairią žalią juostelę, randamas sakinyš,

paaškinantis, kas yra linksniavimas. Paspaudus klaustuką kairėje, atsiranda užduotis: „Iš eilės sudėk linksnio pavadinimus ir klausimus.“ Pateiktos kortelės nutempiamos į lentelę. Ištraukus dešinę žalią rodyklę, mokiniai ras pagalbą (linksnių pavadinimus ir klausimus). Paspaudus žvaigždutę, atsiranda užduotis: „Virš žodžių parašyk sutrumpintą linksnio pavadinimą.“ Pateikiami žodžiai: „tarša, orą, dūmuose, suodžių, medžių, aplinkai.“ Paspaudus žalią trikampį, po žodžiais pateikiami atsakymai „V., G., Vt., K., Įn., N.“

Raštingumas

7-a skaidrė skirta patikrinti, ar mokiniai moka nustatyti daiktavardžio linksnį. Iš viršaus ant ištraukiamos rodyklės parašytas klausimas: „Ar moku nustatyti linksnį?“ Paspaudus pirmą klaustuką, atsiranda užduotis: „Pasakyk, kokie žodžiai pasislėpė?“ ir tekstas su po magišku rašalu paslėptais žodžiais (elektros, užtvankos, užtvindomos, išsikelti, augalija, Kauno, marios). Paspaudus žemiau esantį klaustuką arba žvaigždutę (diferencijuotos užduotys), atsiranda užduotis: „Virš įrašytų daiktavardžių parašyk skaičių ir linksnį“ arba „Virš visų daiktavardžių parašyk skaičių ir linksnį“. Šias užduotis mokytojas renkasi pagal klasės lygį arba diferencijuoja individualiai. Paspaudus mėlyną paskutinę žvaigždutę, atsiranda probleminis klausimas „Kaip nukentėjo aplinka, statant Kauno hidroelektrinę?“ Po mokinių diskusijos ištraukiama mėlyna rodyklė ir pasitikrinami mokinių samprotavimai su pateikta informacija apie poveikį aplinkai, statant Kauno hidroelektrinę. Prieš ištraukiant rodyklę, atnaujinkite skaidrę, nes pirmos užduoties nutrynimai trukdys perskaityti informaciją.

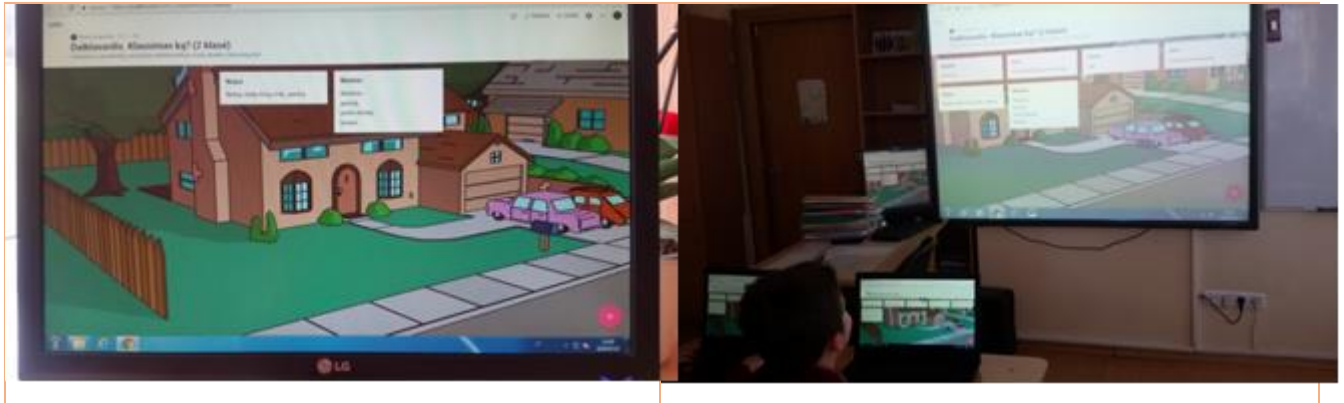
4.3 KAUNO „ŠILO“ PRADINĖ MOKYKLA. UGDYMO METODAI SU ILIUSTRACIJOMIS

RAŠYBA

Medijų raštingumas

„Padlet“ (<https://padlet.com>) – puiki bendradarbiavimo erdvė. „Padlet“ – tai nemokamas internetinis įrankis ir programėlė (iOS), kuri suteikia internetinę erdvę jūsų idėjų, minčių ar kito turinio mainams bei publikavimui. Autoriai pristato šį įrankį, kaip popieriaus lapą: „Mes suteikiame jums tuščią erdvę, o jūs galite joje publikuoti, ką tik norite“. Ja naudotis be galo paprasta: mokytojas pasidalina savo sukurtos erdvės nuoroda su mokiniais (per **AIRDROP**, el. paštu, QR kodu ar kitaip), o mokiniai publikuoja jame savo idėjas, dalinasi įrašais ir kt. Mokytojui, be abejo, reikia susikurti paskyrą, o mokiniai gali publikuoti įrašus arba anonimiškai, arba prisijungę savo vardu. Savo paskyroje mokytojas gali kurti ne tik naujas erdves bei jas redaguoti, bet ir sekti mokinių veiklą, t.y. stebėti, ką jie publikuoja, redaguoja ir pan.

Pati svarbiausia įrankio „Padlet“ naujovė – tai įrašų komentavimas ir vertinimas: širdelėmis, žvaigždutėmis, pažymiais (pagal pasirinktą skalę) ar patinka – nepatinka. Šiuos pasirinkimus galite įjungti nustatymų skyrelyje. Be to, ten galite pakeisti ir sukurtos erdvės adresą, formatą, paveikslėlį, foną ir pan. Sukurtą erdvę galite eksportuoti norimu formatu, pavyzdžiui, pdf. Jeigu jūsų erdvė vieša, galite įjungti jos moderavimą, t.y., pirma patikrinti kitų įrašus, o tik paskui juos publikuoti. Erdvė galima dalintis įvairiais būdais ar įterpti į kitą internetinį turinį.

2 klasė

Tema: Daiktavardis. Klausimas - Ką?

Mokytoja pasidalino sukurta („Padlet“) nuoroda su mokiniais. Interaktyvioje lentoje ir mokinių kompiuteriuose matomas tas pats paveikslėlis. Mokiniais užduotis – žiūrint į paveikslėlį, parašyti daiktavardžius, kurie atsako į klausimą ką? Mokiniai pasirenka (+) korteles, užrašo savo vardą ir parašo daiktavardžius, kurie atsako į klausimą ką? Visų mokinių darbai matomi ekrane ir gali kartu patikrinti daiktavardžių rašybą.

3 klasė

Tema: Žodžio dalis – galūnė

Du vazonėliai, lentoje nupiešti stiebai. Ant vieno stiebo priklijuotas žalias lapelis ant kurio parašyta „šaknis“, ant kito – „galūnė“. Užduotis – ant vieno stiebo priklijuoti lapelį, kuriame parašyta sugalvoto žodžio šaknis, o ant kito stiebo reikia nupiešti lapelį ir parašyti sugalvoto žodžio galūnę.

3 klasė

Tema: Prieveiksmis

Lentoje nupieštas namelis. Apačioje pritvirtinta kortelė „Veiksmažodis“, ant stogo „Prieveiksmis“, kaminas – „Būdvardis“, langai „-iai“ ir „-ai“, durys – „kaip?“. Mokytoja paaiškina, kad prieveiksmį galima padaryti iš veiksmažodžio ar būdvardžio, kai žodis atsako į klausimą „kaip?“. Užduotis – ant kortelių, kurios simbolizuoja plytas, parašyti prieveiksmį ir kortelę pritvirtinti prie to lango, kurio galūnė atitinka langelyje parašytą galūnę.

3 klasė

Tema: Prieveiksmis

Klasėje ant sienos kabo kalbos dalių rašybos plakatai. Mokiniai prieveiksmio rašybą patikrina pasinaudodami plakatuose pateiktais pavyzdžiais.

4 klasė

Tema: Prieveiksmis. Kartojimo pamoka

Lentoje pakabinti 4 krepšeliai: B - būdvardis, D – daiktavardis, P - prieveiksmis, V - veiksmažodis. Užduotis – sudėlioti žodžių korteles prie krepšelių, kurie atitinka minėtą kalbos dalį. Prie žodžių, iš kurių galima padaryti prieveiksmį pridėti galūnių korteles- „-iai“ arba „-ai“.

Raiška

Formulinės dainos dėl savo ypatingos formos ir kompozicinės struktūros lietuvių folklore sudaro atskirą žanrinę grupę. Ši dainų struktūra griežta, turinys išreiškiamas tam tikromis formulėmis, kurios susideda iš nuolatinio žodžių, frazių ar motyvų pasikartojimo.

4 klasė

Tema: Dialogo skyryba

Mokiniai dainuoja formulinę 1.1 dainą „Kepė boba bundėlas“. Berniukai klausia, mergaitės atsako. Visi seka dainoje dialogo intonaciją. Padainavę, žiūrėdami į ekraną, išsiaiškina, tarmiškų žodžių reikšmę ir dialogo skyrybą, ženklus, padedančius perteikti intonaciją.

4 klasė

Tema: Prieveiksmio kartojimas

Inscenizacija. Vienas mokinys vaidina prieveiksmį, kitas veiksmažodį. Jie negali sutarti, dėl kurio mūsų kalba gražesnė. Ginčą išsprendžia gražuolė priesaga, kuri ateina su skėčiu ant kurio pritvirtintos kortelės –(i)ai ir –ai. Ji pasako daugybę žodžių su priesaga –(i)ai: padūkusiai, skaniai, atkakliai, puikusiai ...

Struktūra:

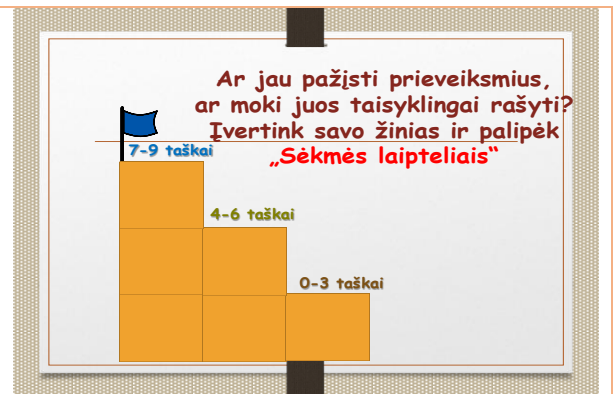

3 klasė

Tema: Pagrindinė mintis

Motyvacija per mokinių jausmus ir patirtį. Mokiniai pamokoje turi savo šuniuko nuotrauką, o tie kurie neturi šuniuko, pasirinkę paveikslėlį su šuniuko atvaizdu. Užduotis – žiūrint į nuotrauką ar paveikslėlį reikia parašyti, kodėl augina arba kodėl norėtų auginti namuose šuniuką.

Vertinimas:

Sėkmės laipteliai

Mokiniai atlikę užduotį, magnetuką su savo vardu prideda prie atitinkamo laiptelio, kuris atitinka susitarimus dėl užduoties vertinimo.

Individualios pažangos įsivertinimas

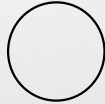
Mokiniai, atlikę užduočių ciklą, ar baigus skyrių, pasirenka paruoštas pažangos įsivertinimui korteles ir jas įdeda į maišelį, ant kurio parašytas mokinio vardas. Mėnesio pabaigoje korteles išima ir kartu su mokytoja, kartais ir su tėvais, aptaria kaip sekėsi, kokių kortelių galėtų būti daugiau. Informaciją įrašo į individualios pažangos dienoraštį.

Vertinimas, kaip jautėsi pamokoje:

Dar kartą įsivertink...

**Ar „buvai“ šiandien pamokoje?
(piešiame apskritimą)**

**Ar pastebėjai ką nors įdomaus?
(piešiame akis)**

**Ar išgirdai ką mokytoja kalbėjo?
(piešiame ausis)**

**Ar atsakinėjai į klausimus?
(piešiame burnytę)**

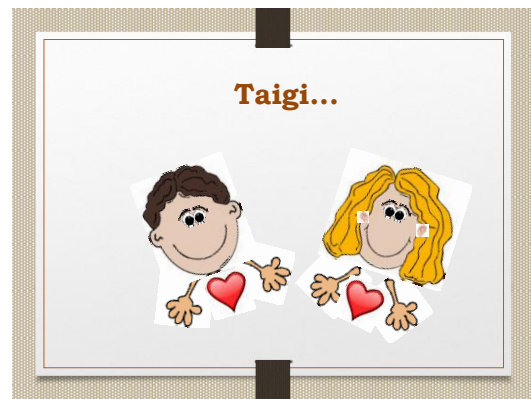
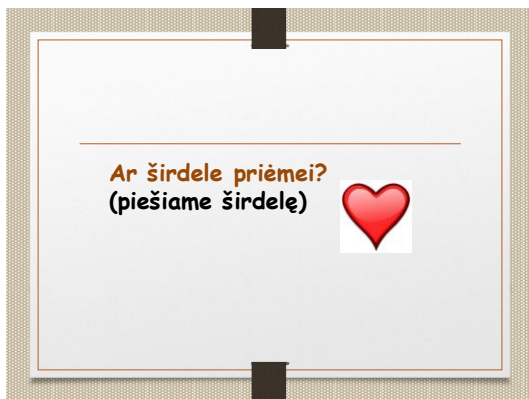

**Ar sužinojai ką nors įdomaus?
(piešiame plaukus)**

**Ar rašei ir dirbai?
(piešiame rankytes)**

4.4 KAUNO „PAPARČIO“ PRADINĖ MOKYKLA. RAŠTINGUMO UGDYMO METODAI

11 lentelė. Raštingumo ugdymo metodai

Klasė ir sritys		Metodai
I klasė		
Klausymas ir kalbėjimas	Turinio mokymas	<p>„Virvė“ Mokytojas pamokai pasiruošia korteles su žodžiais arba žodžius gali garsiai skaityti. Klasėje ant grindų lygiagrečiai viena kitai ištiestos virvės. Tarp jų paliktas tarpas. Mokiniai stovi viduryje tarp tų dviejų virvių. Mokytojas/ mokinys garsiai skaito žodžius pagal sutartus požymius (ilgasis balsis, trumpasis balsis, dvibalsis ir t. t.), o mokiniai turi šokti į tą pusę (kairę ar dešinę), ką jie išgirdo.</p> <p>„Kamuoliuko kelionė“ Reikalingas nedidelis kamuoliukas. Sustojama ratu. Sustojusieji paeiliui kuria vieną bendrą pasaką. Kiekvienas iš eilės turi pasakyti po žodį, toliau pasaką tęsia šalia esantis. Kartu siunčiamas ir kamuoliukas. Pasakius žodį, kamuoliukas perduodamas šalia stovinčiam draugui. Pasaka kuriama tiek, kiek norima.</p> <p>„Pasaka kitaip“ Mokiniai išklauso pasaką (mokytojo skaitomą arba įrašą). Po to jie suskirstomi į grupes pagal gebėjimus. Kiekvienai grupei pateikiama su girdėta pasaka susijusi užduotis. Viena grupė atsako į klausimus, kita – piešia girdėtos pasakos iliustraciją, kita – lipdo veikėjus iš plastilino. Pamokos gale kiekviena grupė pateikia savo gautus rezultatus.</p>
	Struktūravimas	
	Raiška	
Skaitymas Rašymas	Turinio mokymas, struktūravimas ir raiška	<p>„Skaitymas su akutėmis“ Mokiniai gauna akutes (kamštelius, akmenėlius, giliukus ir t.t.). Užduotis - tyliai skaitant tekstą ir radus nurodytą raidę, padėti akutę ant stalo. Paskui tekstas skaitomas garsiai, pabrėžiant garsą, kurio ieškojo ir nuimant nuo stalo akutę. Žiūrime, kas skaitė atidžiai, tam neliko akučių ant stalo ir nepritrūko jų.</p> <p>„Atsitiktinis žodis“ Mokytojas vaikus padalina į kelias grupes, kurie susėda ratu ir kiekvienas gauna po lapą. Kiekvienas mokinys lapo apačioje pasirašo savo vardą, o viršuje atsitiktinį žodį. Po to už-lenkia lapą uždengdamas savo parašytą žodį ir perduoda draugui, sėdinčiam</p>
	Struktūravimas, raiška	
	Raštingumas	

		<p>šalia iš dešinės. Kai lapeliai sugrįžta pas savininkus, tada kiekvienas kuria sakinius su visais žodžiais, kurie yra užrašyti lape.</p> <p>„Kūryba poroje“ Vaikai poroje gauna bet kokią kūrybinę užduotį: parašyti žodį, kuris prasidėtų raide m, parašyti kvietimą ir t.t. Abu vaikai kuria, vienas rašo. Parašę duoda kaimynų porai pataisyti. Susigražinus darbą, reikia jį perrašyti, galima apipavidalinti. Dabar rašo nerašęs poroje vaikas. Perrašytas darbas pateikiamas visų vaikų peržiūrai. Vaikai pakyla iš vietų ir skaito, peržiūri kitų porų darbus. Kiekviena pora gali išrinkti labiausiai jai patikusį darbą. Vyksta darbų aptarimas. Galima išsirinkti visiems labiausiai patikusį darbą.</p>
II klasė		
Klausymas ir kalbėjimas	<p>Turinio mokymas</p> <p>Struktūravimas</p> <p>Raiška</p>	<p>„Žaidimai žodžiais“ – darbas poromis arba grupėmis. Parašyti kuo daugiau giminiškų, įsidėmėtinos rašybos žodžių.</p> <p>Veiksmo žodžius pakeiti garsažodžiais (įbėga – kaukšt kaukšt...)</p> <p>„Kūrybinės užduotys“ – „Mano augintinis“ (trumpas augintinio aprašymas ir nupiešimas).</p> <p>„Periodinė spauda“ – aptarimas, nagrinėjimas, skatinimas daugiau sužinoti iš žurnalų, enciklopedijų ir papasakoti draugams.</p> <p>„Valgomos – ne valgomas“ – užduotis žodyno plėtimui, taisyklingam tarimui. Mokiniai pvz.: grandinėlės principu sugalvoja žodžius pasirinkta tema.</p> <p>„Atspėk žodį“ – kuo greičiau įminti ant nugaros rašomą žodį.</p> <p>„Voratinklis“ – mokiniai sustoja ratu. Vienas mokinys laiko siūlų kamuolį. Pvz.: sako žodį, kuris atsako į klausimą Ką?, tuomet taria draugo vardą, meta jam siūlų kamuolį. Mokinys pagavęs kamuolį, sako sugalvotą žodį į tą patį klausimą ir t.t.</p> <p>„Klausimas – atsakymas“ – mokiniai dirba grupėse. Išdalinamos kortelės su paveikslėliais, pagal kuriuos vaikai turi sugalvoti kuo daugiau klausimų ir atsakymų. Kreipiamas dėmesys į teisingai iškeltus klausimus, sakinio struktūrą, intonaciją.</p> <p>„Pasakų inscenizavimas“ – mokiniai suvaidina skaitytą, klausytą, sukurtą savo pasakojimą.</p> <p>„Skaitymas dialogu“ „Mano savaitgalis su šeima“ – pirmadieniais kiekvienas mokinys 5 – 7 sakiniais rišliu tekstu papasakoja klasės draugams savo savaitgalio įspūdžius.</p>
Skaitymas	<p>Turinio mokymas</p> <p>Struktūravimas, raiška</p>	<p>„Pelėdžiuko skaitymas“ – pristato (žodžiu, piešiniu, skaidrėse...) knygą.</p> <p>„Diena su eilėraščiu“ – vieną kartą mėnesyje mokiniai pristato kitos klasės mokiniams savo kūrybos, pasirinkto poeto eilėraščių, kurį raiškiai su intonacija deklamuoja.</p> <p>„Trys minutės“ – kiekvienas mokinys gauna tekstą, kurį tyliai tris minutes mokosi skaityti, o po to garsiai, raiškiai skaito klasės draugams.</p>
Rašymas	<p>Turinio mokymas ir struktūravimas, raiška.</p> <p>Raštingumas</p>	<p>„Naujų, negirdėtų žodžių rinkimas“ – renka, išsiaiškina ir rašosi negirdėtus, nesuprantamus žodžius į tam skirtą sąsiuvinį, kuriuos vėliau pristato ir paaiškina klasės draugams.</p> <p>Mokytoja surašo lentoje mažai vartojamus, negirdėtus vaikams žodžius, posakius, kuriuos jie išsiaiškina pamokoje iPad pagalba.</p> <p>„Susimaišę sakinio žodžiai“ – mokiniai iš atskirų žodžių parašo sakinį, padeda skyrybos ženklą sakinio gale.</p> <p>„Klausimėlis“ – mokiniai pakeičia žodžius ir užrašo pagal klausimus, kuriuos išsitraukė (Ką?, Ko daug?, Kur?, Ką veikia?)</p> <p>„Įsidėmėtos rašybos žodžių labirintai“ – mokiniai pagal nurodytas schemas rašo tik įsidėmėtinos rašybos žodžius.</p>

III klasė		
Klausymas ir kalbėjimas	Turinio mokymas Struktūravimas, raiška	<p>„Pasakų inscenizavimas“ – mokiniai vaidina skaitytą, klausytą, sukurtą savo pasakojimą.</p> <p>„Demonstravimas“ – daiktai, reiškiniai ar jų atvaizdai paverčiami mokymo šaltiniu. Vaizdas dažnai siejamas su pasakojimu.</p> <p>„Minčių žemėlapis“ – pasirenkama tema, užrašoma vidury. Svarbiausi faktai – šakos. Kiekviena šaka turi smulkesnių šakelių – praplečiami faktai.</p> <p>„Interviu“ – mokoma pagarbaus bendravimo, konkrečių klausimų formulavimo, aiškių atsakymų pateikimo.</p> <p>„Už ir prieš“ – klasė padalijama į „Už“ ir „Prieš“.</p> <p>Duodamas teiginys, iškeliamą problema. Mokiniai mokosi apginti savo atstovaujamos grupės nuomonę, išsakydami argumentus ir atsižvelgdami į oponentų argumentus.</p> <p>„Ledlaužis“ – situacijos, kai mokiniai laisvai reiškia savo mintis, suvokia, ką jaučia kitas, išklauso.</p>
Skaitymas	Turinio mokymas Struktūravimas, raiška	<p>„Interviu“ – mokoma pagarbaus bendravimo, konkrečių klausimų formulavimo, aiškių atsakymų pateikimo.</p> <p>„Už ir prieš“ – klasė padalijama į „Už“ ir „Prieš“. Duodamas teiginys, iškeliamą problema. Mokiniai mokosi apginti savo atstovaujamos grupės nuomonę, išsakydami argumentus ir atsižvelgdami į oponentų argumentus.</p> <p>„Demonstravimas“ – daiktai, reiškiniai ar jų atvaizdai paverčiami mokymo šaltiniu. Vaizdas dažnai siejamas su pasakojimu.</p> <p>„Pasakų inscenizavimas“ – mokiniai vaidina skaitytą, klausytą, sukurtą savo pasakojimą.</p> <p>„Minčių žemėlapis“ – pasirenkama tema, užrašoma vidury. Svarbiausi faktai – šakos. Kiekviena šaka turi smulkesnių šakelių – praplečiami faktai.</p> <p>„Ledlaužis“ – situacijos, kai mokiniai laisvai reiškia savo mintis, suvokia, ką jaučia kitas, išklauso.</p>
Rašymas	Turinio mokymas Struktūravimas, raiška Raštingumas	<p>„Laisvasis rašymas“ – mokiniai be perstojo rašo tam tikrą laiką tai, kas ateina į galvą duota tema. Po to pristato savo darbą grupės mokiniams.</p> <p>„Pastabų langas“ – mokiniai mokosi konspektuoti, kelti klausimus, reikšti savo mintis ir jausmus.</p> <p>„Nebaigti sakiniai“ – mokinys turi užbaigti duotus sakinius užrašydamas mintis, kurios pirma ateina jam į galvą.</p>
IV klasė		
Klausymas ir kalbėjimas	Turinio mokymas Struktūravimas, raiška Raštingumas	<p>„Spalviukai“ – kalbos dalių įtvirtinimas. Mokiniai suskirstomi į komandas pagal spalvas. Komandos gauna tokį patį tekstą. „Mėlynieji“ iš teksto išrenka ir ant tos pačios spalvos kortelės surašo daiktavardžius, „Žalieji“ – būdvardžius, „Geltonieji“ – veiksmažodžius. Užduočiai atlikti skiriamas laikas, po to komandos skaito išrinktus žodžius. Vėliau kortelės sumaišomos ir komandos gauna skirting spalvų korteles su užrašytais žodžiais. Kūrybinė užduotis: iš duotų žodžių sukurti naują tekstą.</p> <p>„Linksnų nameliai“ – įtvirtina linksnus, klausimus. Vaikai laiko korteles su kinsnių pavadinimu ir klausimu. Mokytojas sako žodius, o mokiniai bėga prie tinkančio linksnio. Taip galima įtvirtinti dvibalsius, dvigarsius, asmenavimą ir kt.</p> <p>„Laisvasis rašymas“ – išeitos temos įtvirtinimas. Mokiniai baigiantis pamokai 5 minutes be sustojimo rašo, kas ateina į galvą nurodyta tema. Aptaria porose ar bendrai.</p> <p>„Koncentrinių ratų metodas“ – įvairių temų įtvirtinimas.</p>

		<p>Mokiniai stovi vienas prieš kitą vidiniame ir išoriniame rate. Jei kartoja daiktavardžius, tai sugalvoja ir pasako. Gali įtvirtinti rašybos taisykles, kalbos, sakinio dalis. „Juokingi sakiniai“ – pakartoja kalbos dalis. Mokytoja duoda vaikams po lapelį ir pateikia klausimus – Kas? Koks? ,Kaip? Kada? Ką veikia? Vaikai sėdi ratu parašo pirmą žodį, užlenkia ir duoda draugui. Kai atsakoma į visus klausimus, lapelis išvyniojamas ir skaitomi sakiniai.</p>
Skaitymas	<p>Turinio mokymas</p> <p>Struktūravimas, raiška</p>	<p>„Rašinėlis“ – ugdo kalbinę raišką, vaizduotę. Mokytojas į dėžutę sudeda iškarpytus iš senų laikraščių ir žurnalų žodžius. Mokiniai išsitraukia po 5 žodžius ir turi parašyti pasakojimą pavartodami tuos žodžius. Gali dirbti grupėse, po du, individualiai. „Struktūruoti klausimai“ – padeda apmąstyti ir įsivertinti darbo grupėje patirtį. Kuo prisidėjau prie grupės darbo: trys svarbiausi dalykai Ko išmokau dirbdamas grupėje: trys svarbiausi dalykai. Ką kitą kartą daryčiau kitaip: trys svarbiausi dalykai. „Kortelės“ – ugdo kalbinę raišką, turtina žodyną. Skaitant grožinės literatūros tekstus sustojame prie vaizdingų posakių, patarlių, sinonimų. Juos užrašau ant skirtingos spalvos kortelių žalia – gamta, geltona – jausmai, ruda – žmogus ir kt. Mokiniai galės jomis naudotis rašydami ar pasakodami.</p>
Rašymas	<p>Turinio mokymas</p> <p>Struktūravimas, raiška</p> <p>Raštingumas</p>	<p>„Spalviukai“ – kalbos dalių įtvirtinimas. Mokiniai suskirstomi į komandas pagal spalvas. Komandos gauna tokį patį tekstą. „Mėlynieji“ iš teksto išrenka ir ant tos pačios spalvos kortelės surašo daiktavardžius, „Žalieji“ – būdvardžius, „Geltonieji“ – veiksmažodžius. Užduočiai atlikti skiriamas laikas, po to komandos skaito išrinktus žodžius. Vėliau kortelės sumaišomos ir komandos gauna skirtingų spalvų korteles su užrašytais žodžiais. Kūrybinė užduotis: iš duotų žodžių sukurti naują tekstą. „Linksnių nameliai“ – įtvirtina linksnius, klausimus. Vaikai laiko korteles su linksnių pavadinimu ir klausimu. Mokytojas sako žodžius, o mokiniai bėga prie tinkančio linksnio. Taip galima įtvirtinti dvibalsius, dvigarsius, asmenavimą ir kt. „Laisvasis rašymas“ – išeitos temos įtvirtinimas. Mokiniai baigiantis pamokai 5 minutes be sustojimo rašo, kas ateina į galvą nurodyta tema. Aptaria porose ar bendrai. „Koncentrinių ratų metodas“ – įvairių temų įtvirtinimas. Mokiniai stovi vienas prieš kitą vidiniame ir išoriniame rate. Jei kartoja daiktavardžius, tai sugalvoja ir pasako. Gali įtvirtinti rašybos taisykles, kalbos, sakinio dalis. „Juokingi sakiniai“ – pakartoja kalbos dalis. Mokytoja duoda vaikams po lapelį ir pateikia klausimus – Kas? Koks? ,Kaip? Kada? Ką veikia? Vaikai sėdi ratu parašo pirmą žodį, užlenkia ir duoda draugui. Kai atsakoma į visus klausimus, lapelis išvyniojamas ir skaitomi sakiniai.</p>

„Pasakų kūrimas“

„Pasakų kūrimas“

„Virvė“

„Skaitymas su akutėmis“

4.5 KLAIPĖDOS „GILIJOS” PRADINĖ MOKYKLA. RAŠTINGUMO UGDYMO METODAI

Turinio mokymas

Temos atskleidimas:

1-2 klasė

- „Žaidimai vaidmenimis“. Tema: Kur keliauja laišakai? 4 laiškų keliavimo etapai: paštininkas, pašto skyrius, lėktuvas, laivas. Mokytoja siunčia laišką į Ameriką, o vaikai pasakoja, kur laiškas keliauja. Laiškas keliauja į pašto skyrių, paskui keliauja į lėktuvą ir iš lėktuvo laivu plaukia į Ameriką. 4 mokiniai vaidina skirtingus vaidmenis;
- „Raidžių išbraukimas“. Pamokos temos pavadinime reikia išbraukti nurodytas ar pasikartojančias raides, likusios raidės atskleis pamokos temą;
- „Smegenų šturmas“. Mokytojui paskelbus temą, mokiniai išsako mintis, t.y. kas pirmiausiai šauna į galvą;
- Žaidimas „Taip ir ne“;
- Lentelės kūrinio analizavimui. Mokiniai – savanoriai skaito parašytą laišką, skelbimą, kvietimą ar kt. kūrinį, kiti pildo lentelę. Gali dirbti ir grupėje, kai darbai siunčiami ratu ir pildoma lentelė;
- Laiškų tėvams, seneliams rašymas ir siuntimas.

3-4 klasė

- „Staltiesės“ **metodas**. Kiekvienas mokinys, prieš pradėdamas rašyti rašinį, visų pirma turi remtis atitinkamoms žiniomis, kad galėtų sėkmingai parašyti kūrybinį darbą. Dirbama gali būti individualiai arba grupėje. Mokiniai 10-15 minučių spontaniškai rašo vaizdingus posakius, kuo daugiau veiksmažodžių, būdvardžių, daiktavardžių, tinkamų duotai temai. Vėliau atsirenka tinkamiausius žodžius ar žodžių junginius ir, remdamiesi rašinio struktūra, kuria rišlų tekstą;

<p>Apibūdink savo klasę, draugus, mokyklą. Greitoji pagalba.... Aš esu...Mėgstu...Lankau... Mano klasėje...Mokykloje mes...Mūsų miestas garsėja...Norėčiau su tavimi susirašinėti....</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Parašyk laišką nepažįstamam trečiokui. • Prisimink, kaip laišką reikia pradėti. • Pristatyt. Trumpai papasakok apie save ir savo pomėgius. • Apibūdink savo klasę, draugus, miestą, kuriame gyveni. • Pakviesk susirašinėti. • Nepamiršk atsisveikinti ir pasirašyti. Sėkmės! <hr/> <hr/> <hr/>

Dešimties minučių laisvas skaitymas. Tai metodas, kai mokiniai kasdien prasidėjus lietuvių kalbos pamokai laisvai skaito pasirinktą grožinės literatūros kūrinį 10 minučių. Po to pateikiama įvairių užduočių žodžiu. Baigę skaityti knygą mokiniai pildo skaitinių dienoraštį. Labiausiai patikusias knygas pristato klasės draugams, pasiūlo jas paskaityti;

Aktyvaus mokymo metodas „Sumaišytas loginis eiliškumas“. Metodas ypač efektyvus, kai nagrinėjamas naujas tekstas, dėstoma nauja tema. Galimi keli šio metodo taikymo atvejai.

Pirmasis atvejis yra „Raktinių terminų“ modifikacija:

1. Lentoje užrašomi specialiai sumaišyti terminai;
2. Skaitomas tekstas;
3. Nustatomas loginis terminų eiliškumas.
4. Antruoju atveju:
5. Ant atskirų lapelių užrašomi keli įvykiai iš nuoseklios įvykių sekos;
6. Lapeliai sumaišomi;
7. Nustatoma tiksli įvykių seka.

Šį darbą mokiniai gali atlikti individualiai, poromis arba grupėse. Mokytojas tikrina kiekvieno mokinio darbą arba grupės pristato savo veiklos rezultatus;

- „Apgalvok, surask draugą ir pasidalink mintimis“. Metodas taikomas po to, kai mokytoja iškelia atvirą klausimą ir nori sužinoti daugiau nuomonių;
- „Protų sąjunga“;
- „Minčių lietus“;
- Lentelė „Žinau ir noriu sužinoti“;
- Kryžiažodis (klausimai susiję su būsimo teksto tema);
- Temos apmąstymas pagal kūrinio pavadinimą - spėjimas, apie ką skaitys. Būsimo pasakojimo veikėjų ir įvykių numatymas.
- Nuoseklumas, vientisumas:

1-2 klasė

- Pasakos kūrimas ratu. Vaikai kuria pasaką. Kiekvienas galvoja po sakinį;
- „Žinau, noriu sužinoti“;
- Sakinių dėlionės. Pateikiami sukarpyti sakiniai, kuriuos reikia sudėlioti. Vėliau grupių sakiniai sukljuojami į rišlų tekstą.

3-4 klasė

- „Interviu“. Perskaičius tekstą sudaromi klausimai ir pateikiami klasės draugams;
- „Kubas“. Ant kubo sienų užrašyti nurodymai: aprašyk, palygink, susiek, išanalizuok, pritaikyk, argumentuok. Mokiniai pagal duotą temą užpildo kiekvieną kubo sienelę;
- „Atminties žemėlapis“. Užpildoma schema pavaizduotame brėžinyje ir nustatomas minčių eiliškumas;

- „Skaitymas su žymėjimu“. Perskaitytos pastraipos žymimos ženklais „Žinau“, „Buvau girdėjęs“, „Noriu sužinoti“;
- „Žodžių grandinė“. Pagal įvykių raidą sudaroma veiksmo žodžių grandinė;
- „Seklys“. Informacijos apie pagrindinį veikėją ieškojimas kūrinyje;
- „Žvaigždės“ metodas. Pagal pateiktą schemą sugalvojami veikėjai, įvykiai, numatoma pasakojimo pradžia, pabaiga ir vaizdingi žodžiai, posakiai.

I. Struktūravimas

1-2 klasė

- „Kas? Kur? Kada? Klausimų pagalba mokomasi suprasti ir kurti skelbimus, kvietimus.
- Sukarpytos dalys. Sudėti sukarpytą tekstą pagal struktūrinės dalis.
- Kūrybinio darbo nagrinėjimas pagal struktūrinės teksto dalis. Atskirti teksto struktūrinės dalis.
- Sakinių dėlionės. Pateikiamos žodžių kortelės, iš kurių reikia sudėlioti sakinį. Vėliau sakiniai suklijuojami į rišlų tekstą.

3 -4 klasė

- „Staltiesės“ metodas.
- Parašytų laiškų, skelbimų, kvietimų analizė pagal duotus kriterijus. Pateiktoje lentelėje pasižymi, kokios struktūrinės laiško dalys yra, o kokių trūksta.
- Kūrybinio darbo analizė pagal duotus kriterijus.
- Darbas poroje. Mokiniai apsikeičia savo parašytais kūrybiniais darbais ir analizuoja darbą pagal duotus kriterijus. Po to poroje diskutuoja, pataria, kaip ištaisyti darbą.
- Darbas grupėje. Mokiniai grupėje paeiliui skaito parašytus kūrybinius darbus, o kiti klauso ir užsirašo pastabas.

II. Raiška

1-2 klasė

- Įrašų klausymas. Klausomi sakiniai. Išklauius pakeliama kortelė su sakinio pabaigai tinkamu ženklu (.!?).
- Vaizdingų žodžių skrynelė. Į skrynelę dedamos kortelės su retai vartojamais žodžiais, vaizdingais posakiais.
- Sinonimų grandinė. Sudaroma pasirinkto žodžio sinonimų kirmėlaitė.

3-4 klasė

- Žaidimas „Surask porą“. Šis žaidimas padeda suvokti antonimų reikšmę, turtina žodyną, lavina orientaciją. Eiga: Mokiniai pasirenka po vieną batą ir sustoja ratu. Antroje pusėje yra parašyti antonimai. Reikia surasti bato porą. Vienas mokinys perskaito žodį. Turintis šio žodžio antonimą, atsistoja šalia. Žaidžiama, kol visi suranda poras. Gali kiekvienas sugalvoti po sakinį su savo antonimu. Taip pat galima žaisti, kai norima iš būdvardžio padarytirieveiksmį ar pan.

- Žaidimas „Žodžio pirmoji raidė“. Skirtas žodynui plėsti. Galimi keli variantai. Vertikaliai užrašyti savo vardą ir prie kiekvienos raidės parašyti žodį, kuris prasideda šia raide. Tai gali būti būdvardžiai, daiktavardžiai, veiksmažodžiai ir kt.

Pvz. Ž – žvali;

A – atkakli;

N – nuoširdi;

E – empatiška;

T – taupi;

A – atsargi.

- Atrankos metodas. Iš perskaityto kūrinio ar draugo kūrybinio darbo atrenkami vaizdingi žodžiai, posakiai.
- Vaizdingo posakio paaiškinimas. Keliais sakiniais paaiškinamas vaizdingas posakis.
- Miniatiūros kūrimas.

Miniatiūra - trumpas, vaizdingas pasakojimas.

Daiktavardžiai:

Veiksmažodžiai:

Būdvardžiai:

--	--	--

- Darbas su žodyno žodžiais. Aiškinama žodžio prasmė, kuriami palyginimai.
- „Varžytuvės“. Komandos varžosi, kuri daugiau žino mįslių, patarlių ir kt.

- „Paukščių pamėgdžiojimas“.
- Dialogo skaitymas vaidmenimis.
- Įrašų klausymas.
- Pjesių vaidinimas.
- „Pridėk sakinį“. Metodus kūrybiškumui ugdyti. Vaikai suskirstomi į grupes. Jiems užduodami klausimai pagal pateiktą paveikslėlį. Kiekvienas vaikas ant lapelio turi užrašyti atsakymą į klausimą. Pvz.: Kas žaidė kieme? Tada lapelis užlenkiamas ir siunčiamas kitam vaikui. Pateikiamas antras klausimas. Ką veikia vaikai? Ir taip daroma, kol lapeliai apkeliauja visus grupėje esančius vaikus. Tada lapelis yra išlankstomas ir skaitoma gauta istorija.

IV Raštingumas

1-2 klasė

- Komentuojamasis diktantas.
- Atrenkamasis diktantas.
- Aiškinamasis diktantas.
- „Ar turi garsą ...?“ . Mokiniai išgirdę atitinkamą garsą kelia kortelę.
- Ryto žinių rašymas, skaitymas.
- Draugo darbo taisymas.
- Raidžių rašymas įvairiose erdvėse.
- Raidžių lipdymas, karpymas, ir kt.
- Dvibalsių iliustravimas. Piešiama sugyventa raidė balsė, kuri susiranda draugę. Taip sudaromas dvibalsis.
- Kryžiažodžių sprendimas.

3-4 klasė

- Įvairūs diktantai.
- Pranešimų rašymas.
- „Savo sukurtų žinių rašymas“.
- Vaizdinės priemonės aprašymas.
- Atvirų klausimų kūrimas. Perskaičius dalykinį tekstą kuriami klausimai.
- Dienoraščio rašymas.
- Klasės laikraščio kūrimas.
- „Blic turnyras“. Pvz. lenktyniaujama porose, kuris greičiau užrašys penkis tikrinius daiktavardžius ar kt.
- Klaidų taisymas. Ištaiso neteisingai užrašytus sakinius, žodžius.

V SKYRIUS

5.1 MOKINIŲ RAŠYMO PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMO APRAŠAS

Šiame skyriuje pateikiamas pažangos ir pasiekimų vertinimo aprašas išskiriant turinį, struktūrą, raišką, raštingumą. Išskirtos tos sritys, kuriose tikimasi pokyčio. Aprašu siekiama:

- nustatyti ir užfiksuoti mokinių lietuvių kalbos ugdymosi pasiekimų lygį;
- informuoti mokinių tėvus ir mokinius apie jų ugdymosi rezultatus;
- numatyti kriterijus mokinių ugdymosi gairėms.

Pradinių klasių mokinių pasiekimų ir pažangos vertinimo klausimai aptariami šiuose dokumentuose:

- Pradinio ugdymo sampratoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2003 m. vasario 3 d. įsakymu Nr. 113, apibrėžti jaunesniojo mokyklinio amžiaus vaikų vertinimo ypatumai.
- Mokinių pažangos ir pasiekimų vertinimo sampratoje, patvirtintoje Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2004 m. vasario 25 d. įsakymu Nr. ISAK-256, apibrėžtas idiografinis (individualios pažangos) mokinių pasiekimų vertinimo principas. Sampratoje aptarti vertinimo tikslai ir uždaviniai, bendrieji vertinimo principai ir nuostatos, vertinimas ugdymo procese ir baigus pradinio ugdymo programą, vertinimo dalyvių vaidmuo.
- Pradinio ir pagrindinio ugdymo bendrosiose programose (2008 m.). patvirtintose Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministro 2008 m. rugpjūčio 26 d. įsakymu Nr. ISAK-2433, atsižvelgiant į idiografinį mokinių mokymosi pasiekimų vertinimo principą, vertinimas suprantamas kaip pagalba, padedanti mokiniui sėkmingai mokytis, tobulėti, bręsti. Šiame dokumente kiekvieno dalyko skiltyje „Mokinių pasiekimai ir ugdymo gairės“ pagal koncentrus aprašyti siektini mokinių pasiekimai, o skiltyje „Vertinimas“ aprašyti mokinių pasiekimų lygių požymiai.
- Lietuvių kalbos pradinio ugdymo bendroji programa, patvirtinta ŠMM 2016-01-25 įsakymu Nr. V-46 bei NMPP vertinimo įrankių instrukcijomis (NEC).

1-2 klasės

12 lentelė. Mokinių pasiekimų vertinimo sritys ir lygiai.

Lygiai Pasiekimų sritys		Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Žinios ir gebėjimai		Žinios ir supratimas – paviršuti-niški, fragmentiški: mokinys atga-mina įsimintą informaciją, atpažįs-ta kai kurias sąvokas, priimtus susi-tarimus ir taisykles, tačiau dar ne-geba adekvačiai vartoti sąvokų, nuosekliai laikytis susitarimų ir taisyklių.	Žinios suprastos ir taikomos: mokinys supranta ir daugeliu atvejų tinkamai vartoja sąvo-kas, paaiškina visuotinai pri-imtus susitarimus ir taisykles, daugeliu atvejų jų laikosi.	Žinios išsamios ir sistemingos: moki-nys supranta ir tiksliai vartoja sąvo-kas, paaiškina visuotinai priimtus su-sitarimus ir taisykles, sistemingai jų laikosi.
Nuostatos		Siekia išgirsti ir suprasti, kas kalba-ma, stengiasi aiškiai reikšti savo mintis; paragintas ieško įdomesnių, vertingesnių knygų; suvokia, kad skaitymo, rašymo, kalbėjimo, klau-symo gebėjimus reikia tobulinti.	Yra nusiteikęs domėtis lietuvių kalba, jos galimybėmis, išskir-tinumu, savitumu; stengiasi girdėti ir suprasti, kas kalbama; siekia aiškiai, tiksliai, savitai reikšti mintis žodžiu ir raštu; nori skaityti knygas; stengiasi nuolat tobulinti savo kalbinę raišką, skaitymo, rašymo, klausymo gebėjimus.	Labai domisi lietuvių kalba, jos savi-tumu, išskirtinumu, vartojimo galimy-bėmis; stengiasi girdėti ir adekvačiai suprasti, kas kalbama, siekia reikšti mintis ne tik aiškiai ir tiksliai, bet vaizdžiai, raiškiai, sklandžiai; savo iniciatyva ieško trokštamų knygų.
Klausymas	Turinys – Aiškinamasi, kodėl reikia atidžiai klausytis. Aptariami esminiai klausymosi tikslai: su-žinoti, išmokti, suprasti k itus.	Klausosi paviršutiniškai, mokytojo padedamas atpažįsta girdėtą info-rmaciją, pasako, apie ką buvo kal-bama. Išklausęs sakinį tekstą mo-kytojo padedamas padaro elemen-tarias išvadas.	Klausosi dėmesingai, supranta pagrindinę grožinių ir negro-žinių tekstų informaciją; klau-sosi kito, išklausęs sakinį tekstą, nusako temą, daro išva-das, komentuoja išgirstą infor-maciją, išreiškia savo nuomo-nę.	Klausosi ir supranta ne tik svarbiausią informaciją, bet ir praturtina ją asoci-acijomis; atidžiai klausosi kito, su-pranta pagrindines išsakomas mintis; išklausęs sakinį tekstą komentuoja, interpretuoja išgirstą informaciją, daro apibendrintas išvadas, išreiškia savo vertinimą. Nurodo, kad klausantis ga-lima pažinti pasaulį, gauti žinių, išgy-venti emocijas.
	Struktūra – Mokomasi aktyviai klausytis įvairių garsų (gamtos, aplinkos, mu-zikos), amžiaus tarpsnį atitinkančių tekstų, ku-rių	Klausosi paviršutiniškai, mokytojo padedamas įvairių garsų (gamtos, aplinkos, muzikos), amžiaus tarps-nį atitinkančių tekstų, kurių temos ir turinys artimas mokinių patirčiai.	Klausosi dėmesingai įvairių amžiaus tarpsnį atitinkančių tekstų, kurių temos ir turinys artimas mokinių patirčiai.	Klausosi, naudodamasis klausymosi strategijomis (metodais) įvairių am-žiaus tarpsnį atitinkančių tekstų. Klausymui pasirenkami nesudėtingos struktūros monologiniai ir dialoginiai skirtingo pobūdžio tekstai:

	temos ir turinys ar-timas mokinių patirčiai, supažindinantis su aktualiais tradicinės ir moderniosios Lietuvos ir pasaulio kultūros kontekstais. Klausymui pasirenkami nesudėtingos struktūros monologiniai ir dialoginiai skirtingo pobūdžio tekstai: kasdieniai pokalbiai, informaciniai pranešimai, instrukcijos, dalykiniai, tautosakos ir grožinės literatūros tekstai.			kasdieniai pokalbiai, informaciniai pranešimai, instrukcijos, dalykiniai, tautosakos ir grožinės literatūros tekstai.
	Raiška - mokomasi tinkamai išklaudyti ir suprasti kalbantįjį. Mokomasi iš klausos atpažinti ir tiksliai išgirsti lietuvių kalbos garsus, žodžius. Mokomasi bendraujant klausytis ir išgirsti vienas kitą, laikytis kalbos etiketo ir bendradarbiavimo (komandinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų.	Mokosi tinkamai išklaudyti ir suprasti kalbantįjį.	Geba tinkamai išklaudyti ir suprasti kalbantįjį, iš klausos atpažinti ir tiksliai išgirsti lietuvių kalbos garsus, žodžius.	Mokosi bendraujant klausytis ir išgirsti vienas kitą, laikytis kalbos etiketo ir bendradarbiavimo (komandinio darbo, pokalbio, diskusijos) susitarimų.
Kalbėjimas	Turinys	Mokytojo padedamas dalyvauja pokalbiuose, bando klausti, atsakyti, bet ne visada klausimus ir atsakymus suformuluoja tinkamai. Mokytojo padedamas perduoda esminę informaciją.	Kalba nuosekliai plėtodamas mintį, atsižvelgia į komunikavimo situaciją, tikslą, adresatą; laikosi mandagaus bendravimo susitarimų, bet ne visuomet pasirenka tinkamas kalbos	Kalba atsižvelgdamas į komunikavimo situaciją, tikslą, adresatą, laikosi kalbos etiketo. Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose, klausia, atsako, reiškia savo nuomonę. Tiksliai perduoda informaciją. Nuosekliai, vaizdžiai pasakoja,

			<p>priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose, klausia, atsako, išsako savo nuomonę. Geba pasakoti. Taiko mokytojo nurodytas kalbėjimo strategijas, padedamas apmąsto savo kalbėjimo veiklą; paaiškina, kas sekėsi, kas – ne, tinkamai pasinaudoja gautais patarimais.</p>	<p>siekdamas sudominti. Apibūdina objektus išskirdamas visu-mą ir detales. Taiko mokytojo nurodytas strategijas, paaiškina, kas sekė-si, kas – ne, kodėl, mokytojo padedamas padaro išvadas, kaip galėtų tobulinti savo gebėjimus.</p>
	Struktūra	<p>Mokiniai mokosi kurti aiškios struktūros sakytinius tekstus (įžanga, dėstymas, pabaiga).</p>	<p>Geba kurti pasakojimą laikantis chronologinio principo. Nagrinėjami ir kuriami sakiniai aprašomojo tipo tekstai, aiškina-masi, kokia aprašymo paskirtis, kada jo gali prireikti, mokoma-si pateikti bendrą vaizdą ir de-tales.</p>	<p>Išsako savo nuomonę, bando ją pa-grįsti. Suvokia teksto paskirtį, žino, kokiose situacijose reikia jį taikyti, kuo jis skiriasi nuo pokalbio. Moki-niai mokosi tikslingai dalyvauti po-kalbiuose.</p>
	Raiška	<p>Bendraudami įvairiose kalbinėse situacijose, pratinasi naudotis tin-kamomis kalbinės raiškos priemonėmis, vartoti žodžius ir jų jungi-nius, kuriais kreipiamasi į pašne-kovą, pasisveikinama, atsakoma į klausimus, atsisveikinama, dėko-jama bendraamžiams ir suaugu-siesiems. Aptariama kalbėjimo turinys ir forma, mokomasi apmąstyti, ką atliko gerai, kas nepasisekė, kaip kitą kartą galėtų pagerinti savo kalbėjimą.</p>	<p>Mokiniai mokosi išsakyti savo mintis, nuomonės, vertinimus, nepertraukti kalbančiųjų. Mokomasi laikytis mandagaus bendravimo ir bendradarbia-vimo (grupinio darbo, pokal-bio, diskusijos) susitarimų. Pratinamasi dalyvauti įvairiose komunikavimo situacijose, bendraujant išsakyti ir išgirsti vienas kitą, perduoti tikslią informaciją kitam asmeniui.</p>	<p>Mokiniai tikslingai vartoja įvairias kalbinės raiškos priemones, verbalinę kalbą papildo neverbalinėmis priemonėmis, žodžiuose suprantamai taria lietuvių kalbos garsus: balsius, dvi-balsius, mišriuosius dvigarsius, min-kštuosius ir kietuosius priebalsius. Mokomasi nustatyti kirčiuotą skie-menį ir taisyklingai išstarti žodį (žo-džius), taisyklingai intonuoti tiesio-ginius, klausiamuosius ir skatina-muosius sakinius.</p>
Skaitymas	Turinys	<p>Yra įvaldęs elementarius skaitymo įgūdžius: skaito žodžiais, sakiniiais, supranta, ką perskaitė. Skaitydamas lengvai suprantamus tekstus, randa aiškiai pateiktą informaciją. Atsa-kydamas į klausimus, atskleidžia elementarų teksto supratimą: nuro-do veiksmo vietą ir laiką, pagrin-dinį įvykį, pagrindinį veikėją. Mokytojo</p>	<p>Skaito sakiniiais, supranta ką perskaitė, randa svarbiausią informaciją, atsako į klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą: nurodo veiksmo vietą ir laiką, svarbesnius įvykius, įvardija ir trumpai apibūdina veikėjus. Interpretuoja ir daro teksto dalį ar visumą apibendrinančias išvadas:</p>	<p>Skaitydamas randa svarbiausią infor-maciją, atsako į klausimus, atsklei-džiančius teksto supratimą: nurodo veiksmo vietą ir laiką, aptaria įvykius, įvardija ir apibūdina veikėjus. Interpretuoja ir daro teksto dalį ar vi-sumą apibendrinančias išvadas: sufor-muluoja teksto temą, aptaria įvykių ir poelgių priežastis ir pasekmes, nurodo nesunkiai</p>

		padedamas nusako įvykių seką. Daro nesudėtingas išvadas.	nusako teksto temą, aptaria įvykių ir poelgių prie-žastis ir pasekmes, nurodo tie-siogiai tekste įvardytas verty-bes. Pasako savo nuomonę apie tekstą ar tekste vaizduojamus įvykius. Nusako įvykių seką.	atpažįstamas vertybes. Pasako savo nuomonę apie tekstą ar tekste vaizduojamus įvykius, poel-gius. Nuomonę mėgina pagrįsti rem-damasis asmenine patirtimi ir aiškiai tekste pateikta informacija. Nusako įvykių seką.
	Struktūra	Skaito mokinių suvokimo galimy-bes ir jų kaip skaitytojų įvairius poreikius atitinkančius tekstus.	Geba savarankiškai pasirinkti ir skaityti jo amžių atitinkančius tekstus, turi motyvaciją skai-tyti.	Tekstų atranka. Skaitomi vertingiausi, kultūrai pažinti svarbūs klasikinės ir šiuolaikinės (lietuvių ir kitų tautų) grožinės vaikų literatūros kūriniai ar jų ištraukos.
	Raiška	Įgyjami literatūros pažinimo prad-menys, išmokstama tikslingai var-toti literatūros sąvokas (kūrinys, mįslė, pasaka, eilėraštis, apsakymas, rašytojas, pavadinimas, dai-lininkas, iliustracija).	Skaitant įvairius tautosakos, grožinės literatūros kūrinius, mokomasi išvelgti juose auto-rių išmonę, kalbos turtingumą ir grožį. Mokomasi suprasti ir skirti pasaką, dainą, mįslę, skaičiuotę, pamėgdžiojimą, eiliuotą ir neeiliuotą kūrinį.	Žino įvairius tautosakos, grožinės li-teratūros kūrinius, mokomasi išvelgti juose autorių išmonę, kalbos turtingumą ir grožį. Mokomasi suprasti ir skirti pasaką, dainą, mįslę, skai-čiuotę, pamėgdžiojimą, eiliuotą ir neeiliuotą kūrinį.
	Raštingumas	Skaito įvairius tekstus mokytojo padedamas (straipsnius, informa-cines žinutes, skelbimus, instruk-cijas, receptus, sąrašus, gamtos objektų, reiškinių aprašymus ir kt.). Mokomasi šiuose tekstuose rasti svarbiausią informaciją.	Skaitant įvairius tekstus (strai-psnius, informacines žinutes, skelbimus, instrukcijas, recep-tus, sąrašus, gamtos objektų, reiškinių aprašymus ir kt.) mokomasi rasti juose svar-biausią informaciją, išskirti svarbiausias detales, faktus, veiksmų seką. Pratinamasi rasti reikiamą informaciją šio am-žiaus vaikams skirtuose žody-nuose, enciklopedijose, inter-nete ir kitur. Užbaigia sakinius, parinkdamas tinkamas pabai-gas.	Skaito įvairius grožinius ir negro-žinius tekstus (straipsnius, informa-cines žinutes, skelbimus, instrukcijas, receptus, sąrašus, gamtos objektų, reiškinių aprašymus ir kt.). Mokosi be klaidų šiuose tekstuose išskirti svar-biausias detales, faktus, veiksmų seką. Pratinamasi rasti reikiamą informaciją šio amžiaus vaikams skirtuose žody-nuose, enciklopedijose, inter-nete ir kitur. Užbaigia sakinius, parinkdamas tin-kamas pabaigas, padeda tinkamą sky-rybos ženklą.
Rašymas	Turinys	Naudodamasis pagalba rašo kelių sakinių tekstą, kurio turinys iš dalies atitinka nurodytą temą ir užduotį. Tekste stinga rišlumo, nuoseklumo, dėl	Rašo kelių sakinių gana rišlų tekstą, kurio turinys atitinka nurodytą temą, užduotį, adresatą. Rašo tekstą tiesioginiais sa-kiniais,	Rašo kelių sakinių rišlų tekstą, kurio turinys atitinka nurodytą temą, užduo-tį, adresatą. Tekstas nuoseklus. Mintis užrašo sakiniiais.

		to tekstą gali būti sunku suprasti. Rašo ne pagal užduoties temą.	kartais vartoja klausia-muosius, šaukiamuosius sakinčius. Rašo teksto dalį bent iš dalies atsižvelgdamas į nurodytą temą.	Tekstas gana aiškiai atskleidžia temą, mintys pakankamai išplėtos.
Struktūra		Galima numanyti teksto struktūrinės dalies buvimą (dažniausiai veiksmo vyksmą). Nejaučiamos sakinių ribos. Daug žodžių siejimo klaidų.	Rašomam tekste yra pradžia ir pabaiga, aprašyta pagrindinė pasakojimo dalis – įvykis, tačiau tai tik įvykio aprašymo užuomazgos. Gali nejausti sakinio ribų, pasitaiko žodžių siejimo nelogiškumų, nederina galūnių.	Elementariai laikomasi teksto struktūros (galima pastebėti visų struktūrinių teksto dalių apraiškas). Rašo tekstą tiesioginiais sakiniais, kartais savarankiškai vartoja klausiamuosius, šaukiamuosius sakinius. Jaučia sakinio ribas. Sakinyje žodžiai siejami logiškai, dažniausiai derinamos jų galūnės.
Raiška		Rašydamas tekstą vartoja neutralius žodžius ir frazes. Rašo tekstą tiesioginiais sakiniais. Daug žodyno trūkumų.	Mokytojo padedamas pasirenka tinkamą raišką. Mintis užrašo sakiniais. Kartais pavartoja vaizdingų žodžių ir posakių. Kartais vartoja žodžius, netinkančius pagal prasmę arba bendrinėje kalboje nevertotinus žodžius.	Dažnai savarankiškai pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą. Pavartoja vaizdingų žodžių ir posakių. Žodynas gana turtingas. Vartoja bendrinės kalbos žodžius, tinkančius pagal prasmę.
Raštingumas		Daro daug sisteminių bei atsitiktinių klaidų. Dėl klaidų tekstą sunku suprasti. Mokytojo padedamas bando taisyti savo darbą.	Daro kai kurias sistemines bei atsitiktines klaidas iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų. Dažniausiai savarankiškai bando taisyti savo darbą.	Gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų, akivaizdūs apsirikimai. Taiso savo darbą.

3-4 klasės

13 lentelė. Mokinių pasiekimų vertinimo sritys ir lygiai.

Lygiai Pasiekimų sritys		Patenkinamas	Pagrindinis	Aukštesnysis
Žinios ir gebėjimai		Žinios paviršutiniškos ir fragmentiškos: mokinys atgamina įsimintą informaciją, atpažįsta kai kurias sąvokas, visuotinai priimtus susitarimus ir taisykles, tačiau dar negeba tikslingai vartoti sąvokų, sistemingai laikytis susitarimų ir taisyklių.	Žinios suprastos ir taikomos: mokinys supranta ir daugeliu atvejų tinkamai vartoja sąvo-kas, paaiškina visuotinai priim-tus susitarimus ir taisykles, daugeliu atvejų jų laikosi.	Žinios išsamios ir sistemingos: moki-nys supranta ir tiksliai vartoja sąvokas, paaiškina visuotinai priimtus susita-rimus ir taisykles, sistemingai jų laikosi.
Nuostatos		Nusiteikęs domėtis lietuvių kalba, jos vartojimu; stengiasi išgirsti ir suprasti, kas kalbama, siekia aiškiai reikšti savo mintis; mokytojo pas-katintas stengiasi skaityti vertin-gesnes knygas; suvokia, kad skai-tymo, rašymo, kalbėjimo, klausymo gebėjimus reikia nuolat tobulinti.	Stengiasi domėtis lietuvių kal-ba, jos galimybėmis, išskirti-numu, savitumu; stengiasi gir-dėti ir suprasti, kas kalbama; siekia aiškiai, tiksliai, savitai, įtaigiai reikšti mintis žodžiu ir raštu; nori pasirinkti ir skaityti tik vertingas knygas; stengiasi nuolat tobulinti savo kalbinę raidą, skaitymo, rašymo, klausymo gebėjimus.	Labai domisi lietuvių kalba, jos savi-tumu, išskirtinumu, vartojimo gali-mybėmis; stengiasi girdėti ir adek-vačiai suprasti, kas kalbama, siekia reikšti mintis ne tik aiškiai ir tiksliai, bet vaizdžiai, raiškiai, sklandžiai; savo iniciatyva ieško vertingų trokštamų knygų; siekia savarankiškai tobulinti ir turtinti savo kalbinę raidą, skaitymo, rašymo, klausymo gebėjimus.
Klausymas	Turinys	Padedamas išgirsta ir įvardija gar-sinę informaciją; nurodo, apie ką kalbama grožiniuose ir negroži-niuose tekstuose; klausosi pašne-kovo ne visada atidžiai, padedamas įvardija kalbėtojo intencijas; išklau-so kalbantįjį, laikosi mandagaus bendravimo susitarimų; susieja klausomo teksto dalis, įvardija įvykius. Padedamas įvertina išgirstą informaciją, ją komentuoja. Padedamas nurodo, ko neišgirdo ir nesuprato.	Klausosi, išgirsta ir supranta garsinę informaciją. Klausydamasis supranta groži-nių ir negrožinių tekstų turinį. Atidžiai klausosi pašnekovo, palaiko pokalbį, supranta kalbantįjį. Atidžiai bei efekty-viai klausosi, gerbia kito nuo-monę, laikosi klausymosi kul-tūros. Susieja klausomo teksto dalis, vyksmo nuoseklumą, įvardija priežastis. Kitiškai vertina išgirstą informaciją, komentuoja jos pagrįstumą/ nepagrįstumą, faktų, įvykių	Išgirsta ir nesunkiai supranta garsinę informaciją. Klausydamasis supranta grožinių ir negrožinių tekstų esmę, pagrindinę mintį. Dėmesingai klauso-si, palaiko ir plėtoja pokalbį, įžvelgia gilesnes kalbančiojo intencijas; efekty-viai klausosi, pripažįsta ir toleruoja skirtingas nuomones; įžvelgia klauso-mo teksto pagrįstumą. Kitiškai vertina išgirstą informaciją, vertina jos patiki-mumą. Moka paaiškinti, kodėl klau-sydamasis ko nors nesuprato.

			galimumą / negalimumą ir pan. Nurodo, ko klausydamasis nesuprato.	
	Struktūra	Paaiškina, kad mokėjimas klausytis padeda įgyti žinių, skatina mąstyti, įsivaizduoti, kurti, padeda susikalbėti, telkia ir vienija bendruomenę ir tautą. Nusako svarbiausią informaciją, išskiria kai kurias detales. Supranta, kad žmonės kalba skirtingai: skiriasi jų tarimas, kalbėjimo tempas, balso tonas. Nurodo aiškiai išsakytą pagrindinę klausomo teksto mintį, nusako požymius, pagal kuriuos skiriasi grožinis ir negrožinis tekstai.	Supranta ir paaiškina, kad klausymas padeda suprasti, mąstyti, bendrauti su kitais. Klausosi sąmoningai, dėmesingai, tikslingai atrenka informaciją. Įsiklauso ir supranta informaciją, perteikiamą įvairių kalbėtojų skirtingu tempu, tembru ir skirtingomis intonacijomis. Klausydamasis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, skiria faktus ir išmonę.	Geba vertinti klausymą kaip asmeniškai svarbią veiklą, teikiančią gali-mybę sužinoti, bendrauti, dalyvauti visuomeniniame gyvenime. Moka atidžiai išklausyti ir suprasti klausomą informaciją, pašnekovą.
	Raiška	Klausosi sąmoningai, dėmesingai, tikslingai atrenka informaciją. Įsiklauso ir supranta informaciją, perteikiamą įvairių kalbėtojų skirtingu tempu, tembru ir skirtingomis intonacijomis. Klausydamasis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, skiria faktus ir išmonę.	Įvardija svarbiausią informaciją, išskiria kai kurias detales. Supranta, kad žmonės kalba skirtingai: skiriasi jų tarimas, kalbėjimo tempas, balso tonas. Įvardija aiškiai išsakytą pagrindinę klausomo teksto mintį, nusako požymius, pagal kuriuos skiriasi grožinis ir negrožinis tekstai.	Moka kalbėti atsižvelgiant į tikslą, informuoti, paaiškinti, įtikinti, spręsti problemas. Aptaria, kokį poveikį bendravimo sėkmei, turi klausytojo socialinė padėtis ir kultūrinis kontekstas. Mokymosi procese reguliariai skiria laiko kalbėjimo veikloms, modeliuoja įvairias kalbėjimo situacijas, sudaro sąlygas kabėti kuo įvairesniems adresatams: mokiniai kalba vieni kitiems mažose grupėse, visai klasei, kitiems adresatams (jaunesniems už save, mokytojui, tėvams). Mokiniai atlieka įvairias užduotis, padedančias lavinti tiek bendrąjį (pagrindinės minties), tiek atrankinį (svarbiausios informacijos), tiek detalųjį klausymosi informacijos supratimą. Išklusius tekstą mokomasi tikslingai

				(pasitikslinti, paprašyti paaiškinti ir pan.) formuluoti įvairius klausimus skirtingiems adresatams. Mokomasi išsiklausyti į sakytinę informaciją, per-teikiama skirtingu greičiu, balso tonu. Klausomasi įvairių kalbėtojų (vaikų ir suaugusiųjų, aktorių, žurnalistų, laidų vedėjų ir kt.). Mokiniai atlieka įvairius dėmesio sukauptimo pratimus (klausantis išgirsti tam tikrus garsus, žo-džius, frazes). Atliekami kalbos intonacijos (iškilminga, neutrali, pajaukianti ir pan.) atpažinimo sakytiniame tekste pratimai. Mokiniai klausosi jiems aktualių grožinės literatūros, tau-tosakos bei informacinių tekstų, pateiktų skirtingais būdais: garso ir vaizdo įrašai, knygos. Klausydamasis amžiaus tarpsnį atitinkančių grožinių ir negrožinių tekstų, supranta jų turinį, skiria faktus ir išmonę. Įvardija aiškiai išsakytą pagrindinę klausomo teksto mintį, nusako požymius, pagal kuriuos skiria grožinį ir negrožinį tekstą, animacinius, kino filmus, spektaklius, ir atlieka klausymosi užduotis.
Raštingumas	Geba surasti tekste tiesiogiai pateiktą informaciją (pvz.: įvardyti aiškiai pateiktą įvykio vietą, laiką). Moka surasti tekste pateiktas nuomones, požiūrius, apibendrinimus. Žino elementaraus raštingumo normas (taisykles). Žino teksto struktūros reikalavimus.	Gali daryti tiesiogines išvadas, susijusias su tekstu. Paaiškina tekste pateiktą informaciją savais žodžiais. Geba suformuluoti pagrindinę mintį, paaiškinti kalbinės raiškos elementus. Rašo atsižvelgiant į elementarius teksto kūrimo struktūros reikalavimus, laikosi raštingumo normų (taisyklių).	Geba daryti teksto visumą apibendrinančias išvadas. Vertina skaitomus tekstus įdomumo, aktualumo, naujumo aspektais (remiasi tekste pateikta informacija), vertinimą argumentuoja. Apibūdina grožinio teksto nuotaiką. Interpretuoja negrožinio teksto informacijos pritaikymą. Apibendrinimui, vertinimui, argumentavimui panaudoja tiesioginę informaciją ir/arba informaciją, kuri nėra aiškiai pateikta tekste. Palygina du ar kelis tekstų elementus. Nustato	

				priežasties – pasekmės ryšius tarp tekste paminėtų įvykių, faktų ir pan. Kuria teksta įvairiais tikslais ir/arba įvairiems adresatams.
Kalbėjimas	Turinys	Kalba atsižvelgdamas į komunikavimo situaciją, tikslą, adresatą, laikytis mandagaus bendravimo su-sitarimų, bet ne visuomet pasirenka tinkamas kalbos priemonės. Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokal-biuose, klausia, atsako. Perduoda informaciją, mokytojo padedamas ją patikslina, paaiškina. Nuosekliai pasakoja. Taisyklingai taria, kir-čiuoja dažnai vartojamus žodžius. Taiko mokytojo nurodytas strate-gijas, mokosi mokytojo vadovau-jamas.	Kalba atsižvelgdamas į komu-nikavimo situaciją, tikslą, ad-resatą, laikosi kalbos etiketo. Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose, klausia, atsako, reiškia savo nuomonę. Tiksliai perduoda informaciją, taiky-damas mokytojo pasiūlytus bū-dus ir priemones. Nuosekliai, vaizdžiai pasakoja, siekdamas sudominti. Apibūdina objektus išskirdamas visumą ir detales. Paaškina laikydamasis nuro-dyto principo. Daugeliu atvejų taisyklingai taria, kirčiuoja, pasirenka tinkamus žodžius minčiai išreikšti. Taiko moky-tojo nurodytas strategijas, klau-siamas apmąsto savo kalbėjimo veiklą; paaiškina, kas sekėsi, kas – ne, kodėl. Mokytojo pa-dedamas padaro išvadas, kaip galėtų tobulinti savo gebėji-mus.	Kalba atsižvelgdamas į komunikavimo situaciją, tikslą, adresatą, pasirenka tinkamą žodinę ir nežodinę raišką, laikosi kalbos etiketo. Dalyvauja įvairaus pobūdžio pokalbiuose, klau-sia, atsako, reiškia savo nuomonę, ją pagrindžia. Tiksliai perduoda infor-maciją, tinkamai pasirinkdamas būdus ir priemones. Įtaigiai pasakoja, siekta-mas sudominti. Apibūdina objektus išskirdamas visumą ir detales, palygin-damas su kitais. Taisyklingai taria, kir-čiuoja, pasirenka tinkamus žodžius minčiai išreikšti. Taiko tinkamas stra-tegijas, apmąsto savo kalbėjimo veiklą, mokytojo padedamas planuoja, kaip tobulins savo kalbėjimo gebėjimus.
	Struktūra	Klausosi įvairių nesudėtingų negro-žinių (informacinių, dalykinių, pub-licistinių, praktinių: receptai, ins-trukcijos ir pan.), tautosakos ir gro-žinės literatūros tekstų, pokalbių, girdimų tiesiogiai arba įrašytų nau-dojant įvairias informacijos ir ko-munikacijos priemones.	Klausosi įvairių negrožinių (informacinių, dalykinių, pub-licistinių, praktinių: receptai, instrukcijos ir pan.), tautosakos ir grožinės literatūros tekstų, pokalbių, girdimų tiesiogiai arba įrašytų naudojant įvairias informacijos ir komunikacijos priemones. Klausosi parinktų tekstų aiškia ir taisyklinga lie-	Moka kurti aiškios struktūros saky-tinius tekstus (įžanga, dėstymas, pa-baiga). Žino visų tekstų tipus – pasa-kojimą, aprašymą, aiškinimą, argu-mentavimą. Moka kurti pasakojimą laikantis chronologinio principo. Žino sakinio ypatumus (visumos išpūdis ir detalės, erdvinio išdėstymo princi-pas (arti – toli, viršus – apačia, kairė – dešinė). Moka pasakoti įtraukiant aprašymo elementus. Geba

			<p>tuvių kalba (arba tarmiškai), lėtu arba vidutiniu tempu, kal-ba (ar skaito) įvairūs klausytojai – vaikai, suaugusieji, ak-toriai, žinomi žmonės ir kt. Atpažįsta mandagumo posa-kius, frazes, juos įsidėmi, ati-tinkamai reaguoja.</p>	<p>išsakyti savo nuomonę, ją pagrįsti. Sieja saki-nius vartodami jungtukus, laiko, vietos ir būdorieveksmius, įvardžius.</p>
	Raiška	<p>Vieną ar kelias grožinio teksto kalbines, meninės raiškos priemo-nes (sinonimus, antonimus, vaiz-dingus žodžius ir/ar žodžių jungi-nius, palyginimus, posakius, kreipi-nius, sušukimus ar pan.) susieja su užduotyje pateiktais pavyzdžiais. Paaiškina tik labai dažnai vartoj-amų ir vaiko aktyviajame žodyne esančių kalbinės raiškos priemonių turinį (pvz., perkeltinės reikšmės žodžius, vaizdingus posakius, paly-ginimus).</p>	<p>Randa vieną ar kelias grožinio teksto kalbines ir/ar meninės raiškos priemones (sinonimus, antonimus, vaizdingus žodžius ir/ar žodžių junginius, palygi-nimus, posakius, kreipinius, sušukimus ar pan.). Paaiškina kalbinės raiškos prie-monių turinį remdamasis teks-tu, kontekstu (pvz., perkeltinės reikšmės žodžius, vaizdingus posakius, palyginimus). Pavyzdys: pasakymą „nuo veido šypsena tarytum kas delnu nubraukė“ paaiškina remdamasis tekstu – mokytoja buvo linksma, bet pamatė sudužusį daiktą ir nuliūdo.</p>	<p>Randa vieną ar kelias aiškiai neįvar-dintas grožinio teksto kalbines ir/ar meninės raiškos priemones (sinoni-mus, antonimus, vaizdingus žodžius ir/ar žodžių junginius, palyginimus, posakius, kreipinius, sušukimus ar pan.) ir jas paaiškina. Supranta tekste pateiktų kalbinės raiškos priemonių prasmę. Tiksliai paaiškina kalbinės raiškos priemonių turinį (pvz., perkeltinės reikšmės žodžius, vaizdingus posa-kius, palyginimus) tuo atveju, kai atsakymas tekste nepateiktas.</p>
	Raštingumas	<p>Žino, kad išvadas, daromas skai-tant, reikia pagrįsti. Paaiškina, iš ko galima spręsti apie informacijos patikimumą, pagrįs-tumą. Supranta, kad ne visų tekstų informacija vienodai patikima.</p>	<p>Išsako savo nuomonę apie perskaitytą tekstą remdamasis asmenine patirtimi, kontekstu ir kalbine nuovoka, ją pagrin-džia atskleisdamas, ką laiko vertingiausiu dalyku. Kritiškai vertina informacijos patikimumą, pagrįstumą.</p>	<p>Noriai dalyvauja aptariant įvairius tekstus, pasitiki savimi, reiškia savo nuomonę neįžeidžiant kitų.</p>
Skaitymas	Turinys ir struktūra	<p>Sąmoningai skaito, supranta, ką perskaitė. Skaitydamas tekstus, ran-da nurodytą informaciją, atsako į</p>	<p>Skaito sąmoningai, sklandžiai. Skaitydamas tekstus randa svarbiausią informaciją ir de-tales,</p>	<p>Skaito sklandžiai, sąmoningai, įvai-riais būdais (garsiai, tyliai, perbėgda-mas akimis). Skaitydamas tekstus, ran-da ir</p>

		<p>klausimus, atskleidžiančius teksto supratimą: nurodo veiksmo vietą ir laiką, įvykius, įvardija veikėjus, juos trumpai apibūdina. Daro teksto dalį ar visumą apibendrinančias iš-vadas: nusako teksto temą, aptaria aiškiai atpažįstamų įvykių ir poel-gių priežastis ir pasekmes, nurodo tekste įvardytas vertybes. Pasako savo nuomonę apie tekstą remda-masis asmenine patirtimi.</p>	<p>interpretuoja ir daro pla-tesnio apibendrinimo reika-lingas išvadas: nusako teksto temą, įvardija negrožinio teksto tikslą, suformuluoja aiškiai iš-sakytą pagrindinę mintį, api-būdina grožinio teksto nuotai-ka, veikėjus ir jų poelgių mo-tyvus, nurodo vertybes. Atpažįsta turinio apimtimi nu-rodytas kalbinės raiškos prie-mones ir siekia paaiškinti jų funkcijas. Pasako savo nuo-monę apie tekstus, remiasi patirtimi, mėgina lyginti juos su kitais tektais.</p>	<p>sieja svarbiausią informaciją ir detales, interpretuoja įvykius ir veikėjų veiksmus, įvardydamas priežastis, mo-tyvus, jausmus. Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas: nurodo negrožinio teksto tikslą, formuluoja pagrindinę teksto mintį, temą, aptaria ver-tybes. Atpažįsta turinio apimtimi nurodytas kalbinės raiškos priemones ir pa-aiškina jų paskirtį. Išsako savo nuomo-nę ir ją pagrindžia.</p>
Struktūra	<p>Nusako teksto temą, kai teksto turinys yra lengvai suvokiamas. Randa aiškiai pateiktą informaciją, patvirtinančią skaityto teksto supratimą. Susieja informaciją pagal pavyzdį arba su pateiktais teiginiais; išsako nuomonę apie tekstą remdamiesi asmenine patirtimi. Nusako temą, kai teksto pavadinimas nurodo temą ir/arba jį įvardyta pirmojoje teksto pastraipėje.</p>	<p>Nusako teksto esmę (temą, pagrindinę mintį, tikslą), kai jo turinys/kontekstas vaikui len-gvai suvokiamas. Randa tekste paminėtą, bet aiškiai neįvar-dintą informaciją; išskiria siu-žetinius įvykius; randa priežas-ties – pasekmės ryšius tarp tekste paminėtų veiksmų, įvy-kių, faktų; apibendrina, vertina pateiktą informaciją, daro išva-das. Suformuluoja pagrindinę gro-žinio teksto mintį ir/ar nusako negrožinio teksto tikslą (ko siekia pasakotojas, adresantas – informuoti, paklausti, perspėti, patarti ar pan.), kai jo turinys /kontekstas mokiniui lengvai suvokiamas.</p>	<p>Nusako teksto esmę (temą, pagrindinę mintį, tikslą), kai jo turinys/kontekstas yra vaikui sudėtingesnis; apibendrina teksto visumą, susieja ir/arba apiben-drina kelių skaitytų tekstų informaciją; nustato bei pagrindžia ryšius tarp įvykių (priežasties ir pasekmės sieji-mas), juos vertina, analizuoja; paaiš-kina teksto kalbinės raiškos elementus; vertina tekste perskaitytą informaciją ir argumentuoja atsakymą. Suformuluoja sudėtingo grožinio teks-to pagrindinę mintį. Suformuluoja pagrindinę teksto mintį ir/ar nusako negrožinio teksto tikslą (ko siekia pasakotojas, adresatas – informuoti, paklausti, perspėti, patarti ar pan.), kai jo turinys/kontekstas mokiniui yra sudėtingesnis.</p>	
Raiška		<p>Gali būti teksto vientisumo ir nuoseklumo trūkumų. Mintys plėtojamos gana sklandžiai;</p>	<p>Tekstas nuoseklus ir vientisas: mintys plėtojamos aiškiai, nuosekliai; siejami sakiniai, pastraipos. Tekstas rišlus. Geba</p>	

			<p>sakiniai, pastraipos susieti vienas su kitu. Tekstas gana rišlus.</p> <p>Kalba aiški. Yra stiliaus (žodyno) trūkumų, pasitaiko nemotyvuotų pasikartojimų.</p>	<p>sudominti skaitytoją.</p> <p>Kalba aiški ir sklandi, logiška ir vaizdinga (vartojami palyginimai, sinonimai, išdiktukai ir kt.).</p>
	Raštingumas	<p>Geba surasti tekste tiesiogiai pateiktą informaciją (pvz.: įvardyti aiškiai pateiktą įvykio vietą, laiką). Suranda tekste pateiktas nuomones, požiūrius, apibendrinimus. Žino elementaraus raštingumo normas (taisykles), teksto struktūros reikalavimus.</p>	<p>Daro tiesiogines išvadas, susijusias su tekstu. Paaiškina tekste pateiktą informaciją savais žodžiais. Suformuluoja pagrindinę mintį. Paaiškina kalbinės raiškos elementus. Rašo atsižvelgiant į elementarius teksto kūrimo struktūros reikalavimus. Rašo laikantis elementaraus raštingumo normų (taisyklių).</p>	<p>Daro teksto visumą apibendrinančias išvadas. Vertina skaitomus tekstus įdomumo, aktualumo, naujumo aspektais (remiantis tekste pateikta informacija), savo vertinimą argumentuoja. Apibūdina grožinio teksto nuotaiką. Interpretuoja negrožinio teksto informacijos pritaikymą. Apibendrinimui, vertinimui, argumentavimui panaudoja tiesioginę informaciją ir/arba informaciją, kuri nėra aiškiai pateikta tekste. Nustato priežasties–pasekmės ryšius tarp tekste paminėtų įvykių, faktų ir pan. Kuria tekstą įvairiais tikslais ir/arba įvairiems adresatams.</p>
Rašymas	Turinys	<p>Naudodamasis pagalba rašo tekstą, kurio turinys iš dalies atitinka nurodytą temą ir užduotį. Tekste daug rišlumo, nuoseklumo trūkumų, dėl to tekstą suprasti sunku. Rašydamas iš dalies atsižvelgia į teksto struktūros reikalavimus. Rašydamas tekstą vartoja neutralius žodžius ir frazes. Daro nemažai sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų. Mokytojo padedamas bando rašyti pagal planą, taisyti savo darbą.</p>	<p>Rašo gana rišlų tekstą, kurio turinys atitinka nurodytą temą, užduotį. Siekdamas aiškumo sieja sakinius, pastraipas, gali pasitaikyti nuoseklumo trūkumų. Iš dalies laikomasi teksto struktūros logikos, bet gali nebūti kurios nors teksto struktūrinės dalies. Rašo siekdamas sužadinti skaitytojo smalsumą, emocijas, nors ne visada pasireiškia. Dažniausiai tinkamai pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą. Pavartoja vaizdingų žodžių ir posakių. Daro keletą sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš turinio</p>	<p>Rašo rišlų tekstą, kurio turinys atitinka nurodytą temą, užduotį. Siekdamas aiškumo sieja sakinius, pastraipas. Laikosi teksto struktūros logikos, yra visos teksto struktūrinės dalys. Rašo siekdamas sužadinti skaitytojo smalsumą, emocijas. Tinkamai pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą. Vartoja vaizdingus žodžius ir posakius. Daro vieną kitą atsitiktinę klaidą iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų. Savarankiškai rašo pagal planą, taisyti savo darbą.</p>

			<p>apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų. Dažniausiai savarankiškai rašo pagal planą, bando taisyti savo darbą.</p>	
	<p>Struktūra</p>	<p>Naudodamasis pagalba rašo tekstą, kurio turinys iš dalies atitinka nurodytą temą ir užduotį. Tekste daug rišlumo, nuoseklumo trūkumų, dėl to tekstą suprasti sunku. Rašydamas iš dalies atsižvelgia į teksto struktūros reikalavimus (gali būti pateikta arba ne teksto užuomazga ir elementariai aprašytas veiksmo vyksmas). Rašydamas tekstą vartoja neutralius žodžius ir frazes. Daro nemažai sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų. Mokytojo padedamas bando rašyti pagal planą, taisyti savo darbą.</p>	<p>Rašo gana rišlų tekstą, kurio turinys atitinka nurodytą temą, užduotį. Siekdamas aiškumo sieja sakinius, pastraipas, gali pasitaikyti nuoseklumo trūkumų. Iš dalies laikomasi teksto struktūros logikos, bet gali nebūti kurios nors teksto struktūrinės dalies. Rašo siekdamas sužadinti skaitytojo smalsumą, emocijas, nors ne visada pavyksta. Dažniausiai tinkamai pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą. Pavartoja vaizdingų žodžių ir posakių. Daro keletą sisteminių bei atsitiktinių klaidų iš turinio apimtimi numatytų gramatikos, leksikos, rašybos ir skyrybos atvejų. Dažniausiai savarankiškai rašo pagal planą, bando taisyti savo darbą.</p>	<p>Kuria prasmingus tekstus raštu. Kuriamo teksto turinys atitinka temą, užduotį. Rašo rišliais sakiniais (sieja vieną sakinį su kitu pagal prasmę, pa-sirenka tinkamus siejamuosius žo-džius); nekartoja tų pačių žodžių, išs-kyrus kartojimą kaip stilistinę prie-monę (pvz., ėjo ėjo ir priėjo; lipo lipo ir įlipo į dangų; graži graži kaip saulės dukra) ir kt. Moka taisyti, tobulinti parašytą tekstą: netiksliai pavartotą žodį pakeičia tikslesniu; išbraukia pasikartojantį, netinkamą sakinį, pri-reikus įrašo žodžius, papildo parašytą tekstą. Laikomasi kalbos etiketo (tin-kamai pasirenkami žodžiai ir posakiai) atsižvelgiant į adresatą ir komunika-vimo situaciją. Pasakojimo kūrimas. Mokosi rašyti išgalvotą arba asmenine patirtimi grįstą pasakojimą: 1) pagal paveikslėlių seriją; 2) pagal pateiktą pradžią ir pa-baigą; 3) savarankiškai keičiant, per-darant mokytojo pateiktą planą; 4) pa-gal pasakojimo gaires; 5) pagal pers-kaityto literatūros kūrinio pavyzdį; 6) pagal savarankiškai sudarytą planą. Atpasakojimo rašymas. Mokantis rašyti atpasakojimą rašomas nuosek-lus, rišlus tekstas (autorius teksto iki 100 žodžių). Mokomasi naudotis klau-simais, planu, veiksmų grandine.</p>

				<p>Informacinio teksto (žinutės, kvietimo, skelbimo), laiško rašymas. Mokomasi parašyti žinutę, kvietimą, skelbimą, sveikinimą atsižvelgiant į tikslą ir adresatą. Išskiriamos tokios šiems tekstams būdingos struktūrinės dalys: laiško – data, kreipinys, pasis-veikinimas, atsisveikinimas, parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas); skelbimo, kvietimo – kreipinys, tikslas, vieta, laikas, apranga (ir / ar kitos detalės), parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas); žinutės – kreipinys, tikslas, laikas, vieta, parašas (savo vardo ir / ar pavardės užrašymas).</p> <p>Aprašymo rašymas. Naudojantis re-gos, girdėjimo, lytėjimo, uoslės, skonio pojūčiais mokomasi detalai aprašyti objektą (daiktą, gyvūną ir kt.), įvykį, reiškinį. Naudojasi pavyzdžiu, planu, vaizdinėmis priemonėmis ar kt. Laikosi aprašymo struktūros (bendras vaizdas – detalės – apibendrinimas). Mokomasi aprašymą ar jo detales įterpti į pasakojimą.</p> <p>Paaiškinimo rašymas. Mokomasi parašyti išsamų paaiškinimą, kaip kas nors daroma arba kaip kur nors nueiti, nuvažiuoti.</p>
	Raiška	<p>Tekste yra nuoseklumo, vientisumo trūkumų (minčių šuolių, nemotyvuotų perėjimų nuo vienos prie kitos teksto (struktūrinės) dalies ar pan.). Tekste daug rišlumo trūkumų.</p> <p>Vartojami elementarūs žodžiai ir frazės (nėra vaizdingų žodžių). Daug stiliaus (žodyno) trūkumų, nemotyvuotų pasikartojimų.</p>	<p>Žinios suprastos ir taikomos: mokinys supranta ir daugeliu atvejų tinkamai vartoja sąvokas, paaiškina visuotinai priimtus susitarimus ir taisykles, daugeliu atvejų jų laikosi.</p>	<p>Žinios išsamios ir sistemingos: mokinys supranta ir tiksliai vartoja sąvokas, paaiškina visuotinai priimtus susitarimus ir taisykles, sistemingai jų laikosi. Žodynas turtingas, vartoja vaizdingus žodžius, sukuria ir užrašo rišlų tekstą</p>

	<p>Raštingumas</p>	<p>Daro daug sisteminių ir atsitiktinių rašybos ir skyrybos klaidų. Tekstą suprasti sunku. (Galimos 3 – 4 sisteminės ir 3 atsitiktinės klaidos). Mokiniai turi kurti įskaitomą ir suprantamą tekstą ar jo fragmentą bent iš dalies atsižvelgdami į pateiktą temą. Tekste gali būti 5–7 rašybos ir skyrybos klaidos iš programoje nurodytų atvejų. Ta pati rašybos ar skyrybos klaida, pasikartojanti net ir kelis kartus, nors ir skirtinguose žodžiuose, laikoma viena klaida (pvz., rašydamas netaiko galininko linksnio taisyklės). Rašydamas vartoja tiesioginius sakinius.</p>	<p>Moka kelti žodžius į kitą eilutę. Parašo skyrybos ženklus sakinio gale (tašką, klausuką ar šauktuką); atskiria neišplėstines vienaarūšes sakinio dalis. Galimos 2 sisteminės ir 3 atsitiktinės klaidos). Arba 1 sisteminė ir 3 atsitiktinės klaidos. Rašo taisyklingai: daiktavardžių ir būdvardžių vardininką; daiktavardžių ir būdvardžių vienaskaitos galininką; daiktavardžių ir būdvardžių daugiskaitos kilmininką; daiktavardžių vietininką; esamojo laiko veiksmažodžius (vns., dgs. III asmuo, dgs. I-II asmuo); būtojo kartinio laiko veiksmažodžius; paprasčiausius priebalsių asimiliacijos atvejus (dirbti – dirba, nešdavo – nešė ir kt.); žodžius su minkštumo ženklu (i) ir priebalsiu j; būdo, laikorieveiksmius; žodžius su priesagomis, priešdėliais; žodžius su trumpaisiais ir ilgaisiais balsiais; žodžius su dvibalsiais; įsidėmėtinus rašybos žodžius: ašotis, ažuolas, mįslė, žąsis, mane, tave, manęs, tavęs, mūsų, jūsų, ačiū, šiandien, rytoj, Kęstutis, keletas, stebuklas, mąstyti, mįslingas, kąsnis, tęsinys, aukštyn, drąsa, grįžo, ypač, ypatingas. Deda kablelį prieš o, bet, tačiau, kad. Išskiria kreipinius.</p>	<p>Rašo be klaidų iš išmoktų atvejų (galimos 1 – 2 atsitiktinės klaidos). Rašo taisyklingai: įsidėmėtinus rašybos žodžius: dviese, trise, keturiose, keletas, kažkas, žemyn, galbūt, turbūt; sudurtinius žodžius; kitus priebalsių asimiliacijos atvejus (pvz., anksčiau, rankšluosčiai ir kt.). Kuria rišlų, nuoseklų ir vientisą tekstą, atitinkantį pateiktos užduoties reikalavimus (gali būti 1–2 atsitiktinės klaidos). Vartoja įvairių rūšių sakinius (tiesioginius, klausiamuosius, šaukiamuosius). Gali pasitaikyti atvejų, kai viena ar kelios mintys suformuluojamos aiškiu sudėtinu sakiniu.</p>
--	---------------------------	---	--	--

			<p>Kuria rišlų tekstą pagal pateiktą temą ir užduotį. Gali būti nuoseklumo ir vientisumo trūkumų. Tekste gali būti 3–4 rašybos ir skyrybos klaidos iš programoje nurodytų atvejų. Ta pati rašybos ar skyrybos klaida, pasikartojanti net ir kelis kartus, nors ir skirtinguose žodžiuose, laikoma viena klaida (pvz., rašydamas netaiko galininko linksnio taisyklės). Gali būti vartojami įvairių rūšių sakiniai (tiesioginiai, klausiamieji, šaukiamieji).</p>	
--	--	--	--	--

14 lentelė. 1-2 klasių mokinių kūrybinio rašymo pasiekimų ir pažangos vertinimo aprašas

Pasiekimų lygiai (taškai) Vertinimo aspektai	Patenkinamas (1 taškas)	Pagrindinis (2 taškai)	Aukštesnysis (3 taškai)
TURINYS	Kurdamas pasakojimą, atpasakojimą, informacinį tekstą, aprašymą įvykdo mažiau kaip pusę pateiktų reikalavimų. Tema neatskleista. Gali būti nuklysta nuo jos. Rašo apibendrintai, nedetalizuoja. Įmanoma suprasti, ką nori pasakyti. Tekste stinga rišlumo, daug vientisumo ir nuoseklumo trūkumų (daug minčių šuolių).	Kurdamas pasakojimą, atpasakojimą, informacinį tekstą, aprašymą įvykdo daugiau kaip pusę pateiktų reikalavimų. Kuriam temą atitinkantį tekstą arba jo dalį. Gali būti neišplėtotų minčių. Viena kita mintis gali būti išdėstyta aiškiai. Tekste yra vientisumo ir nuoseklumo trūkumų (minčių šuolių). Yra vienas kitas sakinytis, kur mintys plėtojamos sklandžiai.	Kurdamas pasakojimą, atpasakojimą, informacinį tekstą, aprašymą įvykdo visus pateiktus reikalavimus. Kuriam temą atitinkantį tekstą, atsižvelgdamas į situaciją, adresatą, atskleidžia temą. Mintys susijusios su kuriam tema. Kai kurios mintys gali būti išplėtos. Tekstas nuoseklus ir vientisas. Mintys dėstomos susietais sakiniais. Tekstas rišlus.
KALBINĖ RAIŠKA	Kartais vartoja žodžius, netinkančius pagal prasmę arba nevertotinus bendrinėje kalboje. Tekstas pakankamai suprantamas, įskaitomas.	Žodynas pakankamas. Vartoja žodžius, tinkančius pagal prasmę, bet gali būti žodyno netikslumų arba klaidų. Mokytojo padedamas pasirenka tinkamą raišką. Kalba aiški. Mintis užrašo sakiniais. Gali būti stiliaus, žodyno trūkumų, pasikartojimų. Kartais pavartoja vaizdingų žodžių, posakių	Žodynas turtingas. Vartoja žodžius tinkančius pagal prasmę Dažniausiai savarankiškai pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, užduotį. Kalba aiški, sklandi. Mintis užrašo sakiniais. Sakiniai siejami. Nuosekliai plėtojamos mintys, pasikartojimų nėra. Pavartoja vaizdingų žodžių ar posakių.
STRUKTŪRA	Struktūrinės dalys sunkiai pastebimos arba jų nėra. Gali nejausti sakinio ribų, nederinti galūnių. Gali būti nelogiškai siejami žodžiai. Rašo tik tiesioginiais sakiniais.	Teksto struktūros laikosi iš dalies. Gali nebūti kurios nors teksto struktūrinės dalies arba dalys gali turėti trūkumų. Jaučia kai kurių sakinių ribas. Sakinyje žodžius dėsto tinkamu eiliškumu, derina galūnes. Pasitaiko žodyno netikslumų ir klaidų.	Laikosi teksto struktūros reikalavimų. Galima pastebėti visų struktūrinių teksto dalių apraiškas. Jaučia sakinio ribas. Sakinyje žodžius dėsto tinkama tvarka, derina jų galūnes. Naudoja sakiniuose žodžius tinkančius pagal prasmę. Rašo tiesioginiais sakiniais, kartais vartoja klausiamuosius ar šaukiamuosius sakinius.
RAŠTINGUMAS	Daug atsitiktinių ir sisteminių klaidų iš išminktų atvejų (5-7 atsitiktinės ir 2 sisteminės klaidos).	Yra atsitiktinių ir sisteminių klaidų (pasikartoja daugiau nei vieną kartą) iš išminktų atvejų (iki 5 atsitiktinių ir 1 sisteminės klaidų)	Rašo beveik be klaidų iš išminktų atvejų. Gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida iš turinio apimties numatytų gramatikos, leksikos, rašybos, skyrybos atvejų, akivaizdžių apsirikimų (1-3 atsitiktinės klaidos)

3-4 KLASIŲ MOKINIŲ KŪRYBINIO RAŠYMO PASIEKIMŲ IR PAŽANGOS VERTINIMO APRAŠAS

Pasiekimų lygiai (taškai). Vertinimo aspektai	Patenkinamas (1taškas)	Pagrindinis (2 taškai)	Aukštesnysis (3 taškai)
TURINYS	Kurdamas pasakojimą, atpasakojimą, informacinį tekstą, aprašymą įvykdo mažiau kaip pusę pateiktų reikalavimų. Tema neatskleista. Gali būti nuklysta nuo jos. Rašo apibendrintai, nedetalizuoja. Įmanoma suprasti, ką nori pasakyti.	Kurdamas pasakojimą, atpasakojimą, informacinį tekstą, aprašymą įvykdo daugiau kaip pusę pateiktų reikalavimų. Kuria temą atitinkantį tekstą arba jo dalį. Gali būti neišplėtotų minčių. Viena kita mintis gali būti išdėstyta aiškiai.	Kurdamas pasakojimą, atpasakojimą, informacinį tekstą, aprašymą įvykdo visus pateiktus reikalavimus. Dažnai savarankiškai pasirenka raišką, atitinkančią teksto turinį, tikslą, adresatą. Mintys susijusios su kuriama tema. Rašo išsamiai, kuriame gali atsirasti samprotavimo elementų arba vertindamas reiškia savo nuomonę.
KALBINĖ RAIŠKA	Kartais vartoja žodžius, netinkančius pagal prasmę arba nevertotinus bendrinėje kalboje.	Žodynas pakankamas. Vartoja žodžius, tinkančius pagal prasmę, bet gali būti žodyno netikslumų arba klaidų.	Žodynas turtingas. Vartoja žodžius tinkančius pagal prasmę. Rašo vaizdingus žodžius ir posakius susijusius su kūrinio turiniu, vartoja įvairias pasakų pradžias ir pabaigas, įterpia naujų žodžių.
STRUKTŪRA	Struktūrinės dalys sunkiai pastebimos arba jų nėra. Gali nejausti sakinio ribų, nederinti galūnių. Gali būti nelogiškai siejami žodžiai. Rašo tik tiesioginiais sakiniais.	Teksto struktūros laikosi iš dalies. Gali būti grafiškai išskirtos arba neišskirtos, bet jaučiamos. Pabaiga gali būti neišplėtotą. Sakinyje žodžius dėsto tinkamu eiliškumu, derina galūnes. Pasitaiko žodyno netikslumų ir klaidų.	Laikosi teksto struktūros reikalavimų. Yra visos struktūrinės teksto dalys. Jaučia sakinio ribas. Sakinyje žodžius dėsto tinkama tvarka, derina jų galūnes. Rašo tiesioginiais sakiniais, kartais vartoja klausiamuosius ar šaukiamuosius sakinius.
RAŠTINGUMAS	Daug atsitiktinių ir sisteminių klaidų iš išminktų atvejų (3-4 sisteminės ir 3 atsitiktinės klaidos).	Yra atsitiktinių ir sisteminių klaidų (pasikartoja daugiau nei vieną kartą) iš išminktų atvejų (2 sisteminės ir 3 atsitiktinės klaidos)	Rašo beveik be klaidų iš išminktų atvejų. Gali pasitaikyti viena kita atsitiktinė klaida iš turinio apimties numatytų gramatikos, leksikos, rašybos, skyrybos atvejų, akivaizdžių apsirikimų (1-2 atsitiktinės klaidos).

Remiantis šiuo aprašu bus rengiamas pasiekimų pokyčio fiksavimo įrankis, kuriuo galės naudotis šalies ugdymo įstaigos.

IŠVADOS

Pagal šią metodinę medžiagą, skirtą mini mokymams mokyklų bendruomenėms, ugdymo įstaigos gali pradėti planuoti savo sėkmės istorijas, gali vizualizuoti idėjas praktiškai ir nuolat pasimatuoti pasiekimų, pokyčių žingsnius pagal parengtą vertinimo aprašą. „GEROSIOS PRAKTIKOS VADOVAS“ - įrankis mokinių raštingumui ugdyti per lietuvių kalbos pamokas. Medžiaga parengta taip, kad būtų sąsajos su nacionaliniais standartizuotais testais, su integralaus ugdymo metodo diegimu. Jame užkoduotos kiekvieno mokinio individualios sėkmės, nes daugumos užduočių parinkta medžiaga provokuoja mokinių sąmoningą mąstymą, skatina motyvaciją, ugdo kūrybines galias, pabrėžia nestereotipinio, originalaus mąstymo ir veiklos svarbą. Mokinių raštingumo galių plėtotė pateikiama ne atsitiktinė, bet sisteminga, struktūruota ir kryptinga veikla ontogenetiniu aspektu. Be to, raštingumo gerinimas - aktyvus mokyklų bendruomenių telkimas dirbti kartu ir kryptingai. Bendradarbiavimas su įvairiomis švietimo ir kultūros įstaigomis ne tik paskatins tikslinės grupės mokinių rašymo pasiekimų spartesnę pokytį, bet ir pagerins mokyklų mikroklimatą, ugdymą padarys inovatyvų, diferencijuotą, motyvuojantį, skatinantį iniciatyvas bei talentus.

ŠALTINIAI

1. Costa A. L., Kallick B. Learning and leading with habits of mind, 2008.
2. Bono de E. Mąstyti kitaip. Vilnius: Alma littera, 2008.
3. Jensen E. Tobulas mokymas. Vilnius, 1999.
4. Petty G. Šiuolaikinis mokymas: praktinis vadovas. Vilnius, 2007.
5. Pollard, A. Refleksyvusis mokymas: veiksminga ir duomenimis paremta profesinė praktika. Vilnius: Garnelis, 2006.
6. Lietuvių kalbos pradinio ugdymo bendroji programa. Vilnius, 2016
7. http://www.esparama.lt/es_parama_pletra/failai/ESFproduktai/2012_Metodine_priemone_ra_idziu_mokymas_Valdorfo_mokykloje.pdf
8. Valstybės institucijų kalbų centras. http://vikc.lt/images/files/5_liet.pdf
9. Nacionalinis egzaminų centras. http://www.egzaminai.lt/failai/4318_Rasymas.pdf
10. Raštingumo mokymosi pradinėje mokykloje metodai: aprašymas, efektyvumo įvertinimas. <https://lt.ilovevaquero.com/obrazovanie/88444-metodiki-obucheniya-gramote-v-nachalnoy-shkole-opisanie-ocenka-effektivnosti.html>
11. RM švietimas. www.rochestergrammar.medway.sch.uk/
12. Mąstymo mokykla. www.thinkingschool.co.uk/
13. Mintis.Info.Globalaus pasaulio aktualijos. <http://www.mintis.info/integralus-visuomenes-svietimas-ir-ugdymas-integralus-ugdymas-5/>
14. Šaltinio vadovėliai pradinėms klasėms: www.saltinis.lt/siulome_perskaityti/rastingumo_ugdymas_pradinese_klasese.ppt